

อุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อุปถัมภ์ธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

กุมภาพันธ์ 2566

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

DHARMA CONCEPTUAL METAPHORS IN SERMON DISCOURSE
OF PHRAKHRUSANGKHARAK SAKDA SUNTARO

A Dissertation Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Doctor of Philosophy Degree in Thai
February 2023
Copyright 2023 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

อุปถัมภ์ธรรมเนียมในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

ของ บัณฑิติกา จารุมา

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยุระ)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรวรรธน์ ศรียามภัย)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ดร. ศราวุธ หล่อดี)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ เบญจาทิกุล)

..... คณบดีคณะศิลปศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จิตติมา กาวีระ)

เรื่อง:	อุปถัมภ์ธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร
ผู้วิจัย:	บัณฑิตกา จารุมา, วิทยานิพนธ์: ปร.ด. (ภาษาไทย), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2565
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. วรัญญา ยิ่งยงศักดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย ดร.ศราวุธ หล่อดี
คำสำคัญ:	อุปถัมภ์ธรรมะ, ปริเฉท, เทศนาธรรม, อุปถัมภ์เชิงมนโฑทัศน์, หน้าที่ของอุปถัมภ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอุปถัมภ์เชิงมนโฑทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร และ 2) เพื่อศึกษาหน้าที่ของอุปถัมภ์ธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร โดยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์และตารางแสดงจำนวนและค่าร้อยละ ซึ่งเป็นงานวิจัยทางภาษาศาสตร์ที่เฝ้าติดตามอุปถัมภ์และแนวคิดหน้าที่ในการสื่อสารของอุปถัมภ์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรในเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดิ์ดา สุนทรโร” ตั้งแต่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563–30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 จำนวน 470 ปริเฉท ผลการวิจัยพบว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้วงความหมายต้นทางเปรียบกับวงความหมายปลายทางเพื่อประกอบสร้างอุปถัมภ์ในการเผยแผ่เทศนาธรรมผ่านเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดิ์ดา สุนทรโร” จำนวน 14 อุปถัมภ์ โดยเรียงตามลำดับจำนวนถ้อยคำอุปถัมภ์มากที่สุด ไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) อุปถัมภ์ชีวิต 2) อุปถัมภ์จิตใจ 3) อุปถัมภ์ความทุกข์ 4) อุปถัมภ์กรรม 5) อุปถัมภ์ความรัก 6) อุปถัมภ์ความโกรธ 7) อุปถัมภ์บุญ 8) อุปถัมภ์ความอดทน 9) อุปถัมภ์ปัญญา 10) อุปถัมภ์กิเลส 11) อุปถัมภ์การเวียนว่ายตายเกิด 12) อุปถัมภ์ความแค้น 13) อุปถัมภ์บาป และ 14) อุปถัมภ์ที่รู้มานะ รวมทั้งสิ้น 84 มโนอุปถัมภ์ ส่วนหน้าที่ของอุปถัมภ์ธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ผลการศึกษา พบว่าการสื่อสารอุปถัมภ์ของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรเป็นไปตามหน้าที่การสื่อสารตามแนวคิดของฮัลลิเดย์ทั้ง 3 ประการ ได้แก่ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และ 3) หน้าที่ด้านการเรียงความ แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดหน้าที่ย่อยของโกทลี ปรากฏมีเพียง 11 ด้าน โดยไม่มีปริเฉทที่ทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขึ้นและใช้ในการเล่นภาษา นอกจากนั้น พบว่า อุปถัมภ์เชิงวัตถุประสงค์เป็นลักษณะเด่นของการใช้อุปถัมภ์ในปริเฉทธรรมของพระครูสังฆรักษ์ สุนทรโรเพราะในจำนวนมโนอุปถัมภ์ 84 มโนอุปถัมภ์ เป็นอุปถัมภ์เชิงวัตถุประสงค์จำนวน 33 มโนอุปถัมภ์ คิดเป็นร้อยละ 36.66 หรือหนึ่งในสามของอุปถัมภ์ทั้งหมด

Title: DHARMA CONCEPTUAL METAPHORS IN SERMON DISCOURSE
OF PHRAKHRUSANGKHARAK SAKDA SUNTARO

Author: Bantika Jaruma, Dissertation: Ph.D. (Thai), University of Phayao, 2022

Advisor: Dr. Warunya Yingyongsak Co–advisor Associate Professor Dr.Warawat Sriyabhaya
Dr.Sarawut Lordee

Keywords: Dharma metaphor, discourse, sermon, conceptual metaphor, function of metaphor

ABSTRACT

This research aims (1) to study about the creation of conceptual metaphor in sermon from Phrakhrusangkharak Sakda Suntaro and (2) to study about the metaphorical function in sermon Dharma context from Phrakhrusangkharak Sakda Suntaro by applying mixed–method both quantitative and qualitative. The descriptive research technique was applied along with the statistical data in the form of tables and percentage. This is the research using linguistics approach analysis from metaphorical theory and the function of communication to be the framework. The data is collected from samples of his sermon posted on a social media, Facebook, under the page named “Phra Sakda Suntaro” from 1st January 2020 to 30th December 2021. The 470 chapters are collected respectively. The finding reveals that Phrakhrusangkharak Sakda Suntaro used the meaning from the source and target domains to create the metaphor in the Dharma context via Facebook page “Phra Sakda Suntaro”, overall 14 chapters. The array of stories are arranged from the amount of metaphors from the highest to the lowest in number as follows: 1) Life metaphors, 2) mind metaphors, 3) sorrow metaphors, 4) Karma metaphors, 5) love metaphors, 6) anger metaphors, 7) merit metaphor, 8) patient metaphor, 9) wisdom metaphors, 10) greed metaphors, 11) cycle of birth and death metaphors, 12) resentment metaphors, 13) sin metaphors and 14) ego metaphors. They are 84 chapters in total. There are some findings witnessed about the communication function from Phrakhrusangkharak Sakda Suntaro that agree with the theory of Halliday for the 3 dimensions as 1) Ideational metafunction, 2) Interpersoanal metafunction, and (3) Textual metafunction: however; when analyzing with the sub–function of Goatly, only 11 dimensions appeared. There is no metaphor “Humor and games” in appropriate stylistic context. Besides, the concrete metaphors are considered the outstanding metaphors from his work. It is 36.66% or 1/3 (one third) of the whole conceptual metaphors appeared in the social media, 33 concrete metaphors from the total number of 84 on the Facebook page.

กิตติกรรมประกาศ

ดุขฎีนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยการได้รับความเมตตาจากผู้มีคุณูปการต่อผู้วิจัยหลายท่าน เริ่มด้วยขอกราบขอบพระคุณดร.วรัญญา ยิ่งยงค์ดี ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วรวรรณ ศรียาภัย กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.ศราวุธ หลอดดี กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. อรทัย เพ็ญยุระ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จากรุวรรณ เบญจาทิกุล กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้เมตตากรุณาให้ข้อคิดคำแนะนำการเก็บข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนถึงคณาจารย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวัสน์ กาวิละนันท์ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับอุปลักษณะและขั้นตอนการวิเคราะห์อุปลักษณะ แล้วนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำดุขฎีนิพนธ์จนสำเร็จเป็นเล่มดังปรากฏ

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ประภาพร ธนกิตติเกษม ที่ให้ความช่วยเหลือติดต่อประสานงาน แนะนำการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดทำดุขฎีนิพนธ์และยังกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย พร้อมด้วยผู้เชี่ยวชาญอีก 4 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ ดร.พยงค์ มุลวาปี ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ พระใบฎีกานพ จนุทปโน,ดร. และผศ.ดร.สุชาติ หอมจันทร์

ขอกราบขอบพระคุณพระอุดมธีรคุณ ผู้อำนวยการมหาปชาบดีเถรีวิทยาลัยในพระสังฆราชูปถัมภ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผู้อนุญาตให้จัดสรรเวลาจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้อย่างสมบูรณ์และขอบคุณเพื่อนร่วมงานทุกท่านที่ช่วยแบ่งเบาภาระงานจนทำงานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้วิจัยขอขอบนุชาเป็นกตเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ญาติสนิท มิตรสหาย ที่เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง และขอถวายเป็นพุทธบูชาไว้ในบรรพพุทธานุสาธิปไตย

บัณฑิติกา จารุมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิด	8
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาใน ปัจจุบัน	9
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณะและหน้าที่การสื่อสารของ อุป ลักษณะ	13
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย.....	32
แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์.....	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	40
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41
การนำเสนอผลการวิจัย.....	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	46
การประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในปริเจทเทคนิคนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร.....	46
หน้าที่ของอุปลักษณะที่ปรากฏในปริเจทธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร.....	176
บทที่ 5 บทสรุป.....	192
สรุปผลการวิจัย.....	192
อภิปรายผลการวิจัย.....	194
ข้อเสนอแนะ.....	199
บรรณานุกรม.....	200
ภาคผนวก.....	210
ภาคผนวก ก ลำดับ ชื่อคลิป ความยาวคลิป วันเดือนปีที่เผยแพร่.....	211
ภาคผนวก ข ตัวอย่างการถอดความคลิปขนาดสั้น 3 คลิป (ไม่เกิน 3 นาที).....	236
ประวัติผู้วิจัย.....	242

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนอุปลักษณะกรรมและมโนอุปลักษณะกรรม	63
2 แสดงจำนวนอุปลักษณะการเวียนวายเป็นเกิดและมโนอุปลักษณะ การเวียนวาย ตายเกิด	69
3 แสดงจำนวนอุปลักษณะกิเลสและมโนอุปลักษณะกิเลส	74
4 แสดงจำนวนอุปลักษณะความโกรธและมโนอุปลักษณะความโกรธ.....	80
5 แสดงจำนวนอุปลักษณะความแค้นและมโนอุปลักษณะความแค้น	83
6 แสดงจำนวนอุปลักษณะความแค้นและมโนอุปลักษณะความทุกข์	101
7 แสดงจำนวนอุปลักษณะความรักและมโนอุปลักษณะความรัก.....	115
8 แสดงจำนวนอุปลักษณะความอดทนและมโนอุปลักษณะความอดทน.....	122
9 แสดงจำนวนอุปลักษณะจิตใจและมโนอุปลักษณะจิตใจ	136
10 แสดงจำนวนอุปลักษณะชีวิตและมโนอุปลักษณะชีวิต.....	151
11 แสดงจำนวนอุปลักษณะที่สุमानะและมโนอุปลักษณะที่สุमानะ	154
12 แสดงจำนวนอุปลักษณะบาปและมโนอุปลักษณะบาป	159
13 แสดงจำนวนอุปลักษณะบุญและมโนอุปลักษณะบุญ.....	167
14 แสดงจำนวนอุปลักษณะปัญญาและมโนอุปลักษณะปัญญา	174
15 แสดงจำนวนอุปลักษณะและมโนอุปลักษณะที่ปรากฏในในปริจเฉทเทศนาธรรม ของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร	175
16 แสดงจำนวนของหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณะตามแนวคิดของฮัลลเดย์ และโกทลีเกี่ยวกับธรรมะในปริจเฉทเทศนาธรรม ของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร	189
17 แสดงจำนวนและร้อยละของหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะ ในปริจเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร.....	191
18 แสดงการแจกแจงจำนวนอุปลักษณะและจำนวนมโนอุปลักษณะ ในปริจเฉทเทศนา ธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร.....	192

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิด.....	8
2 แสดงแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายต้นทางและวงความหมาย ปลายทาง.....	17
3 แสดงเทพพระศกดา สุหนุโร.....	33
4 แสดงตัวอย่างคลิป 1.....	34
5 แสดงตัวอย่างคลิป 2.....	35
6 แสดงตารางการจำแนกถ้อยคำอุปสรรคณ์ สิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบ และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ.....	37
7 แสดงตารางถ้อยคำอุปสรรคณ์ มโนอุปสรรคณ์ และข้อความที่เป็นบริบททางภาษา.....	37
8 แสดงตารางการจัดกลุ่มมโนอุปสรรคณ์.....	38
9 แสดงตารางการวิเคราะห์หน้าที่ของอุปสรรคณ์.....	38
10 แสดงขั้นตอนการคัดเลือกถ้อยคำอุปสรรคณ์.....	41
11 แสดงการวิเคราะห์มโนอุปสรรคณ์ชีวิต.....	42
12 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ.....	45
13 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือการเดินทาง].....	50
14 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือแม่เหล็ก].....	52
15 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือเงา].....	53
16 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือเกม].....	54
17 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง].....	56
18 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือภาพถ่าย].....	57
19 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือผู้มีอิทธิพล].....	58
20 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือพีช].....	59
21 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือโรงเก็บของ].....	60
22 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือแผล].....	61
23 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือหนี้].....	62
24 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [การเวียนว่ายตายเกิดคือการนับเลขวนซ้ำ].....	66
25 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [การเวียนว่ายตายเกิดคือการเวียน].....	67

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
26 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [การเวียนว่ายตายเกิดคือสิ่งของ]	68
27 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์].....	71
28 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [กิเลสคืออุบัติเหตุ].....	72
29 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [กิเลสคือวัชพืช]	73
30 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [กิเลสคือโรค]	74
31 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต]	76
32 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งปฏิญูล].....	78
33 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งของ]	79
34 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความแค้นคือน้ำสกปรก].....	82
35 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความแค้นคือไฟ].....	83
36 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือแผล].....	87
37 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือสิ่งของ]	89
38 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือฝน].....	90
39 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือเวลา]	92
40 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือการจมน้ำ]	93
41 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือเกม].....	94
42 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือการบริหาร]	95
43 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ]	96
44 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือศัตรู].....	97
45 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน]	98
46 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือไฟ].....	99
47 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความทุกข์คือบ่วง]	100
48 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความรักคือการเดินทาง].....	104
49 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความรักคือบ้าน]	105
50 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความรักคือธุรกิจ]	107
51 แสดงคุณธรรมสัมพันธ์ [ความรักคือรองเท้า]	108

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
52 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคืออโรม]	109
53 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย]	110
54 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคือการทำร้าย]	111
55 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคือกองอิฐ]	112
56 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคือสิ่งที่หนัก]	113
57 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความรักคือเกม]	114
58 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความอดทนคือระเบิด]	117
59 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความอดทนคือการสะสม]	118
60 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความอดทนคือน้ำ]	119
61 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความอดทนคือกำแพง]	120
62 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ความอดทนคือน้ำแข็ง]	121
63 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือคน]	126
64 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือสิ่งของ]	128
65 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือน้ำ]	129
66 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือเชือก]	130
67 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือดอกไม้]	131
68 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือร่างกาย]	132
69 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล]	133
70 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือทุน]	134
71 แสดงคุณความสัมพันธ์ [จิตใจคือสิ่งปฏิญญา]	135
72 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการเดินทาง]	140
73 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการต่อสู้]	142
74 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการลงทุน]	144
75 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือไม้ไผ่ผึ่ง]	145
76 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการเรียน]	146
77 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือละคร]	147

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า
78 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคือนักโทษ].....	149
79 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ชีวิตคืออาวุธ]	150
80 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ที่รู้มานะคือสิ่งของ].....	152
81 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ที่รู้มานะคือของเหลว].....	153
82 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บาปคือสมบัติ].....	156
83 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บาปคือบวง]	157
84 แสดงคุณความสัมพันธ์ (mapping) [บาปคือเพื่อน].....	158
85 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บาปคือสารเคมี]	159
86 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บุญคือการเดินทาง].....	162
87 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บุญคือการก่อสร้าง]	163
88 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บุญคือการสะสม].....	164
89 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บุญคือการค้าขาย].....	165
90 แสดงคุณความสัมพันธ์ [บุญคือพืช].....	166
91 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต].....	169
92 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]	170
93 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคืออาวุธ].....	171
94 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคือสิ่งของ].....	172
95 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคือน้ำ].....	173
96 แสดงคุณความสัมพันธ์ [ปัญญาคือเครื่องจักรสาน]	174

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีผู้ที่นับถือศาสนาจำนวนมาก โดยในศตวรรษที่ 21 นี้ ได้ปรากฏพระสงฆ์รุ่นใหม่ที่มีบทบาทในการชี้นำสังคมและกลายเป็นผู้มีอิทธิพลต่อสังคม (influencer) ผ่านการใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) เพื่อเผยแผ่หลักธรรมพระพุทธศาสนาและเป็นผู้นำทางจิตใจหลายท่าน โดยหนึ่งในพระสงฆ์ที่มีอิทธิพลต่อสังคมสูง คือ พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร จากวัดธรรมมาภิมุข (ไร่ป่า) จังหวัดตราด ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นพระนักเทศน์ชื่อดัง ด้วยมีผู้ติดตามเพจ “พระคักดา สุนทรโร” ในเฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 3,403,949 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) และมีสื่อมวลชนสัมภาษณ์ท่านเพื่อขอความคิดเห็นต่อสถานการณ์สังคมในกรณีต่าง ๆ อยู่เนือง ๆ เช่น เนชั่นทีวี (Nation TV) เสนอข่าว “พระคักดา สุนทรโร เตือนสติคนไทยช่วงโควิด พร้อมมอบคาถา 5 คำ” เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2563 หนังสือพิมพ์คมชัดลึก เสนอความคิดเห็นของท่านกรณีการตายของ “เตี้ย มช.” สุนัขชื่อดังที่อาศัยในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2563 รายการ “คนจริงใจไม่ท้อ” จากช่อง NEWS 1 สัมภาษณ์ประวัติพระคักดา และวิธีการเผยแผ่ธรรมะผ่านโซเชียล มีเดีย (Social Media) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2563 โดยรายการได้ยกจุดเด่นของพระคักดา ว่าเป็นผู้ประสบความสำเร็จในการใช้เฟซบุ๊กเพื่อเผยแผ่ธรรมะและสร้างแรงบันดาลใจต่อพุทธศาสนิกชน และล่าสุด เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ. 2565 หนังสือพิมพ์ข่าวสด นำเสนอข่าว ‘พระคักดา’ ใช้ ‘กระตัก’ สอนธรรมะ ซ้ำถ้าเปิดปากออกมา ก็รู้ว่าข้างในมีอะไร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊ก ในเบื้องต้น พบว่า พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร มีจุดเด่นด้านการใช้อุปมาอุปไมยเพื่ออธิบายแนวคิดนามธรรมของพระพุทธศาสนา ให้เข้าใจง่ายด้วยการอธิบายผ่านรูปธรรมในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

“เวลาพอเราเห็นขาของเราก็ขอให้นึกถึงขาของพ่อแม่ของเรา ว่าแต่ละปีผ่านมาหลายสิบปี ขาคู่นี้ก็ยังส่งเราเดินมา จนเรามีขาของเราเดินเอง ก็เพราะมีขาของเขาส่งเราเดินมา บางบ้านมีรถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ เขาส่งเรามาโรงเรียน จนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต” (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ 2

“อยู่ดีให้กำลังใจโยมนะ ใครที่รู้สึกว่ชีวิตมันจะต้อง**ขับเคลื่อน**กันต่อไป ก็ต้อง**ขับ**กันต่อไป ไม่มีใครอยู่เฉยๆแล้วจะได้อะไร ไม่ได้อะไร แต่ก็ยังได้บ้างก็ยังดี” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ 1 จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบชีวิตของพ่อแม่เป็นยานพาหนะที่สนับสนุนลูก โดยการรับส่งลูกตั้งแต่ยังเรียนในโรงเรียนจนถึงจุดหมายปลายทางที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่นำมาใช้เพื่ออธิบายความหมาย คือ รถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ ส่วนตัวอย่างที่ 2 ใช้การเปรียบเทียบการเดินทางของชีวิตกับวิธีการเดินทาง กล่าวคือ การขับเคลื่อนไปข้างหน้าและขับต่อไปจนกว่าจะได้บางสิ่งบางอย่างที่ต้องการ หรือประสบความสำเร็จ โดยถ้อยคำที่นำมาใช้ในการเปรียบเทียบ คือ ขับเคลื่อน และขับ

จะเห็นได้ว่า การอธิบายยานพาหนะและวิธีการเดินทางทำให้เห็นภาพของ “การใช้ชีวิต” ของมนุษย์ได้ชัดเจนขึ้น คำว่า “รถยนต์เก่า ๆ” “มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ” “จักรยานเก่า ๆ” ไม่เพียงแต่ระบุถึงชนิดหรือประเภทยานพาหนะอันสะท้อนถึงฐานะของผู้ขับขี่ แต่ยังแสดงภาพความคร่ำคร่าของยานพาหนะที่ผ่านระยะเวลาการใช้งานได้เป็นอย่างดี โดยได้มีการต่อยอดวิธีการใช้งานยานพาหนะเหล่านี้ ด้วยถ้อยคำอุปมาอุปไมย “ขับเคลื่อน” และ “ขับ” ซึ่งสะท้อนถึงการลงแรงที่ต้องใช้ยานพาหนะดังกล่าว การใช้ชีวิตจึงไม่ใช่ “ความสบาย” แต่คือ “การลงทุน ลงแรง” เพื่อทำอะไรบางอย่างให้ชีวิตประสบความสำเร็จโดยเป็นการกระทำที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน

สำหรับตัวบทที่นำมาแสดงในตัวอย่างที่ 1 และตัวอย่างที่ 2 ในงานวิจัยนี้เรียกว่า “ปริจเฉทธรรมะ” โดยคำว่า “ปริจเฉท” หมายถึง “รูปภาพที่มีโครงสร้างสูงกว่าประโยค ใช้เพื่อการสื่อสารในสถานการณ์หนึ่ง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน และสื่อสารในบริบททางสถานการณ์หรือบริบททางสังคมวัฒนธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง” (จักริน ฉัตรไชยพุกข์ และ เขมฤทัย บุญวรรณ, 2562, หน้า 49) ดังนั้น ปริจเฉทที่พระครูสังฆรักษ์ ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้เผยแพร่ผ่านเพจ “พระศักดิ์ดา สุนทรโร” จึงเรียกได้ว่า เป็น “ปริจเฉทธรรมะ” เพราะมีวัตถุประสงค์การสื่อสารเพื่อเผยแผ่หลักธรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิตของผู้รับสาร โดยสถานการณ์หรือบริบทการสื่อสาร คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) ซึ่งเป็นสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารไม่จำกัดเพศ วัย อายุ อาชีพ การศึกษา เพียงแค่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตและคอมพิวเตอร์หรือโทรศัพท์มือถือหรือเครื่องรับสัญญาณในรูปแบบอื่นที่สามารถใช้โซเชียลมีเดีย และเป็นสมาชิกเฟซบุ๊กก็สามารถเข้าถึงปริจเฉทธรรมะดังกล่าวได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นความสะดวกสบาย ความรวดเร็วและความง่ายในการเข้าถึงข้อมูล

ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชานซึ่งเป็นแนวคิดการศึกษาความหมายทางภาษาศาสตร์ เรียกการเปรียบเทียบด้วยการใช้ภาษาปกติในชีวิตประจำวันโดยไม่ปรากฏคำเชื่อมเพื่อแสดงความเปรียบต่างปรากฏในตัวอย่าง 1 และตัวอย่างที่ 2 ว่า “มโนอุปลักษณ์” โดยถ้อยคำแบบเปรียบเทียบที่ปรากฏในปริเฉท เรียกว่า “ถ้อยคำอุปลักษณ์” ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรมและแสดงความหมายที่เข้าใจร่วมกันได้ในสังคม ส่วนสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบเรียกว่า “มโนอุปลักษณ์” คือความคิดเชิงนามธรรมที่ถูกสื่อสารออกมา โดยถ้อยคำอุปลักษณ์กับมโนอุปลักษณ์นี้ไม่จำเป็นต้องมีความหมายคล้ายคลึงกันในระดับกายภาพ เพียงแต่ต้องมีความคล้ายคลึงกันทางมโนทัศน์หรือระบบความคิดของมนุษย์ (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2561, หน้า 205) อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) เป็นส่วนหนึ่งของภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกรวมกันว่า ภาษาศาสตร์ปริชาน แต่แยกประเด็นการศึกษาได้ 2 แบบ คือ การศึกษาด้านความหมาย และการศึกษาด้านไวยากรณ์ สำหรับการศึกษาคความหมายตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชานนี้ เป็นการอธิบายการใช้ภาษาที่เป็นผลจากกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้เกี่ยวกับโลกร่วมกับประสบการณ์การใช้ภาษา โดยมีความสัมพันธ์กันระหว่างกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโลก เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ มโนอุปลักษณ์ (Conceptual Metaphor) จัดเป็นหมวดหนึ่งของอรรถศาสตร์ปริชานที่นิยมศึกษากันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2562, หน้า 100-101) โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นกระบวนการทางปริชานหรือกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากถ้อยคำอุปลักษณ์ไปยังมโนทัศน์อื่น ผ่านการเชื่อมโยงวงมโนทัศน์ต้นเค้า (source domain) กับวงมโนทัศน์เป้าหมาย (target domain) ทำให้เกิดการเข้าใจความหมายร่วมกัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

จากตัวอย่างที่ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ “รถยนต์เก่า ๆ” “มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ” “จักรยานเก่า ๆ” มโนอุปลักษณ์ คือ ยานพาหนะ ส่วนตัวอย่างที่ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ “ขับเคลื่อน” และ “ขับ” มโนอุปลักษณ์ คือ วิธีการเดินทาง โดยตัวอย่างทั้ง 2 ตัวอย่างจัดเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับชีวิต เพราะแสดงความหมายถึงเหตุที่ทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จ

นอกจากการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แล้ว งานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์หน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณ์ด้วยเพื่อแสดงถึงเจตนาการสื่อสารของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร โดยจากการสื่อสารเบื้องต้น พบว่า ปริเฉทธรรมะที่ศึกษาได้ทำหน้าที่สื่อสารตามแนวคิดฮัลลiday (Halliday, 1994) ครบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่ และ 3) หน้าที่ในการเรียบเรียงความ ดังตัวอย่างที่ค้นพบ ดังนี้

1. หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ได้แก่

“คนมีปัญหากันหลายคน หลายคนก็มักจะไมยอมให้จบ อยากเล่นเกมกรรมนี้ต่อ แต่บางคนเหนื่อยแล้ว ไม่อยากเป็นทุกข์เพราะเกมกรรม ที่เราเป็นผู้ทำเอง และชวนคนอื่น มาร่วมกรรมด้วย” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 2564, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า พระศักดิ์ดาใช้คำว่า “เล่นเกม” ซึ่งเป็นคำศัพท์ในวง ความหมายของการละเล่น เพื่อถ่ายทอดความคิดที่ว่า การกระทำกรรมจะดำเนินต่อไปได้ เมื่อผู้กระทำเต็มใจกระทำกรรมนั้นต่อ โดยใช้คำว่า “เล่นเกม” เป็นอุปลักษณะถ่ายทอดความคิดถึง ความเต็มใจในการเล่นเกมนั้น และผู้กระทำกรรมจำต้องยอมรับผลของเกมนั้น อันเป็นกติกา ของเกม

2. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่

“เราทุกคนยังมีกิเลสก็มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศบ้าง อะไรบ้างเป็น เรื่องธรรมดา ฉะนั้น ขอให้เราทุกท่านนะ ช่องโหลที่มองแล้ว มันทำให้ใจเราเป็นสุขได้ก็เลือกมอง ช่องนั้นให้ใจเราเป็นสุขเถอะ” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 16 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ” อันสะท้อนอุปลักษณะอุบัติเหตุอันทำให้ผู้รับสารรู้สึกกลัว แต่พระศักดิ์ดาได้แนะนำให้เลือกมอง เฉพาะสิ่งที่เป็นสุขเพื่อบรรเทาการกระทบอารมณ์นั้น

3. หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่

“ถ้าเราต้อง**ร่วมทาง**กับคนที่ทำให้ชีวิตเราซ้าลง ขอให้เข้าใจนโยบายว่าเขาเข้ามา **ร่วมเส้นทางเดียวกัน**กับเรา เพราะมันมีเหตุผลในการเข้ามา เราต้องเคยร่วมสร้างกรรมกันกับ เขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องและทำให้ชีวิตเราซ้าลง **บนเส้นทางเดียวกัน** ทำให้จะ **เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา** เจริญ ๆ กว้านี้มันก็ทำยาก ก็ขออย่าไปสร้างกรรมเพิ่ม” (พระครูสังฆรักษ์ ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง มีการเรียบเรียง ลำดับความ โดยใช้คำถ้อยคำอุปลักษณะเส้นทางโดย เริ่มต้นกล่าวถึงการร่วมทางบนเส้นทางเดียวกัน แล้วในระหว่างการเดินทางนั้นมีทั้งเลี้ยวซ้าย และเลี้ยวขวา โดยถ้อยคำอุปลักษณะนี้เป็นถ้อยคำที่มีสัมพันธ์ภาพรวม คือ การกล่าวถึงคำศัพท์ เกี่ยวกับเส้นทางในปริศนารอบข้างต้น

การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะ สำหรับประเทศไทยในรอบสิบปี ที่ผ่านมา นิยมศึกษาผ่านตัวบทปาฐกถาธรรม คัมภีร์พระพุทธศาสนา และตัวบทที่เผยแผ่ธรรมะ ผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น การศึกษา “อุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาส ภิกขุ” (สิริมา เชียงเซาว์ไว, 2556) การศึกษา “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระ

สุดต้นตอปฏิภาณ” (พระมหาวิระ บุญนาดี, 2561) การศึกษา “มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับบุญในภาษาไทย: กรณีศึกษากลุ่มสาธารณชนในเฟซบุ๊ก” (อำนาจ ปักษาสุข, 2559) การศึกษา “อุปลักษณ์ความเป็นอนิจจังในบทละครโน” (สุนิศา ธรรมาวิวัฒน์, 2561) และการศึกษา “อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ” (ปิยภรณ์ อบแพทย์, 2552) ซึ่งการศึกษาทั้ง 5 เรื่องข้างต้น สะท้อนว่าการเผยแพร่ธรรมะสามารถกระทำโดยการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตอุปลักษณ์ที่คนในสังคมสามารถเข้าใจและรับรู้ความหมายร่วมกัน ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ซึ่งในแง่มุมการศึกษาสามารถศึกษาได้ทั้งรูปแบบการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เดียวที่ปรากฏผ่านหลายถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงหลายวงความหมายปลายทาง และการศึกษาอุปลักษณ์หลายมโนอุปลักษณ์จากตัวบทเดียว ซึ่งจะพบหลายถ้อยคำอุปลักษณ์และวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางที่หลากหลาย ซึ่งงานวิจัยนี้ จะใช้การศึกษาหลายมโนอุปลักษณ์จากตัวบทธรรมะ 409 ตัวบทที่เผยแพร่ผ่านเพจ “พระศกดา สุนทโร” เพียงเพจเดียว ซึ่งจะวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนความหมายผ่านการวิเคราะห์ห้วงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทาง อันจะทำให้เข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่พระศกดา สุนทโรใช้เผยแพร่ได้ชัดเจน

ส่วนการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า มีการศึกษามโนอุปลักษณ์หลากหลายประเด็น เช่น ความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์ มโนอุปลักษณ์ในตัวบทศาสนา ซึ่งมีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ตัวอย่างเช่น การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับอันตรายและการเกิดร่วมกัน (Perception of danger and co-occurring metaphors) ในปาฐกถาธรรมและการเทศน์ของชาวคริสต์ (Richardson and Nagashima, 2018) การศึกษามโนอุปลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับจิตใจและการตื่นรู้ของปริเฉทแห่งศรัทธา (Kang, 2018) การศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างความหมายและการรับรู้การตีความความเชื่อในขอบเขตของปริเฉทศาสนาอิสลาม (El-Sharif, 2016) การศึกษามโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับโควิด-19 ตามแนวคิดศาสนาคริสต์ (Almendo, Dewi and Bram, 2021) นอกจากนี้ยังมีการศึกษามโนอุปลักษณ์จากหลายตัวบท เช่น บทสัมภาษณ์ทางการเมือง (Borčić, Kanižaj and Kršul, 2016) นวนิยาย (Muradian, 2016) (Kurniawati, Tallapessy and Diana, 2014) คำบรรยายในอินสตาแกรม (Instagram Caption) (Hardiyanti, 2019) และงานวิจัย (Ferrando, 2017) เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาอุปลักษณ์ธรรมะตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชานจึงมีความน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยที่มีการแข่งขันการสื่อสารโน้มน้าวใจเช่นปัจจุบัน อีกทั้งยังมีช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็วทันใจอย่างโซเชียลมีเดีย และผู้รับสารสามารถเลือกรับสารตามความต้องการและความสนใจของตนเอง โดยงานวิจัยนี้จะศึกษาทั้งอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

หน้าที่ของอุปลักษณ์ เพื่อให้เห็นภาพรวมการทำหน้าที่สื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะของ พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาอุปลักษณ์ เกี่ยวกับธรรมะในประเทศไทยยังมีจำนวนน้อย งานวิจัยนี้จึงช่วยขยายขอบเขตความรู้เกี่ยวกับ อุปลักษณ์ในวงการศึกษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร
2. เพื่อศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์ธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร

สมมติฐานของการวิจัย

1. มโนอุปลักษณ์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร ประกอบสร้างจากถ้อยคำอุปลักษณ์ และความหมายของหลักธรรมผ่านแบบเปรียบเทียบที่หลากหลาย
2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีความหลากหลายและมีหน้าที่การสื่อสาร ครบทั้ง 3 ด้านตามแนวคิดของ ฮัลลiday (Halliday, 1994) และครบทั้ง 12 ด้านตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านข้อมูล
 - 1.1 เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกข้อมูล
 - 1.1.1 เป็นคลิปที่ผู้พูด คือ พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร โดยเป็นลักษณะการพูดคนเดียวสื่อสารถึงผู้ฟังแบบการสื่อสารทางเดียว (one-way communication)
 - 1.1.2 เป็นคลิปที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กเพจ “พระคักดา สุนทรโร” ในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 เท่านั้น
 - 1.1.3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนธรรมะหรือการปฏิบัติตนโดยใช้ธรรมะเป็นพื้นฐาน แม้จะเป็นการวิพากษ์แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ใด ๆ จะต้องมีการสอนหรือชี้แนะหรือวิเคราะห์โดยใช้หลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา
 - 1.1.4 เป็นคลิปที่สื่อความได้สมบูรณ์ในแต่ละตอน กล่าวคือ มีโครงสร้างการสื่อสารทั้งการขึ้นต้น การบรรยาย และการสรุป

1.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลปริจเฉทธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร จำนวน 470 ปริจเฉท โดยถอดความจากคลิปขนาดสั้นไม่เกินสามนาที จำนวน 146 คลิป ขนาดยาวสามนาทีขึ้นไป จำนวน 324 คลิป

2. ขอบเขตด้านแนวคิด

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงภาษาศาสตร์ของเลคคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, pp. 4–21) และแนวคิดหน้าที่ในการสื่อสารของฮัลลiday (Halliday, 1994, p. 74) และโกทลี (Goatly, 1998, pp. 166–167)

3. ขอบเขตด้านเวลา

เวลาในการวิจัยคือ มกราคม 2564–กุมภาพันธ์ 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุปลักษณะธรรมะ หมายถึง การใช้คำแบบเปรียบเทียบมาอธิบายสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

ปริจเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร หมายถึง ภาษาระดับข้อความ (Discourse) ที่พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้เทศนาผ่านเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดิ์ดา สุนทรโร”

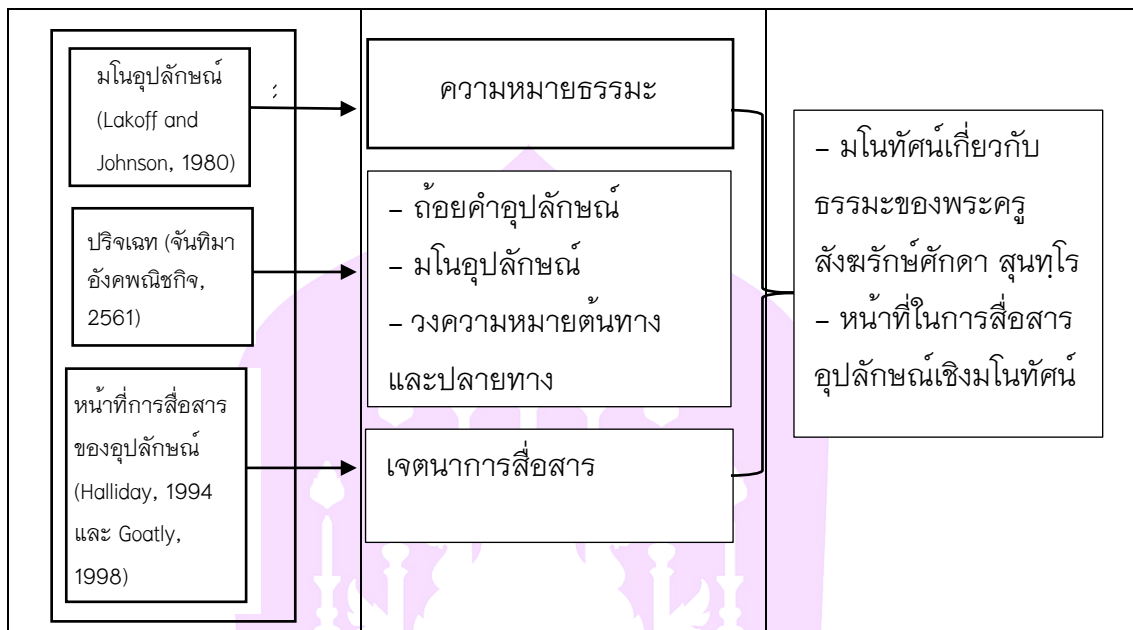
การประกอบสร้างมโนอุปลักษณะ หมายถึง การประกอบสร้างของรูปภาพและความหมายโดยมีอุปลักษณะที่มีคำเชื่อมและคำอุปลักษณะที่ไม่มีคำเชื่อม

หน้าที่ของอุปลักษณะ หมายถึง หน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณะตามแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994, p. 74) มี 3 หน้าที่คือ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด 2) หน้าที่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล และ 3) หน้าที่ในการเรียบเรียงความ และตามแนวคิดของโกทลี (Goatly, 1998, pp. 166–167) มี 12 ด้าน ได้แก่ 1) เติมช่องว่างในคลังคำ 2) อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง 3) กำหนดมุมมองใหม่ 4) เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง 5) สื่ออุดมการณ์ 6) แสดงอารมณ์ความรู้สึก 7) ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง 8) สร้างความสนิทสนม 9) สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นเกมภาษา 10) ช่วยเรียบเรียงความ 11) บั่นทึงคดี 12) ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบและเข้าใจการประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในปริจเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร
2. ทำให้ทราบหน้าที่ของมโนอุปลักษณะในการปาฐกถาธรรมของพระศักดิ์ดา สุนทรโร
3. เป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณะจากแหล่งข้อมูลอื่น

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดข้างต้นอธิบายมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรุโร ที่ตีความจากปริจเฉทธรรมะในเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดิ์ดา สุนทรุโร” ตามแนวทางอรรถศาสตร์ปริชาน และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผ่านการวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวคิดของ เลคอฟและ จอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ซึ่งจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ มโนอุปลักษณ์ วงความหมายต้นและวงความหมายปลายทาง และวิเคราะห์หน้าที่ในการสื่อสารของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นั้น ตามกรอบแนวคิดของ ฮัลลiday (Halliday, 1994) และโกทลี่ (Goatly, 1998)

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยยกตัวอย่างการถอดความปริจเฉทในภาคผนวก ก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและเป็นไปตามกรอบแนวคิดที่ผู้วิจัยตั้งไว้จัดลำดับ ดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

1.1 ลักษณะการใช้สื่อออนไลน์เผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์เผยแผ่พระพุทธศาสนา

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณะและหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณะ

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับปริเฉท

2.2 แนวคิดอุปลักษณะ

2.3 แนวคิดอรรถศาสตร์และอรรถศาสตร์ปริชาน

2.4 แนวคิดหน้าที่อุปลักษณะทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปริเฉท อุปลักษณะและหน้าที่ของอุปลักษณะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน

1. ลักษณะการใช้สื่อออนไลน์เผยแผ่พระพุทธศาสนา

ศตวรรษที่ 21 นี้การสื่อสารได้ถูกพัฒนาให้ก้าวหน้าจนสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายสังคมทั่วโลกให้กลายเป็นหนึ่งเดียวด้วยการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) สำนักงานราชบัณฑิตยสภา ได้อธิบายความหมายเกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์ ไว้ดังนี้

“สื่อสังคมหรือที่คนทั่วไปเรียกว่า สื่อออนไลน์ หรือ สื่อสังคมออนไลน์ ในทางเทคนิค สื่อสังคม จะหมายถึง โปรแกรมกลุ่มหนึ่งทำงานโดยใช้พื้นฐานและเทคโนโลยีของเว็บตั้งแต่รุ่น 2.0 เช่น บีโอบ มายสเปซ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ วิกีพีเดีย ไฮไฟฟ์ และบล็อกต่าง ๆ ในทางธุรกิจเรียกสื่อสังคมว่า สื่อที่ผู้บริโภคสร้างขึ้น (consumer-generated

media หรือ CGM) สำหรับกลุ่มบุคคลผู้ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคม ซึ่งนอกจากจะส่งข่าวสารข้อมูลแลกเปลี่ยนกันแล้ว ยังอาจทำกิจกรรมที่สนใจร่วมกันด้วย กลุ่มบุคคลที่ติดต่อสื่อสารกันโดยผ่านสื่อสังคมดังกล่าว คือ social network ซึ่งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศบัญญัติศัพท์ social network ว่า “เครือข่ายสังคม”

(สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2556)

จากข้อความข้างต้น เฟซบุ๊ก (Facebook) จัดเป็นสื่อสังคมออนไลน์ประเภทหนึ่ง โดยถือกำเนิดขึ้นเมื่อ ค.ศ. 2004 (พ.ศ.2546) เป็นเว็บไซต์ที่ให้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet) เป็นเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ที่สมาชิกสามารถสร้างพื้นที่ส่วนตัวเพื่อติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้ทั้งแบบข้อความ ภาพ เสียง และวิดีโอ (วราพร ดำจับ, 2562, หน้า 145) ใน พ.ศ. 2565 เว็บไซต์ eveydaymarketing รายงานว่า มีคนไทยเข้าถึงเฟซบุ๊กจำนวนมากถึง 50,050,000 คิดเป็นร้อยละ 82.8 ของจำนวนประชากรไทยทั้งหมด และติดอันดับที่ 18 ของโลก เฟซบุ๊กจึงเป็นสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนไทย และเข้าถึงคนไทยเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลให้คนในวงการการศึกษา เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม หรือแม้แต่วงการศาสนาทั้งในรูปแบบส่วนบุคคลและสถาบันหรือหน่วยงานต่าง ๆ มีบัญชีเฟซบุ๊กเพื่อใช้ประชาสัมพันธ์ข่าวสารติดต่อสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมาย (การตลาดวันละตอน, 2565, สื่อออนไลน์)

สำหรับวงการศาสนา พบว่า มีพระสงฆ์จำนวนมากใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา และกลายเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม ตัวอย่างเช่น พระไพศาล วิสาโล ซึ่งท่านได้ให้สัมภาษณ์ในนิตยสาร CHIP ว่า ท่านได้ใช้เฟซบุ๊กในการเผยแผ่ธรรมะโดยในบรรดาช่องทางการสื่อสารออนไลน์ทั้งหมดเฟซบุ๊กได้รับความนิยมมากกว่าและเข้าถึงผู้คนได้มากกว่า เว็บไซต์ visalo.org โดยในความเห็นของท่านเป็นเพราะการใช้เว็บไซต์ ผู้อ่านต้องขวนขวายเข้าไปหา ในทางกลับกันข้อความในเฟซบุ๊กจะปรากฏต่อหน้าคนอื่นโดยไม่ต้องค้นหาและสามารถทำให้คนสนใจและเข้าถึงผู้คนมาก (บุญคำ ดีสุขสาม, 2557, หน้า 165) เช่นเดียวกับพระมหา วุฒิชัย วชิรเมธี ได้แสดงความเห็นไว้ว่า การเผยแผ่ธรรมะวิถีเดิมได้ผลน้อย แต่เห็น้อยมาก ส่วนการเผยแผ่วิถีใหม่โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการทำน้อยแต่ได้มาก นับเป็นการสื่อสารเชิงรุกส่งผลให้สามารถเผยแผ่ธรรมะได้อย่างไม่มีขีดจำกัดและสามารถประยุกต์เข้ากับสังคมไทยได้ทุกช่วงสถานการณ์ (บุญคำ ดีสุขสาม, 2557, หน้า 166) นอกจากนี้ หลวงพ่ออินทร์ถวาย สันตุสสโก พระสุปฏิปันโนสายพระกรรมฐานของพระธรรมวิสุทธิมงคล (หลวงตามหาบัว) ได้มีทีมงานเผยแผ่คำสอนและปาฐกถาธรรมของหลวงพ่อด้านเพจเฟซบุ๊ก “หลวงพ่อดินทร์ถวาย

สันตฺสสโก วัดป่านาคำน้อย” ซึ่งปัจจุบันมีผู้ติดตาม 390,000 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) เพจเฟซบุ๊กของพระธรรมพัชรญาณมุนี (พระอาจารย์ชยสาโร) พระสุปฏิปันโนสายพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) มีทีมงานเผยแพร่คำสอนและปาฐกถาธรรมของท่านผ่านเพจเฟซบุ๊ก “พระอาจารย์ชยสาโร/ Dhamma by Ajahn Jayasaro” ซึ่งปัจจุบันมีผู้ติดตามจำนวน 240,982 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) กลุ่มเฟซบุ๊กของหลวงพ่อบราโมทย์ ปาโมชฺโช พระสุปฏิปันโนสายพระราชาวุฒาจารย์ (หลวงปู่ตุลย์) มีสมาชิกในกลุ่มจำนวน สมาชิก 160,000 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) เพจเฟซบุ๊กเสถียรธรรมสถาน ซึ่งเผยแพร่คำสอนและปาฐกถาธรรมของแม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด โดยเสถียรธรรมสถาน Sathira Dhammasathan มีผู้ติดตาม 848,134 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565)

ส่วนพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ซึ่งเป็นกรณีศึกษาของงานวิจัยนี้ มีผู้ติดตามเพจเฟซบุ๊กพระศักดิ์ดา สุนทรโร จำนวน 3,405,136 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2565) ซึ่งนับว่ามีจำนวนสูงสุดเมื่อเทียบกับพระสงฆ์และแม่ชีในข้างต้น แม้ทั้งหมดจะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณทางสังคมเหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะของพระสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร เพราะมีผู้รับสารเป็นจำนวนมาก

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์เผยแพร่พระพุทธศาสนา

จากการศึกษาของพินิจ ลาภานนท์ และแทนพินธุ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่ (2557, หน้า 39-41) พบว่า รูปแบบการใช้งานเฟซบุ๊กของพระสงฆ์ มี 3 หน้าที่ได้แก่

1. หน้าที่ด้านการสื่อสาร ด้วยวิธีการโพสต์สเตตัสข้อความ รูปภาพหรือลิงค์ ประกอบการบรรยาย มีการเพิ่มอัลบั้มรูปภาพโดยไม่มีการโพสต์ข้อความ และการสนทนาออนไลน์ และส่งข้อความออนไลน์เพื่อสื่อสารกับผู้รับสาร

2. หน้าที่ด้านการศึกษาและเผยแพร่ธรรม โดยใช้วิธีการโพสต์สเตตัสข้อความ รูปภาพหรือลิงค์ ประกอบการบรรยายในประเด็นเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา การเพิ่มรูปภาพเกี่ยวข้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา และการสนทนาออนไลน์เชิงสนทนาธรรมหรือถาม-ตอบปัญหาธรรม

3. หน้าที่ด้านการบันเทิง เป็นการใช้งานเพื่อเล่นเกม หรือแอปพลิเคชัน (Application) หรือการสนทนาโดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนหรือสนทนาธรรม

จะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กของพระสงฆ์ มีทั้งด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา และด้านการผ่อนคลาย ซึ่งประการหลังนี้ยังเป็นที่ถกเถียงกันว่า มีความเหมาะสมหรือไม่

เมธี เชษฐวิสุต (2562, หน้า 527-529) ได้เสนอว่า องค์การพระพุทธศาสนาควรใช้ช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมเพราะมีจุดแข็ง ดังนี้

1. ทำให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นระบบและง่ายตายในทุกสถานที่และทุกเวลา

2. ผู้รับสารเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่รู้ตัวว่ากำลังศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหา 2 ระดับ คือ ระดับโลกิยะ ซึ่งชาวบ้านทั่วไปสามารถศึกษาได้ และระดับโลกุตระ ซึ่งต้องศึกษาอย่างลึกซึ้ง

3. เนื่องจากการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์มีหลายรูปแบบและมีการพัฒนาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ผู้เผยแผ่คำสอน หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับรูปแบบการสื่อสารให้เท่าทัน ซึ่งทำให้พระสงฆ์และผู้เผยแผ่ต้องปรับตัวกลายเป็นเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา โดยไม่ให้เกิดกระทบต่อคำสอนหลักของพระพุทธเจ้า

อย่างไรก็ตาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์และผู้เผยแผ่ไม่ได้มีเพียงด้านบวกเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีผลกระทบด้านลบ ซึ่งเป็นข้อควรระวังด้วย เช่น การเผยแผ่คำสอนและหลักธรรมที่ไม่ถูกต้อง ส่งผลให้พุทธศาสนิกชนเข้าใจผิด จนบางคนขาดความเข้าใจและมีอคติต่อผู้เผยแผ่หรือพระพุทธศาสนาทำให้เกิดการดูหมิ่น (สุภาพรรณ กลิ่นนาค, 2557) พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวารกุล) (2561, หน้า 116-120) ได้ให้แนวทางการปฏิบัติตัวแก่ผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อสังคมออนไลน์ว่า ควรเป็นกัลยาณมิตรกับผู้รับสาร ผู้ส่งสารจึงควรปฏิบัติดีปฏิบัติชอบเพื่อฝนฝนตนเองตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา มีโยนิโสมนสิการ โดยแยกคาย ได้แก่ การพิจารณาว่าสิ่งใดควรสื่อสารอย่างไร และวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อพระพุทธศาสนา อีกทั้งได้เสนอรูปแบบสื่อที่ควรใช้เพื่อการเผยแผ่ธรรมะในยุคดิจิทัล ได้แก่ ทำเป็นภาพนิ่ง เป็นสื่อวิดีโอสด ไลฟ์สด (Live) โดยควรเผยแพร่กิจกรรมของวัดและสถานปฏิบัติธรรม เช่น งานบรรพชา งานอุปสมบท งานวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ ควรสอดแทรกหลักธรรมให้ตรงกับหัวข้อกิจกรรมนั้น ๆ ใช้ภาษาสื่อสารที่ทันสมัยและเปิดช่องทางให้มีการถามตอบทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

พระมหาทวี มหาปัญญา (2560, หน้า 202-203) ได้เสนอหลักธรรมพื้นฐานทั้งแก่ผู้ส่งสารและผู้รับสาร ได้แก่ หลักเบญจศีล คือ ศีล 5 หลักเบญจจรธรรม คือ ธรรมชาติหรือกฎเกณฑ์ที่ซื่อสัตย์กายและวาจาของคนในสังคมออนไลน์ให้เป็นปกติ เรียบร้อย และละเว้นจากความไม่ดี 5 อย่าง คือ (1) มีเมตตา กรุณา สามารถกระทำได้ด้วยการงดเว้นจากการฆ่าสัตว์ทุกชนิด ไม่เบียดเบียนสัตว์ด้วยวิธีการต่าง ๆ (2) สัมมาอาชีวะ เป็นหลักธรรมที่อบรมให้ประกอบอาชีพสุจริต โดยเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่อนุญาตให้ หลอกหลวง หรือ

ทำลายทรัพย์สินผู้อื่น (3) กามสังวร เป็นหลักกำกับให้สำรวมในกาม โดยเว้นจากการประพฤติ ผิดในคู่ครอง หรือมีความใคร่ในรูป รส กลิ่น เสียง รส สัมผัส หรืออารมณ์ที่ใคร่พอใจอันเจ้าของ หวงแหวน ไม่นอญญาติ (4) สัจจะ เป็นการงดเว้นการพูดเท็จ พูดไม่ตรงความจริง พูดผิดไปจากสิ่ง ที่จริง ทำให้ผู้ฟังเข้าใจผิดพลาดโดยเจตนา และ (5) สติ สัมปชัญญะ เป็นการอบรมตนให้มีสติ รู้เท่าทัน โดยงดเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มมีเมาทุกชนิด และสารเสพติดทุกประเภท ซึ่งหากสมาชิก ในเครือข่ายสังคมออนไลน์สามารถปฏิบัติได้ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จะทำให้สังคมเครือข่ายออนไลน์ เป็นสังคมปกติสุข ปราศจากเวรภัย

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า การใช้เฟซบุ๊กอันเป็นช่องทางการใช้เครือข่ายสังคม ออนไลน์เป็นที่นิยมในกลุ่มคนไทย และพระสงฆ์ชื่อดังหลายรูปได้เลือกช่องทางนี้เป็นช่องทาง สื่อสารกับพุทธศาสนิกชน อย่างไรก็ตาม การใช้ช่องทางการสื่อสารนี้มีทั้งผลกระทบทางบวก และทางลบ ดังนั้น พระสงฆ์และผู้เผยแพร่แจ้งควรระมัดระวังโดยใช้หลักธรรมที่เสนอในข้างต้น และผู้รับสารควรตระหนักรู้เท่าทันวัตถุประสงค์การสื่อสารโดยมีเกณฑ์เบญจศีล เบญจธรรม เป็นแนวทางในการพิจารณาความเหมาะสม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อุปลักษณะและหน้าที่การสื่อสารของ อุปลักษณะ

1. แนวคิดเกี่ยวกับปริจเฉท

“ปริจเฉท” เป็นศัพท์ที่สื่อถึงความเป็นหน่วยในภาษาที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบ ภายในหน่วย คำศัพท์นี้ปรากฏใช้แทน discourse ครั้งแรกในงานวิจัยของ เพียรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2530) โดยได้กล่าวว่า เป็นการบัญญัติขึ้นโดยอาศัยการประกอบคำจากคำศัพท์ในภาษาสันสกฤต หรือ “ปริ” หมายถึง รอบ โดยรอบ และ “เฉท” หมายถึง ตัด แบ่ง โดยเพียรศิริ ได้อธิบาย ความหมายว่า หน่วยของภาษาที่มีรูปโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค และมีองค์ประกอบที่ สมบูรณ์มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับรากศัพท์ของปริจเฉท เพราะตามรากศัพท์ ปริจเฉท แปลว่า บทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง ยังไม่ใช่เรื่องที่สมบูรณ์ทั้งหมด ในขณะที่ discourse ต้องเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง การเป็นส่วนหนึ่งก็แสดงว่ายังไม่สมบูรณ์ หรือกล่าว อีกอย่างหนึ่งคือ ยังไม่จบเรื่องนั่นเอง ดังนั้น หากใช้คำว่า ปริจเฉท อาจทำให้เกิดความสับสน ในเรื่องนิยามได้ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561) โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ ปริจเฉท หมายถึง การใช้ ภาษาระดับที่ใหญ่กว่าประโยค โดยอาจเป็นข้อความที่สมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้

เมื่อนำปริจเฉทมาจัดประเภทตามโครงสร้าง จันทิมา อังคพณิชกิจ (2557, หน้า 22-23) ได้จำแนกประเภทไว้ดังนี้

1.1 การแบ่งประเภทตามช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Mode หรือ Medium) โดยแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ปริจเฉทประเภทการพูด และปริจเฉทประเภทการเขียน

1.2 การแบ่งประเภทตามองค์ประกอบการสื่อสาร แบ่งกว้าง ๆ เป็น 2 ประเภท คือ ปริจเฉทประเภทเรื่องเล่า และปริจเฉทประเภทสนทนา

1.3 การแบ่งประเภทตามเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร คือ การให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ต้องการสื่อสาร โดยเนื้อหาเหล่านั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของผู้สื่อสารที่ต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร

1.4 การแบ่งประเภทตามโครงสร้างของข้อความ โดยเกณฑ์ที่นิยมใช้เป็นการแบ่งตาม Longacre (1983) อ้างอิงใน จันทิมา อังคพาณิชกิจ, 2557, หน้า 23) ซึ่งมี 2 เกณฑ์หลัก ได้แก่ ให้ความสำคัญกับตัวละคร และการเรียงลำดับเวลา

2. แนวคิดอุปลักษณ์

การศึกษาอุปลักษณ์ในช่วงเริ่มแรกนิยมศึกษาเชิงวรรณศิลป์ แต่ในศตวรรษที่ 20 ได้เกิดแนวคิดใหม่ คือ การศึกษาอุปลักษณ์เชิงภาษาศาสตร์ศาสตร์ซึ่งเสนอโดย เลคอฟและ จอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) อุปลักษณ์ภาษาศาสตร์นี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) อันเป็นการศึกษาความหมายของภาษาที่เป็นผลมาจากกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโลกโดยกระบวนการรับรู้ที่สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึก (ชัชวดี ทรัพย์, 2562, หน้า 100-101) เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ได้อธิบายความหมายของ “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” ว่า รูปภาษาหรือถ้อยคำที่สามารถพบได้ทั่วไปในชีวิตประจำวันและผู้ใช้ภาษาใช้อุปลักษณ์นั้นโดยไม่รู้ตัวเพื่อสื่อสารมโนทัศน์ที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในสังคมนั้น ๆ ซึ่งกระบวนการคิดที่เกิดจากประสบการณ์ และการประมวลผลความหมายอย่างเป็นระบบ จนเกิดความเข้าใจร่วมกันนั้น สะท้อนถึงการอยู่ในบริบทวัฒนธรรมเดียวกัน ดังนั้น กระบวนการเปรียบเทียบของอุปลักษณ์มโนทัศน์ คือ การนำประสบการณ์ที่เป็นนามธรรมหรือมีความซับซ้อนด้านความหมายไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่า เช่น การเปรียบเทียบการโต้เถียงเป็นสงคราม

[ARGUMENT IS WAR]

“Your claims are *indefensible*.

He *attacked* every *weak point* in my argument. His criticisms were *right on target*.

I *demolished* his argument.

I’ve never *won* an argument with him.

You disagree? Okay, *shoot!*

If you use that *strategy*, he’ll *wipe you out*. He *shot down* all of my arguments.”

(Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นความเป็นระบบจากการนำคำที่ปกติจะปรากฏกับสงคราม มาใช้กับการโต้เถียง เช่น *indefensible*, *attacked*, *weak point*, *right on target*, *demolished*, *won*, *shoot*, *strategy*, *wipe you out* และ *shot down* ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาอังกฤษมองว่าระบบการคิดเกี่ยวกับการโต้เถียงเป็นระบบความคิดเดียวกันกับการทำสงคราม กล่าวคือ การโต้เถียงสามารถแพ้-ชนะ ได้ ถูกโจมตีได้ ผู้คนที่เราโต้เถียงด้วยจัดเป็นคู่ต่อสู้ เราสามารถโจมตีคู่ต่อสู้ได้ เราสามารถวางแผนและวางยุทธศาสตร์ได้ เราสามารถละทิ้งและเริ่มการโจมตีใหม่ได้ (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

2.1 มโนอุปลักษณ์ หรืออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (conceptual metaphor)

ตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน (cognitive) มโนอุปลักษณ์ หรืออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นระบบคิดอันสะท้อนความหมายผ่านรูปภาพ โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่เห็นว่าภาษาคือภาพสะท้อนความรู้สึกรู้สึกหรือความคิด (cognition) ผสานกับการประมวลความคิด (conceptual process) ดังนั้น การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างสิ่งกับอีกสิ่งหนึ่งตามประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาแต่ละคน จึงเรียกได้ว่า เป็นการใช้อุปลักษณ์ตามการคัดเลือกข้อมูลภาษาที่สัมพันธ์กับโลกและความรู้ของมนุษย์แต่ละคน ดังข้อความต่อไปนี้

“Metaphor in for most people a device of the poetic imagination and the rhetorical flourish ---- a matter of extraordinary rather than ordinary language. Moreover, metaphor is typically viewed as characteristic of language alone, a matter of words rather than thought or action. **For this reason, most people**

think they can get along perfectly well without metaphor. We have found, on the contrary, that metaphor in everyday life, not just in language but in thought and action. Our ordinary conceptual system, in terms of which we both think and act, is fundamentally metaphorical in nature”

(Lakoff and Johnson, 1980, หน้า 3-4)

ข้อความดังกล่าวอธิบายว่า อุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาที่ยิ่งกว่าภาษาปกติทั่วไปที่ไม่แสดงเพียงลักษณะของภาษาหรือคำ แต่ยังแสดงความคิดและการกระทำที่ปรากฏในชีวิตประจำวันเป็นธรรมชาติอีกด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อุปลักษณ์ ไม่ได้เป็นเครื่องมือทางวรรณศิลป์เท่านั้น แต่ยังหมายถึงระบบคิดของผู้ใช้ภาษาอย่างเป็นระบบ

แนวคิดการอธิบายกระบวนการคิดของมนุษย์ที่สะท้อนผ่านการใช้นี้เป็นการสื่อให้เห็นมโนทัศน์การมองโลกเชิงเปรียบเทียบ อันเรียกว่า Conceptual Metaphor โดยแปลเป็นภาษาไทยว่า “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์” หรือ “มโนอุปลักษณ์” ซึ่งรูปภาษาที่แสดงอุปลักษณ์เรียกว่า “ถ้อยคำอุปลักษณ์” (metaphorical expression) ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่า “รูปภาษาแสดง อุปลักษณ์” (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 103) ดังนั้น การวิเคราะห์อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จำแนกได้ 2 ระดับ คือ อุปลักษณ์ระดับถ้อยคำ และอุปลักษณ์ระดับมโนทัศน์ (Lakoff and Johnson, 1980, pp. 3-13)

ตามคำอธิบายของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 3) อุปลักษณ์ทางภาษาศาสตร์แตกต่างจากอุปลักษณ์วรรณศิลป์ เพราะมนุษย์ใช้อุปลักษณ์อยู่เสมอ แม้ไม่ได้สื่อสารเป็นกวีหรือบทประพันธ์ เพราะมนุษย์ใช้การเปรียบเทียบนี้เพื่อความหมายสิ่งที่ไม่ใกล้เคียงให้เข้าใจง่ายด้วยการเปรียบกับสิ่งใกล้เคียง เช่นเดียวกับ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2556, หน้า 100-101) ได้ขยายความเพิ่มเติมไว้อย่างน่าสนใจว่า ลักษณะของอุปลักษณ์ทางภาษาศาสตร์มีลักษณะสำคัญ ได้แก่ สิ่งที่เป็นแบบเปรียบอันเป็นรูปธรรม ความหมายของอุปลักษณ์ซึ่งมักเกิดจากลักษณะเด่น (salient feature) ของแบบเปรียบเทียบ การตีความอุปลักษณ์จากประสบการณ์ ผู้ใช้ภาษาแบ่งเป็นอุปลักษณ์เชิงชนบท (conventional metaphor) และอุปลักษณ์เชิงสร้างสรรค์ (creative metaphor) โดยทิศทางการเปรียบเทียบจะเป็นกระบวนการถ้อยความหมายจากวงความหมายต้นทาง ซึ่งเป็นแบบเปรียบเทียบ (source domain) ไปยังวงความหมายปลายทาง ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องเปรียบเทียบ (target domain) (Kövecses, 2002, pp. 4-9)

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5) ได้ยกตัวอย่างการเปรียบเทียบการโต้เถียง เป็น สงคราม (ARGUMENT IS WAR) ดังข้อความต่อไปนี้

“Your claims are *indefensible*.

He *attacked every weak point* in my argument. His criticisms were *right on target*.

I *demolished* his argument.

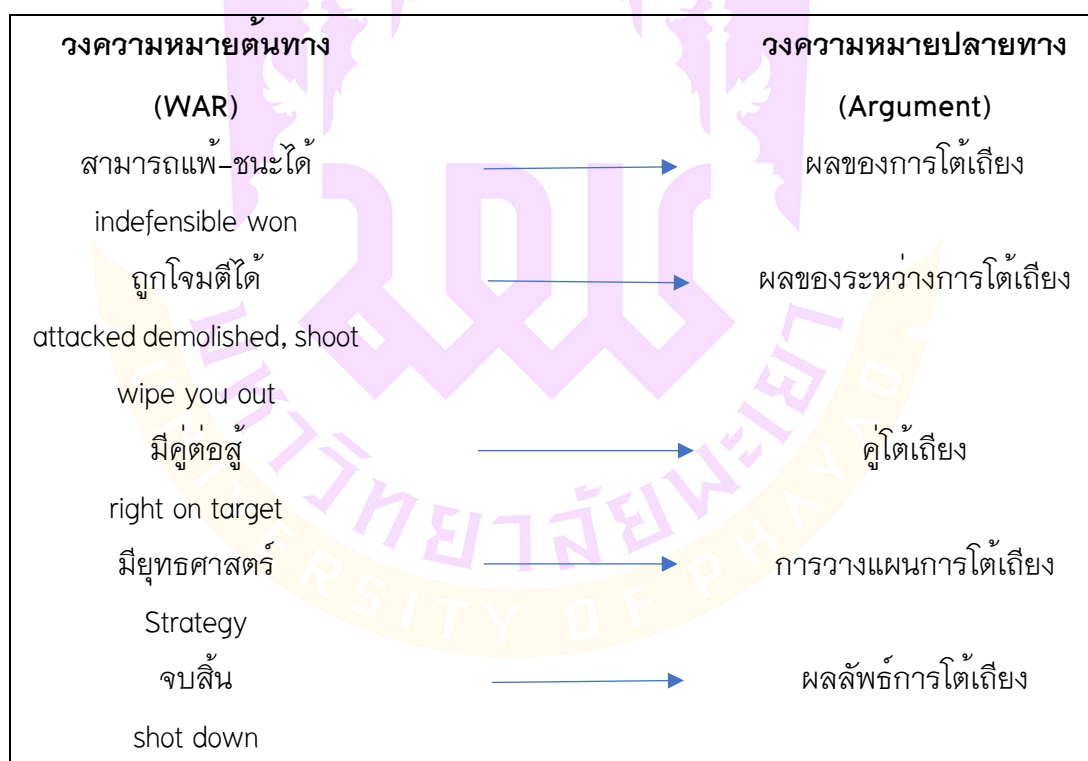
I’ve never *won* an argument with him.

You disagree? Okay, *shoot!*

If you use that *strategy*, he’ll *wipe you out*. He *shot down* all of my arguments.”

(Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

จากตัวอย่างข้างต้นเมื่อนำมาเขียนเป็นแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทาง แสดงได้ดังนี้

ภาพ 2 แสดงแผนภาพความสัมพันธ์ระหว่างวงความหมายต้นทาง
และวงความหมายปลายทาง

2.2 ประเภทของมโนอุปลักษณ์

เลคคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) แบ่งอุปลักษณ์เป็น 3 ประเภท
ดังนี้

2.2.1 อุปลักษณ์เชิงโครงสร้าง (structural metaphor)

เป็นอุปลักษณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ที่มีองค์ประกอบอย่างเป็นระบบระหว่างโครงสร้างของแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ โดยวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองวง (ไตรทิพย์สุดา เสนาธรรม, คັນสนีย์ เอกัจฉริยา, 2561, หน้า 51) ดังตัวอย่างเช่น

[LABOR IS A RESOURCE]

การเข้าใจความหมายของคำว่า Labor นี้เกิดจากผู้ใช้ภาษามีประสบการณ์เกี่ยวกับ material resources โดย material หมายถึง วัตถุดิบหรือแหล่งพลังงาน อันมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

“A material resource is *a kind of substance*
can be *quantified* fairly precisely
can be assigned a *value* per unit quantity serves a
purposeful end.
is used up progressively as it serve its purpose”

(Lakoff and Johnson, 1980, หน้า 65)

เมื่อนำคุณสมบัติของ Labor มาเทียบกับคุณสมบัติของ Material จะพบว่ามโนลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ

“LABOR is *a kind of activity* (recall: AN ACTIVITY IS A SUB-STANCE)
can be *quantified* fairly precisely (in term of time) can be assigned a value
per unit
serve a *purposeful end*
is used up progressively as it serves it purpose”

(Lakoff and Johnson, 1980, หน้า 66)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทั้ง material และ labor ต่างก็จะเป็น substance หนึ่งเหมือนกัน สามารถวัดมูลค่าได้ ตอบโจทย์วัตถุประสงค์ และถูกใช้เพื่อรองรับการทำให้วัตถุประสงค์ลุล่วงมีความก้าวหน้า เมื่อเทียบโครงสร้างคุณสมบัติดังกล่าวแล้ว จึงกล่าวได้ว่า labor เป็น resource

2.2.2 อุปลักษณเชิงพื้นที่หรือทิศทาง (orientational metaphor)

อุปลักษณประเภทนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบกับสิ่งที่นำมาเปรียบในลักษณะการกำหนดพื้นที่หรือทิศทางโดยใช้ร่างกายเป็นแนวเปรียบเทียบ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การนำประสบการณ์เชิงพื้นที่หรือทิศทางมาใช้อธิบายประสบการณ์อื่น โดยมีการใช้คำอย่างเป็นระบบและใช้แทนความหมายทั้งคำโดยไม่ต้องเชื่อมโยงโครงสร้างทางความหมายกับคำอื่นซึ่งเป็นสิ่งแตกต่างจากอุปลักษณเชิงโครงสร้าง (Lakoff and Johnson, 1980, p. 15) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

[CONSCIOUS IS UP]; [UNCONSCIOUS IS DOWN]

“Get *up*.; He *fell* asleep

I’m *up* already; He *dropped* off to sleep

He *rises* early in the morning; He *sank* into a coma”

(Lakoff and Johnson, 1980, p. 15)

จากตัวอย่าง conscious (ภาวะความมีสติ) จะถูกอธิบายทิศทางขึ้น เช่น ตื่นขึ้น ฉันทื่น (ขึ้น) แล้ว เขาทื่น (ขึ้น) แต่เช้า จะเห็นได้ว่า คำว่า “ตื่น” นี้แสดงสภาวะความมีสติหลังจากการนอนหลับ และเมื่อตื่นจึงมีสภาวะของสติตื่นขึ้นมา ในทางตรงข้าม เมื่ออยู่ภาวะ unconscious (ภาวะไร้สติ) จะใช้คำแสดงทิศทางลง เช่น เขาพล็อยหลับลงไป (He *fell* asleep, He *dropped* off to sleep) เขาตกอยู่ในภาวะฉุกเฉิน (He *sank* into a coma)

2.2.3 อุปลักษณเชิงวัตถุ (ontological metaphor)

เป็นอุปลักษณที่เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นวัตถุหรือเป็นรูปธรรมทำให้เข้าใจง่ายขึ้นเพราะทำให้เข้าใจถึงขนาด การจัดประเภท การจัดกลุ่ม คุณภาพ และเหตุผล โดยวัตถุประสงค์ของการใช้อุปลักษณเชิงวัตถุนี้มีหลากหลายและเป็นการสะท้อนการผ่านประสบการณ์ที่มีค่าที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาสื่อสารประสบการณ์นั้นเป็นรูปธรรม (Lakoff and Johnson, 1980, p. 26) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“[INFLATION IS AN ENTITY]

Inflation is *lowering* our standard of living.

If there's much *more* inflation, we'll never survive. We need to *combat* inflation. Inflation is *hacking* us into a corner.” (Lakoff and Johnson, 1980, p. 26)

จากตัวอย่างข้างต้นเมื่อแปลเป็นไทย จะแปลได้ว่า “มีการเปรียบเทียบเงินเพื่อเป็นนิติบุคคล” ดังตัวอย่างในประโยค “เพราะเงินเพื่อทำให้มาตรฐานการใช้ชีวิตต่ำลง” “ถ้าเงินยังเพ้อมากขึ้นเรื่อย ๆ จะทำให้เราไม่สามารถเอาชีวิตรอดได้” “เราต้องต่อสู้กับภาวะเงินเพ้อ” “ภาวะเงินเพื่อทำให้เราจนมุม” ซึ่งภาวะเงินเพ้นนามธรรมที่มองเห็นจับต้องไม่ได้ แต่สามารถเข้าใจอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบเป็นนิติบุคคลที่สร้างผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์

แม้ว่าเลคคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) จะเสนอว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นถ้อยคำที่ใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน โดยผู้ใช้ภาษา อาจไม่รู้ตัวว่าตนกำลังใช้อุปลักษณ์นั้น ๆ อยู่ แต่ กีบป์ (Gibbs, 1994, p. 7) และโคเวคเซส (Kövecses, 2002, p. 47) มีความเห็นนอกเหนือจากคำอธิบายของเลคคอฟและจอห์นสัน ว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั้งที่อยู่ในนวนิยาย หรือบทประพันธ์ต่าง ๆ สามารถนับเป็นอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้น ๆ ได้เช่นเดียวกัน

ในส่วนของนักวิจัยปฏิบัติศาสตร์อย่าง ไกรซ์ (Grice, 1965 อ้างอิงใน ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2555, หน้า 103) เสนอความเห็นที่เห็นว่า อุปลักษณ์คือถ้อยคำที่ไม่ได้สื่อความหมายตามรูปภาษา เพราะผู้ส่งสารต้องการสื่อความหมายอื่นที่แฝงอยู่ ไม่ใช่ความหมายประจำรูปภาษาโดยตรง และการที่ผู้รับสารจะเข้าใจความหมายนั้น ๆ ได้ต้องอาศัยการตีความบริบทการใช้ภาษา นอกจากนั้น ยังสามารถใช้อุปลักษณ์และความหมายไปสู่ผู้รับสารได้ (ญัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556, หน้า 99) ดังนั้นสิ่งที่นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ให้ความสนใจจึงเป็นเรื่องของวัตถุประสงค์ที่ผู้ส่งสารเลือกใช้อุปลักษณ์ในการสื่อสารและหน้าที่ของอุปลักษณ์ที่ผู้ส่งสารเลือกใช้

2.3 หน้าที่ในการสื่อสารของอุปลักษณ์

อุปลักษณ์มีหน้าที่ในการสื่อสาร โดย ฮัลลiday (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20) ได้จำแนกหน้าที่ไว้ 3 ประการ ได้แก่ “หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด” (Ideational metafunction) “หน้าที่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล” (Interpersonal metafunction) และ “หน้าที่ในการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ซึ่งต่อมากอทลี (Goatly, 1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ได้จำแนกหน้าที่ย่อยภายใต้หน้าที่หลักที่เสนอโดย ฮัลลiday รวมเป็น 12 ด้าน ดังนี้

2.3.1 หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ได้แก่

1) เต็มช่องว่างในคลังคำ (Fill lexical gaps) ใช้เมื่อต้องการสื่อสาร ความหมายของคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษานั้น ๆ จึงต้องใช้คำศัพท์ที่มีอยู่แล้วมาขยายความหมาย ผ่านการใช้อุปลักษณ์

2) อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง (Explanation and modelling) เป็นการอธิบายนามธรรมหรือสิ่งไกลตัวผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือใกล้ตัว

3) กำหนดมุมมองใหม่ (Reconceptualization) เป็นการสื่อสารความหมาย ที่เป็นมุมมองใหม่หรือผู้รับสารไม่เคยทราบหรือสังเกตมาก่อน

4) เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง (Argument by analogy and/or false reasoning) โดยอุปลักษณ์ทำหน้าที่โน้มน้าวจูงใจให้ผู้รับสารให้กระทำหรือไม่กระทำ บางสิ่งบางอย่าง

5) สื่ออุดมการณ์ (Ideology) โดยอุปลักษณ์ทำหน้าที่สร้างและกำหนด ระบบความคิดของผู้รับสาร

2.3.2 หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่

1) แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) โดย ความหมายของอุปลักษณ์กระทบอารมณ์ของผู้รับสาร

2) ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, disguise) โดยอุปลักษณ์ ช่วยทำให้ถ้อยคำนุ่มนวลสละสลวยมากขึ้นแทนการกล่าวตรงไปตรงมาที่อาจส่งผลกระทบต่อ ความรู้สึกด้านลบของผู้รับสาร

3) สร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy) โดยอุปลักษณ์ที่สื่อสาร ความหมายที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจร่วมกัน จะทำให้ผู้รับสารรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ส่งสาร เนื่องจากมีความรู้ ความคิด และภูมิหลังร่วมกัน

4) สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการละเล่นภาษา (Humor and games) โดย อุปลักษณ์สื่อสารความหมายเพื่อหยอกล้อ สร้างความขบขันแก่ผู้รับสาร หรือใช้ในการละเล่น เป็นต้นว่า การเล่นทายคำศัพท์ การเล่นทายปัญหา

2.3.3 หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่

1) ช่วยเรียบเรียงความ (Textual structuring) เพื่อลำดับความและสร้าง ความสัมพันธ์ภาพในปริจเฉท

2) บันเทิงคดี (fiction) โดยอุปลักษณ์ช่วยสร้างโลกจินตนาการ มีการสมมติ ตัวละครและเปรียบเทียบกับชีวิตจริง อุปลักษณ์ชนิดนี้เรียกว่า Phenomenalistic metaphor

3) ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้น เพราะใช้คำน้อย แต่สื่อความมาก (Enhancing memorability, foregrounding, and informativeness) โดยหน้าที่นี้ ผู้รับสารต้องตีความมากกว่าการสื่อสารตรงไปตรงมา

3. แนวคิดอรรถศาสตร์และอรรถศาสตร์ปริชาน

อรรถศาสตร์ เป็นศาสตร์เกี่ยวกับการศึกษาความหมายในภาษา เพราะความหมายเป็นส่วนประกอบหนึ่งของภาษา (องค์ประกอบของภาษา ได้แก่ เสียง คำ ประโยค ข้อความ และความหมาย) อรรถศาสตร์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษ คือ Semantics เป็นคำในภาษากรีก โดย “sema” หมายถึง “สัญลักษณ์” รวมกับคำว่า “semino” หมายถึง “การให้ความหมาย” เมื่อนำสองคำนี้มารวมกัน จึงหมายถึง “ความหมายของสัญลักษณ์” สัญลักษณ์ คือ ตัวภาษาดังนั้น อรรถศาสตร์ จึงเป็นการศึกษาความหมายของภาษา โดยคำว่า Semantics เพิ่งปรากฏการใช้ในศตวรรษที่ 20 นี้ (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2562, หน้า 3-4) การศึกษาอรรถศาสตร์เป็นศาสตร์สำคัญของภาษาศาสตร์ เพราะทุกองค์ประกอบของภาษาต้องมีความหมาย อย่างไรก็ตาม เป็นการยากที่จะนิยามหรือให้คำจำกัดความของ “ความหมาย” เพราะการสื่อความหมายจะเกิดขึ้นได้เมื่อเกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ดังนั้น ความหมายที่สื่อสารจึงต้องเป็นที่ยอมรับทั่วไปจึงจะสามารถเข้าใจตรงกันได้ (ชัชวดี ศรลัมพ์พันธ์, 2562, หน้า 13-14)

ส่วนอรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) เป็นส่วนหนึ่งของภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกรวมกันว่า ภาษาศาสตร์ปริชาน แต่แยกประเด็นการศึกษาได้ 2 แบบ คือ การศึกษาด้านความหมาย และการศึกษาด้านไวยากรณ์ สำหรับการศึกษาคความหมายตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชานนี้ เป็นการอธิบายการใช้ภาษาที่เป็นผลจากกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้เกี่ยวกับโลกรวมกับประสบการณ์การใช้ภาษา โดยมีความสัมพันธ์กันระหว่างกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโลก เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) จัดเป็นหมวดหนึ่งของอรรถศาสตร์ปริชานที่นิยมศึกษากันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (ชัชวดี ศรลัมพ์พันธ์, 2562, หน้า 100-101) โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นกระบวนการทางปริชานหรือกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากถ้อยคำอุปลักษณ์ไปยังมโนทัศน์อื่นผ่านการเชื่อมโยงมโนทัศน์ต้นเค้า (source domain) กับมโนทัศน์เป้าหมาย (target domain) ทำให้เกิดการเข้าใจความหมายร่วมกัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

4. หน้าที่ของอุปลักษณ์ทางวจนปฏิบัติศาสตร์

อุปลักษณ์มีหน้าที่ในการสื่อสาร โดยฮัลลiday (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20) ได้จำแนกหน้าที่ไว้ 3 ประการ ได้แก่ “หน้าที่ในการถ่ายทอด

ความคิด” (Ideational metafunction) “หน้าที่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล” (Interpersonal metafunction) และ “หน้าที่ในการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ซึ่งต่อมา โททลี (Goatly, 1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ได้จำแนกหน้าที่ย่อยภายใต้หน้าที่หลักที่เสนอโดย ฮัลลิเดย์ รวมเป็น 12 ด้าน ดังนี้

4.1 หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ได้แก่

4.1.1 เติมช่องว่างในคลังคำ (Fill lexical gaps) ใช้เมื่อต้องการสื่อสารความหมายของคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษานั้น ๆ จึงต้องใช้คำศัพท์ที่มีอยู่แล้วมาขยายความหมายผ่านการใช้อุปลักษณ์

4.1.2 อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง (Explanation and modelling) เป็นการอธิบายนามธรรมหรือสิ่งไกลตัวผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือใกล้ตัว

4.1.3 กำหนดมุมมองใหม่ (Reconceptualization) เป็นการสื่อสารความหมายที่เป็นมุมมองใหม่หรือผู้รับสารไม่เคยทราบหรือสังเกตมาก่อน

4.1.4 เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง (Argument by analogy and/or false reasoning) โดยอุปลักษณ์ทำหน้าที่โน้มน้าวจิตใจให้ผู้รับสารให้กระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่าง

4.1.5 สื่ออุดมการณ์ (Ideology) โดยอุปลักษณ์ทำหน้าที่สร้างและกำหนดระบบความคิดของผู้รับสาร

4.2. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่

4.2.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) โดยความหมายของอุปลักษณ์ กระทบอารมณ์ของผู้รับสาร

4.2.2 ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, disguise) โดยอุปลักษณ์ช่วยทำให้ถ้อยคำนุ่มนวลสละสลวยมากขึ้นแทนการกล่าวตรงไปตรงมาที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกด้านลบของผู้รับสาร

4.2.3 สร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy) โดยอุปลักษณ์ที่สื่อสารความหมายที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจร่วมกัน จะทำให้ผู้รับสารรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ส่งสารเนื่องจากมีความรู้ ความคิด และภูมิหลังร่วมกัน

4.2.4 สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นเกมภาษา (Humor and games) โดยอุปลักษณ์สื่อสารความหมายเพื่อหยอกล้อ สร้างความขบขันแก่ผู้รับสาร หรือใช้ในการเล่นเกมเป็นต้นว่า การเล่นทายคำศัพท์ การเล่นเกมทายปัญหา

4.3. หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่

4.3.1 ช่วยเรียบเรียงความ (Textual structuring) เพื่อลำดับความและสร้างความสัมพันธ์ภาพในประจักษ์

4.3.2 บันเทิงคดี (fiction) โดยอุปลักษณ์ช่วยสร้างโลกจินตนาการ มีการสมมติตัวละครและเปรียบเทียบกับชีวิตจริง อุปลักษณ์ชนิดนี้เรียกว่า Phenominalistic metaphor

4.3.3 ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้น เพราะใช้คำน้อยแต่สื่อความมาก (Enhancing memorability, foregrounding, and informativeness) โดยหน้าที่นี้ผู้รับสารต้องตีความมากกว่าการสื่อสารตรงไปตรงมา

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประจักษ์ อุปลักษณ์และหน้าที่ของอุปลักษณ์

5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประจักษ์

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับประจักษ์ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาโครงสร้างองค์ประกอบ หรือกลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในประจักษ์ต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ จักริน ฉัตรไชยพุกษ์ และเชมฤทัย บุญวรรณ (2562) เรื่อง “โครงสร้างประจักษ์ และกลวิธีทางภาษาในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่ไม่รู้จักกันในรายการ “ต่อปาก ต่อคำ ติดไฟแดง” การศึกษาของ แพรวตา ศรีษะโคตร (2563) เรื่อง “กลวิธีการถามในประจักษ์การสัมภาษณ์รายการวิทยุคลับพรายเดย์” การศึกษาของ กฤติน ชันละ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2564) เรื่อง “โครงสร้างประจักษ์โฆษณาออนไลน์ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ” การศึกษาของ ปวีรดา ประดิษฐ์ศูทร (2560) เรื่อง “ประจักษ์การเล่าข่าวในรายการโทรทัศน์: “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “เรื่องเล่าเสาร์-อาทิตย์” โดยเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์โครงสร้างประจักษ์และกลวิธีการเล่าข่าวและการศึกษาของ ปัทมา เหมือนสมัย (2563) เรื่อง “การศึกษาประจักษ์โฆษณาประกันสุขภาพในสื่อออนไลน์” นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการศึกษากับศาสตร์อื่น เช่น วัฒนธรรมศึกษา ด้งงานของ ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ และอาทิตย์ เกษหอม (2564) ที่ศึกษา “โครงสร้างประจักษ์และภาพสะท้อนวัฒนธรรมในรายการอาหาร “ครัวชั้นสูง” ของหม่อมหลวงขวัญทิพย์ เทวกุล” ซึ่งมีความน่าสนใจที่นอกจากศึกษาโครงสร้างประจักษ์แล้วยังตีความวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านเนื้อหาในประจักษ์นั้น ๆ การศึกษาประจักษ์ยังสามารถศึกษาถึงรูปแบบและหน้าที่ของประจักษ์ได้อีกด้วย ดังปรากฏในงานของ ศิระวัสน์ กาวิละนันท์ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง “ความต่อเนื่องของใจความหลักในประจักษ์แถลงการณ์สำนักพระราชวังตามทฤษฎีไวยากรณ์ระบบและหน้าที่” โดยพบว่า แถลงการณ์ของสำนักพระราชวังเป็นต้นแบบที่ถูกเรียบเรียงผ่านกระบวนการจัดการประจักษ์อย่างมีเอกภาพ สัมพันธ์ภาพ และสารัตถภาพ โดยมีการสร้างความต่อเนื่องของใจความหลักหลายรูปแบบ อีกทั้งยังถ่ายทอดอย่างกระชับ ชัดเจน เป็นทางการ

ไม่ซับซ้อน ตรงไปตรงมา และยังปรากฏงานที่ศึกษาปริศนาในตัวบทเชิงประยุกต์ทางสังคม ด้งานของ สกาวเดือน ชาครธรรม และเทพี จรัสจรัสเกียรติ (2562) เรื่อง “โครงสร้างการสนทนา ในปริศนาการตรวจรักษาโรคทางจิตเวชเบื้องต้นระหว่างจิตแพทย์และผู้ป่วยนอก”

5.2 งานวิจัยที่ศึกษาอุปลักษณ์

ในส่วนนี้จะอธิบายเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรกเป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในสังคมไทยโดยภาพรวม เพื่อให้เห็นประเด็นและทิศทางการวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์ ส่วนที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งพบว่าในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา มีการศึกษาน้อยกว่าเมื่อเทียบกับการศึกษาในส่วนแรก

5.2.1 การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในสังคมไทย

ศุภชัย ตะวิชัย (2561) ได้ศึกษา “สถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย” พบว่า การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในสังคมไทยนิยมศึกษา ถ้อยคำอุปลักษณ์เชิงนามธรรม ตัวอย่างเช่น “ความโกรธ” “ความรัก” “ความทุกข์” “ความตาย” “ชีวิต” “ศาสนา” “ความจริง” ฯลฯ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม เช่น ผู้ชาย ผู้หญิง ส่วนของร่างกาย ฯลฯ โดยศุภชัยได้แสดงความเห็นไว้ว่า การศึกษาของกลุ่มหลังนี้ขัดแย้งกับทฤษฎีอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ตามแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ในส่วนของตัวบทที่ใช้ศึกษานิยมใช้ตัวบทที่เป็นภาษาไทยเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนวน สุภาษิต คำพังเพย คำประสม และงานร้อยกรองในกลุ่มวรรณคดีต่าง ๆ ซึ่งตัวบทเชิงกวีนี้เป็นลักษณะเฉพาะซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันเช่นกัน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ผ่านภาษา ทั้งในภาษาไทยและการเปรียบเทียบกับภาษาอื่น ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน และเวียดนาม โดยเฉพาะภาษาจีนมีประมาณมากที่สุด

สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ ได้ใช้กรอบแนวคิดอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของ เลคอฟและจอห์นสัน จึงศึกษางานเอกสารที่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยพบว่า มีการใช้การเปรียบเทียบเพื่ออธิบายมโนทัศน์นามธรรมของผู้ส่งสารผ่านการใช้อุปลักษณ์ที่มีความเป็นรูปธรรมมากกว่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) **อุปลักษณ์เกี่ยวกับความรัก** โดยศึกษาผ่านตัวบท คือ เพลงไทยลูกทุ่ง ซึ่งวิธีการศึกษาดำเนินการโดยวิเคราะห์และจำแนกมโนทัศน์เกี่ยวกับความรัก เป็นวงความหมายต่าง ๆ เช่น [ความรักคือมนุษย์] [ความรักคือพืช] [ความรักคือสัตว์] [ความรักคือทรัพย์สิน] [ความรักคืออาหาร] ฯลฯ แล้วจึงนำวงความหมายนั้นมาจำแนกองค์ประกอบของความรักเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผู้ที่มีความรัก อากาที่ที่เกิดจากรัก และอารมณ์รัก

ซึ่งแต่ละวงความหมายมีจำนวนองค์ประกอบแตกต่างกัน นอกจากนั้นยังมีการเปรียบเทียบวงความหมายของมโนอุปลักษณ์ระหว่างเพลงไทยลูกทุ่งในอดีตกับเพลงไทยลูกทุ่งในยุคปัจจุบันอีกด้วยซึ่งสะท้อนให้เห็นคุณค่า วิธีคิดเกี่ยวกับความรักทั้งหมดที่เหมือนและแตกต่างกันตามบริบทเวลา (กรรณก รัมมะอัคร, 2556, หน้า 153-161) นอกจากนั้นยังมีการศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับความรักในบทเพลงอีกชิ้นหนึ่ง แต่เป็นเพลงร่วมสมัย โดยใช้ตัวบทเป็นบทเพลง J-POP อันแสดงมโนทัศน์เกี่ยวกับความรักของคนญี่ปุ่น โดยพบว่า คนญี่ปุ่นแสดงระบบคิดเกี่ยวกับความรักผ่านมโนอุปลักษณ์ธรรมชาติ สัตว์ พืช สิ่งของ ตลอดจนสะท้อนระบบคิดถึงการให้คุณค่าและความสำคัญของผู้หญิงผู้ชายโดยการนำธรรมชาติ สิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิตมาใช้เป็นอุปลักษณ์ความรักผ่านการถ่ายโยงความหมายด้านคุณลักษณะ คุณสมบัติ คุณค่า พฤติกรรม บทบาท สถานภาพ ในฐานะจากการสังเกตเรียนรู้และประสบการณ์ในชีวิตร่วมกันของคนญี่ปุ่นที่เกี่ยวกับธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ (พราวพรรณ พลบุญ, 2561, หน้า 355-358)

2) อุปลักษณ์เกี่ยวกับความกลัว โดยศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ในภาษาไทย พบว่า มีการแสดงมโนอุปลักษณ์ความกลัวผ่านการเปรียบกับอวัยวะในร่างกายกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพใบหน้าและการรับรู้สีต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมโดยมีการไล่เฉดสีหรือระดับความเข้มขุ่นของสีจากสีจางสู่สีเข้ม หรือเฉดสีสว่างสู่สีมืดเพื่ออธิบายระดับความกลัวน้อยหรือมาก นอกจากนั้น ยังมีการโยงความหมายระหว่างความกลัวกับโรคภัยไข้เจ็บและพยาธิสภาพของโรค เช่น “กลัวเป็นบ้า” “ช็อกกลัว” “ปอดแตก” เป็นต้นซึ่งการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากอุปลักษณ์จะสื่อความหมายทางภาษาแล้วยังอธิบายระบบความคิดของผู้ใช้ที่มีต่อ “ความกลัว” อีกด้วย (ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, 2558, หน้า 76-77) การศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับความกลัวนี้ยังปรากฏการศึกษาผ่านข้อมูลการใช้ภาษาไทยจากรายการโทรทัศน์และหนังสือรวมเรื่องสั้นเกี่ยวกับผีหรือสิ่งลึกลับ โดยพบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงอารมณ์กลัวมี 9 ประเภท ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณ์ผู้มีอำนาจเหนือกว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์การทำเกษตรกรรม ถ้อยคำอุปลักษณ์ปรากฏการณ์ธรรมชาติ ถ้อยคำอุปลักษณ์อาหาร ถ้อยคำอุปลักษณ์สิ่งมีค่า ถ้อยคำอุปลักษณ์สงคราม ถ้อยคำอุปลักษณ์วัตถุ ถ้อยคำอุปลักษณ์สัตว์ และถ้อยคำอุปลักษณ์มนุษย์ โดยถ้อยคำอุปลักษณ์เหล่านี้สะท้อนมโนทัศน์ที่เกิดจากประสบการณ์ที่มาจากสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ทางร่างกายมนุษย์ ประสบการณ์จากประสาทสัมผัส ประสบการณ์ทางสังคม และประสบการณ์ทางวัฒนธรรม (ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, อัญชลี วงศ์วัฒนา และพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์, 2560, หน้า 102); ศิริศิริระ โชคทวีกิจ (2564, หน้า 133) ได้ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับความกลัวเช่นเดียวกัน แต่ศึกษาผ่านตัวบทที่เป็นเรื่องสั้น โดยพบว่าสามารถจัดกลุ่มอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับความกลัวได้ 14 ประเภท ได้แก่ [ความกลัวคือป่าที่ปี]

[ความกลัวคือใบไม้ร่วง] [ความกลัวคือความอัปยศ] [ความกลัวคือการเลือกตั้ง] [ความกลัวคือการคุมขัง] [ความกลัวคือโรค] [ความกลัวคือเชือก] [ความกลัวคือความตาย] [ความกลัวคืออวัยวะ] [ความกลัวคือวัตถุ] [ความกลัวคือจิตวิญญาณ] [ความกลัวคือพิษ] [ความกลัวคือมนุษย์] และ [ความกลัวคืองู]

3) **อุปสรรคเกี่ยวกับชีวิต** เช่น Yao Soqi และซัซวตี ศรลัมพ์ (2561, หน้า 174-225) ศึกษาอุปสรรค “ใจ” กับคำแสดงประสาทสัมผัสในภาษาจีนเปรียบเทียบกับภาษาไทย พบว่า ถ้อยคำอุปสรรคที่จัดอยู่ในวงความหมายประสาทสัมผัสประเภทต่าง ๆ ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทยมีลักษณะการใช้ร่วมกัน ได้แก่ การมองเห็น การสัมผัส การรับรส การได้ยิน และการได้กลิ่น โดยลักษณะ 3 กลุ่มแรกมีถ้อยคำอุปสรรคที่หลากหลายและจำนวนมากกว่า ส่วน ซือฉีเหยา (2564, หน้า 24-55) ได้ศึกษาอุปสรรค “ใจ” เช่นเดียวกัน แต่มีการศึกษาเชิงลึกโดยวิเคราะห์ระบบมโนทัศน์ที่สะท้อนความคิด ประสบการณ์ ความรู้เกี่ยวกับ “ใจ” เป็นวัตถุสิ่งของ โดยจำแนกมโนทัศน์เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ “ใจ” เป็นวัตถุที่มีตัวตนสามารถจับต้องได้ และสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางร่างกายในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถรวบรวม นับขนาด และจำนวน ฯลฯ และ “ใจ” เป็นทรัพย์สิน เงินทอง สามารถถือเอาเป็นเจ้าของหรือนำไปใช้ประโยชน์และอาจสูญเสียให้หมดไปได้

นอกจาก “ใจ” แล้วยังมีการศึกษาอุปสรรคเกี่ยวกับ “ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิง” โดยศึกษาผ่านเนื้อหาข่าวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์ พบว่า มี 4 มโนอุปสรรค คือ [ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิงคือการเดินทาง] [ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิงคือการต่อสู้] [ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิงคือการศึกษา] และ [ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิงคือดวงดาว] ผู้ศึกษายังได้จำแนกมโนอุปสรรคของรูปลักษณะของบุคคลในวงการบันเทิงอีกด้วย ได้แก่ [รูปลักษณะของบุคคลในวงการบันเทิงคืออาหาร] [รูปลักษณะของบุคคลในวงการบันเทิงคือเรื่องเหนือธรรมชาติ] และ [รูปลักษณะของวงการบันเทิงคือสินค้า] และยังได้จำแนกมโนอุปสรรคของชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิงกับความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นอีกด้วย (ธนณ์พรรคดี แก้วประดิษฐ์พร, 2563, หน้า 174-176)

4) **อุปสรรคเกี่ยวกับนามธรรมอื่น ๆ** เช่น **มโนอุปสรรคความจน** คือ โรค โดยศึกษาทั้งแง่มุมบวกและแง่มุมลบที่สะท้อนผ่านมโนอุปสรรคดังกล่าว กล่าวคือ มโนทัศน์ด้านลบ หมายถึง ความจนเปรียบเสมือนโรคเนื่องด้วยร่างกายทำงานไม่ปกติ เพราะเชื้อโรคแพร่เข้าสู่ร่างกาย ทำให้เกิดการเจ็บป่วย ใช้ชีวิตไม่เป็นสุข หากไม่รักษาอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต ซึ่งลักษณะของโรคนี้สอดคล้องกับลักษณะของความจน คือ ทำให้เกิดความเครียด ความกังวล ความกลัว ความไม่สบายกายไม่สบายใจ ส่วนมโนทัศน์ด้านบวก

หมายถึง ความจนช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งแก่มนุษย์ ทำหน้าที่เหมือนวัคซีน ทำให้ชีวิตไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (ธนพล เอกพจน์, 2560, หน้า 106) **มโนอุปลักษณะการต่อสู้** โดย นันทนา วงษ์ไทย (2561, หน้า 216) โดยพบว่า มโนทัศน์การต่อสู้เป็นเรื่องรอบตัวของคนไทย ตั้งแต่การดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ โรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และการสื่อสารในโลกออนไลน์ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 12 มโนทัศน์ ได้แก่ ชีวิต โรค ความตาย การเมือง กีฬา เศรษฐกิจ ภัยธรรมชาติ อารมณ์ ความงาม การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ยาเสพติด และกระบวนการยุติธรรม **มโนอุปลักษณะเวลา** โดยศึกษาในภาษาไทยถิ่นเหนือ พบว่า มโนอุปลักษณะเวลาสัมพันธ์กับการเคลื่อนที่ โดยสะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น นกบินกลับรัง ไก่ขัน ฟ้าบด ฟ้าแจ้ง ดาวตก น้ำค้างลง ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เป็นผลจากการเคลื่อนที่ของพระอาทิตย์และพระจันทร์ (ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ, 2560, หน้า 66) **มโนอุปลักษณะนิสัย** โดยศึกษาผ่านข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ซึ่งพบว่า มีมโนอุปลักษณะ 7 มโนอุปลักษณะ คือ [นิสัยคือวัตถุ] [นิสัยคือสิ่งปลูกสร้าง] [นิสัยคือพืช] [นิสัยคือสิ่งปฏิภูม] [นิสัยคือปริศนา] [นิสัยคือแบบเรียน] และ [นิสัยคือคัมภีร์] โดยมโนทัศน์อุปลักษณะดังกล่าวจำแนกมุมมองของคนไทยในการใช้ภาษาไทย 3 มิติ ได้แก่ มิติเชิงบวก กล่าวคือ นิสัยถูกเปรียบเป็นสิ่งปลูกสร้าง พืช และแบบเรียน มิติเชิงลบ กล่าวคือ นิสัยถูกเปรียบเทียบกับสิ่งปฏิภูม และคัมภีร์ และมิติที่เป็นกลาง กล่าวถือนิสัยถูกเปรียบเทียบกับวัตถุและปริศนา ซึ่งจากมโนอุปลักษณะดังกล่าวสะท้อนระบบคิดของคนไทยว่า トラบใดที่สังคมยังมีคนดีและคนไม่ดี นิสัยจะแปรผันตามสภาวะดังกล่าวเพราะนิสัยเป็นสิ่งสะท้อนตัวตนของมนุษย์ (ศิริวัลย์ กาวิละนันท์, 2562, หน้า 38-41) **มโนอุปลักษณะชาติ** โดยศึกษาในวาทกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ พบว่า หลวงวิจิตรวาทการมีระบบคิดเกี่ยวกับชาติเป็นมนุษย์ [ชาติคือมนุษย์] ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนดมุมมองและสื่ออุดมการณ์เชิงชาตินิยม ซึ่งเป็นเครื่องมือของผู้นำในการป้องกันรักษาประเทศจากการล่าอาณานิคม โดยแสดงออกผ่านการขยายอาณาเขตและพิสูจน์ความยิ่งใหญ่ของเผ่าพันธุ์ไทย โดยต่อมาปรับเปลี่ยนเป็นการต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ ดังนั้น มโนอุปลักษณะนี้สะท้อนถึงการเผยแพร่ระบบคิดเกี่ยวกับเส้นแบ่งความเป็นชาติเรากับความเป็นชาติอื่น ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดท่าทีของไทยต่อความเป็นอื่นภายในประเทศ (อุมาวัลย์ชาติ ไอยรานนท์, 2560, หน้า 737-738)

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณะธรรมะหรือศาสนา

ในส่วนของการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะ สำหรับประเทศไทยในรอบสิบปีที่ผ่านมานิยมศึกษาผ่านตัวบทปาฐกถาธรรม คัมภีร์พระพุทธศาสนา และตัวบทที่เผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อโซเชียลมีเดีย เช่น การศึกษา “อุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของของพุทธทาสภิกขุ” (สิริมา เชียงเซาว์ไว, 2556) การศึกษา“อุปลักษณะเชิง

มโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสุตตันตปิฎก” (พระมหาวิระ บุญนาดี, 2561) การศึกษา “มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับบุญในภาษาไทย: กรณีศึกษากลุ่มสาธาณะในเฟซบุ๊ก” (อำนาจ ปักษาสุข, 2559) การศึกษา “อุปลักษณ์ความเป็นอนิจจังในบทละครโน” (สุนิศา ธรรมาวิวัฒน์, 2561) และ การศึกษา “อุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ” (ปิยภรณ์ อบแพทย์, 2552) ซึ่งการศึกษาทั้ง 5 เรื่องข้างต้น สะท้อนว่า การเผยแพร่ธรรมะสามารถกระทำโดยการสื่อสารผ่านมโนทัศน์อุปลักษณ์ที่คนในสังคมสามารถเข้าใจและรับรู้ความหมายร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร ซึ่งในแง่มุมการศึกษา สามารถศึกษาได้ทั้งรูปแบบการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เดี่ยวที่ปรากฏผ่านหลายถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงหลายวงความหมายปลายทาง และการศึกษา มโนอุปลักษณ์หลายมโนอุปลักษณ์จากตัวบทเดียว ซึ่งจะพบหลายถ้อยคำอุปลักษณ์และวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางที่หลากหลายซึ่งงานวิจัยนี้ จะใช้การศึกษาหลายมโนอุปลักษณ์จากตัวบทธรรมะ 470 ตัวบท ที่เผยแพร่ผ่านเพจ “พระคัคคา สุนทรโร” เพียงเพจเดียว ซึ่งจะวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ และถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนความหมายผ่านการวิเคราะห์วงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทาง อันจะทำให้เข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับหลักธรรมพระพุทธศาสนาที่พระคัคคา สุนทรโร ใช้เผยแพร่ได้ชัดเจน อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับปริเจทธรรมะ เนื่องจากยังมีผู้ศึกษาจำนวนน้อย

สำหรับการศึกษาในต่างประเทศ พบว่า มีการศึกษามโนอุปลักษณ์หลากหลายประเด็น เช่น มโนอุปลักษณ์ในตัวบทศาสนาซึ่งมีทั้งศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม ตัวอย่างเช่น การศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับอันตรายและการเกิดร่วมกัน (Perception of danger and co-occurring metaphors) ในปาฐกถาธรรมและการเทศน์ของชาวคริสต์ (Richardson and Nagashima, 2018) ซึ่งพบว่า มโนทัศน์เกี่ยวกับวิถีปฏิบัติตนที่ปรากฏในตัวบทแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้มีบาป กับ ผู้เป็น คริสเตียนอย่างแท้จริง ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีลำดับชั้นในการเข้าถึงความสัมพันธ์กับพระเจ้า โดยสะท้อนผ่านมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับความกลัว อำนาจ และอันตราย ซึ่งการค้นพบนี้สะท้อนถึงการจัดตำแหน่งแห่งที่ตนเองของผู้นับถือศาสนาคริสต์ภายใต้บริบททางศาสนา ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น การศึกษามโนอุปลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับจิตใจและการตื่นรู้ของปริเจทแห่งศรัทธา (Kang, 2018) ซึ่งเป็นการศึกษาจากปริเจทของพระพุทธศาสนามหายาน โดยพบว่า มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับจิตใจจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มจิตปุถุชนคนธรรมดา กับกลุ่มจิตของผู้ตื่นรู้ โดยสะท้อนผ่านมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับพื้นที่ กระจัก แหล่งกำเนิดแสง อัญมณี มหาสมุทร เป็นต้น ส่วนการศึกษามโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับศาสนาอิสลาม พบการศึกษาความเชื่อมโยงระหว่าง

ความหมายและการรับรู้การตีความความเชื่อในขอบเขตของปริเจทศาสนาอิสลาม (Ali, El-Sharif and Alzyoud, 2016) โดยพบว่า หน้าที่ของอุปลักษณ์ในคัมภีร์อัลกุรอาน ตามกรอบแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน เป็นการแสดงความชัดเจนของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งของหรือบางสิ่งบางอย่างกับภาพลักษณ์ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เกิดการประพฤติตามคำสอนในคัมภีร์อัลกุรอาน โดยมโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านอุปลักษณ์นั้น จำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มมโนทัศน์ดั้งเดิมกับกลุ่มมโนทัศน์โรแมนติก นอกจากนี้ ยังพบการศึกษามโนอุปลักษณ์ศาสนาคริสต์ภายใต้บริบทสังคมปัจจุบัน คือ การศึกษามโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับโควิด-19 ตามแนวคิดศาสนาคริสต์ (Almendo, Dewi and Bram, 2021) โดยพบว่า มีถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคโควิด-19 ในปริเจทศาสนาของวารสาร “Thinking Faith” จำนวน 107 ถ้อยคำ จัดกลุ่มเป็นวงความหมายต้นทาง 12 วงความหมาย ได้แก่ สงคราม (war) ละคร (drama) แรงธรรมชาติ (natural force) การเดินทาง (journey) สิ่งที่จัดการได้ (manageable item) ครู (teacher) สิ่งมีชีวิตอื่น (other living beings) ความมืด (darkness) ความเจ็บปวด (pain) การรุกราน (threat) และสัญญาณแห่งเวลา (signs of the times) โดยเมื่อจัดกลุ่มวงความหมายต้นทางดังกล่าว สามารถจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเชิงบวก (positive) กลุ่มเป็นกลาง (neutral) และกลุ่มความรุนแรง (violence) ซึ่งจุดประสงค์โดยภาพรวมของการสื่อสาร คือ การให้กำลังใจแก่ผู้ติดเชื้อโควิด-19

นอกจากนี้ยังมีการศึกษามโนอุปลักษณ์จากหลายตัวบท เช่น บทสัมภาษณ์ทางการเมือง (Borčić, Kanižaj and Kršul, 2016) นวนิยาย (Muradian, 2016) (Kurniawati, Tallapessy and Diana, 2014) คำบรรยายในอินสตาแกรม (Instagram Caption) (Hardiyanti, 2019) และงานวิจัย (Ferrando, 2017) เป็นต้น

จากการศึกษาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การศึกษาอุปลักษณ์สามารถศึกษาได้ทั้งการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ วิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ วิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์ วิเคราะห์ผลกระทบของการมโนอุปลักษณ์ที่มีต่อสังคมเพื่อสะท้อนวัตถุประสงค์การสื่อสารของปริเจทนั้น ๆ โดยมโนอุปลักษณ์ที่สื่อออกมาเป็นการแสดงถึงประสบการณ์การรับรู้ความหมายร่วมของสังคมนั้น ๆ ดังนั้น บริบทการสื่อสารจึงมีผลต่อการสื่อสารมโนอุปลักษณ์และการตีความหมายเพื่อให้เข้าใจมโนทัศน์ร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ส่วนงานวิจัยนี้จะวิเคราะห์อุปลักษณ์ตามแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) และวิเคราะห์หน้าที่อุปลักษณ์ตามแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994) และโกทลี (Goatly, 1998)

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับหน้าที่ของอุปลักษณ์

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีผู้ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์จำนวนน้อย จากฐานข้อมูล Google Scholar และฐานข้อมูล TCI (ณ วันที่ 19 ตุลาคม 2565)

พบว่า มีนักวิจัย 6 ท่าน ได้ศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ ศิระวัสส์ กาวิละนันท์ (2562, หน้า 38) ได้ศึกษา หน้าที่ของมโนอุปลักษณะ “นิสัย” พบว่า อุปลักษณะมีหน้าที่เรียบเรียงความ และถ่ายทอดความคิดเพื่ออธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เห็นความเป็นรูปธรรมมากขึ้น และทำหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ผ่านการกำหนดมุมมองของนิสัยขึ้นมา เพื่อโน้มน้าวให้คนเลี้ยงนิสัยที่สังคมไม่พึงประสงค์ไปเป็นนิสัยที่สังคมต้องการ ส่วนธนพล เอกพจน์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา (2562, หน้า 58-59) ได้ศึกษา “[ลิว คือ ข้าศึกศัตรู]: อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในห้องสนทนาเกี่ยวกับความงามบนเว็บไซต์พื้นที่บดทอคอม” พบว่า “หน้าที่ของอุปลักษณะที่เปรียบลิวเป็นข้าศึกศัตรู พบหน้าที่ 2 ด้าน คือ 1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด และ 2) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ซึ่งการศึกษานี้แตกต่างจากข้อค้นพบของสองท่านแรกที่หน้าที่ของอุปลักษณะมีครบทั้ง 3 หน้าที่ เชิดชัย อุดมพันธ์ (2557, หน้า 65-70) ได้ศึกษา “หน้าที่ของอุปลักษณะโรคในตำรายา “ขันธวิภังคินีคำกาพย์” ฉบับภาษาไทยถิ่นใต้” พบว่า หน้าที่ของอุปลักษณะทำหน้าที่ 2 ด้าน คือ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด และหน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ทั้งนี้หน้าที่ที่สำคัญ คือ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดที่มุ่งเน้นสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ของโรคด้วยการเปรียบเทียบกับมโนทัศน์ที่เคยรับรู้หรือสัมผัสมาก่อนและเข้าใจได้ง่ายกว่า และ ขจิตา ศรีพุ่ม (2564, หน้า 86) ได้ศึกษา “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับ “พระเจ้า” ในคัมภีร์ไบเบิล” พบว่า หน้าที่ของมโนอุปลักษณะพระเจ้า พบว่า มีหน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจคุณสมบัติของพระเจ้าได้เป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนั้นแล้ว ยุทธการ ปัทมโรจน์ (2565, หน้า 169) ได้ศึกษา “อุปลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในข่าวการเมืองไทยบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์” พบว่า หน้าที่ พบว่า มโนอุปลักษณะมี 4 หน้าที่ คือ หน้าที่ถ่ายทอดความคิด หน้าที่บุคคลสัมพันธ์ หน้าที่การเรียบเรียงความ และหน้าที่ถ่ายทอดความคิดและบุคคลสัมพันธ์ ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้มีความพิเศษ คือ มีการกำหนดรวมหน้าที่บุคคลสัมพันธ์กับหน้าที่เรียบเรียงความขึ้นมาอีก 1 หน้าที่ ซึ่งนอกเหนือไปจากแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994)

บทที่ 3

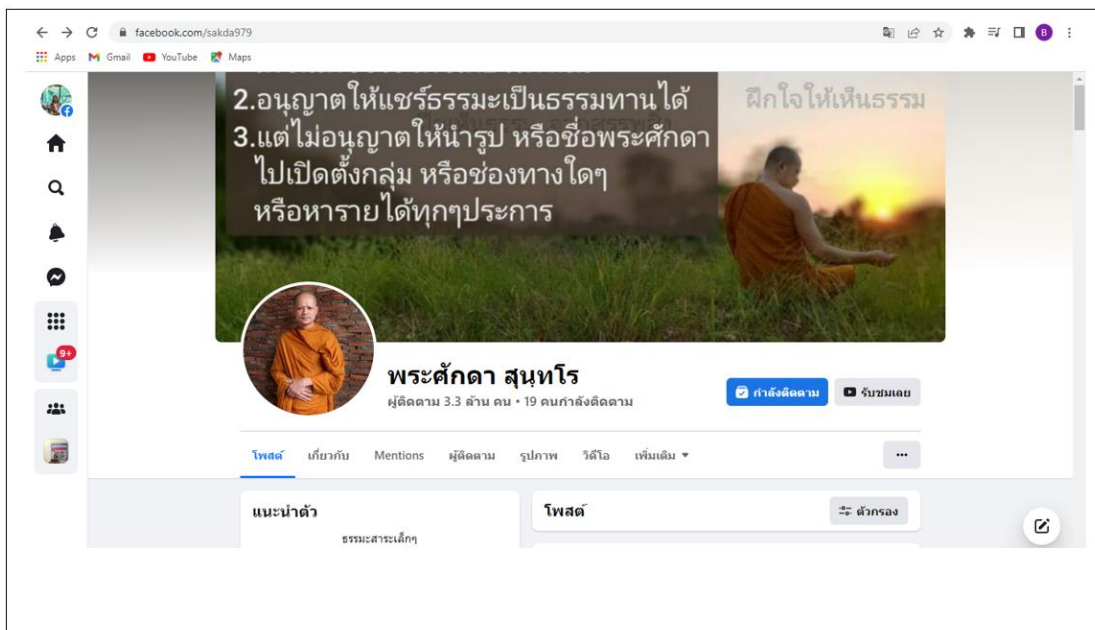
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง อุปัถยธรรมะในปริกษเทคนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ และตารางแสดงจำนวนร้อยละของข้อมูล ดังนั้น เพื่อให้การวิจัยมีลำดับขั้นตอนชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยตามประเด็น ต่อไปนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอผลการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากปริกษธรรมะที่ถอดความเป็นตัวหนังสือจากคลิปของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดา สุนทรโร” ในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563-วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2564 รวมเป็นระยะเวลา 2 ปี มีจำนวนคลิปทั้งหมด 470 คลิป จำแนกเป็นคลิปขนาดสั้นไม่เกินสามนาที จำนวน 146 คลิป ขนาดยาวสามนาทีขึ้นไปแต่ไม่เกินห้านาที จำนวน 324 คลิป

ภาพ 3 แสดงเพจพระศกดา สุนทรโร

ที่มา: <https://www.facebook.com/sakda979>

การคัดเลือกตัวอย่างข้อมูลเพื่อเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้คัดเลือกตามวิธี และขั้นตอนต่อไปนี้

ภาพข้างต้น คือ ภาพเฟซบุ๊กเพจ ชื่อ “พระศกดา สุนทรโร” สามารถเข้าถึงได้ด้วยการสมัครเป็นสมาชิกเฟซบุ๊ก (Facebook) แล้วค้นหาเพจดังกล่าว หรือสามารถเข้าผ่านลิงก์ <https://web.facebook.com/sakda979> กดเครื่องหมายถูกใจ แล้วจะเห็นข้อมูล การนำเสนอคลิปธรรมะ และคำสอนต่าง ๆ ของพระครูสังฆรักษ์ศกดา สุนทรโร โดยปัจจุบันมีผู้กดติดตามเพจดังกล่าว จำนวน 3,403,949คน (ข้อมูล ณ วันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2565)

2. เกณฑ์การคัดเลือกคลิป

เพจพระศกดา สุนทรโรได้เผยแพร่เนื้อหาและรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย มีทั้งคลิปวิดีโอสั้นที่สื่อสารเนื้อหาธรรมะ ข้อคิดเตือนใจ การถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (Facebook live) คลิปวิดีโอจากแหล่งอื่นในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รูปภาพ ข้อความ โดยเนื้อหาที่มีทั้งคำคม คำสอน ข้อคิด ภาพิต การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม เนื้อเพลง บทสวดมนต์ สำหรับการคัดเลือกคลิป ได้ใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

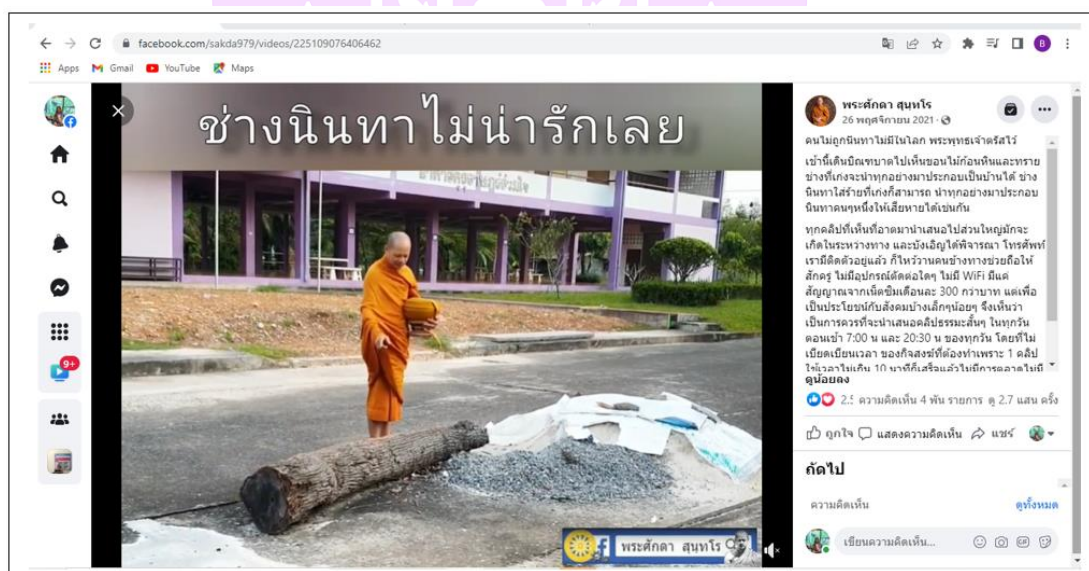
2.1 เป็นคลิปที่ผู้พูด คือ พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร โดยเป็นลักษณะการพูดคนเดียว สื่อสารถึงผู้ที่อยู่คลิปแบบการสื่อสารทางเดียว (one-way communication)

2.2 เป็นคลิปที่เผยแพร่ในเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดา สุนทรโร” ในช่วงวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง วันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 เท่านั้น

2.3 มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสอนธรรมะหรือการปฏิบัติตนโดยใช้ธรรมะเป็นพื้นฐาน แม้จะเป็น การวิพากษ์ แสดงความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ใด ๆ จะต้องมีการสอนหรือชี้แนะหรือวิเคราะห์โดยใช้หลักธรรมะทางพระพุทธศาสนา

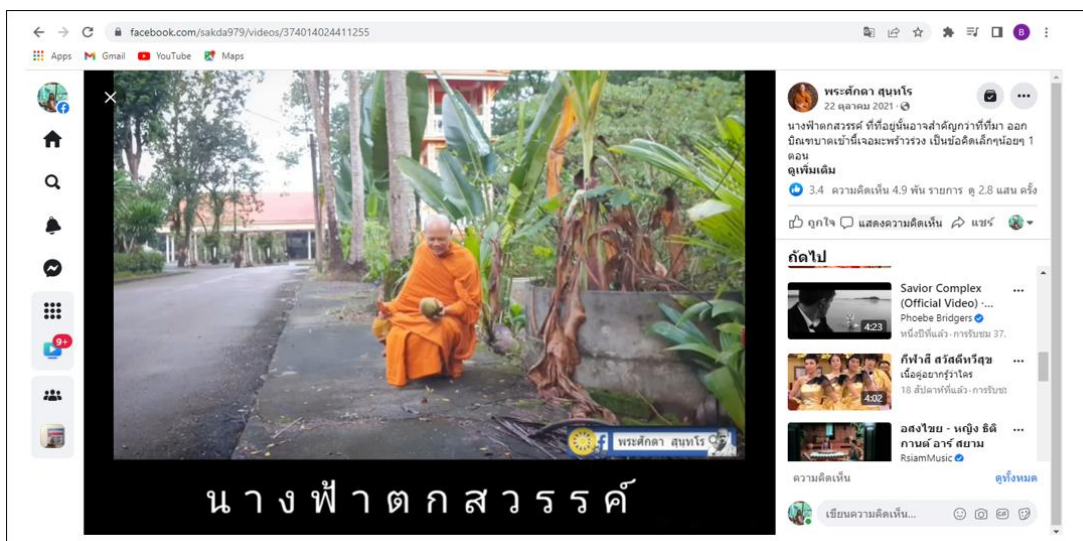
2.4 เป็นคลิปที่สื่อความได้สมบูรณ์ในแต่ละตอน กล่าวคือ มีโครงสร้างการสื่อสาร ทั้งการขึ้นต้น การบรรยาย และการสรุป

ตัวอย่างคลิป

ภาพ 4 แสดงตัวอย่างคลิป 1

ที่มา: <https://www.facebook.com/sakda979/videos/225109076406462>

ภาพ 5 แสดงตัวอย่างคลิป 2

ที่มา: <https://www.facebook.com/sakda979/videos/374014024411255>

หลังจากคัดเลือกคลิปตามเกณฑ์ข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยได้นำมาถอดความโดยจำแนกเป็นรายวัน เรียงลำดับวันแรก คือ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2563 เป็นคลิปที่ 1 และคลิปวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2564 เป็นคลิปที่ 470 ตามลำดับ โดยสามารถดูรายละเอียดชื่อคลิปแต่ละวันได้ที่ ภาคผนวก ก

ตัวอย่างการถอดความ

คลิปที่ 350 วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2564 (ความยาวคลิป 2.51 นาที)

“ตื่นรู้อยู่กับโลกจริงอย่างเข้าใจ”

“เราทุกคนมีความฝันนะโยม มีความฝันจะเป็นนั่นเป็นนี่เป็นนั่น โยมคนหนึ่งเขาพูดไว้ซ้ำ ๆ ดี เขาบอกว่า ผมมีความฝันนะครับ แต่สิ่งที่มันทำร้ายความฝันของผมได้ตลอดเลย ก็คือไอ้ นาฬิกาปลุกนี่แหละครับท่าน นาฬิกาปลุกมาทำลายความฝันของผมตลอด กับไอ้แสงตะวันที่ส่งมาจากหน้าต่างนี่แหละ มันทำลายความฝันของผมตลอดเลย ฝันอยู่ดี ๆ ตื่นชะอย่างนั้น เราทุกคนก็มีความฝัน แต่ว่าตื่นเถอะ ตื่นเถอะเพราะไอ้สิ่งที่อยู่ในความฝันมันจับต้องไม่ได้ ไอ้เนี่ยไอ้ตัวทำลายความฝันของฉัน อย่าไปโทษนาฬิกาปลุกยกตัวอย่างเปรียบเทียบให้ฟังนะว่า เราทุกคนก็มีความฝันแต่ตื่นเถอะ ใครเขามาปลุกให้ตื่น อย่างเช่น บางคนเสียใจร้องไห้เพราะเสียของรักไป พี่ตื่นได้แล้ว ของรักมันเสีย

ไปแล้ว พระพุทธเจ้าไม่ได้มาบอกให้เรามานั่งร้องไห้เพราะสิ่งที่มันเสียไปนะพี่ ขอตายจากเราไป เขาทิ้งเราไป เราก็อำนาจของเราในปัจจุบัน เขาทิ้งเราไปแล้วพี่ไปทำตัวแบบผมเป็นกระเซิง หน้าตาอย่างกับปลาบู่ชนเขื่อนอย่างนี้ คิดหรือว่าเขาจะกลับมา ตื่นได้แล้ว ตื่นจากอะไร ๆ ที่มันเป็นความฝันที่มันจับต้องไม่ได้ พระพุทธเจ้าสอนให้อยู่กับความจริง อยู่กับความจริงที่ว่าอะไรที่มันเป็นจริง เราก็อยู่กับความจริง อยู่กับสิ่งที่เห็น เห็นก็ตอบ แต่ว่าเห็น พอมันไม่เห็นก็คือไม่เห็นแล้ว มันก็ไปแล้ว ได้ยินเสียงก็สักแต่ว่าได้ยิน พอเสียงที่พอใจกับเสียงที่ไม่พอใจมันหายไป มันก็จะแปลว่าเสียงถึงจะพอใจหรือไม่พอใจมันก็คือเสียง จมูกดมกลิ่น ลิ้นลิ้มรส ภายถูกต้องสัมผัส ใจนึกคิด ก็ล้วนแต่สักแต่ว่า มันก็เป็นสักแต่ว่าตามธรรมชาติมันเกิดขึ้น ผ่านมา โลกมันเหวี่ยงให้ผ่านมา แป๊บหนึ่งแล้วก็ไป ไม่ให้มันชอบหิวอะไรที่มันเป็นสาระแก่นสารของใจผ่านไปด้วย โลกมันก็เหวี่ยงคนบางคนเข้ามา เหวี่ยงเหตุการณ์บางเหตุการณ์เข้ามา เหวี่ยงบางเรื่องเข้ามา แล้วก็ผ่านไป มันก็ผ่านไป ผ่านไปแล้วก็จะยังงี้ ถ้าอยู่ในความฝันมันก็อยู่กับฉันตลอด ไม่ใช่โยมเพราะไม่มีอะไรที่โลกนี้อยู่กับเราตลอด มันก็ขอบคุณนาฬิกาปลุกที่มากลุกว่าไซ้ ไม่มีอะไรที่อยู่กับเราตลอดเลย ตื่นเถอะ ก็เข้านี้ยิ้ม ๆ นะโยมนะ ยิ้ม ๆ กับคนบางคนทีบอกว่า ผมก็มีความฝัน แต่ผมมีไอ้ตัวนี้ที่ทำลายความฝันของผม คือ นาฬิกาปลุกนี้แหละ กับแสงตะวัน ตื่นขึ้นมาแล้วทำให้สิ่งที่มันเป็นความฝันให้เป็นจริง ก็คืออยู่กับความจริงอย่างเข้าใจ ไม่มีอะไรที่เป็นของเราตั้งแต่แรกอยู่แล้ว เจริญพร ขอบคุณนาฬิกาที่ทำให้คนบางกรูรู้ว่าตื่นได้แล้ว ตื่นได้แล้ว ขออภัย เจริญพร”

(ที่มา: <https://www.facebook.com/sakda979/videos/791624954856352>)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 4 ชิ้น โดยได้รับการตรวจสอบและรับรองโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. พระใบฎีกานพ จันทปุ่น, ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา
2. อาจารย์ ดร.พยงค์ มูลวาปี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
3. อาจารย์ ดร.ประภาพร ธนกิตติเกษม สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน
4. อาจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
5. ผศ.ดร.สุชาติ หอมจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการบันทึกข้อมูล

คลิปที่..... วันที่/เดือน/พ.ศ. (ความยาวคลิป....นาที่)

เนื้อหาคลิป.....

.....

.....

.....

.....

2. เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ในการวิเคราะห์รูปภาพและความหมาย
ดังต่อไปนี้

2.1 ตารางแสดงการจำแนกถ้อยคำอุปสรรคณ์ สิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

ลำดับ	ถ้อยคำอุปสรรคณ์	สิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบ	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ
1			
2			
3			
4			

ภาพ 6 แสดงตารางการจำแนกถ้อยคำอุปสรรคณ์ สิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

2.2 ตารางแสดงถ้อยคำอุปสรรคณ์ มโนอุปสรรคณ์ และข้อความที่เป็นบริบททางภาษา

ลำดับ	ถ้อยคำอุปสรรคณ์	มโนอุปสรรคณ์	ข้อความ

ภาพ 7 แสดงตารางถ้อยคำอุปสรรคณ์ มโนอุปสรรคณ์ และข้อความที่เป็นบริบททางภาษา

2.3 ตารางแสดงการจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์

1. มโนอุปลักษณ์ ก.
1.1 สิ่งที่ถูกเปรียบ: ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์
1.2 สิ่งที่ถูกเปรียบ: ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์
2. มโนอุปลักษณ์ ข.
2.1 สิ่งที่ถูกเปรียบ: ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์
2.2 สิ่งที่ถูกเปรียบ: ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์
2.3 สิ่งที่ถูกเปรียบ: ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์ ถ้อยคำอุปลักษณ์

ภาพ 8 แสดงตารางการจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์

2.4 ตารางแสดงการวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์

ลำดับ	ถ้อยคำอุปลักษณ์	ความหมายที่แสดงถึงหน้าที่	หน้าที่การสื่อสาร

ภาพ 9 แสดงตารางการวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

1. แนวคิดเกี่ยวกับปริจเฉท

“ปริจเฉท” เป็นศัพท์ที่สื่อถึงความเป็นหน่วยในภาษาที่มีโครงสร้างและองค์ประกอบภายในหน่วย คำศัพท์นี้ปรากฏใช้แทน discourse ครั้งแรกในงานวิจัยของเพ็ญศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2530) โดยได้กล่าวว่า เป็นการบัญญัติขึ้นโดยอาศัยการประกอบคำจากคำศัพท์ในภาษาสันสกฤต หรือ “ปริ” หมายถึง รอบ โดยรอบ และ “จฺท” หมายถึง ตัด แบ่ง โดย เพ็ญศิริ ได้อธิบายความหมายว่า หน่วยของภาษาที่มีรูปโครงสร้างในระดับที่สูงกว่าประโยค และมีองค์ประกอบที่สมบูรณ์มีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด ซึ่งไม่สอดคล้องกับรากศัพท์ของปริจเฉท

เพราะตามรากศัพท์ ปริจเฉท แปลว่า บทซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเรื่อง ยังไม่ใช่เรื่องที่สมบูรณ์ทั้งหมด ในขณะที่ discourse ต้องเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง การเป็นส่วนหนึ่งก็แสดงว่ายังไม่สมบูรณ์ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ ยังไม่จบเรื่องนั่นเอง ดังนั้น หากใช้คำว่า ปริจเฉท อาจทำให้เกิดความลับสนในเรื่องนิยามได้ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2561) โดยในงานวิจัยชิ้นนี้ ปริจเฉท หมายถึง การใช้ภาษาระดับที่ใหญ่กว่าประโยคโดยมีใจความสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ก็ได้

2. แนวคิดอุปลักษณ์

อุปลักษณ์ภาษาศาสตร์นี้เป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) อันเป็นการศึกษาความหมายของภาษาที่เป็นผลมาจากกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโลก โดยกระบวนการรับรู้สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึก (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2562, หน้า 100-101)

3. แนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน

อรรถศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics) เป็นส่วนหนึ่งของภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ซึ่งปัจจุบันนิยมเรียกรวมกันว่า ภาษาศาสตร์ปริชาน แต่แยกประเด็นการศึกษาได้ 2 แบบ คือ การศึกษาด้านความหมาย และการศึกษาด้านไวยากรณ์ สำหรับการศึกษาคความหมายตามแนวทางภาษาศาสตร์ปริชานนี้ เป็นการอธิบายการใช้ภาษาที่เป็นผลจากกระบวนการคิดที่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในการรับรู้เกี่ยวกับโลกรวมกับประสบการณ์การใช้ภาษา โดยมีความสัมพันธ์กันระหว่างกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับโลก เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphor) จัดเป็นหมวดหนึ่งของอรรถศาสตร์ปริชานที่นิยมศึกษากันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2562, หน้า 100-101) โดยอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นกระบวนการทางปริชานหรือกระบวนการถ่ายโยงความหมายจากถ้อยคำอุปลักษณ์ไปยังมโนทัศน์อื่นผ่านการเชื่อมโยงมโนทัศน์ต้นเค้า (source domain) กับมโนทัศน์เป้าหมาย (target domain) ทำให้เกิดการเข้าใจความหมายร่วมกัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5)

4. แนวคิดหน้าที่อุปลักษณ์ทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

อุปลักษณ์มีหน้าที่ในการสื่อสาร โดยฮัลลiday (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงชาวีไว, 2565, หน้า 20) ได้จำแนกหน้าที่ไว้ 3 ประการ ได้แก่ “หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด” (Ideational metafunction) “หน้าที่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล” (Interpersoanal metafunction) และ “หน้าที่ในการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ซึ่งต่อมา โกทลี (Goatly,

1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ได้จำแนกหน้าที่ย่อยภายใต้หน้าที่หลักที่เสนอโดยฮัลลiday รวมเป็น 12 ด้าน ได้แก่

4.1 หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ได้แก่

4.1.1 เติมช่องว่างในคลังคำ (Fill lexical gaps)

4.1.2 อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง (Explanation and modelling)

4.1.3 กำหนดมุมมองใหม่ (Reconceptualization)

4.1.4 เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง (Argument by analogy and/or false reasoning)

4.1.5 สื่ออุดมการณ์ (Ideology) โดยอุปลักษณะทำหน้าที่สร้างและกำหนดระบบความคิดของผู้รับสาร

4.2 หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ได้แก่

4.2.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) โดยความหมายของอุปลักษณะกระทบอารมณ์ของผู้รับสาร

4.2.2 ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, disguise) โดยอุปลักษณะช่วยทำให้ถ้อยคำนุ่มนวลสละสลวยมากขึ้นแทนการกล่าวตรงไปตรงมาที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกด้านลบของผู้รับสาร

4.2.3 สร้างความสนิทสนม (Cultivating intimacy)

4.2.4 สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการเล่นเกมภาษา (Humor and games)

4.3 หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ได้แก่

4.3.1 ช่วยเรียบเรียงความ (Textual structuring)

4.3.2 บันเทิงคดี (fiction)

4.3.3 ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้น เพราะใช้คำน้อยแต่สื่อความมาก (Enhancing memorability, foregrounding, and informativeness)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยถ่ายทอดความจากคลิปเป็นตัวอักษร โดยบันทึกเป็นรายวันเรียงลำดับตามวัน เดือน ปี และบันทึกในรูปแบบไฟล์ไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word)

2. คัดเลือกถ้อยคำอุปลักษณะจากข้อความที่ถ่ายทอดความมาจำแนกใส่ตาราง 1 ตารางแสดงการจำแนกถ้อยคำอุปลักษณะ มโนอุปลักษณะ และความหมาย

3. นำข้อความที่แสดงถ้อยคำอุปลักษณ์นั้นมาใส่ในตาราง 2 ตารางแสดงถ้อยคำอุปลักษณ์ มโนอุปลักษณ์ และข้อความที่เป็นบริบททางภาษา
4. เมื่อได้ถ้อยคำอุปลักษณ์และบริบททางภาษาแล้ว นำข้อมูลดังกล่าวมาจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์ในแบบฟอร์มการจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์
5. วิเคราะห์หน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ขั้นตอนการคัดเลือกถ้อยคำอุปลักษณ์

เมื่อผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลดังอธิบายในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว จึงนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก 2 หลักเกณฑ์ คือ 1) เกณฑ์การเปรียบเทียบที่ปรากฏแบบเปรียบเทียบ (source domain) กับ สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) โดย ปรากฏคำเชื่อม เช่น เหมือน เป็น คือ ฯลฯ และ 2) เกณฑ์การเปรียบเทียบที่ไม่ปรากฏรูปคำที่ใช้ในการเปรียบเทียบแต่เป็นการนำคำกริยาหรือคำนามที่ปรากฏใช้ต่างวงความหมาย เพื่อแสดงถึงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่เป็นแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบตามแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ซึ่งไม่ปรากฏคำเชื่อม

ตัวอย่าง

ลำดับ	ถ้อยคำอุปลักษณ์	สิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบ	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ
1	น้ำค้างที่ติดปลายยอดหญ้า	ของเหลว	ชีวิต
2	น้ำค้างเหือดแห้ง	ของเหลว	ชีวิต
3	ขยะในใจ	สิ่งปฏิญูล	ความโกรธ
4	ความรู้สึกหนาว ๆ ร้อน ๆ	อุปสรรค	ความทุกข์

ภาพ 10 แสดงขั้นตอนการคัดเลือกถ้อยคำอุปลักษณ์

2. การวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์จากถ้อยคำอุปลักษณ์

2.1 วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์จากแบบเปรียบเทียบ (source domain) ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ (target domain) ขณะเดียวกันทำการวิเคราะห์ลักษณะเด่นทางความหมาย (salient feature) ของแบบเปรียบเทียบที่มีความหลากหลายรวมกับบริบทเพื่อจำแนกเป็นมโนอุปลักษณ์ตามคู่ความสัมพันธ์ (mapping) เพื่อให้เห็นระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา

การวิเคราะห์หมโนอุปลักษณ์ชีวิต

วงความหมายต้นทาง(source domain) [การเดินทาง]	วงความหมายปลายทาง (target domain) [ชีวิต]
<p>ยานพาหนะ</p> <p>(รถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ)</p> <p>“เวลาพอเราเห็นขาของเราก็ขอให้นึกถึงขาของพ่อแม่ของเรา ว่าแต่ละปีผ่านมาหลายสิบปี ขาคู่นี้ก็ยังส่งเราเดินมา จนเรามีขาของเราเดินเอง ก็เพราะมีขาของเขาที่ส่งเราเดินมา บางบ้านมีรถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ เขาก็ส่งเรามาโรงเรียนจนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต”</p> <p>(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2563, สื่อออนไลน์)</p>	<p>ผู้สนับสนุน</p>
วงความหมายต้นทาง(source domain) [การเดินทาง]	วงความหมายปลายทาง (target domain) [ชีวิต]
<p>วิธีการเดินทาง</p> <p>(ปั่น ขับเคลื่อน ขับ เดิน)</p> <p>“จักรยานเก่า ๆ เขาก็ส่งเรามาโรงเรียนจนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต”</p> <p>เขาเดินมาส่งเราได้ไกลขนาดนี้เลยหรือ</p> <p>(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2563, สื่อออนไลน์)</p> <p>“อยู่ดีให้กำลังใจโยมนะ ใครที่รู้สึกชีวิตมันจะต้องขับเคลื่อนกันต่อไป ก็ต้องขับเคลื่อนกันไป ไม่มีใครอยู่เฉย ๆ แล้วจะได้อะไร ไม่ได้อะไร แต่ก็ยังได้บ้างก็ยังมีดี”</p> <p>(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 มกราคม 2021, สื่อออนไลน์)</p> <p>“โยมพ่อเป็นเส้นเลือดสมองตีบ ไม่สบายทำกายภาพบำบัดยกขาแบบนี้ ก็นึกถึงขาของโยมพ่อโยมแม่ที่ส่งเราไปโรงเรียนเมื่อตอนเรายังเล็ก ๆ เด็ก ๆ ขาคู่นี้เก่า ๆ ของโยมส่งเราเดินมาไกลขนาดนี้เลยหรือส่งเราทุกคนเดินมาไกลจังเลยโยม เวลาพอเราเห็นขาของเราก็ขอให้นึกถึงขาของพ่อแม่ของเรา ว่าแต่ละปีผ่านมาหลายสิบปี ขาคู่นี้ก็ยังส่งเราเดินมา จนเรามีขาของเราเดินเอง ก็เพราะมีขาของเขาที่ส่งเราเดินมา”</p> <p>(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2020, สื่อออนไลน์)</p>	<p>การสู้ชีวิต</p>

ภาพ 11 แสดงการวิเคราะห์หมโนอุปลักษณ์ชีวิต

2.2 วิเคราะห์มโนอุปลักษณ์ตามแนวคิดอรรถศาสตร์ปริชาน

การศึกษาความหมายของภาษาที่เป็นผลมาจากกระบวนการคิดซึ่งได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับโลกโดยกระบวนการรับรู้ที่สัมพันธ์กับกระบวนการคิด ภาพในใจ ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งด้านอารมณ์และความรู้สึก (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2562, หน้า 100-101)

ตัวอย่าง

มโนอุปลักษณ์ชีวิตเพียงมโนอุปลักษณ์เดียวมีวงความหมายต้นทางถึง 8 วงความหมาย ได้แก่ 1) [ชีวิต คือ การเดินทาง] 2) [ชีวิต คือ การต่อสู้] 3) [ชีวิต คือ การลงทุน] 4) [ชีวิต คือ การเติบโตของต้นไม้] 5) [ชีวิต คือ ละคร] 6) [ชีวิต คือ การเรียน] 7) [ชีวิต คือ นักโทษ] และ 8) [ชีวิต คือ อาวุธ] โดยอธิบายตัวอย่างพอสังเขป 1 วงความหมาย ดังนี้

“ชีวิต คือ การเดินทาง”

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์ดังกล่าว คือ รถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ ขับเคลื่อน ขับ นามบนเส้นทาง ผ่านมา

ตัวอย่างที่ 1

“เวลาพอเราเห็นขาของเราก็ขอให้ถึงขาของพ่อแม่ของเรา ว่าแต่ละปีผ่านมาหลายสิบปีขาคุณนี้ก็ยิ่งส่งเราเดินมา จนเรามีขาของเราเดินเอง ก็เพราะมีขาของเขาส่งเราเดินมา บางบ้านมีรถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ เขาส่งเรามาโรงเรียนจนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า ชีวิตของพ่อแม่เปรียบเสมือนยานพาหนะที่เป็นผู้สนับสนุนลูก โดยการรับส่งลูกตั้งแต่ยังเรียนในโรงเรียนจนถึงจุดหมายปลายทางที่ประสบความสำเร็จ

ตัวอย่างที่ 2

“อยู่ดีให้กำลังใจโยมนะ ใครที่รู้สึกว้าชีวิตมันจะต้องขับเคลื่อนกันต่อไป ก็ต้องขับเคลื่อนไป ไม่มีใครอยู่เฉย ๆ แล้วจะได้อะไร ไม่ได้อะไร แต่ก็ยังได้บ้างก็ยังดี” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 มกราคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างจะเห็นว่า การดำรงชีวิตต้องมีวิธีการการเดินทางของชีวิต คือ การขับเคลื่อนไปข้างหน้าและขับเคลื่อนไปจนกว่าจะได้บางสิ่งบางอย่างที่ต้องการหรือประสบความสำเร็จ

เมื่อนำตัวอย่างข้างต้นมาตรวจสอบความหมายร่วมด้วยการวิเคราะห์
อรรถลักษณะ สามารถแสดงได้ดังนี้

การเดินทาง	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+กิริยาของมนุษย์]	[-กิริยาของมนุษย์]	
[+ลักษณะเป็นเส้นทาง]	[+ลักษณะเป็นเส้นทาง]	[+ลักษณะเป็นเส้นทาง]
[+มีเพื่อนร่วมทาง]	[+มีเพื่อนร่วมทาง]	[+มีเพื่อนร่วมทาง]

2.3 วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณะตามแนวคิดวิชาปฏิบัติศาสตร์ที่เสนอโดย
โกทลี (Goatly, 1998)

ตัวอย่าง

หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction)

หน้าที่ของ “อุปลักษณะชีวิต” ในปริศนาธรรมะนี้ หน้าที่หนึ่ง คือ หน้าที่ในการ
ถ่ายทอดความคิดโดยอธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง (Explanation and modelling)
เป็นการอธิบายนามธรรมหรือสิ่งไกลตัวผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือใกล้ตัว เช่น ข้อความที่ว่า

“เวลาพอเราเห็นขาของเราก็กอให้นี้กถึงขาของพ่อแม่ของเรา ว่าแต่ละปีผ่าน
มาหลายสิบปีขาคู่นี้ก็ยังส่งเราเดินมา จนเรามีขาของเราเดินเอง ก็เพราะมีขาของเขาส่งเรา
เดินมา บางบ้านมีรถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ เขาส่งเรามาโรงเรียน
จนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2563,
สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างผู้พูดมีเจตนากล่าวถึงผู้สนับสนุนลูกตั้งแต่ยังเป็นเด็กจนเติบโต
กระทั่งประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพื่อแสดงความหมายของการสนับสนุนให้ชัดเจนขึ้นด้วย
การเปรียบเทียบกับ “ยานพาหนะ” ซึ่งมีความหมายว่า “ยานต่าง ๆ มีรถและเรือ เป็นต้น.”
(<https://dictionary.orst.go.th/>) อันมีลักษณะเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนถึงการขนส่งผู้โดยสาร
จนถึงที่หมายปลายทาง เช่นเดียวกันกับพ่อแม่ที่สนับสนุนลูกแม้ว่าจะยากลำบากหรือไม่มี
ความพร้อมอย่างเต็มที่แต่ก็ยังทำหน้าที่ขนส่งลูก ความยากลำบากหรือความไม่พร้อมนี้
ถูกอธิบายเป็นรูปธรรมด้วยคำว่า “เก่า ๆ”

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565, สื่อออนไลน์) ได้อธิบายวิธีคิดอัตราร้อยละไว้ว่า
“อัตราร้อยละหรือเปอร์เซ็นต์ (Percentage or Percent) คือ สัดส่วน เมื่อเทียบต่อ 100
การคำนวณก็ทำได้ง่าย โดยเอา 100 ไปคูณสัดส่วนที่ต้องการหาผลลัพธ์ก็จะออกมาเป็นร้อยละ

หรือเปอร์เซ็นต์” สูตรการคำนวณ คือ (จำนวนถ้อยคำอุปสรรคณ์×100)÷จำนวนถ้อยคำอุปสรรคณ์ทั้งหมด

ลำดับที่	อุปสรรคณ์	มโนอุปสรรคณ์	จำนวนถ้อยคำอุปสรรคณ์	ร้อยละ
1	อุปสรรคณ์กรรม	[กรรมคือการเดินทาง]	14	35
		[กรรมคือแม่เหล็ก]	5	12.50
		[กรรมคือเงา]	4	10
		[กรรมคือเกม]	3	7.5
		[กรรมคือสิ่งก่อสร้าง]	3	7.5
		[กรรมคือภาพถ่าย]	3	7.5
		[กรรมคือผู้มีอิทธิพล]	2	5
		[กรรมคือพืช]	2	5
		[กรรมคือคลัง]	2	5
		[กรรมคือแผล]	1	2.50
		[กรรมคือหน้]	1	2.50
	รวม	11	40	100

ภาพ 12 แสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

จากตัวอย่าง อุปสรรคณ์กรรม [กรรมคือการเดินทาง] มีจำนวนถ้อยคำอุปสรรคณ์ 14 ถ้อยคำ จากจำนวนทั้งหมด 40 ถ้อยคำ สูตรการคำนวณจึงเป็น $(14 \times 100) \div 40 = 35$

การนำเสนอผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์จึงนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาตามลำดับของบทงานวิจัย ได้แก่ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบทที่ 5 บทสรุป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์อุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ตามแนววรรคศาสตร์ปริชาน มีวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ประการ ได้แก่ เพื่อศึกษาการประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร และเพื่อศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย คือ ปริเฉทเทศนาธรรม 470 ปริเฉท ผลการวิจัยที่ค้นพบจำแนกได้ 2 ประการ ดังนี้

1. การประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร
 2. หน้าที่ของอุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร
- ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

ถ้อยคำอุปลักษณะ หมายถึง รูปภาพที่ใช้สื่อสารซึ่งความหมายจะสะท้อนให้เห็นระบบปริชานหรือระบบความคิดเชิงเปรียบเทียบของมนุษย์ โดยสะท้อนผ่านความเชื่อมโยงระหว่างวงความหมายต้นทาง (source domain) และวงความหมายปลายทาง (target domain) ซึ่งวงความหมายต้นทาง (source domain) หมายถึง มโนทัศน์ที่เป็นแบบเปรียบเทียบมีความเป็นรูปธรรมหรือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว ในที่นี้เป็นถ้อยคำอุปลักษณะที่ถูกลำเอียงมาใช้อธิบายธรรมะ และวงความหมายปลายทาง (target domain) หมายถึง มโนทัศน์ที่เป็นสิ่งที่ถูกลำเอียงมาใช้เปรียบเทียบมีความเป็นนามธรรมหรือเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวซึ่งยากต่อการทำความเข้าใจ ในที่นี้วงความหมายปลายทางคือมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะในประเด็นต่าง ๆ ที่พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดาได้ใช้บรรยายโดยมีวงความหมายต้นทางมาเป็นแบบเปรียบเทียบ พบถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะ พบว่า มีจำนวน 325 ถ้อยคำ จัดกลุ่มอุปลักษณะ ได้จำนวน 14 อุปลักษณะ โดยแต่ละอุปลักษณะมีมโนอุปลักษณะ ดังแจกแจงรายละเอียดได้ดังนี้

1. ถ้อยคำโมโนอุปลักษณ์ “กรรม”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่โมโนอุปลักษณ์ “กรรม” ระหว่างแบบเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของการเดินทาง แม่เหล็ก เงาม เกม สิ่งก่อสร้าง การถ่ายภาพ ผู้มีอิทธิพล พีช คลัง แพล และหนี จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกรรม 40 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(1) “คนมีปัญหากัน หลายคนก็มักจะไมยอมให้จับ **อยากเล่นเกมกรรม**นี้ต่อ แต่บางคนเหนื่อยแล้ว ไม่อยากเป็นทุกข์เพราะ**เกมกรรม** ที่เราเป็นผู้ทำเอง และชวนคนอื่นมาร่วมกรรมด้วย” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(2) “เราหนีไม่พ้นจริง ๆ กับบุญกรรมเก่าที่บางที่ต้องเจอคนบางคนเข้ามาเพียงเพื่อมา**ทวงหนี้กรรม** มาเพราะมีสัญญากรรมบางอย่างที่ทำให้เขาจะต้องมาเล่นกับความรู้สึกดี ๆ ของคนบางคน” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(3) “เหมือนกับอีกคนบางคน ที่อยู่กับคนบางคนอะไรมันเป็น**แรงเหนี่ยวนำใจ**ให้คนคนนี้ทำกับคนคนนี้ แต่คนคนนี้ไม่ทำกับคนคนนี้ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์มันเหมือนกัน” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(4) “มันมีอะไรที่ซ่อนเป็นเชื้อเป็น**เม็ดของกรรม**ที่มันอยู่ในใจแล้วมัน**แตกหน่อ**ขึ้นมา กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับคนคนนี้ แต่มันไม่เกิดขึ้นกับคนคนนี้เพราะคนคนนี้ไม่มีแรงเหวี่ยงของกรรม ที่ทำร่วมกันไว้กับคนคนนี้ เหตุการณ์นี้จึงไม่เกิน” (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (1)-(4) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงการเปรียบเทียบกรรม กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 มีการใช้คำว่า **อยากเล่นเกมกรรม เกมกรรม** ตัวอย่างที่ 2 ใช้คำว่า **ทวงหนี้กรรม** ตัวอย่างที่ 3 ใช้คำว่า **แรงเหนี่ยวนำ** และตัวอย่างที่ 4 ใช้คำว่า **เม็ดของกรรมแตกหน่อ**

ถ้อยคำอุปลักษณ์ดังตัวอย่างแต่ละตัวแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำเหล่านั้นเป็นคำศัพท์ที่ต่างวงความหมายกับ “กรรม” กล่าวคือ **อยากเล่นเกมกรรม เกมกรรม** เป็นศัพท์ในวงความหมายของการละเล่น ซึ่งหมายถึง “มหรสพต่าง ๆ, การแสดงต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) คำว่า **ทวงหนี้กรรม** เป็นศัพท์ในวงความหมายของการกระทำของมนุษย์ ซึ่งหมายถึง “เรียกเอาสิ่งที่เป็นของตนหรือที่ติดค้างกลับคืน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554, สื่อออนไลน์) คำว่า **แรงเหนี่ยวนำ** เป็นศัพท์ในวงความหมายของวัตถุ คือ แม่เหล็ก ซึ่งหมายถึง “แร่หรือโลหะที่มีสมบัติดูดเหล็กได้”

(พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554, สื่อดอนไลน์) และ คำว่า *เม็ดของกรรม และแตกหน่อ* เป็นคำในวงความหมายของสิ่งมีชีวิต คือ พืช โดยคำว่า *เม็ดของกรรม* เปรียบกับเม็ดของพืช ส่วน *แตกหน่อ* เป็นการแสดงถึงการเจริญเติบโตของพืช การเปรียบเทียบเช่นนี้สะท้อนมุมมองที่มีต่อ “กรรม” ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์กำหนดได้ด้วยตนเองว่าจะกระทำหรือไม่กระทำ โดยเมื่อกระทำแล้วจะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ต่อเนื่องกับบุคคลที่ตนต้องการสร้างความสัมพันธ์ด้วยความสัมพันธ์นี้จะเจริญเติบโตไปเรื่อย ๆ

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวงความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “กรรม” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “กรรม” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังแนวคิดของ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980, p. 5) โดยการแสดงระบบคิดหรือมโนทัศน์นี้จะนำเสนอด้วยคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ของมโนอุปลักษณ์ระหว่างแบบเปรียบเทียบ (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) เนื่องจาก การอธิบาย “กรรม” มีองค์ประกอบย่อยหลายองค์ประกอบ โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “กรรม” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 11 มโนอุปลักษณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 1 ดังนี้ 1) [กรรมคือการเดินทาง] 2) [กรรมคือแม่เหล็ก] 3) [กรรมคือเกม] 4) [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง] 5) [กรรมคือการถ่ายภาพ] 6) [กรรมคือเงา] 7) [กรรมคือผู้มีอิทธิพล] 8) [กรรมคือพืช] 9) [กรรมคือแผล] 10) [กรรมคือคลัง] และ 11) [กรรมคือหนี้]

1.1 [กรรมคือการเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเส้นทาง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 14 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร ใช้ “เส้นทาง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า กรรมเป็นเหมือนเส้นทางที่ถูกสร้างไว้สำหรับการเดินทางโดยในระหว่างเดินทางนั้นมีการเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา หลงทาง มีกิริยาการเดินทาง การวิ่ง และพาหนะใช้เส้นทางนั้น ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏ ถ้อยคำ เส้นทางเดียวกัน เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา หลงเข้ามา บนเส้นทาง ร่วมทางกันไป สร้างทาง เดินไปตามทาง วิ่งหนี วิ่งตาม สร้างทาง รถยนต์ และจักรยาน

(5) ถ้าเราต้องร่วมทางกับคนที่ทำให้ชีวิตเราซาลง ขอให้เข้าใจนโยบายว่าเขาเข้ามา **มาร่วมเส้นทาง**เดียวกันกับเรา เพราะมันมีเหตุผลในการเข้ามา เราต้องเคยร่วมสร้างกรรมกันกับเขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องและทำให้ชีวิตเราในซาลง **บนเส้นทางเดียวกัน** ทำให้

จะ**เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา** เจริญ ๆ กว่านี้มันก็ทำยาก ก็ขอย่าไปสร้างกรรมเพิ่ม (พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(6) เขาก็**หลงเข้ามา**ยังงี้ก็**ไม่รู้**อย่าไปทำร้ายกัน **บนเส้นทาง** ชีวิตก็เช่นเดียวกัน อย่าไปทำร้ายกันเขาเข้ามาเพราะมีเหตุผลในการเข้ามาคือกฎแห่งกรรมนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(7) แล้วเราก็เดินทาง**บนเส้นทางเดียวกัน**นะโยม เหมือนนั่งมอเตอร์ไซด์ไปก็อุปมาว่า **เส้นทาง**ชีวิตของเรา **ร่วมทางกัน**ไปก็เห็นหัวกันบ้าง (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 12 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(8) กรรมเก่าของเราก็**สร้างทาง**ให้เราเดิน มันก็คงต้อง**เดินไปตามทาง**ที่กรรมเก่าที่เราสร้างไว้นั้นแหละ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 12 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(9) บางทีเราก็**ไม่รัก**เขาแต่ทำไมเขามา**โปกส์**เข้ามารักที่เรา ก็เลยเหมือนกับทำอะไรที่เราไม่ยอมได้มันกลับเข้ามาหาเรา อะไรที่เราอยากได้มันกลับ**วิ่งหนี**อยู่เรื่อยเลยนะ ก็ต้องขอทำความเข้าใจว่าโลกนี้ก็**เป็นแบบนี้**เองนะ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

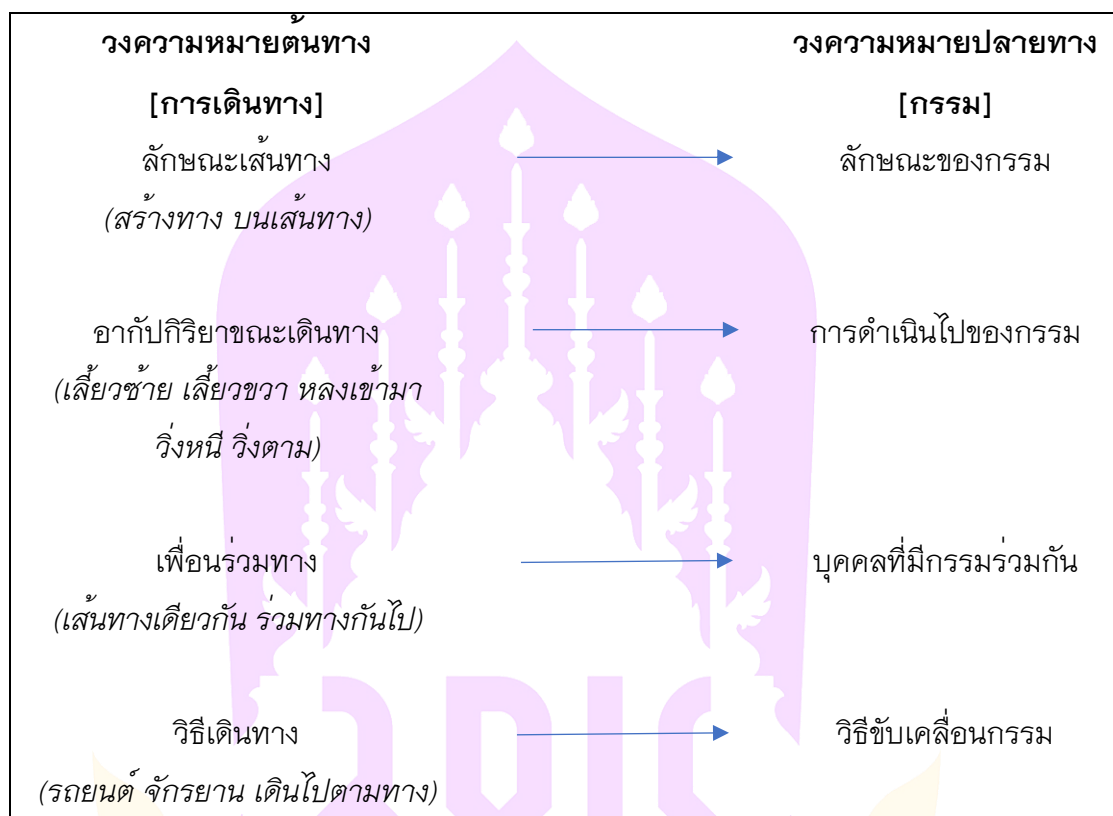
(10) พระพุทธเจ้าก็ไม่ใช่ว่าจะให้ไปใส่ใจกรรมเดิมมากจนเกินไป ไปกระโดดกระตาคอะไรนิดอะไรหน่อยก็ดูมันวุ่นวายไปหมดกับกรรมเดิม แต่คนนี้นะเคยเป็นลูกของเรามาชาติที่แล้ว เคยเป็นเราจะต้องกลับไปเป็นภรรยาเข้าอีกแล้วก็**วิ่งตาม**เขาจนกลายเป็นว่าเอาเรื่องอดีตมาปนอยู่กับปัจจุบัน (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(11) ถ้ากรรมเก่าเป็นเหมือนวิศวกรที่**สร้างทาง**ให้เราเดินนะ กรรมเก่าของเราก็**สร้างทาง**ให้เราเดิน มันก็คงต้อง**เดินไปตามทาง**ที่กรรมเก่าที่เราสร้างไว้นั้นแหละ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 12 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(12) ขอย่าไปสร้างกรรมเพิ่ม สมมุติว่า**ารถยนต์**ก็อย่าไป**ชนจักรยาน**เขา เขาก็หลงเข้ามายังงี้ก็**ไม่รู้**อย่าไปทำร้ายกัน **บนเส้นทาง**ชีวิตก็เช่นเดียวกันอย่าไปทำร้ายกันเขาเข้ามาเพราะมีเหตุผลในการเข้ามาคือกฎแห่งกรรมนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 12 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (5)–(12) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกลำนำเปรียบกับ “การเดินทาง” เพื่อแสดงถึงลักษณะของกรรมที่เป็นแนวทางยาวซึ่งมีการสร้างทางนั้นเรื่อย ๆ และเราอยู่บนเส้นทางนั้น นอกจากนั้น การดำเนินไปของกรรมมีลักษณะเหมือนอากัปภิกิริยาขณะเดินทาง คือเลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา หลงทาง โดยบางคนมียานพาหนะยังต้องระมัดระวังในการเดินทาง ในขณะที่บางคนใช้การเดินทาง จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบ

ที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 13 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือการเดินทาง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเส้นทาง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเดินทาง	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ กิริยาของมนุษย์]	[- กิริยาของมนุษย์]	
[+ ลักษณะเป็นเส้นทาง]	[+ ลักษณะเป็นเส้นทาง]	[+ ลักษณะเป็นเส้นทาง]
[+ มีผู้ร่วมทาง]	[+ มีผู้ร่วมทาง]	[+ มีผู้ร่วมทาง]

1.2 [กรรมคือแม่เหล็ก]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือแม่เหล็ก] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “แม่เหล็ก” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” มีลักษณะของการเหนี่ยวนำ แรงเหวี่ยง

การเหนี่ยวนำ และแรงดึงดูดซึ่งเป็นคุณสมบัติของแม่เหล็ก ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ **แรงเหนี่ยวนำ เหนี่ยวนำ แรงเหวี่ยง แรง** ดังตัวอย่างที่ว่า

(13) ทำไมคนบางคนอยู่กับคนบางคนจึงไม่เกิดเหตุการณ์เหมือนกับอีกคนบางคน ที่อยู่กับคนบางคนอะไรมันเป็น**แรงเหนี่ยวนำ**ใจให้คนคนนี้ทำกับคนคนนี้ แต่คนคนนี้ไม่ทำกับคนคนนี้ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์มันเหมือนกัน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 12 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

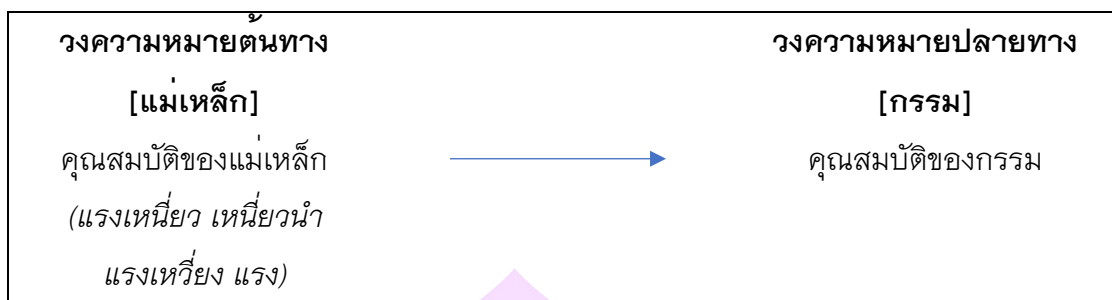
(14) เนื่องด้วยกิเลสในปัจจุบันอันมี**แรงเหนี่ยวนำ**มาจากกรรมในชาติก่อนแล้ว ก็มาเกิดโทษกันในชาตินี้ มันก็เลยกลายเป็น**แรงเหวี่ยง**เหล่าเฝีย ทำให้เราเห็นว่ามันมี**แรงเหวี่ยง**หลายอย่างที่เอาคนบางคนเข้ามาวางระเบิดในชีวิตเราและเขาก็ออกไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(15) เมื่อเราสร้างกรรมสร้างเวรกับคนคนหนึ่งไว้นะเขาก็อธิษฐานใจจะอธิษฐาน หรือไม่อธิษฐานไม่ทราบแต่**แรงเหนี่ยวนำ**ของจิตที่แค้นมันก็จะทำให้เกิดมาอยู่ใกล้ ๆ เรานะเกิดมาอยู่ใกล้ ๆ เราเฝียแล้วก็มาจองเวรเราอยู่เรื่อย ๆ ดี กับเขาเขาก็ไม่มีทางดีกับเรามันไม่มี**แรงเหนี่ยวนำ**ที่จะทำให้เกิดความคิดดีต่อกันได้แต่เราก็ต้องยิ่งดีกับเขาให้มาก ๆ คุณก็เช่นกันคนคนนี้เราเทศแคร์ดูแลเขาไว้เขาก็จะต้องมีจิตผูกพันแล้ว **แรงเหนี่ยวนำ**มันก็ทำให้เขาเกิดมาเป็นบุญเป็นเงาของคุณ

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 7 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(16) เพราะว่าเราไม่รู้ว่เราไปสร้างกรรมอะไรไว้กับเขา ไปถ่ายภาพอะไรไว้ ไฟกัศเข้าไว้ในชาติก่อนอย่างนั้นอย่างนี้มันก็ไม่มี**แรงเหนี่ยวนำ**หรืออดีตชาติมันก็เป็น**แรงกรรม**อย่างหนึ่ง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (13)–(16) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “แม่เหล็ก” เพื่อแสดงถึงคุณสมบัติของกรรมที่มีลักษณะเหมือนคุณสมบัติของแม่เหล็ก จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 14 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือแม่เหล็ก]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือแม่เหล็ก] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แม่เหล็ก	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นของใช้]	[- เป็นของใช้]	
[+ สิ่งไม่มีชีวิต]	[+ สิ่งไม่มีชีวิต]	[+ สิ่งไม่มีชีวิต]
[+ มีแรงดึงดูด]	[+ มีแรงดึงดูด]	[+ มีแรงดึงดูด]

1.3 [กรรมคือเงา]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเงา] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “เงา” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นสิ่งที่ปรากฏคู่กับมนุษย์แต่ละคน จากเหตุที่นำมาสู่กรรมโดยเรา โดยหากเราทำตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเราก็จะสามารถลบกรรมหรือทำให้กรรมจางลงได้ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *เงาที่ขยับอยู่ ลบเงาจาง สร้างเงา* ดังตัวอย่างที่ว่า

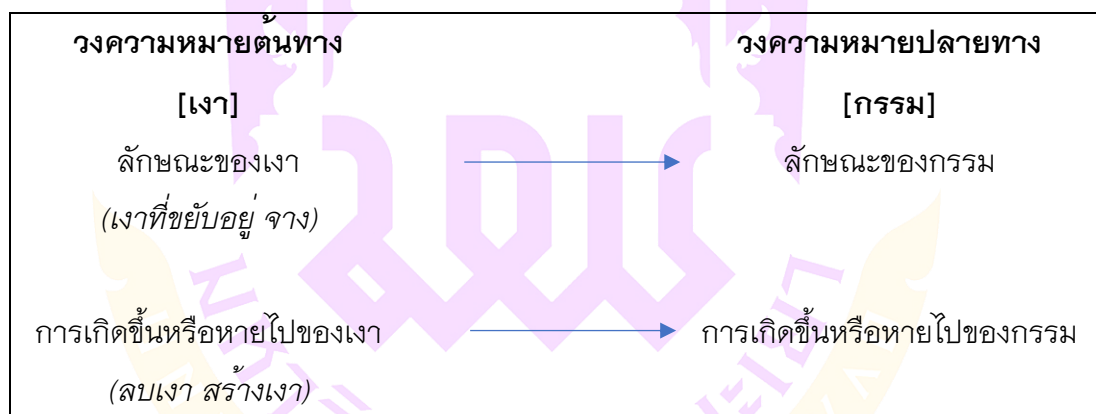
(17) ถ้าฝั่งหนึ่งมีแสงสว่างจ้าชัดเจน ก็จะทำให้เรามองเห็นเงาที่ปรากฏชัด ถ้าคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าชัดเจนเหมือนแสงสว่าง คำสอนของพ่อแม่ครูบาอาจารย์ก็ทำให้เราเห็นว่าทุกครั้งที่ขยับตัว *เงา* นี้มันก็ขยับด้วยความวุ่นวายไปด้วย ความวุ่นวายของ *เงาที่ขยับอยู่* เพราะตัวนี้มันขยับอยู่ เหมือนกับท่านกำลังสอนให้เราให้เห็นว่าที่มีตัวนั้นในชีวิตที่เกิดมาวุ่นวาย เกิดมาเจอผู้หญิงคนนั้น ผู้ชายคนนั้น เกิดมาเจอเจ้ากรรมนายเวรที่มาเบียดเบียนล้างผลาญ เกิดมาแล้วชีวิตมาประกอบกรรมตีบ้าง กรรมไม่ดีบ้าง ตัวนี้แหละ ที่มันกำลังเต้นอยู่

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุหนฺทโร, 20 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(18) ใจเรามันก็พยายาม**ลบเงา**ถ้าหากว่าแสงไฟดวงหนึ่งอยู่ใกล้ดวงหนึ่งอยู่ไกลเงาหนึ่งก็จะดำกว่าเงาหนึ่งก็จะ**จาง**ความก็เหมือนกับว่าถ้าหากว่าบางคนนะโยมเจ้ากรรมนายเวรในป่าเนี่ยมันอยู่ใกล้เกินชดไม่เกินชดมากเลยนะมันก็เหมือนกับว่าไป**สร้างเงา**ดำในฝ่ายเจ้ากรรมนายเวรที่ไม่ดีในอยู่ใกล้ตัวเกินไปชีวิตเจอแต่เรื่องชาติทั้งชาติเจอแต่เรื่องได้ตัวไปตัวแล้วได้เมียก็ได้เมียเร็ว

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 7 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (17)–(18) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “เงา” เพื่อแสดงถึงลักษณะความมืดที่เกิดจากถูกบังแสง โดยความมืดนี้สามารถจางหายได้ และถูกสร้างขึ้นใหม่ได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 15 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือเงา]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเงา] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เงา	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เกิดจากแสงกระทบ]	[- เกิดจากแสงกระทบ]	
[+ จางหายได้]	[+ จางหายได้]	[+ จางหายได้]

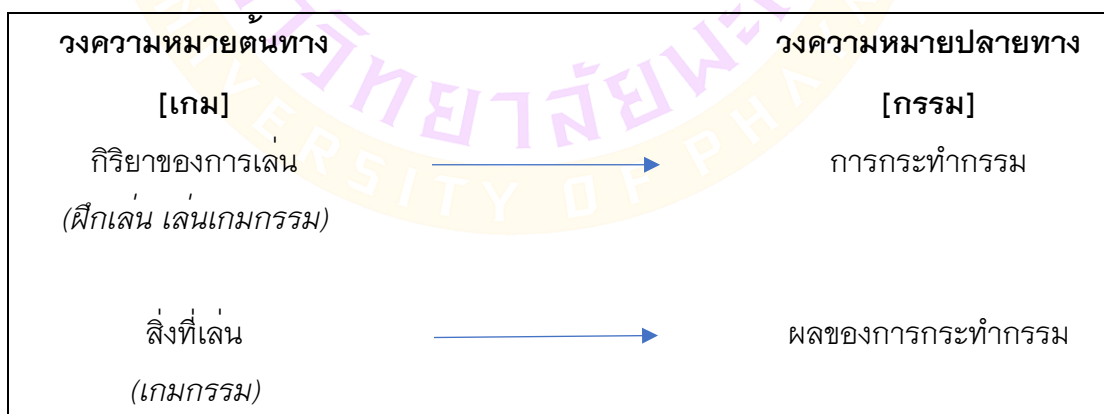
1.4 [กรรมคือเกม]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเกม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “เกม” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำความเข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” ลักษณะของการละเล่นที่ผู้เล่นเต็มใจและยินดีฝึกเล่นในเกมนั้น ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *ฝึกเล่น เล่นเกมกรรม เกมกรรม* ดังตัวอย่างที่ว่า

(19) ผู้รักษาประตูลือคได้บ้างไม่ได้บ้าง ก็นึกถึงคำว่ารับไม่ได้ แต่ก็ต้อง**ฝึก**รับให้ได้นะโยม **ฝึก**รับให้ได้ คนบางคนก็มาเล่นกับความรูสึกของโยม มีคนจำนวนมากทีเดียวที่เข้าไปในชีวิตของคนบางคน ก็รู้อยู่แก่ใจว่าเข้าไปก็เพียงหวังมองเขาแค่เป็นทางผ่าน เป็นแค่ของเล่นเห็นเป็นของสนุก แต่ก็ต้อง**ฝึก**รับให้ได้เลยโยม ต้อง**ฝึก**รับให้ได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(20) คนมีปัญหากัน หลายคนก็มักจะไม่อยอมให้จับ **อยากเล่นเกมกรรม**นี้ต่อ แต่บางคนเหนื่อยแล้ว ไม่อยากเป็นทุกข์เพราะ**เกมกรรม** ที่เราเป็นผู้ทำเอง และชวนคนอื่นมาร่วมกรรมด้วย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (19)–(20) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “เกม” เพื่อแสดงถึงการละเล่นการละเล่นที่ผู้เล่นต้องฝึกปรือและต้องยอมรับผลให้ได้หากต้องการเล่นต่อ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 16 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือเกม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือเกม] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกม	กรรม	อรรถลักษณะรวมกัน
[+ เป็นการละเล่น]	[- เป็นการละเล่น]	
[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]	[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]	[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]
[+ มีสนุกและทุกข์]	[+ มีสนุกและทุกข์]	[+ มีสนุกและทุกข์]

1.5 [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง]

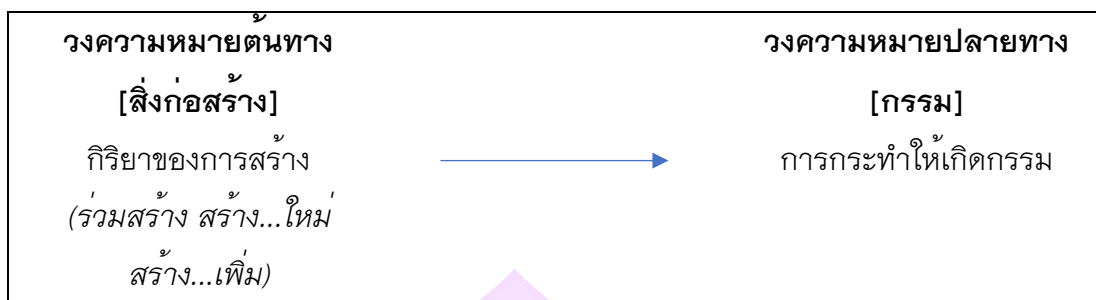
มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบบ่อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “สิ่งก่อสร้าง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น โดยเป็นการสร้างขึ้นใหม่หรือสร้างเพิ่มจากสิ่งเดิมได้โดยการสร้างนี้สามารถสร้างร่วมกับผู้อื่นได้ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *ร่วมสร้าง สร้าง...ใหม่ สร้าง...เพิ่ม* ดังตัวอย่างที่ว่า

(21) เราต้อง**ร่วมสร้างกรรม**กันกับเขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องกับเรา และทำให้ชีวิตเราในชาลง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(22) ช่วงนี้หลายคนยังอยู่ในช่วงเวลาที่เป็นห่วงความรู้สึกที่มันยังอยากจะคว้า แต่ความไม่ได้ก็อยู่กับปัจจุบันเธออยู่กับปัจจุบันนะโยมจริง ๆ นะต้องลืมได้จริง ๆ ทุกอย่างมันจะผ่านไป แต่อย่า**สร้างกรรมใหม่** จะสร้างแผลกับใครให้เกิดเป็นความเศร้าโศกเสียใจ และจะต้องมานั่งเสียดายว่า ทำไม่ถึงไม่ทำสิ่งที่เป็ความทรงจำที่ดีต่อกันและกัน ทุกอย่างจะผ่านไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(23) ขออย่าไป**สร้างกรรมเพิ่ม** สมมุติว่ารถยนต์ก็อย่าไปชนจักรยานเขา เขาก็หลงเข้ามายังไงก็ไม่ว่าอย่าไปทำร้ายกัน บนเส้นทางชีวิตก็เช่นเดียวกันอย่าไปทำร้ายกันเขาเข้ามา เพราะมีเหตุผลในการเข้ามาคือกฎแห่งกรรมนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (21)–(23) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งก่อสร้าง” เพื่อแสดงถึงลักษณะของกรรมว่า สามารถสร้างร่วมกับผู้อื่นได้ สร้างใหม่ และสร้างเพิ่มเติมได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 17 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งก่อสร้าง	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[- เป็นสิ่งของ]	
[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]	[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]	[+ เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น]
[+ สามารถสร้างเพิ่มได้]	[+ สามารถสร้างเพิ่มได้]	[+ สามารถสร้างเพิ่มได้]

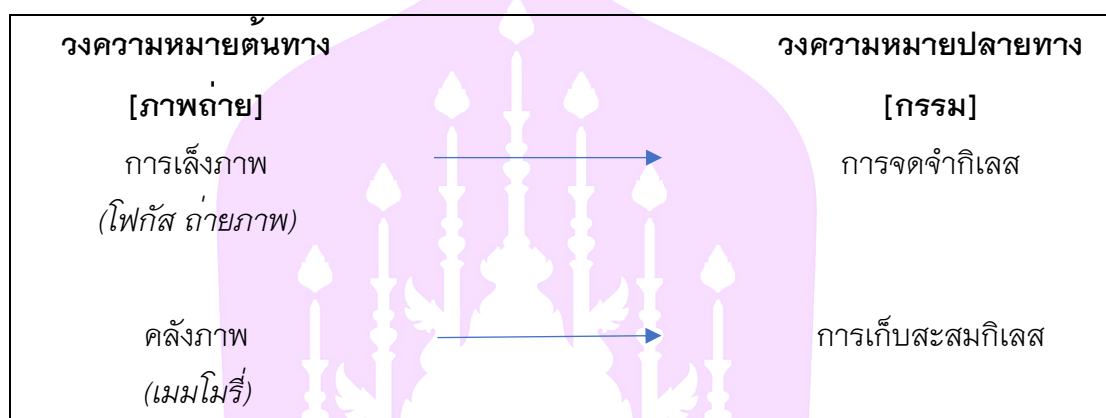
1.6 [กรรมคือภาพถ่าย]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือภาพถ่าย] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “ภาพถ่าย” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นสิ่งที่สามารถเลือกเฉพาะเจาะจงในการบันทึกให้เห็นเป็นรูปธรรมได้เหมือนกล้องถ่ายภาพ โดยกรรมทำหน้าที่ถ่ายภาพหรือถูกถ่ายภาพและจัดเก็บภาพถ่ายนั้นไว้ในใจ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *โฟกัส ภาพถ่าย เมมโมรี่* ดังตัวอย่างที่ว่า

(24) ในแต่ละชาติเราไปสร้างความชัดเจนเรื่องอะไรไว้มากในชาติก่อนนะเราไป *โฟกัส* เรื่องของคนคนนั้น *โฟกัส* ความโกรธอยู่กับคนคนนั้น *โฟกัส* ความรักอยู่กับคนคนนั้น เรา *โฟกัส* ในแต่ละชาติเนี่ยมันเหมือนกับเรา *ถ่ายภาพ* เหล่านั้นมาเก็บไว้ใน *เมมโมรี่* ของความรู้สึก มันเป็นลักษณะของกรรม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(25) เราก็ไม่ทราบในชีวิตเรามันสลับซับซ้อนเราไม่รู้ว่าเรา *ถ่ายภาพ* อะไรไว้มากมายในชีวิตของเราในเยอะแยะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (24)–(25) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “ภาพถ่าย” เพื่อแสดงถึงกิริยาที่ทำให้จดจำกิเลสอันนำไปสู่การเก็บสะสมกิเลสไว้ในจิตอันเป็นเหตุให้เกิดกรรม จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 18 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือภาพถ่าย]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือภาพถ่าย] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพถ่าย	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[- เป็นสิ่งของ]	
[+ เป็นสิ่งที่บันทึกได้]	[+ เป็นสิ่งที่บันทึกได้]	[+ เป็นสิ่งที่บันทึกได้]
[+ มีภาพปรากฏ]	[+ มีภาพปรากฏ]	[+ มีภาพปรากฏ]

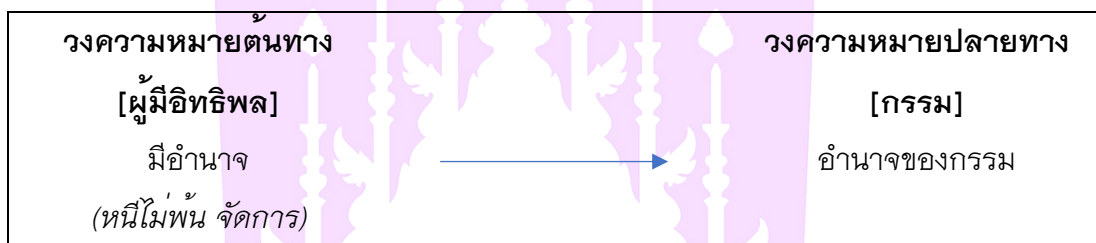
1.7 [กรรมคือผู้มีอิทธิพล]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือผู้มีอิทธิพล] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “ผู้มีอิทธิพล” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นผู้ที่มิอำนาจเหนือมนุษย์ที่ไม่สามารถหนีพ้น และสามารถจัดการต่อมนุษย์ได้ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *หนีไม่พ้น จัดการ* ดังตัวอย่างที่ว่า

(26) เราหนีไม่พ้นจริง ๆ กับบุพกรรมเก่าที่บางที่ต้องเจอคนบางคนเข้ามา เพียงเพื่อมาทวงหนี้กรรม (พระครูสังวรวิมลคุณากร สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(27) ฉันโกงนะ โกงมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องคนในครอบครัวของฉัน ฉันโกงมา มันไม่มีใครโกหกตัวเองได้ มันจะปรากฏชัด วันนี้เราทำอะไรเขาไม่ได้หรือใคร แต่เดี๋ยวกรรม จะจัดการเขาเอง และเราก็ไม่ต้องไปสนใจใคร เราก็ทำหน้าที่ของเราไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 15 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (26)–(27) ดังกล่าว พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “ผู้มีอิทธิพล” เพื่อแสดงถึงอำนาจเหนือที่ไม่สามารถหนีพ้นและสามารถจัดการเราได้ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 19 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือผู้มีอิทธิพล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือผู้มีอิทธิพล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้มีอิทธิพล	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นมนุษย์]	[- เป็นมนุษย์]	
[+ มีอำนาจ]	[+ มีอำนาจ]	[+ มีอำนาจ]
[+ จัดการมนุษย์ได้]	[+ จัดการมนุษย์ได้]	[+ จัดการมนุษย์ได้]

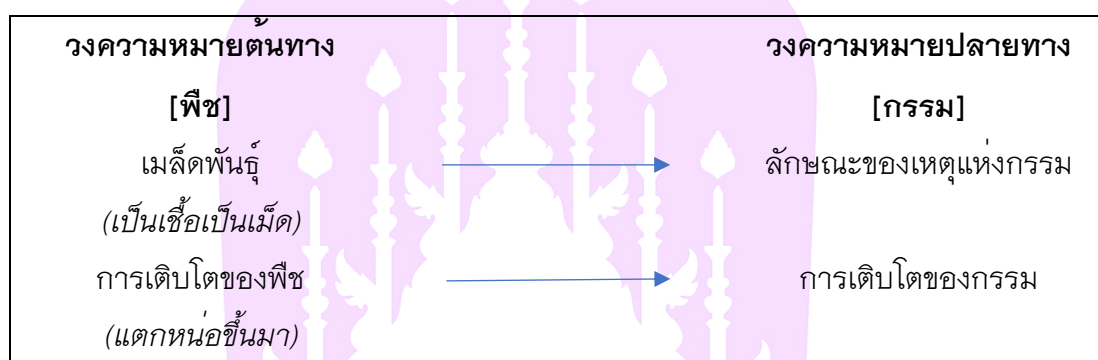
1.8 [กรรมคือพีช]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือพีช] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “พีช” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เหมือนเชื้อแห่งการเกิดและเจริญเติบโตได้ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ เป็นเชื้อเป็นเม็ด และ แดกหน่อขึ้นมา ดังตัวอย่างที่ว่า

(28) คนคนนี้ไม่ทำกับคนคนนี้ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์มันเหมือนกัน มันมีอะไรที่ซ่อน เป็นเชื้อเป็นเม็ดของกรรมที่มันอยู่ในใจแล้วมันแตกหน่อขึ้นมากลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับ

คนคนนี้ แต่มันไม่เกิดขึ้นกับคนคนนี้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (28) พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “พืช” เพื่อแสดงถึงลักษณะของเหตุแห่งกรรมและการเติบโตของกรรม จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 20 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือพืช]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือพืช] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

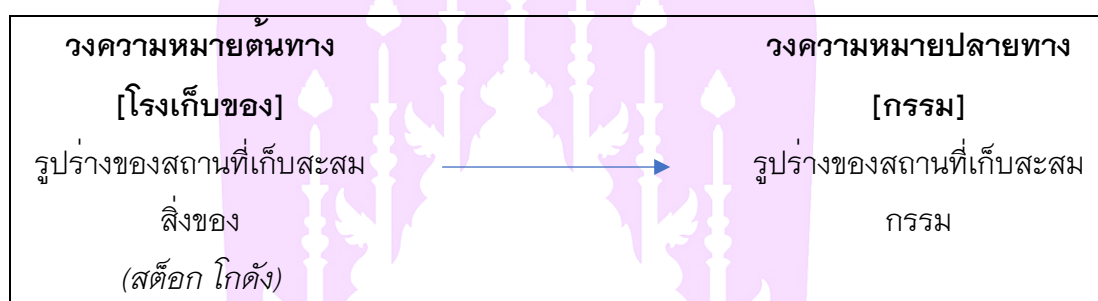
พืช	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	
[+ มีเชื้อการเกิด]	[+ มีเชื้อการเกิด]	[+ มีเชื้อการเกิด]
[+ เติบโตได้]	[+ เติบโตได้]	[+ เติบโตได้]

1.9 [กรรมคือโรงเก็บของ]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือคลัง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “โรงเก็บของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นโรงเก็บของที่สามารถสต็อกกรรมหรือเก็บกรรมไว้เป็นจำนวนมาก ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *สต็อก* และ *โกดัง* ดังตัวอย่างที่ว่า

(29) ปัญหาใหญ่กรรมใดที่เคยทำไว้ไม่รู้กรรมในสตอกกรรมในโกตังกรรมที่มันยังไม่ให้ผลจะให้วันไหนเราก็ไม่รู้ประมาณไม่ได้จริง ๆ ต้องรีบเร่งปฏิบัติให้เยอะ ๆ เข้าไว้ยิ่งดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 พฤษภาคม 2563, ลี้อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (29) พบว่า “กรรม” ” ถูกนำมาเปรียบกับ “โรงเก็บของ” เพื่อแสดงถึงรูปร่างของสถานที่เก็บสะสมกรรม จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 21 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือโรงเก็บของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือโรงเก็บของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คลัง	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสถานที่]	[+ เป็นสถานที่]	
[+ เก็บสะสมได้]	[+ เก็บสะสมได้]	[+ เก็บสะสมได้]
[+ มีสิ่งที่ถูกสะสม]	[+ มีสิ่งที่ถูกสะสม]	[+ มีสิ่งที่ถูกสะสม]

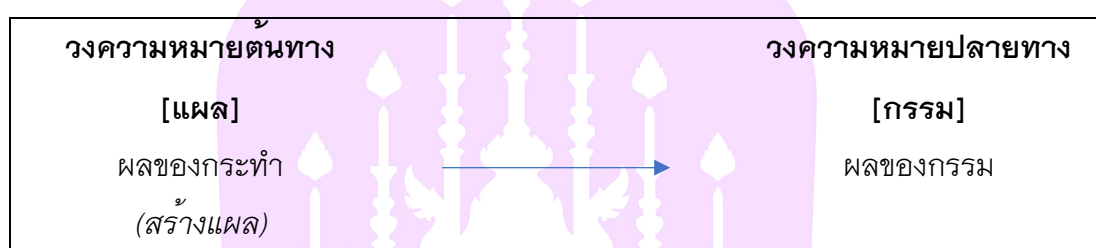
1.10 [กรรมคือแผล]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือแผล] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “แผล” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เปรียบเหมือนแผลและมนุษย์สามารถสร้างแผลนั้นได้ ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ *สร้างแผล* ดังตัวอย่างที่ว่า

(30) อยู่กับปัจจุบันนะโยมจริง ๆ นะต้องลืมได้จริง ๆ ทุกอย่างมันจะผ่านไป แต่อย่าสร้างกรรมใหม่จะสร้างแผลกับใครให้เกิดเป็นความเศร้าโศกเสียใจและจะต้องมานั่ง

เสียดายว่าทำไมถึงไม่ทำสิ่งที่เป็นความทรงจำที่ดีต่อกัน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (30) พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “แผล” เพื่อแสดงถึงผลของกรรม จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 22 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือแผล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือแผล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

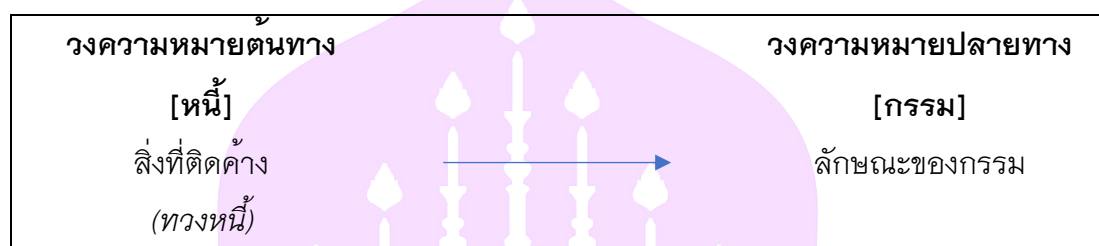
แผล	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นโรค]	[+ เป็นโรค]	
[+ ทำให้เจ็บปวด]	[+ ทำให้เจ็บปวด]	[+ ทำให้เจ็บปวด]
[+ เป็นสิ่งที่ถูกกระทำ]	[+ เป็นสิ่งที่ถูกกระทำ]	[+ เป็นสิ่งที่ถูกกระทำ]

1.11 [กรรมคือหนี้]

มโนอุปลักษณ์ [กรรมคือหนี้] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้ “หนี้” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อให้เข้าใจ “กรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “กรรม” เป็นสิ่งที่เราติดค้างเหมือนหนี้ที่ถูกตามทวง ดังปรากฏผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ ทวงหนี้ ดังตัวอย่างที่ว่า

(31) เพราะว่าเราหนี้ไม่พ้นจริง ๆ กับบุญกรรมเก่าที่บางที่ต้องเจอคนบางคนที่เข้ามาเพียงเพื่อมาทวงหนี้กรรม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (31) พบว่า “กรรม” ถูกนำมาเปรียบกับ “หนี้” เพื่อแสดงถึงลักษณะของกรรมว่าเป็นสิ่งติดค้างที่ต้องถูกทวงคืน จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 23 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กรรมคือหนี้]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [กรรมคือหนี้] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หนี้	กรรม	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นจำนวนเงิน]	[+ เป็นจำนวนเงิน]	
[+ ต้องชดใช้]	[+ ต้องชดใช้]	[+ ต้องชดใช้]
[+ ถูกทวงถามได้]	[+ ถูกทวงถามได้]	[+ ถูกทวงถามได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณ์กรรม มีการสื่อสารมโนอุปลักษณ์ 11 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 40 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนอุปสรรคกรรมและมโนอุปสรรคกรรม

ลำดับ ที่	อุปสรรคกรรม	มโนอุปสรรคกรรม	จำนวนถ้อยคำ อุปสรรคกรรม	ร้อยละ
1	อุปสรรคกรรม	[กรรมคือการเดินทาง]	14	35.00
		[กรรมคือแม่เหล็ก]	5	12.50
		[กรรมคือเงา]	4	10.00
		[กรรมคือเกม]	3	7.50
		[กรรมคือสิ่งก่อสร้าง]	3	7.50
		[กรรมคือภาพถ่าย]	3	7.50
		[กรรมคือผู้มีอิทธิพล]	2	5.00
		[กรรมคือพีช]	2	5.00
		[กรรมคือคลัง]	2	5.00
		[กรรมคือแผล]	1	2.50
		[กรรมคือหนี้]	1	2.50
	รวม	11	40	100

2. ถ้อยคำมโนอุปสรรคกรรม “การเวียนว่ายตายเกิด”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคกรรมที่จะนำไปสู่มโนอุปสรรคกรรม “การเวียนว่ายตายเกิด” พบว่า ถ้อยคำอุปสรรคกรรมเกี่ยวกับ “การเวียนว่ายตายเกิด” ครอบคลุมแบบเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบเป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของการนับเลขวนซ้ำ การเวียน และสิ่งของจากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคกรรมเกี่ยวกับกรรม 8 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(32) เหมือนกับคนที่ฆ่าตัวตายแล้วบอกว่าขอ**ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** ตายแล้วไป **Restart ชีวิตกันใหม่ ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** เขาบอกว่าเขาไม่กลัวกับการ**ไปนับหนึ่งใหม่** แต่กลัวว่าจะต้องทนทุกข์อยู่กับทุกเหล่านี้ไปอีกนานเท่าไรนะ ถ้าจะเป็นหญิง ผู้หญิงผู้ชายก็ไม่กลัวกับการเลิกแล้ว**ไปเริ่มต้นใหม่** แต่กลัวมากกว่ากับ การรักก็ไม่รัก เลิกก็ไม่เลิกแล้วไม่รู้จะต้องทนกับเหตุการณ์แบบนี้ไปอีกเท่าไรก็ไม่รู้หรือว่าโรคภัยไข้เจ็บกับคนที่ป่วยไข้อยู่เนี่ย แล้วทำไมไม่ตายสักทีแล้ว**จะได้ไปเริ่มต้นใหม่**กับชีวิตกันนะ แต่บางคนบอกว่า**ไปเริ่มต้นใหม่**ที่เกิดใหม่ชะดีกว่า ดีกว่าต้องมาทนแล้วก็นับกันไปเรื่อย ๆ ไม่รู้จักจบจักสิ้น แบบนี้ไม่รู้เมื่อไหร่มันจะหยุดทุกข์

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

(33) ค่อย ๆ มีสติรู้ตัวไป ไปเรื่อย ๆ ไม่จำเป็นต้องเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่หรือยกมือเดียวถ้าอะไรที่มันเป็นของเรา เราก็อยู่กับมันจนกระทั่งมันสุดทางของมันโดยธรรมชาติ แล้วเราจะเรียกว่าเป็นการ**สะสมหน่วยกิต**ของการเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่จากการที่มันเป็นไปโดยธรรมชาติ คือตายแล้วเกิดใหม่หรือว่าชีวิตคนคนนี้ไปเจอคนคนใหม่ก็จะไปอย่าง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์กา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(34) เราตายก่อนเขา เขาตายก่อนเราก็ต้องเสียใจก็รับได้ ว่าเขาต้องตายแน่นอน ต้องการรับได้ว่าบางอย่างไม่อยากได้ มันก็เป็น**สมบัติ**ของเรา บางอย่างอยากได้แต่มันไม่ได้สมใจก็ต้องรับให้ได้เข้าใจ หลายอย่างที่เราหลายคนคงได้รับได้ แต่บอกว่ารับไม่ได้กับการที่บางคนมาล้อเล่นกับความรู้สึก แต่สุดท้ายจริง ๆ ก็ต้องฝึกรับให้ได้ อยู่ดีแหละโยม เพราะทุกอย่างมันก็ถ้าโถมเข้าสู่ชีวิตเรา แบบนี้ต้องฝึกรับให้ได้ ด้วยการเห็นทุกสรรพสิ่งเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ฝึกรับอย่าง ง่าย ๆ และจิตมันจะเริ่มรับได้ รับให้ได้ทุก ต้องรับให้ได้ เพราะทุกอย่างมันต้องมาหาเราแน่นอน

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์กา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (32)–(34) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคที่แสดงการเปรียบเทียบการเวียนว่ายตายเกิด กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 32 มีการใช้คำว่า *เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ Restart ชีวิตกันใหม่ ไปเริ่มต้นใหม่* และตัวอย่างที่ 33 ใช้คำว่า *การสะสมหน่วยกิต ฯลฯ*

ถ้อยคำอุปสรรคดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าถ้อยคำเหล่านั้นเป็นคำศัพท์ที่ต่างวงความหมายกับ “การเวียนว่ายตายเกิด” กล่าวคือ เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ Restart ชีวิตกันใหม่ ไปเริ่มต้นใหม่ เป็นศัพท์ในวงความหมายของ “การนับเลข” ส่วนคำว่า การสะสมหน่วยกิต เป็นศัพท์ในวงความหมายของ “การเรียน ” ซึ่งพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, สื่อออนไลน์) อธิบายไว้หลายความหมาย โดยความหมายที่เกี่ยวข้องกับบริบทการใช้คำอุปสรรคนี้ หมายถึง “เข้ารับความรู้จากผู้สอน, รับการฝึกฝนอบรมเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือความชำนาญ” การเปรียบเทียบเช่นนี้สะท้อนมุมมองที่มีต่อ “การเวียนว่ายตายเกิด” ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ผ่านการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งอันทำให้เกิดความรู้ขึ้นในระหว่างการเดินทางนั้น และมีการสะสมความรู้ไปเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตาม ลักษณะการเรียนรู้จะเป็นการเริ่มต้นเรียนรู้ใหม่ทุกครั้งที่มีการเกิดใหม่

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวงความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “การเวียนว่ายตายเกิด”

ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อให้ “การเวียนว่ายตายเกิด” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “การเวียนว่ายตายเกิด” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 3 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้

- 1) [การเวียนว่ายตายเกิดคือการนับเลขวนซ้ำ]
- 2) [การเวียนว่ายตายเกิดคือการเวียน]
- 3) [การเวียนว่ายตายเกิดคือสิ่งของ]

2.1 [การเวียนว่ายตายเกิดคือการนับเลขวนซ้ำ]

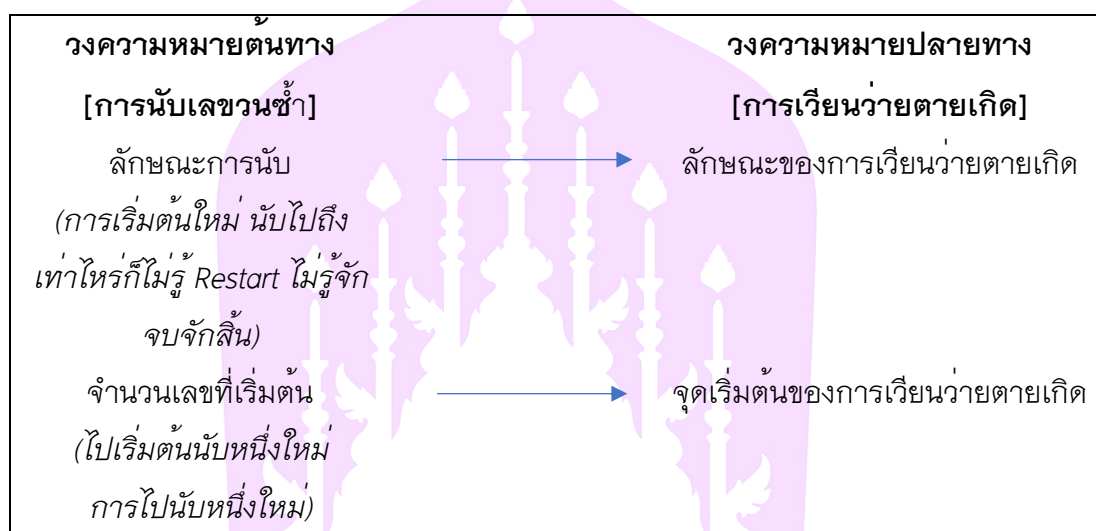
มโนอุปลักษณ์ [การเวียนว่ายตายเกิดคือการเดินทาง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบ ถ้อยคำอุปลักษณ์ 6 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “การนับเลขวนซ้ำ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “การเวียนว่ายตายเกิด” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า การเวียนว่ายตายเกิดคือการนับเลขไม่มีที่สิ้นสุด ที่มีจุดเริ่มต้นใหม่เสมอ โดยผู้ที่ มีการเวียนว่ายตายเกิดจึงมีลักษณะของ restart คือ การเริ่มต้นใหม่เพื่อเดินทาง จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งอย่างไม่มีวันจบสิ้น เหมือนเป็นการเดินทางที่ไม่มีจุดสิ้นสุด ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *การเริ่มต้นใหม่ นับไปถึงเท่าไรก็ไม่รู้ ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่ Restart ชีวิตกันใหม่ การไปนับหนึ่งใหม่ ไม่รู้จักจบจักสิ้น*

(35) หลายคนไม่กลัวกับการ**เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** แต่กลัวกับการที่จะ**นับไปถึงเท่าไรก็ไม่รู้** ความอดทนระโยมไม่ว่าจะทนกับคนหรือว่าทนกับสถานการณ์หรือว่าทนกับเหตุการณ์ สุดท้ายทุกคนต้องทนเหมือนกับอุปมาว่าไม่ว่าจะต้องนับไปถึงเท่าไรก็ไม่รู้ จะนับไปถึงเท่าไรมันถึงจะจบ แต่ถ้ามันจบแล้วเริ่มต้นใหม่ เหมือนกับคนที่ฆ่าตัวตายแล้วบอกว่าขอ**ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** ตายแล้วไป **Restart ชีวิตกันใหม่** **ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** เขาบอกว่าเขาไม่กลัวกับการ**ไปนับหนึ่งใหม่** แต่กลัวว่า **จะต้องทนทุกข์อยู่กับทุกเหล่านี้อีกนานเท่าไรนะ**

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

(36) แต่บางคนบอกว่า**ไปเริ่มต้นใหม่**ที่เกิดใหม่ชะดีกว่า ดีกว่าต้องมาทนแล้วก็นับกันไปเรื่อย ๆ **ไม่รู้จักจบจักสิ้น** แบบนี้ไม่รู้เมื่อไหร่มันจะหยุดทุกข์ จริง ๆ นะโยม ถ้าหากว่าฆ่าตัวตายก็ตามที ฆ่าแล้วมันใจหรือว่าตายไปแล้วมันจะไปเกิดในที่ที่ดี **ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (35)–(36) พบว่า “การเวียนว้ายตายเกิด” ถูกนำมาเปรียบกับ “การนับเลขวนซ้ำ” เพื่อแสดงถึงลักษณะวงจรของการเกิดและตายไม่มีที่สิ้นสุด จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กรรม” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 24 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือการนับเลขวนซ้ำ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือการนับเลขวนซ้ำ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การนับเลขวนซ้ำ	การเวียนว้ายตายเกิด	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นตัวเลข]	[+ เป็นตัวเลข]	
[+ มีลักษณะวนซ้ำ]	[+ มีลักษณะวนซ้ำ]	[+ มีลักษณะวนซ้ำ]
[+ มีจุดเริ่มต้น แต่ไม่มีจุดสิ้นสุด]	[+ มีจุดเริ่มต้น แต่ไม่มีจุดสิ้นสุด]	[+ มีจุดเริ่มต้น แต่ไม่มีจุดสิ้นสุด]

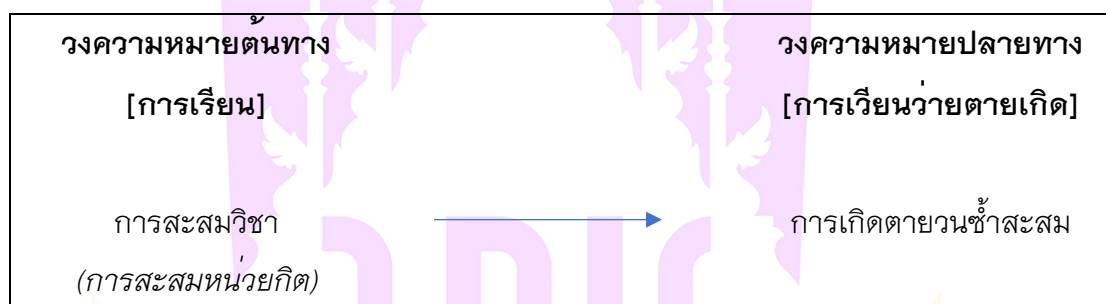
2.2 [การเวียนว้ายตายเกิดคือการเรียน]

มโนอุปลักษณ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือการเรียน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “การเรียน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “การเวียนว้ายตายเกิด” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูก

เปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า การเวียนว้ายตายเกิดคือ การเรียนที่สะสมหน่วยกิตไปเรื่อย ๆ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *การสะสมหน่วยกิต*

(37) เดียวถ้าอะไรที่มันเป็นของเรา เราก็อยู่กับมันจนกระทั่งมันสุดทางของมัน โดยธรรมชาติ แล้วเราจะเรียกว่าเป็นการสะสมหน่วยกิตของการเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่จากการที่มันเป็นไปโดยธรรมชาติคือตายแล้วเกิดใหม่หรือว่าชีวิตคนคนนี้ไปเจอคนคนใหม่ก็จะไปอย่าง ไปอย่างมีเหตุมีผลแล้วก็ไปอย่างที่ไม่ต้องมีความทุกข์อะไร (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “การเวียนว้ายตายเกิด” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 25 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือการเรียน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือการเรียน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเรียน	การเวียนว้ายตายเกิด	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นการศึกษาระบบ]	[+ เป็นการศึกษาระบบ]	
[+ เกิดการเรียนรู้]	[+ เกิดการเรียนรู้]	[+ เกิดการเรียนรู้]
[+ สะสมความรู้ได้]	[+ สะสมความรู้ได้]	[+ สะสมความรู้ได้]

2.3 [การเวียนว้ายตายเกิดคือสมบัติ]

มโนอุปลักษณ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือสมบัติ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบ ถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “สมบัติ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “การเวียนว้ายตายเกิด” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ

ให้เข้าใจว่า การเวียนว้ายตายเกิดคือ สมบัติอย่างหนึ่งของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์เก็บสะสมไว้ ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *สมบัติของเรา*

(38) บางคนบอกว่ารู้ อยู่ก็ต้องแก่เป็นธรรมดาที่รับได้ ความแก่มาแล้ว ความเจ็บ ก็เจ็บเป็นธรรมดาที่รับได้ ความตาย ก็ตายก็เป็นธรรมดา เราตายก่อนเขา เขาตายก่อนเราก็ต้องเสียใจก็รับได้ ว่าเขาต้องตายแน่นอน ต้องการรับได้ว่าบางอย่างไม่อย่างได้ มันก็เป็น **สมบัติของเรา** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์กา สุนทรโร, 22 พฤษภาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (38) พบว่า “การเวียนว้ายตายเกิด” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” เพื่อแสดงถึงผลลัพธ์ที่ได้จากการสะสม จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “การเวียนว้ายตายเกิด” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 26 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [การเวียนว้ายตายเกิดคือสิ่งของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งของ	การเวียนว้ายตายเกิด	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นวัตถุ]	[+ เป็นวัตถุ]	
[+ เป็นเจ้าของได้]	[+ เป็นเจ้าของได้]	[+ เป็นเจ้าของได้]
[+ สะสมเข้าได้]	[+ สะสมเข้าได้]	[+ สะสมเข้าได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อุปลักษณ์การเวียนว้ายตายเกิด มีการสื่อสารมโนอุปลักษณ์ 3 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 8 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนอุปสรรคการเวียนวายตายเกิดและมโนอุปสรรค

การเวียนวายตายเกิด				
ลำดับ ที่	อุปสรรค	มโนอุปสรรค	จำนวนถ้อยคำ อุปสรรค	ร้อยละ
2	อุปสรรค การเวียนวาย ตายเกิด	[การเวียนวายตายเกิดคือ การนับเลขวนซ้ำ] [การเวียนวายตายเกิดคือ การเวียน] [การเวียนวายตายเกิดคือ สิ่งของ]	6 1 1	75 12.50 12.50
	รวม	3	8	100

3. ถ้อยคำมโนอุปสรรค “กิเลส”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคที่จะนำไปสู่มโนอุปสรรค “กิเลส” พบว่า ถ้อยคำอุปสรรคเกี่ยวกับ “กิเลส” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของสิ่งไม่พึงประสงค์ อุปัตินเหตุ วัชพีช และโรค จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคเกี่ยวกับกิเลส 9 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(39) วันที่มีกิจวัตร กิจกรรมเพื่อที่จะบรรเทา **ลดกิเลส ลดกิเลส ลดออก ลดตัวตน ลด** ฐิติมานะออกไป นี่คือการชื่นใจ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(40) เราทุกคนยังมีกิเลสมันก็มี **พลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ** บางอะไรบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้น ขอให้เราทุกท่านนะ ชองไหนที่มองแล้วมันทำให้ใจเราเป็นสุขได้ก็เลือกมองชองนั้นให้ใจเราเป็นสุขเถอะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 16 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(41) สมบัติที่ไม่มีวิบัติก็คือสมบัติแห่งอริยะ ก็คือความเป็นผู้ **ถอนกิเลส บรรเทา** กิเลสลง ความชื่นใจที่สุดคือแบบนี้โยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (39)–(41) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคที่แสดงการเปรียบเทียบกิเลส กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 39 มีการใช้คำว่า **ลด ลด ลด ออก ลด** เพื่อสื่อให้เห็นว่า “กิเลส” เป็น “สิ่งไม่พึงประสงค์” ต้องกำจัดออก นอกจากนั้น “กิเลส”

ยังเปรียบเทียบเหมือน “อุบัติเหตุ” ดังปรากฏการใช้คำว่า มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ ซึ่งเป็นอาการของการเกิดอุบัติเหตุ “กิเลส” ยังมีฐานะเป็นวัชพืชเพราะมีการใช้คำว่า “ถอน” และสุดท้ายยังจัด “กิเลส” ให้เป็น “โรค” ชนิดหนึ่ง เพราะมีการใช้คำว่า บรรเทา การเปรียบเทียบเช่นนี้สะท้อนมุมมองที่มีต่อ “กิเลส” ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ผ่านสิ่งไม่ดี เป็นสิ่งที่นำไปสู่ผลทางลบ เป็นสิ่งที่ต้องรักษา

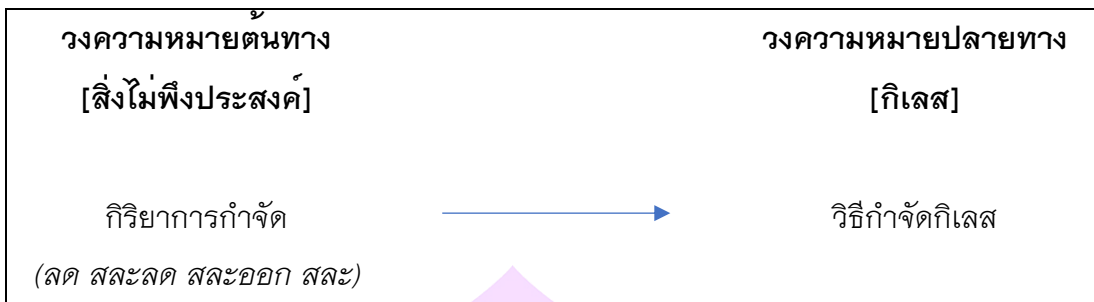
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวงความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “กิเลส” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนฺทโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อทำให้ “กิเลส” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “กิเลส” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ 4 มโนอุปลักษณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 3 ดังนี้ 1) [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์] 2) [กิเลสคืออุบัติเหตุ] 3) [กิเลสคือวัชพืช และ 4) [กิเลสคือโรค]

3.1 [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์]

มโนอุปลักษณ์ [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนฺทโร ใช้ “สิ่งที่ไม่พึงประสงค์” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “กิเลส” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า กิเลสคือ สิ่งที่มนุษย์พึงลต ละ สละออก ไม่ใช่สิ่งที่ควรเก็บไว้ ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ ลต สละ สละออก

(42) วันที่มีกิจวัตร กิจกรรมเพื่อที่จะบรรเทา **ลต**กิเลส **สละ** **ลต**กิเลส **สละ** **ออก** **สละ**ตัวตน **สละ**ที่ฐิมานะออกไป นี่คือการความชื่นใจ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนฺทโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (42) พบว่า “กิเลส” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งไม่พึงประสงค์” เพื่อแสดงถึงความจำเป็นที่ต้องกำจัดออก จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กิเลส” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 27 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์]

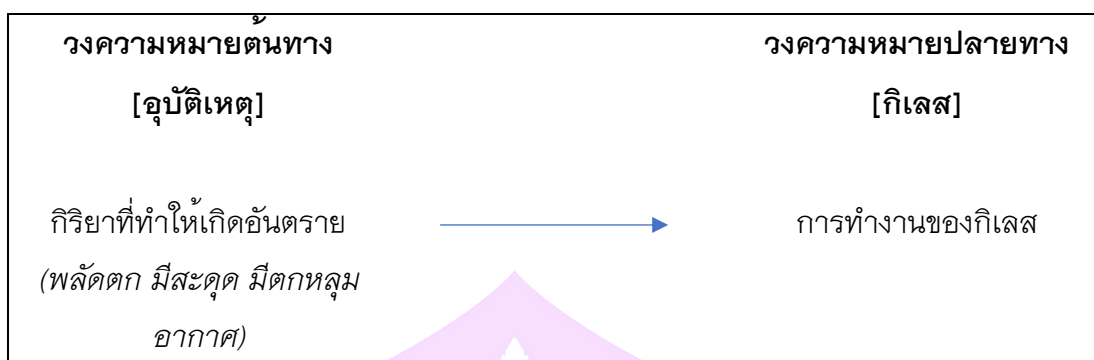
เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณะ [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งไม่พึงประสงค์	กิเลส	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[+ เป็นสิ่งของ]	
[+ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ]	[+ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ]	[+ เป็นสิ่งที่ไม่ต้องการ]
[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]

3.2 [กิเลสคืออุปติเหตุ] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 3 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “อุปติเหตุ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำความเข้าใจ “กิเลส” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า กิเลส คือ สิ่งที่ทำให้มนุษย์หล่นจากที่สูง สะดุด การเดินไม่ราบรื่น เกิดความน่าวิตกกังวลหรืออยู่ในอันตราย ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ *มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ*

(43) เราทุกคนยังมีกิเลสมันก็มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศบ้างอะไรบ้างเป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้น ขอให้เราทุกท่านนะ ช่องโหว่ที่มองแล้วมันทำให้เราเป็นสุขได้ก็เลือกมองช่องนั้นให้ใจเราเป็นสุขเถอะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 16 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (43) พบว่า “กิเลส” ถูกนำมาเปรียบกับ “อุปติเหตุ” เพื่อแสดงกิริยาอาการที่ทำให้เกิดอันตราย จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กิเลส” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 28 แสดงความสัมพันธ์ [กิเลสคืออุบัติเหตุ]

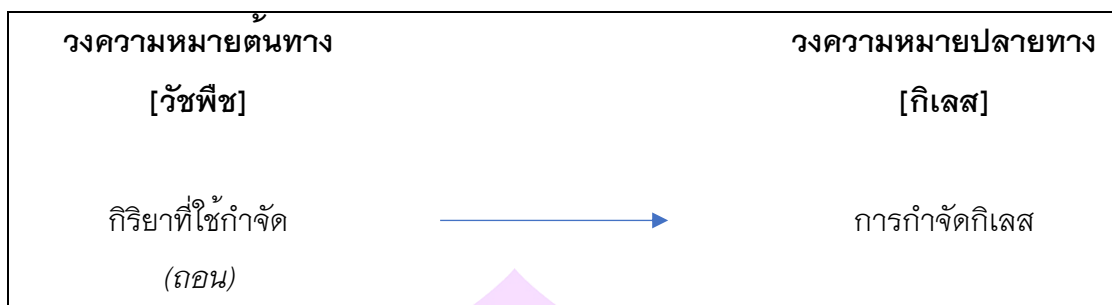
เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กิเลสคืออุบัติเหตุ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อุบัติเหตุ	กิเลส	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นเหตุการณ]	[+ เป็นเหตุการณ]	
[+ อันตราย]	[+ อันตราย]	[+ อันตราย]
[+ ทำให้เกิดทุกข์]	[+ ทำให้เกิดทุกข์]	[+ ทำให้เกิดทุกข์]

3.3 [กิเลสคือวัชพืช] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “วัชพืช” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำความเข้าใจ “กิเลส” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า กิเลส คือ สิ่งที่ต้องกำจัด ต้องถอนออก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ถอน*

(44) สมบัติที่ไม่มีวิบัติก็คือสมบัติแห่งอริย ก็คือความเป็นผู้*ถอน*กิเลส บรรเทา กิเลสลง ความชื่นใจที่สุดคือแบบนีโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (44) พบว่า “กิเลส” ถูกนำมาเปรียบกับ “วัชพืช” เพื่อแสดงถึงสิ่งที่ต้องกำจัด จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กิเลส” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 29 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กิเลสคือวัชพืช]

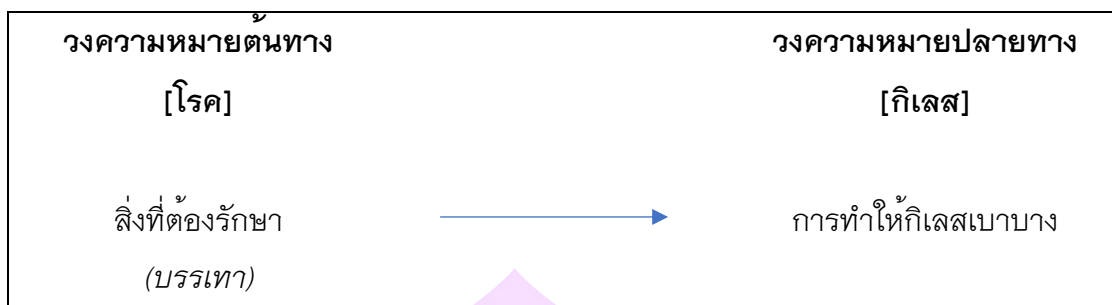
เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [กิเลสคือวัชพืช] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

วัชพืช	กิเลส	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[+ เป็นศัตรู]
[+ เป็นศัตรู]	[+ เป็นศัตรู]	[+ ทำให้เกิดความเสียหาย]
[+ ทำให้เกิดความเสียหาย]	[+ ทำให้เกิดความเสียหาย]	

3.4 [กิเลสคือโรค] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “โรค” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “โรค” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า กิเลส คือ สิ่งที่ทำให้มนุษย์ป่วยไข้ ต้องรักษาให้บรรเทาอาการ ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *บรรเทากิเลส*

(45) สมบัติที่ไม่มีวิบัติก็คือสมบัติแห่งอริย ก็คือความเป็นผู้ถอนกิเลส **บรรเทากิเลส**ลง ความชื่นใจที่สุดคือแบบนีโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (45) พบว่า “กิเลส” ถูกนำมาเปรียบกับ “โรค” เพื่อแสดงถึงผลร้ายที่ต้องรักษา จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กิเลส” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 30 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [กิเลสคือโรค]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณะ [กิเลสคือโรค] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์หรือรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โรค	กิเลส	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ]	[+ เป็นความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ]	
[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]
[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณะกิเลส มีการสื่อสารมโนอุปลักษณะ 4 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 9 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 3 แสดงจำนวนอุปลักษณะกิเลสและมโนอุปลักษณะกิเลส

ลำดับที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะ	ร้อยละ
3	อุปลักษณะกิเลส	[กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์]	4	44.45
		[กิเลสคืออุบัติเหตุ]	3	33.33
		[กิเลสคือวัชพืช]	1	11.11
		[กิเลสคือโรค]	1	11.11
รวม		4	9	100

4. ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ “ความโกรธ”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณ์ “ความโกรธ” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความโกรธ” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้ คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของสิ่งมีชีวิต ชยะ และสิ่งของ จากการวิเคราะห์ถ้อยคำ อุปลักษณ์เกี่ยวกับกิเลส 17 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(46) เราจะต้องพยายามพิจารณาว่าเมื่อสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วมันจะสร้างชยะ ในใจไว้มากน้อยแค่ไหน ถ้าความโกรธเกิดขึ้นจริงอยู่ มันมาแล้วบางที่มันไม่นานมันก็ผ่านไป แต่มันสะสมไว้แล้วมันมา 1 ครั้งมันหายไป เดียวมันมาครั้งใหม่แล้วมันหายไป มันมาอีกครั้ง และมันก็หายไปอีก (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

(47) ความโกรธมามันก็เลยกลายเป็นมาทิ้งชยะไว้ในใจเรื่อย ๆ เราใช้อารมณ์นั้น เหมือนกับใช้ของที่อยู่ในถุงพลาสติก แล้วเมื่อของนั้นหมดไปถุงพลาสติกก็ยังคงเป็นชยะอยู่ในโลกนี้ อารมณ์นั้นก็เช่นเดียวกัน เมื่ออารมณ์นั้นมันมาแล้วมันก็มาทิ้งชยะไว้กลายเป็นพื้นฐานของใจ กลายเป็นความโกรธ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (46)–(47) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดง การเปรียบเทียบความโกรธ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 46 มีการใช้คำว่า เกิดขึ้น มา หายไป มาอีกครั้ง หายไปอีก เพื่อสื่อให้เห็นว่า “ความโกรธ” มีลักษณะของสิ่งมีชีวิตที่กระทำกิริยาอาการต่าง ๆ ได้ และยังมีลักษณะของสิ่งที่ไม่ประโยชน์ ต้องทิ้ง โดยปรากฏการใช้คำว่า ทิ้ง การเปรียบเทียบเช่นนี้ สะท้อนมุมมองที่มีต่อ “ความโกรธ” ว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์เรียนรู้ผ่านสิ่งไม่ดี เป็นสิ่งที่นำไปสู่ผลทางลบ เป็นสิ่งที่ต้องรักษาให้หาย

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวง ความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ความโกรธ” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อทำให้ “ความโกรธ” แสดงความหมายได้อย่าง เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความโกรธ” เรียงลำดับตาม ความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้ 3 มโนอุปลักษณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 4 ดังนี้

- 1) [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต]
- 2) [ความโกรธคือชยะ]
- และ 3) [ความโกรธคือสิ่งของ]

4.1 [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต]

มโนอุปลักษณ์ [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำ อุปลักษณ์ 7 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “สิ่งมีชีวิต” เป็นแบบเปรียบ หรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความโกรธ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า

ความโกรธ คือ สิ่งที่สามารถกระทำกริยาเหมือนสิ่งมีชีวิต ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏ ถ้อยคำ เกิดขึ้นมาแล้ว ไม่นานมันก็ผ่านไป มันมา 1 ครั้งมันหายไป มันมาครั้งใหม่แล้วมันหายไป และมันมาอีกครั้งและมันก็หายไป

(48) เราจะต้องพยายามพิจารณาว่าเมื่อสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วมันจะสร้างขยะในใจไว้มากน้อยแค่ไหน ถ้าความโกรธเกิดขึ้นจริงอยู่ มันมาแล้วบางที่มันไม่นานมันก็ผ่านไป แต่มันสะสมไว้แล้วมันมา 1 ครั้งมันหายไป เดียวมันมาครั้งใหม่แล้วมันหายไป มันมาอีกครั้งและมันก็หายไปอีก (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (48) พบว่า “ความโกรธ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งมีชีวิต” เพื่อแสดงว่ามี การเกิด และมีการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความโกรธ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 31 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณะ [ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งมีชีวิต	ความโกรธ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ มีชีวิต]	[+ มีชีวิต]	
[+ เป็นกิริยาของมนุษย์]	[+ เป็นกิริยาของมนุษย์]	[+ เป็นกิริยาของมนุษย์]
[+ เกิดซ้ำได้]	[+ เกิดซ้ำได้]	[+ เกิดซ้ำได้]

4.2 [ความโกรธคือสิ่งปฏิถัมภ์]

มโนอุปลักษณะ [ความโกรธคือสิ่งปฏิถัมภ์] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 5 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “สิ่งปฏิถัมภ์” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความโกรธ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความโกรธ คือ ขยะ มีความสกปรก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ *ขยะ ถูพลาสติก* การใช้^๑น้ำสะอาดไปชำระล้าง เมื่อน้ำสะอาดไปชำระล้าง เกิดความสะอาดขึ้น

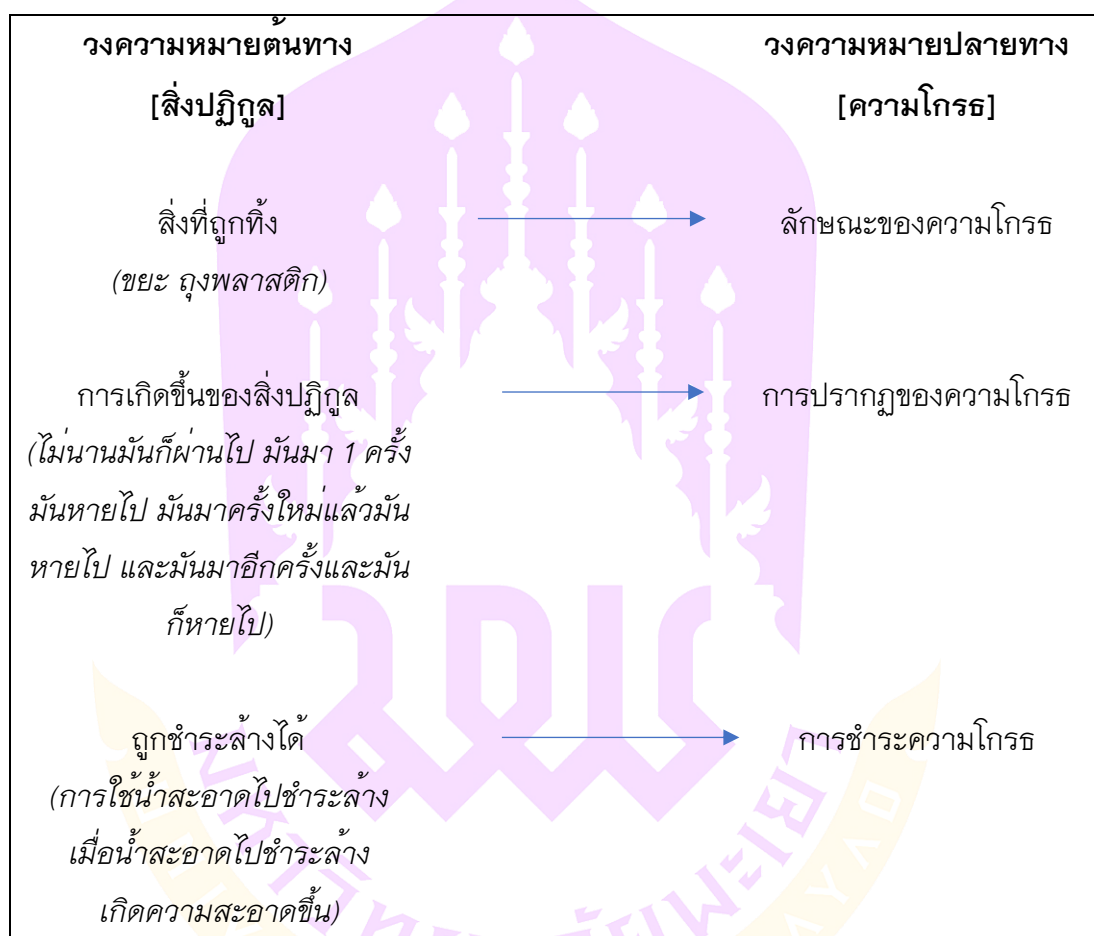
(49) วันนี้เชื่อว่าเราทุกท่านพิจารณาได้เหมือนกันคือเราจะต้องพยายามพิจารณาว่าเมื่อสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วมันจะสร้าง **ขยะในใจ** ไว้มากน้อยแค่ไหน ถ้าความโกรธเกิดขึ้นจริงอยู่ มันมาแล้วบางที่มันไม่นานมันก็ผ่านไป แต่มันสะสมไว้ แล้วมันมา 1 ครั้งมันหายไป เดียวมันมาครั้งใหม่แล้วมันหายไป มันมาอีกครั้งและมันก็หายไปอีก ความโกรธมา มันก็เลยกลายเป็นมา **ทิ้งขยะไว้ในใจ** เรื่อย ๆ

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

(50) เราใช้อารมณ์นั้นเหมือนกับใช้ของที่อยู่ใน **ถุงพลาสติก** แล้วเมื่อของนั้นหมดไป **ถุงพลาสติก** ก็ยังเป็น **ขยะ** อยู่ในโลกรู้ อารมณ์นั้นก็เช่นเดียวกัน เมื่ออารมณ์นั้นมันมาแล้วมันก็มาทิ้งขยะไว้กลายเป็นพื้นฐานของใจ กลายเป็นความโกรธ โกรธๆสุดท้ายมันก็เลยกลายเป็นพื้นฐานและธรรมชาติของใจไปเลย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

(51) ท่านผู้เจริญได้ตรัสไว้ โภชังฆัตวาสุขังเสติ ฆ่าความโกรธได้อยู่เป็นสุข ฆ่าตัวนี้ก็คือไม่ได้ใช้ความแค้นไปฆ่า แต่คือใช้ลักษณะของการทำแต่สิ่งที่ดี ๆ การใช้^๑น้ำสะอาดไปชำระล้างก็คือทำให้ใสสะอาดแต่เบื้องต้นของตนเอง นั่นจะเป็นการดี เมื่อน้ำสะอาดไปชำระล้างก็ทำให้เกิดความสะอาดขึ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (48) พบว่า “ความโกรธ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งปฏิญูล” เพื่อแสดงเป็นสิ่งที่สกปรกที่ต้องชำระล้าง จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “กิเลส” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 32 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งปฏิญูล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความโกรธคือสิ่งปฏิญูล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

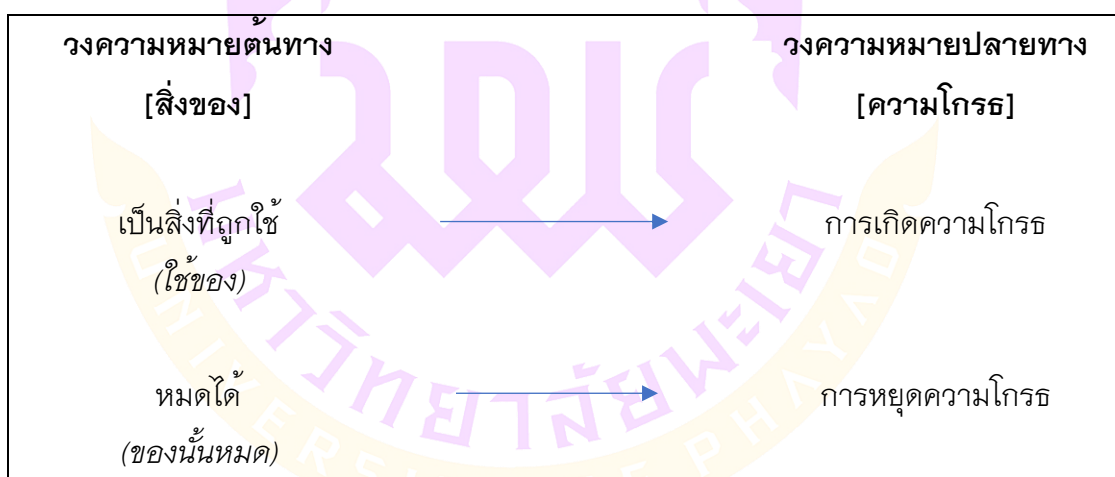
สิ่งปฏิญูล	ความโกรธ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[+ เป็นสิ่งของ]	
[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]	[+ ต้องกำจัด]
[+ ไร้ประโยชน์]	[+ ไร้ประโยชน์]	[+ ไร้ประโยชน์]

4.3 [ความโกรธคือสิ่งของ]

มโนอุปลักษณ์ [ความโกรธคือสิ่งของ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความโกรธ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความโกรธคือ สิ่งที่จับต้องได้ สามารถเก็บสะสมหรือหมดไปได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ใช้ของ ของนั้นหมด*

(52) ความโกรธหมั่นก็เลยกลายเป็นมาทึงขะไว้ในใจเรื่อย ๆ เราใช้อารมณ์นั้นเหมือนกับ *ใช้ของ* ที่อยู่ในถุงพลาสติก แล้วเมื่อ *ของนั้นหมด* ไปถุงพลาสติกก็ยังเป็นขะอยู่ในโลกนี้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (52) พบว่า “ความโกรธ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” เพื่อลักษณะของสิ่งที่จับต้องได้ สามารถหมดไปได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความโกรธ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 33 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความโกรธคือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความโกรธคือสิ่งของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งของ	ความโกรธ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นวัตถุ]	[+ เป็นวัตถุ]	
[+ เป็นสิ่งที่ถูกใช้]	[+ เป็นสิ่งที่ถูกใช้]	[+ เป็นสิ่งที่ถูกใช้]
[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณะกิเลส มีการสื่อสารมโนอุปลักษณะ 3 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 17 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 แสดงจำนวนอุปลักษณะความโกรธและมโนอุปลักษณะความโกรธ

ลำดับที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะ	ร้อยละ
4	อุปลักษณะความโกรธ	[ความโกรธคือสิ่งมีชีวิต]	8	47.05
		[ความโกรธคือสิ่งปฏิญกุล]	7	41.18
		[ความโกรธคือสิ่งของ]	2	11.77
	รวม	3	17	100

5. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “ความแค้น”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “ความโกรธ” พบว่าถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับ “ความแค้น” ระบุแบบเปรียบเทียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของน้ำสกปรกและไฟ จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับกิเลส 7 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(53) **ใช้น้ำสกปรกล้างพื้นที่สกปรก** ทานทั้งหลายก็ทราบดีอยู่แล้วว่า ยิ่งไงก็**ลดความสกปรกไม่ได้** ใช้น้ำสกปรกไปถูพื้นที่สกปรกก็ยิ่งจะสกปรกมากขึ้น ถูพื้นที่ไปก็พิจารณาไปวันนี้ว่าเห็นบางครั้งบางคนใช้ความแค้นไปดับแค้น เหมือนการใช้**น้ำสกปรกถูซ้ำซ้ำ ๆ** หลาย ๆ ครั้งแล้วก็เอาไปล้างซ้ำ ๆ **ใช้น้ำเดิมมาล้างอีก** มันก็เหมือนคนคิดวน ๆ ซ้ำ ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(54) เหมือนคิดวนซ้ำ ๆ แค้นดับแค้น ต้องแก้แค้น 20 ปียังไม่สาย ต้องดับแค้นต้องแก้แค้นใช้ความแค้นไป**ดับแค้น**เหมือนใช้น้ำสกปรกไปล้างพื้นที่สกปรก มันก็ยิ่งสกปรกไม่จบไม่สิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (53)–(54) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดง การเปรียบเทียบความแค้น กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 53 มีการใช้คำว่า *ใช้น้ำสกปรกล้างพื้นที่สกปรก ลดความสกปรกไม่ได้ ใช้น้ำสกปรกไปถูพื้นที่สกปรก ยิ่งจะสกปรกมากขึ้น ใช้น้ำสกปรกถูซ้ำ ใช้น้ำเดิมมาล้างอีก อีก* เพื่อสื่อให้เห็นว่า “ความแค้น” เป็นน้ำสกปรก และอีกประการ คุณสมบัติของไฟ

การเปรียบเทียบเช่นนี้สะท้อนมุมมองที่มีต่อ “ความแค้น” ว่าแม้เป็นสิ่งที่ไม่ดี แต่สามารถกำจัดหรือทำให้หายไป

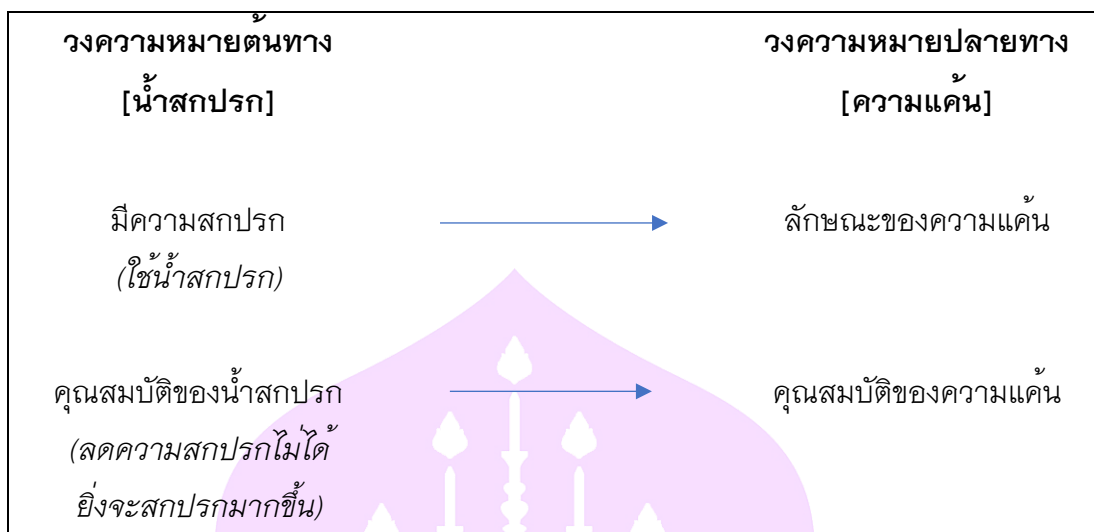
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวง ความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ความแค้น” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อทำให้ “ความแค้น” แสดงความหมายได้อย่าง เป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความแค้น” เรียงลำดับตามความถี่ มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 2 มโนอุปลักษณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 5 ดังนี้ 1) [ความแค้นคือ น้ำสกปรก] และ 2) [ความแค้นคือไฟ]

5.1 [ความแค้นคือน้ำสกปรก]

มโนอุปลักษณ์ [ความแค้นคือน้ำสกปรก] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำ อุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “น้ำสกปรก” เป็นแบบเปรียบเทียบ หรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความแค้น” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความแค้น คือ สิ่งที่ไม่ดี เป็นน้ำสกปรก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ใช้น้ำสกปรก ลดความสกปรกไม่ได้ ยิ่งจะสกปรกมากขึ้น*

(55) *ใช้น้ำสกปรกล้างพื้นที่สกปรก ทานทั้งหลายก็ทราบดีอยู่แล้วว่า ยังไงก็ ลดความสกปรกไม่ได้ ใช้น้ำสกปรกไปถูพื้นที่สกปรกก็ยิ่งจะสกปรกมากขึ้น ถูพื้นไป ก็พิจารณาไปวันนี้ว่าเห็นบางครั้งบางคนใช้ความแค้นไปดับแค้น เหมือนการใช้น้ำสกปรกถูซ้ำ ซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้งแล้วก็เอาไปล้างซ้ำ ๆ ใช้น้ำเดิมมาล้างอีก มันก็เหมือนคนคิดวน ๆ ซ้ำ ๆ* (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (55) พบว่า “ความแค้น” ถูกนำมาเปรียบกับ “น้ำสกปรก” ที่ไม่ว่า จะนำไปล้างพื้นที่ใดก็ไม่สามารถทำให้พื้นที่นั้นสะอาดได้ ยิ่งไปกว่านั้นกลับทำให้สกปรกมากยิ่งขึ้น จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความโกรธ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 34 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความแค้นคือน้ำสกปรก]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความแค้นคือน้ำสกปรก] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์หรรณลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำสกปรก	ความแค้น	หรรณลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นของเหลว]	[+ เป็นของเหลว]	
[+ เป็นสิ่งไม่ดี]	[+ เป็นสิ่งไม่ดี]	[+ เป็นสิ่งไม่ดี]
[+ ต้องทำให้หายไป]	[+ ต้องทำให้หายไป]	[+ ต้องทำให้หายไป]

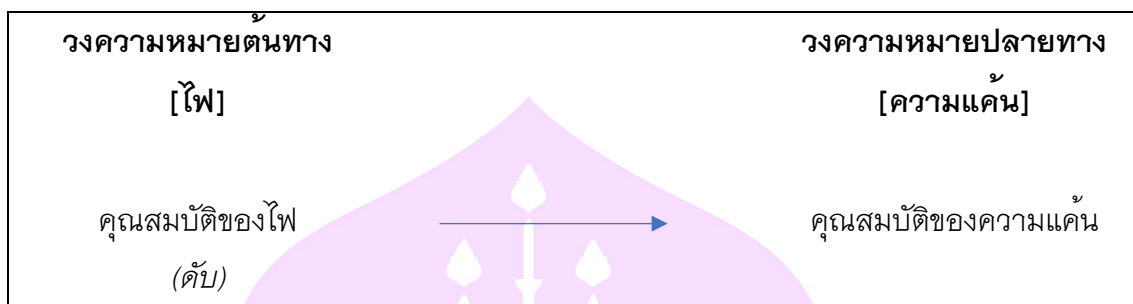
5.2 [ความแค้นคือไฟ]

มโนอุปลักษณ์ [ความแค้นคือไฟ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “ไฟ” เป็นแบบเปรียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความแค้น” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า ความแค้น คือ มีคุณสมบัติที่เผาไหม้ได้แต่ก็สามารถดับได้เหมือนคุณสมบัติของไฟ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ดับ*

(56) เหมือนคิดวนซ้ำ ๆ แค้นดับแค้น ต้องแก้แค้น 20 ปียังไม่สาย ต้องดับแค้น ต้องแก้แค้นใช้ความแค้นไปดับแค้นเหมือนใช้น้ำสกปรกไปล้างพื้นที่สกปรก มันก็ยิ่งสกปรกไม่จบไม่สิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (56) พบว่า “ความแค้น” ถูกนำมาเปรียบกับ “ไฟ” เพื่อแสดงคุณสมบัติที่สามารถดับได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความโกรธ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบซึ่งเป็นวง

ความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 35 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความแค้นคือไฟ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความแค้นคือไฟ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ไฟ	ความแค้น	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นธาตุ]	[+ เป็นธาตุ]	
[+ ทำให้เกิดความร้อน]	[+ ทำให้เกิดความร้อน]	[+ ทำให้เกิดความร้อน]
[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณ์ความแค้น มีการสื่อสารมโนอุปลักษณ์ 2 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 7 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงจำนวนอุปลักษณ์ความแค้นและมโนอุปลักษณ์ความแค้น

ลำดับที่	อุปลักษณ์	มโนอุปลักษณ์	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์	ร้อยละ
5	อุปลักษณ์ความแค้น	[ความแค้นคือน้ำสกปรก]	6	85.71
		[ความแค้นคือไฟ]	1	14.29
	รวม	2	7	100.00

6. ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ “ความทุกข์”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณ์ “ความทุกข์” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความทุกข์” ะหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้ คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของแผล สิ่งของ ฝน เวลา การจมน้ำ เกม การบริหาร สิ่งที่ต้องเผชิญ ตัตุรุ ภูมิคุ้มกัน ไฟ และบ่วง จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกิเลส 47 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(57) แต่เราก็ยังอยู่ตรงนี้ ไม่ได้ยู่ล่ำฟั่งนโยม มีคนแควดล้อมเราเต็มไปหมด คือ คนที่เราอยากได้ เขาก็ยังอยู่ตรงนี้ เขาก็ยังอยากรู้ชีวิตเรา เขาก็ยังอยู่ตรงนี้ ไม่รู้ว่าเขาจะคอยซ้ำ ในวันที่เราล้ม แล้วก็ทาเกลือให้เจ็บแสบ ในวันที่เป็นแผล หรือว่าจะทำแผลให้เราได้ดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 5 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(58) การที่ถูกทิ้งกับการที่เราได้อยู่เพียงลำพังมันก็คือสิ่งเดียวกันนะ คนที่ถูกทิ้ง ถ้าหากว่าเอาใจไปอยู่กับคำว่า **ฉันถูกทิ้ง** ฉันเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าชีวิตมันก็จะจมปลักอยู่กับความคิด เดิม ๆ ว่า **ฉันไม่มีค่า ฉันไม่มีค่า** คุณคือคนเลว **คนที่ทิ้งฉัน** เป็นคนไม่ดี (พระครูสังฆรักษ์ ศักดิ์ดา สุนทรโร, 24 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(59) ถ้ามีวแต่โทษฟ้าฝนว่าทำไมตก ชีวิตเรามันช่วย แดดมันออก ทำไมช่วย อยากรได้ฝนตกจริง ๆ หนอ อยากรให้ฝนตกแต่แดดออก อยากรให้แดดออกแต่ฝนตก ก็เป็นธรรมชาติของเขา แต่เมื่อจิตเราไปจูนววยอยู่กับสิ่งที่มันเป็นธรรมชาติ คนจะเกิด คนจะตาย คนจะตำทอเราควร จะส่งเสียงกรรโชกใส่เรา กระโชกโสกฮากใส่เรา ถ้าเรามัวแต่ไปกระทบกระทั่งตอบกลับไป ชีวิตก็เสียเวลาไป

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 2 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(60) **เข็มนาฬิกา**ที่มันกำลังเดิน ถ้าความเจ็บมันอยู่ที่ **7 โมงครึ่ง** แล้ว**เข็มนาฬิกา** มันก็เดินหนี **7 โมงครึ่ง**ไปเรื่อย ๆ ก็ใช้ เวลา มันจะทำให้ความเจ็บที่เป็นแผล เวลา มันจะยิ่งทำให้ไกลจากแผลนี้ไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 1 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(61) ถ้าคน**ที่จมทุกข์**ทั้งหมดในโลกนี้ ก็จะไปโทษว่าฝนตกไม่ได้ตามใจเราก็คงไม่ได้ จะโทษว่าแดดออกไม่ได้ตามใจเราเพราะเราตากผ้า ต้องการให้ผ้าแห้ง แล้วแดดไม่ออกก็คงไม่ได้ จะโทษอะไรไม่ได้ก็ในเมื่อตัวเองแบบความรู้สึกไว้ ว่าทุกอย่างต้องได้ตั้งใจ จะโทษอะไรในโลกนี้ ก็คงไม่ได้จริง ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 27 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (57)–(61) แสดงให้เห็นว่ามีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่แสดง การเปรียบเทียบความแค้น กล่าวคือ ตัวอย่างที่ (57) มีการใช้คำว่า *เป็นแผล ทำแผล* เพื่อสื่อ ให้เห็นว่า การมีความทุกข์มีลักษณะเหมือนการเป็นแผล ตัวอย่างที่ (58) มีการใช้คำว่า *ถูกทิ้ง สิ่งที่ไม่มีความ* เพื่อสื่อให้เห็นว่าเป็นสิ่งของที่สามารถสลัดทิ้งได้ ตัวอย่างที่ (59) มีการใช้คำว่า *ฝนตก* เพื่อสื่อให้เห็นสภาวะที่ต้องเผชิญเมื่อมีความทุกข์ ตัวอย่างที่ (60) มีการใช้คำว่า *เข็มนาฬิกา 7 โมงครึ่ง เข็มนาฬิกาหมุนก็เดินหนี 7 โมงครึ่ง* เพื่อแสดงถึงระยะเวลาของการเกิดความทุกข์ ตัวอย่างที่ (61) มีการใช้คำว่า *จมทุกข์* เพื่อแสดงอาการของเกิดความทุกข์

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวง ความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ความทุกข์” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “ความทุกข์” แสดงความหมาย ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความทุกข์” เรียงลำดับ ตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 12 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้ 1) [ความทุกข์คือแผล] 2) [ความทุกข์ คือสิ่งของ] 3) [ความทุกข์คือฝน] 4) [ความทุกข์คือเวลา] 5) [ความทุกข์คือการจมน้ำ] 6) [ความทุกข์ คือเกม] 7) [ความทุกข์คือการบริหาร] 8) [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ] 9) [ความทุกข์คือศัตรู] 10) [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน] 11) [ความทุกข์คือไฟ] และ 12) [ความทุกข์คือบ่วง]

6.1 [ความทุกข์คือแผล]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือแผล] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 15 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “แผล” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือ ความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์ คือ มีลักษณะเช่นเดียวกับแผล กล่าวคือ เป็นสิ่งเจ็บปวด ปรากฏให้เห็นร่องรอย สามารถหายได้ แต่มนุษย์มักไปซ้ำเติมด้วยการกระทำต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องปกติ ทุกคนล้วนประสบ ความทุกข์เพียงแต่จะทุกข์ใหญ่หรือทุกข์น้อย นอกจากนั้นแล้ว ความทุกข์ยังต้องใช้เวลาเยียวยา ซึ่งในระหว่างนั้นมีความอดทนไม่ซ้ำเติมความทุกข์ไม่เช่นนั้นจะทำให้มีความทุกข์เช่นเดิม จนบางครั้งทุกข์นั้นอาจยิ่งทุกข์หนัก ทำให้ไม่สามารถหลุดพ้นจากความทุกข์เสียที ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *แผล แผลเก่า แผลใหม่ มีแต่แผล แผลเก่าเต็มไปหมด แผลเดียว มันเจ็บ มันจะหาย ไปแกะไปแคะ ตกสะเก็ด กลายเป็นหนอง แผลเดียว แผลไม่หาย แผลไม่รู้จักหาย*

(62) ทุกคนล้วนมี**แผน**ระโยม ทุกคนในชีวิตล้วนเจอเรื่อง จะเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ ทุกคนต้องเจอ เพียงแต่เขาจะเล่าให้เราฟังไหม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(63) **แผน**เก่าก็ยังไม่ทันหาย **แผน**ใหม่ก็มาอีกแล้ว เนี่ยท่านทั้งหลายชีวิตบางคนนี่มีแต่**แผน** **แผน**จริง ๆ ระโยม **แผน**เรื่องเงิน **แผน**เรื่องครอบครัวบ้าง **แผน**เรื่องเพื่อนฝูงบ้าง **แผน**เรื่องนู่นเรื่องนี่มันเป็นแผนใหม่ **แผน**เก่าเต็มไปหมดเลยชีวิตมีแต่**แผน**เต็มไปหมด (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

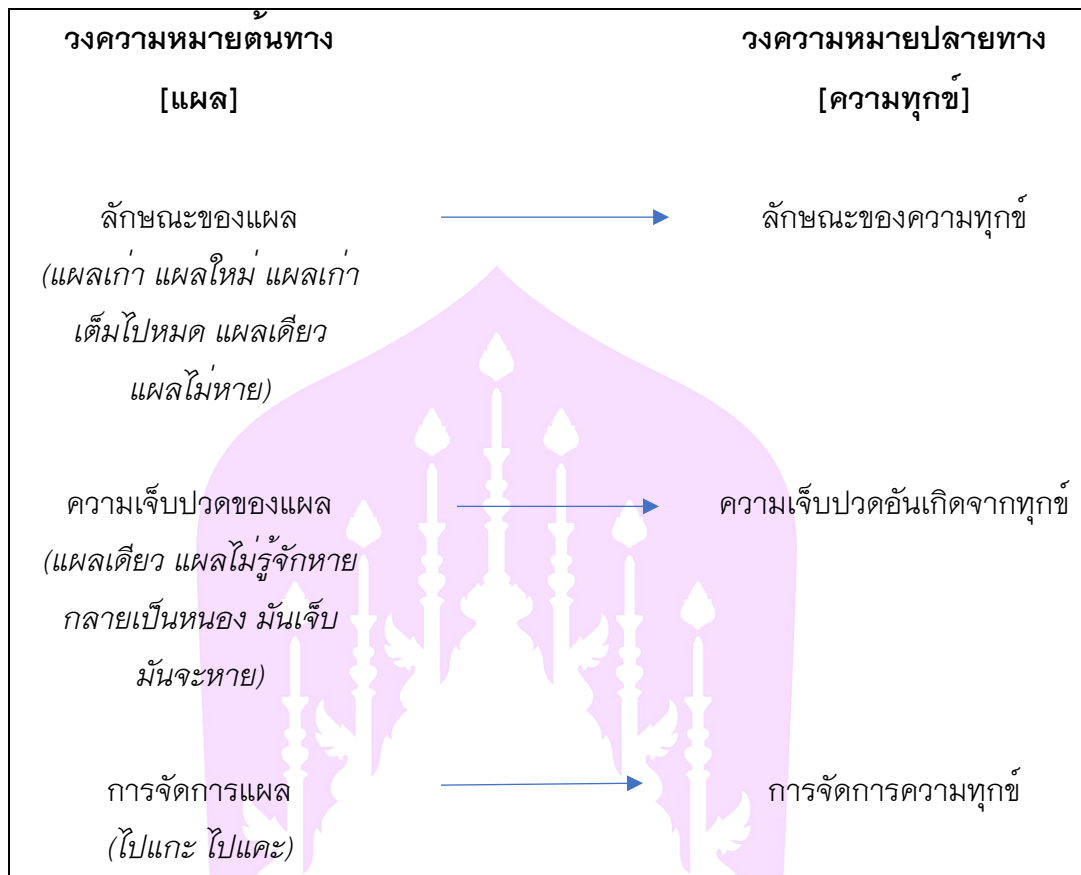
(64) แต่เนี่ยโยมบางที**แผน**เก่า **แผน**เดียวนะแต่ว่า**มัน**เจ็บไปทั้งปีจริง ๆ เพราะว่า**มัน**จะหาย จะหายขึ้นมาก็ไป**แคะ**ไป**แคะ**มันจนกระทั่งว่า**มัน**กลายเป็น**ตกสะเก็ด** **มัน**จะหายแล้ว**มัน**กลายเป็น**หนอง**ขึ้นมาใหม่ **แผน**เดียวกลายเป็นเพราะว่าไปสะกิด**มัน**ขึ้นมาบ่อย ๆ เรื่องในใจบางเรื่องระโยม **มัน**น่าจะจบแล้ว นะแต่บางที**มัน**ไม่จบง่าย ๆ สำหรับคนบางคนนะเพราะว่าไปซุ่ยๆ แล้วก็บ่นว่าทำไม**แผน** **มัน**ไม่หายสักที ทำไม**แผน**เดียวแต่**มัน**เป็นได้ทั้งปี

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

(65) พิจารณาแบบไม่เห็นโทษแห่งทุกข์เรานั้นยิ่งพิจารณาแบบ**มัน**ติดกลายเป็นความเพลินเพลินแบบชนิดที่ว่า**มัน**น้อยใจน้อยเนื้อต่ำใจ**แผน**ไม่หายหรือกบอดเจ็บเรื่องอะไรมาวันนี้จะไปซ้ำของเก่าในอย่าไปซ้ำ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(66) ทำไม**แผน**เดียวแต่**มัน**เป็นได้ทั้งปีเขาก็วางไม่เป็นบางทีก็ไปเก็บเอามาคิดเอามาแค้นเอามาเดือดเนื้อร้อนใจก็กลายเป็น**แผน**ไม่รู้**จัก**หายกลายเป็นความทุกข์ใจไม่รู้**จัก**จบ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (62)–(66) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “แผน” ที่ซึ่งมีทั้งความทุกข์เก่า ความทุกข์ใหม่ ความทุกข์ที่ถูกซ้ำเติมจนไม่สามารถหายทุกข์ โดยบางความทุกข์มีความทุกข์เวทนาเหมือนกับ**แผน**มีหนอง จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 36 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือแผล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือแผล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แผล	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[+ เป็นรูปธรรม]	[+ ทำให้รู้สึกเจ็บ]
[+ ทำให้รู้สึกเจ็บ]	[+ ทำให้รู้สึกเจ็บ]	[+ ทำให้หายได้]
[+ ทำให้หายได้]	[+ ทำให้หายได้]	

6.2 [ความทุกข์คือสิ่งของ]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือสิ่งของ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 12 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ ความเป็นธรรมดาของโลกแต่มนุษย์มักไปอุมความเป็นธรรมดานั้นไว้ ทำให้เกิดความทุกข์ คอยย้ำเตือนความทุกข์และกล่าวโทษผู้สร้างทุกข์นั้นแทน ทั้งที่ความจริงแล้วผู้ที่เป็นทุกข์

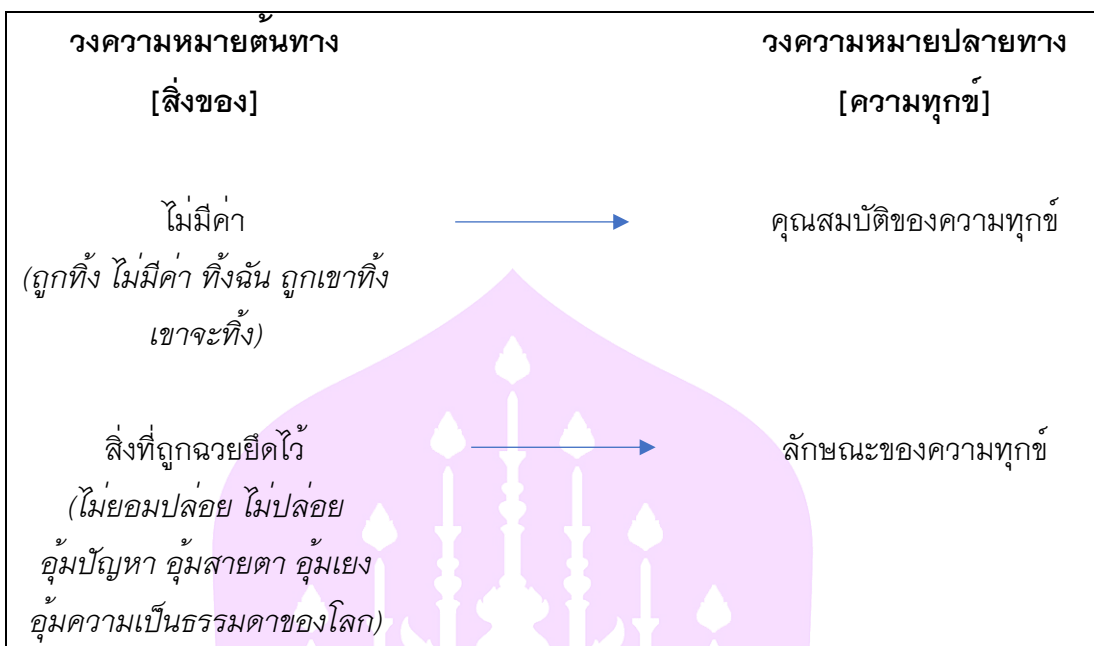
ไม่ยอมปล่อยความทุกข์นั้นเอง ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **ถูกทิ้ง** **ฉันเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า** **คนที่ทิ้งฉัน** **ถูกเขาทิ้งไป** **เขาจะทิ้ง** **เขาจะไม่ทิ้ง** **ไม่ยอมปล่อย** **ไม่ปล่อย** **อุ้มปัญหา** **อุ้มสายตา** **อุ้มแยง** **อุ้มความเป็นธรรมดาของโลก**

(67) คนที่ถูกทิ้งถ้าหากว่าเอาใจไปอยู่กับคำว่า **ฉันถูกทิ้ง** **ฉันเป็นสิ่งที่ไม่มีค่า** ชีวิตมันก็จะจมปลักอยู่กับความคิดเดิม ๆ ว่าฉันไม่มีค่า ฉันไม่มีค่า คุณคือคนเลว **คนที่ทิ้งฉัน** เป็นคนไม่ดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 24 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(68) โยมเรื่องนี้เคยพูดไปครั้งหนึ่งแล้วเรื่องของคนสองคนที่เขารักกันเหมือนกับ ดึงยางวงคนละข้างถ้าคนที่ปล่อยคือคนที่ไม่เจ็บส่วนคนที่ไม่เจ็บคือคนที่**ถูกเขาทิ้งไป**ก็ไม่ปล่อย **สักที่เขาจะทิ้งหรือเขาจะไม่ทิ้ง**ก็ตามที่แต่เหมือนที่แล้วเราเก็บมานอนคิดนอนเครียดนอนเป็นทุกข์ มันก็เหมือนกับ**ไม่ยอมปล่อย** **ไม่ปล่อย**มันก็เจ็บอยู่เรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 26 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(69) แต่คงเป็นเพราะว่าเราไป**อุ้มปัญหา**ไว้มากเกินไป เราก็เลยจมทุกข์ จมความทุกข์ นะไป**อุ้มสายตา**เขาไป**อุ้มเสียง**ที่เขานิทาเรา ไป**อุ้มความเป็นธรรมดาของโลก** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (67-69) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” ที่ไม่มีค่า ถูกทิ้งขว้าง แต่บางคนยังเต็มใจอุ้มสิ่ง ๆ นั้นไว้ ไม่ยอมปล่อยมือ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 37 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือสิ่งของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

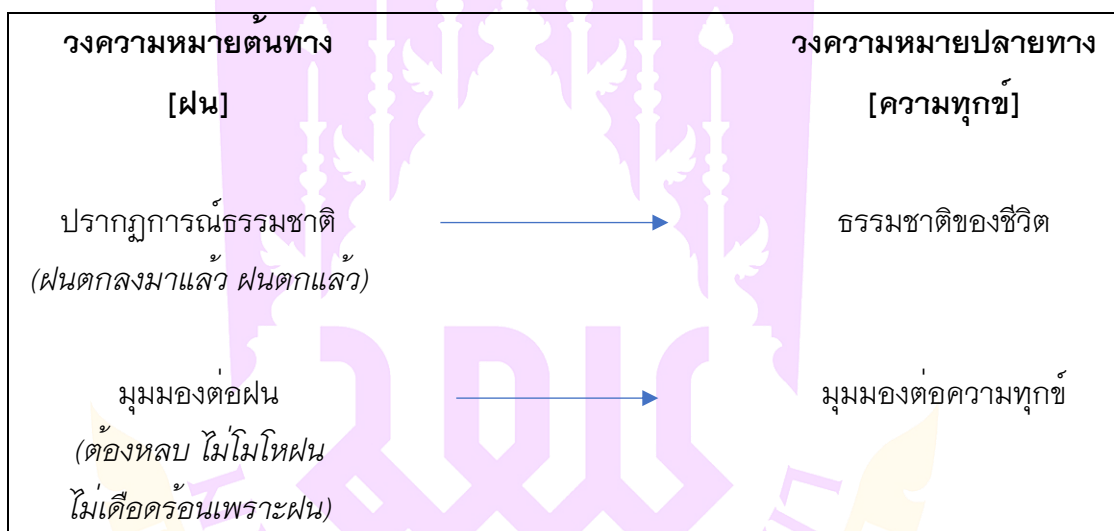
สิ่งของ	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นวัตถุ]	[+ เป็นวัตถุ]	
[+ สามารถทิ้งได้]	[+ สามารถทิ้งได้]	[+ สามารถทิ้งได้]
[+ ยึดไว้ด้วยจิตใจได้]	[+ ยึดไว้ด้วยจิตใจได้]	[+ ยึดไว้ด้วยจิตใจได้]

6.3 [ความทุกข์คือฝน]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือฝน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “ฝน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ สิ่งที่เป็นธรรมชาติเมื่อเราต้องเผชิญความทุกข์ ต้องไม่โมโห ไม่เดือดร้อน ให้รู้จักการหลบ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ ฝนตกลงมาแล้ว ฝนตกแล้ว ต้องหลบ ไม่โมโหฝน ไม่เดือดร้อน เพราะฝน

(70) อยู่กับทุกอย่างที่มันทั้งดีและเสีย ด้วยใจที่ไม่เสีย เดี่ยวก็มีความสุขนะ
 ฝนตกลงมาแล้วก็เข้าใจว่าฝนตกแล้ว แล้วเราก็ตองหลบไปอยู่อีกที่หนึ่ง เราก็จะได้ไม่เป็นทุกข์
 ไม่มโหฝน ไม่เดือดร้อนเพราะฝน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 เมษายน 2563,
 สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (70) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “ฝน” ที่เป็น
 ปรากฎการณ์ธรรมชาติ ไม่สมควรโมโหความเป็นธรรมชาติ สามารถแก้ไขได้ด้วยการหลบเสีย
 จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน
 ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain)
 กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 38 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือฝน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือฝน] จึง
 พิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ฝน	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นของเหลว]	[+ เป็นของเหลว]	
[+ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ]	[+ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ]	[+ เกิดขึ้นตามธรรมชาติ]
[+ ทำให้เดือดร้อนได้]	[+ ทำให้เดือดร้อนได้]	[+ ทำให้เดือดร้อนได้]

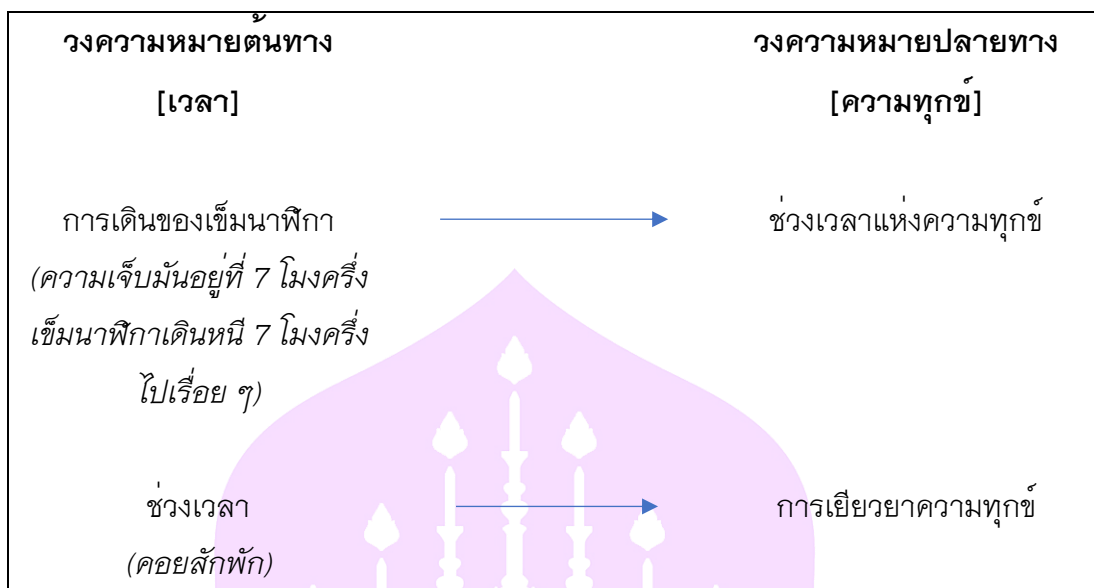
6.4 [ความทุกข์คือเวลา]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือเวลา] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “เวลา” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ สิ่งที่ยืดยาวหรือทำให้ให้หายได้ถ้ารู้จักการรอคอยหรือการใช้เวลาให้ผ่านไป ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ความเจ็บมันอยู่ที่ 7 โมงครึ่ง เข็มนาฬิกา เดินหนี 7 โมงครึ่ง ไปเรื่อย ๆ เวลา คอยสักพัก*

(71) ถ้าความเจ็บมันอยู่ที่ 7 โมงครึ่ง แล้วเข็มนาฬิกามันก็เดินหนี 7 โมงครึ่ง ไปเรื่อย ๆ ก็ใช้ เวลามันจะทำให้ความเจ็บที่เป็นแผล เวลามันจะยิ่งทำให้ไกลจาก แผลนี้ไปเรื่อย ๆ ของสิ่งเกตุลิวว่า อารมณ์ชั่ววูบที่ทำให้ไปอยู่ในคุกในตาราง อารมณ์ชั่ววูบที่ไปฆ่าเขาตาย อารมณ์ชั่ววูบมีที่ไปข่มขืน อารมณ์ชั่ววูบที่ไปด่าพ่อด่าแม่ ทูบตีพ่อแม่ อารมณ์ชั่ววูบ แต่ถ้าผ่านอารมณ์นั้นไปได้ ไปถามคนที่อยู่ในเรือนจำหลาย ๆ คน เขาบอก แหม ถ้าเวลานั้นผมผ่านอารมณ์นั้นไปได้ ถ้าผมคอยสักพัก ผมก็ไม่ต้องมา ติดคุกตลอดชีวิตหรอกท่าน

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 1 กรกฎาคม 2564, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (71) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “เวลา” ที่เมื่อเวลาผ่านไป จะบรรเทาหรือทำให้ความทุกข์หายไปได้ จึงต้องรู้จักการรอคอย จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 39 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือเวลา]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือเวลา] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

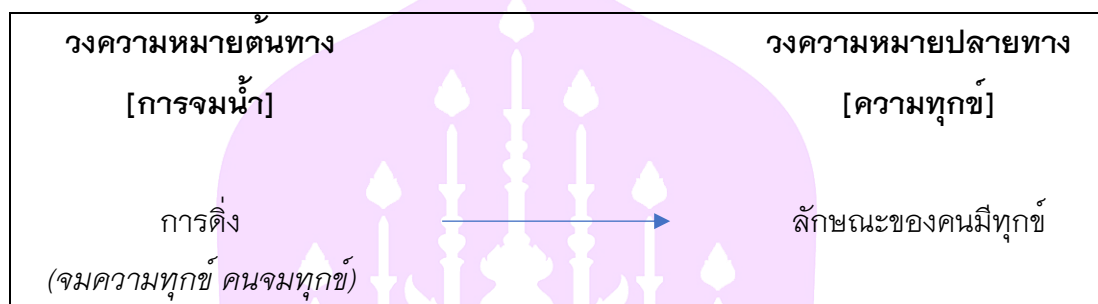
เวลา	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งที่นับได้]	[- เป็นสิ่งที่นับได้]	
[+ มีช่วงเวลา]	[+ มีช่วงเวลา]	[+ มีช่วงเวลา]
[+ มีความยาวนาน]	[+ มีความยาวนาน]	[+ มีความยาวนาน]

6.5 [ความทุกข์คือการจมน้ำ]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือการจมน้ำ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การจมน้ำ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความทุกข์มีลักษณะของการทำให้คนถูกกดทับและจมลงไปในการรู้สึกทุกข์นั้นได้ ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *จมความทุกข์ คนจมทุกข์*

(72) จะโทษอะไรในโลกนี้ก็คงไม่ได้จริง ๆ เพราะทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติตามเหตุปัจจัย แต่เมื่อเราไปแบกไว้ สุดท้ายก็ *จมความทุกข์* นั้นเอง เรือจมน้ำกับ *คนจมทุกข์* ก็คงไม่ได้ต่างกัน พอไปแบกไว้เองต่างหากจึงทำให้เป็นทุกข์ด้วยประการทั้งปวง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 27 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (72) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “การจมน้ำ” ที่ถูกทำให้จมนลง ดิ่งลงในสิ่งที่อันตราย จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 40 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือการจมน้ำ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือการจมน้ำ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

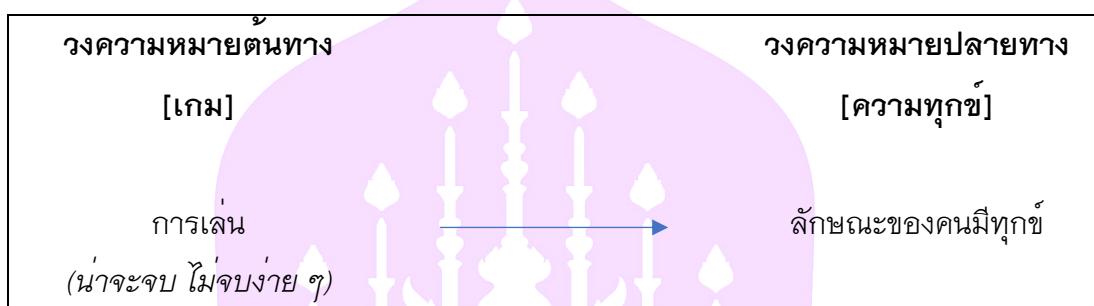
การจมน้ำ	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ อันตราย]	[+ อันตราย]	[+ อันตราย]
[+ ทำให้ถึงแก่ชีวิตได้]	[+ ทำให้ถึงแก่ชีวิตได้]	[+ ทำให้ถึงแก่ชีวิตได้]

6.6 [ความทุกข์คือเกม]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือเกม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “เกม” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์ เป็นสิ่งที่ทำให้หมดสิ้นได้ แต่บางคนไม่สามารถทำให้หมดความทุกข์ได้ง่าย ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ น่าจะจบ จบง่าย ๆ

(73) เรื่องในใจบางเรื่องมันน่าจะจบแล้วนะแต่บางทีมันไม่จบง่าย ๆ สำหรับคนบางคนก็ว่าไปแล้วก็ไปบ่นว่าทำไมมันไม่หายสักทีทำไมแผลเดียวแต่มันเป็นได้ทั้งปีเขาก็วางไม่เป็น (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 24 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (73) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “เกม” ที่สามารถเล่นให้จบได้ แต่บางคนไม่สามารถเล่นให้จบได้ง่าย ๆ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 41 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือเกม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือเกม] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกม	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นการละเล่น]	[+ เป็นการละเล่น]	
[+ ต้องใช้เวลา]	[+ ต้องใช้เวลา]	[+ ต้องใช้เวลา]
[+ ต้องบริหารจัดการ]	[+ ต้องบริหารจัดการ]	[+ ต้องบริหารจัดการ]
จึงจะสำเร็จ]	จึงจะสำเร็จ]	จึงจะสำเร็จ]

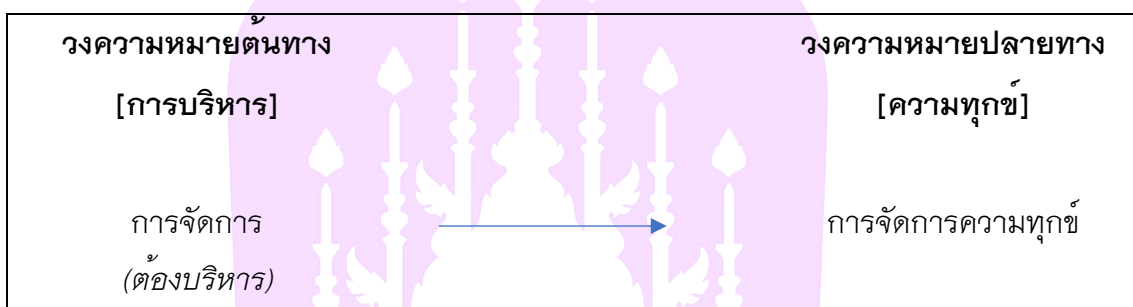
6.7 [ความทุกข์คือการบริหาร]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือการบริหาร] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การบริหาร” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความทุกข์คือ สิ่งที่บริหารได้เพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ มีความสุข ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ต้องบริหาร*

(74) พระพุทธเจ้าก็บอกว่ามันหนักรูป เวทนาในเวทนาคือความสุขความสุขในชีวิตและความสุขกับความทุกข์แต่บางทีก็เสียดายความสุขบางทีก็เสียดายความทุกข์ เสียดายว่าความทุกข์มันเป็นมันเป็นภาวะที่วิเศษและทุกข์ที่ *ต้องบริหาร* ในชีวิตทำอย่างไรจะหนีความทุกข์พ้น

ทำยังไงจะได้ความสุขมาก ๆ เศษ ๆ กับการบริหารรูปเวทนาสัญญาคือความจำ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 14 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (74) พบว่า “ความทุกข์” ” ถูกนำมาเปรียบกับ “เกม” ที่สามารถเล่นให้จบได้ แต่บางคนไม่สามารถเล่นให้จบได้ง่าย ๆ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 42 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือการบริหาร]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือการบริหาร] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

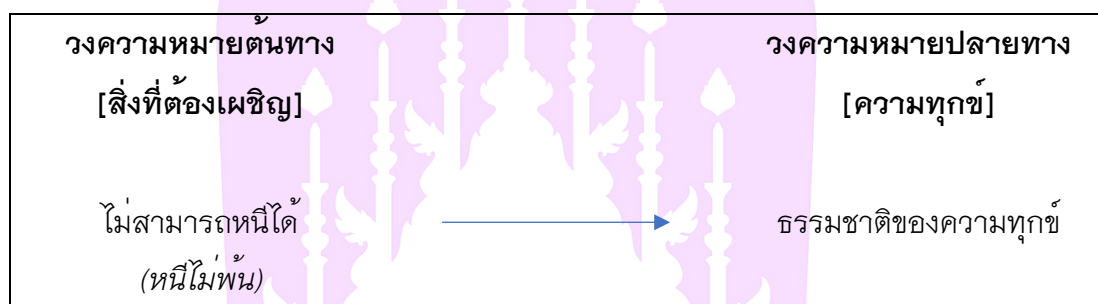
การบริหาร	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิจของมนุษย์]	[- เป็นกิจของมนุษย์]	
[+ มนุษย์จัดการได้]	[+ มนุษย์จัดการได้]	[+ มนุษย์จัดการได้]
[+ ต้องใช้ความรู้ในการจัดการ]	[+ ต้องใช้ความรู้ในการจัดการ]	[+ ต้องใช้ความรู้ในการจัดการ]

6.8 [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “สิ่งที่ต้องเผชิญ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความทุกข์คือ สิ่งที่ไม่พึงต้องเผชิญ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *หนีไม่พ้น*

(75) เวลาของชีวิตเนี่ยหมดไปเยอะกับการที่รู้เรื่องของคนอื่น แล้วใจเป็นทุกข์ด้วย แต่จริง ๆ เราก็ **หนีไม่พ้น** นะโยม กับสภาพแวดล้อมที่เราต้องรู้ต้องเห็นก็มันเข้าหูเข้าตา มันเกี่ยวข้องกับชีวิตเรา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 22 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (75) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งที่ต้องเผชิญ” ไม่มีใครหนีพ้น จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบเป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 43 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือสิ่งที่ต้องเผชิญ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

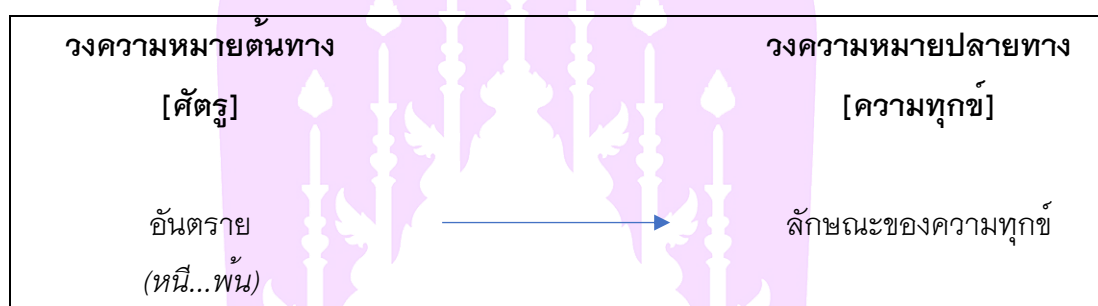
สิ่งที่ต้องเผชิญ	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นเหตุการณ์]	[- เป็นเหตุการณ์]	
[+ หนีไม่พ้น]	[+ หนีไม่พ้น]	[+ หนีไม่พ้น]
[+ ต้องเผชิญทุกคน]	[+ ต้องเผชิญทุกคน]	[+ ต้องเผชิญทุกคน]

6.9 [ความทุกข์คือศัตรู]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือศัตรู] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ศัตรู” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ สิ่งที่ต้องหนีให้พ้น ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **หนีความทุกข์พ้น**

(76) ความทุกข์มันเป็นมันเป็นภาวะที่ว่าสุขและทุกข์ที่ต้องบริหารในชีวิต ทำอย่างไรจะหนีความทุกข์พ้นทำอย่างไรจะได้ความสุขมาก ๆ เฮง ๆ กับ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 14 เมษายน 2563, ลี้ออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (76) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “ศัตรู” ที่เราต้องการหนีห่าง จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นทางการเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 44 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือศัตรู]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือศัตรู] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ศัตรู	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[- เป็นสิ่งมีชีวิต]	
[+ อันตราย]	[+ อันตราย]	[+ อันตราย]
[+ ต้องหนี]	[+ ต้องหนี]	[+ ต้องหนี]

6.10 [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “ภูมิคุ้มกัน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความทุกข์คือ สิ่งที่สามารถทำให้ล่วงพ้นได้ด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันอันได้แก่ การวางจิตที่ไม่ทำให้ตนเดือดร้อนหรือวางอุเบกขา ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ ภูมิคุ้มกัน

(77) การที่รู้เรื่องของคนอื่น แล้วใจเป็นทุกข์ด้วย แต่จริง ๆ เราก็หนีไม่พ้นนะโยม กับสภาพแวดล้อมที่เราต้องรู้ต้องเห็นก็มันเข้าหูเข้าตา มันเกี่ยวข้องกับชีวิตเรา ดังนั้น ต้องมาฝึกตนให้มี**ภูมิคุ้มกัน**เยอะ ๆ เพราะว่าเรื่องที่เราต้องรู้ต้องเห็น เราจะต้องไม่เป็นทุกข์กับสิ่งนั้น เราต้องวางจิตไว้ในลักษณะที่เป็นจิตที่ไม่ทำให้ตนต้องเดือดร้อน เพียงแค่เห็นว่ามันเป็นปรากฏการณ์ช่วยได้ก็ช่วย ช่วยไม่ได้ก็ต้องวางเฉยอุเบกขา

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 22 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (77) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “ภูมิคุ้มกัน” ที่ทำหน้าที่ป้องกันเราจากเชื้อโรค จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 45 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภูมิคุ้มกัน	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ แรงต่อต้านเชื้อโรค เข้าสู่ร่างกาย]	[- แรงต่อต้านเชื้อโรค เข้าสู่ร่างกาย]	
[+ ทำให้มนุษย์เข้มแข็ง]	[+ ทำให้มนุษย์เข้มแข็ง]	[+ ทำให้มนุษย์เข้มแข็ง]
[+ สร้างขึ้นได้ด้วยตัวเอง]	[+ สร้างขึ้นได้ด้วยตัวเอง]	[+ สร้างขึ้นได้ด้วยตัวเอง]

6.11 [ความทุกข์คือไฟ]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือไฟ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ไฟ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ ไฟที่สุ่มในใจ ทำให้เกิดความทุกข์มาก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *สุ่ม*

(78) โลก โลกนี้มันก็มีสุข มีทุกข์ มีสวดย มีชี้เหร่ มันก็มีขึ้นมีลงมีขาวมีดำ เป็นธรรมดา แต่เพราะเราไปอุ่มมันมากเกินไป ไปเก็บมามากเกินไปมา *สุ่ม* ในใจมากเกินไป ก็เลยจมทุกข์เหมือนกับเรือจมน้ำ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (78) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “ไฟ” จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 46 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือไฟ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือไฟ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

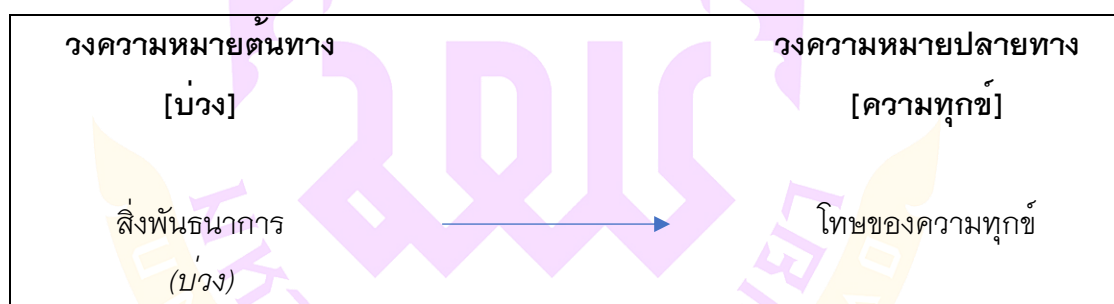
ไฟ	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นธาตุทางธรรมชาติ]	[+ เป็นธาตุทางธรรมชาติ]	
[+ ทำให้ทุกข์ใจ]	[+ ทำให้ทุกข์ใจ]	[+ ทำให้ทุกข์ใจ]
[+ มนุษย์ก่อเองได้]	[+ มนุษย์ก่อเองได้]	[+ มนุษย์ก่อเองได้]

6.12 [ความทุกข์คือบ่วง]

มโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือบ่วง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “บ่วง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความทุกข์” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความทุกข์คือ สิ่งที่รัดตรึงใจไว้เหมือนบ่วง ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *บ่วง*

(79) แต่เราก็เป็นทุกข์อยู่ในใจอย่างนี้แสดงว่าเรากำลังเป็นทุกข์และถูกคุม ทั้ง ๆ ที่ออกมาจากคุกแล้ว ก็ขอให้จำให้เป็นและไม่ทำซ้ำเท่านั้นแหละ ก็จะพ้นจากโทษ พ้นจาก *บ่วง* ของลูกกรงซี่ต่าง ๆ ทั้งทุกข์ในใจก็พ้นจาก*บ่วง*นั้นได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 28 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (79) พบว่า “ความทุกข์” ถูกนำมาเปรียบกับ “บ่วง” ที่พันธนาการจิตใจให้เกิดทุกข์ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความทุกข์” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 47 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความทุกข์คือบ่วง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความทุกข์คือบ่วง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

<i>บ่วง</i>	ความทุกข์	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นวัตถุ]	[- เป็นวัตถุ]	
[+ เป็นสิ่งพันธนาการ]	[+ เป็นสิ่งพันธนาการ]	[+ เป็นสิ่งพันธนาการ]
[+ ต้องปลดออก]	[+ ต้องปลดออก]	[+ ต้องปลดออก]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณะความทุกข์ มีการสื่อสาร มโนอุปลักษณะ 12 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 47 ถ้อยคำ ดังรายละเอียด ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 6 แสดงจำนวนอุปลักษณะความแค้นและมโนอุปลักษณะความทุกข์

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวน ถ้อยคำ อุปลักษณะ	ร้อยละ
6	อุปลักษณะความทุกข์	[ความทุกข์คือแผล]	15	31.91
		[ความทุกข์คือสิ่งของ]	12	25.53
		[ความทุกข์คือฝน]	5	10.64
		[ความทุกข์คือเวลา]	5	10.64
		[ความทุกข์คือการจมน้ำ]	2	4.25
		[ความทุกข์คือเกม]	2	4.25
		[ความทุกข์คือการบริหาร]	1	2.13
		[ความทุกข์คือสิ่งที่ต้อง เผชิญ]	1	2.13
		[ความทุกข์คือศัตรู]	1	2.13
		[ความทุกข์คือภูมิคุ้มกัน]	1	2.13
		[ความทุกข์คือไฟ]	1	2.13
		[ความทุกข์คือบ่วง]	1	2.13
		รวม		12

7. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “ความรัก”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “ความรัก” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับ “ความรัก” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้ คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของการเดินทาง บ้าน ธุรกิจ รองเท้า การพังทลาย การทำร้าย กองอิฐ สิ่งที่น่ากลัว เกม และร่ม จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับกิเลส 28 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(80) เรากำลังรักคุณ รักผู้หญิง รักผู้ชายคนนี้ปรากฏว่าเขาตกลงว่าจะไม่ร่วมเดินกับเราต่อไป เขาบอกว่าเขาแค่มาส่งนะ เขาไม่ได้คิดจะเดินไปกับคุณตลอด (พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโร, 5 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

(81) ชีวิตเราถามว่าใครจะรู้ละ ว่าอยู่กับคนคนหนึ่งอะมันเหมือนกับ **ต้นเสนาะ** มาอยู่กับคนคนหนึ่งก็คือ **มาอยู่กับพื้น** ตรงนี้เสามันใจใหม่ล่ะว่า **ฐานข้างล่าง** มันจะรับ **เสา** รับน้ำหนักข้างบนได้ ชีวิตครอบครัวและมันใจไม่ได้ว่าไปตั้งหลักอยู่ในชีวิตของผู้ชายคนหนึ่ง ผู้หญิงคนหนึ่ง แต่ **โครงสร้างเหล่านี้** ที่อยู่ข้างในเสามันใจใหม่ล่ะ ว่ามันจะรับน้ำหนักแล้ว มันจะไม่พังลงมา

(พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 30 กรกฎาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(82) อาตมาก็ถึงบอกว่าอย่าไปเล่นกับหัวใจใคร ไม่ว่าจะไปเล่นกับหัวใจในเรื่องของความรัก เล่นกับหัวใจในเรื่องของการชวนเขามาลงทุนทำกิจการค้าขายแล้ว แล้วมีเรื่องของการหวังจะให้เขามาเป็น **แค่มกตัวหนึ่ง** ใน **กระดาน** ใน **เกมธุรกิจ** มันก็เลยกลายเป็นว่าหัวใจของเขาไม่มีความสุขนะ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 19 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ความรัก” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปสรรคนี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “ความรัก” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปสรรคเกี่ยวกับ “ความรัก” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 10 มโนอุปสรรค ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 7 ดังนี้

- 1) [ความรักคือการเดินทาง]
- 2) [ความรักคือบ้าน]
- 3) [ความรักคือธุรกิจ]
- 4) [ความรักคือรองเท้า]
- 5) [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย]
- 6) [ความรักคือการทำร้าย]
- 7) [ความรักคือกองอิฐ]
- 8) [ความรักคือสิ่งที่หนัก]
- 9) [ความรักคือเกม]
- และ 10) [ความรักคือโรม]

7.1 [ความรักคือการเดินทาง]

มโนอุปสรรค [ความรักคือการเดินทาง] เป็นมโนอุปสรรคที่พบถ้อยคำอุปสรรค 10 ถ้อยคำอุปสรรค ซึ่งพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร ใช้ “การเดินทาง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า รัก คือ การเดินทางบนเส้นทางเดียวกันซึ่งนับว่าเป็นกรรมประเภทหนึ่ง เพราะฉะนั้นหากต้องร่วมเส้นทางเดียวกัน ไม่ควรวิ่งไล่ตามเพราะจะทำให้เหนื่อยมาก อย่างไรก็ตาม หากเต็มใจ

ร่วมทางกันแล้วเผชิญปัญหาให้ร่วมกันแก้ปัญหาโดยมีสิ่งปกป้องความสัมพันธ์ให้สามารถเดินข้ามผ่านอุปสรรคไปได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปถัมภ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เดินบนเส้นทาง เดินกันไป เดินบนเส้นทางกรรม เดินทางชีวิตต่อ เข้ามาร่วมเส้นทางเดียวกัน การไล่ตาม วิ่งไล่ตาม ไล่ตามติด เดินฝ่าสายฝน และฝ่าสายฝนไปได้*

(83) ชีวิตของเราที่เดินบนเส้นทางอยู่แล้ว ยิ่งไงเราก็เดินของเราอยู่แล้ว คนเขาจะมาร่วมเดินกับเราอีกคนนึง ก็เดินกันไป เดินบนเส้นทางกรรมเดียวกันแต่ก็คนละกรรมนะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 12 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(84) อาตมาก็นี้กว่าอย่าไปเล่นกับหัวใจใครแรง ๆ เพราะหัวใจของคนนั้นมันเป็นศูนย์รวมของความเมื่อยแขนเมื่อยขาหมดแรงหมดกำลังจะเดินทางชีวิตต่อ เพราะหัวใจของคนมันเป็นศูนย์รวมของความสุขและความทุกข์ทั้งหมด (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

(85) โยม ถ้าเราต้องร่วมทางกับคนที่ทำให้ชีวิตเราซ้าลง ขอให้เข้าใจนะโยมว่า เขาเข้ามาร่วมเส้นทางเดียวกันกับเรา เพราะมันมีเหตุผลในการเข้ามา เราต้องเคยร่วมสร้างกรรมกันกับเขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องและทำให้ชีวิตเราในซ้าลง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

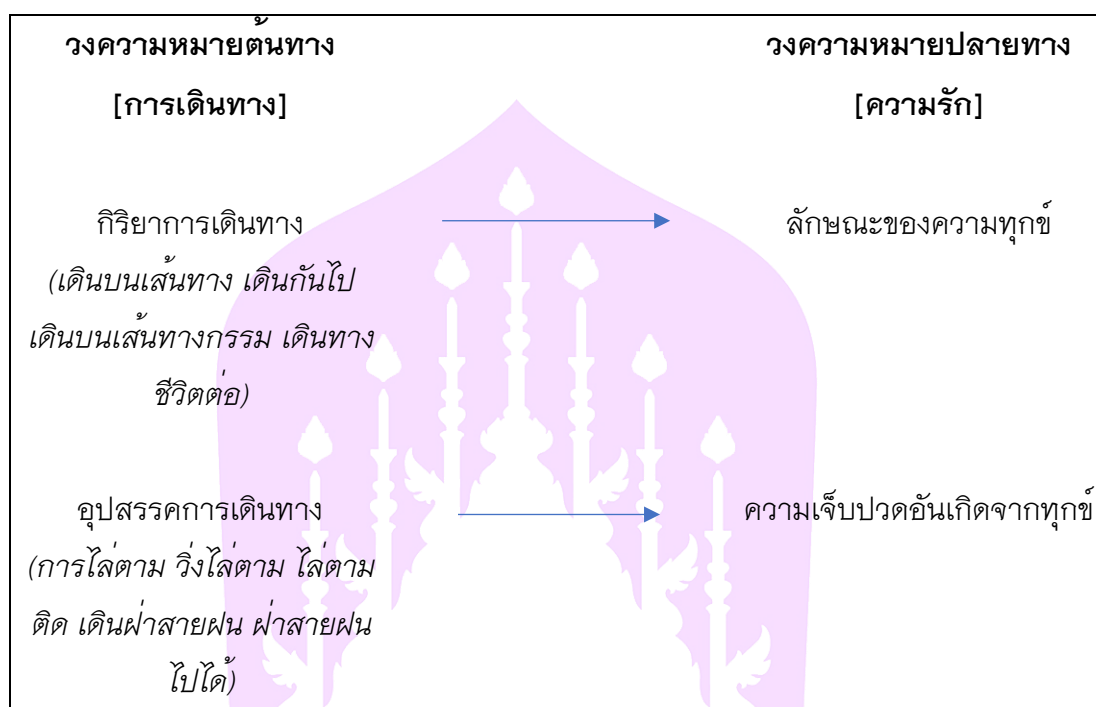
(86) เพราะบางคนก็ไม่ยอมหยุด ไม่ยอมพอเสียที่ อีกคนนึงต้องเหนื่อยเพราะการไล่ตามแหละโยม เหนื่อยใหม่ ทั้งคู่เลยเหนื่อย เหนื่อยทั้งคนไม่หยุดไม่พอ เหนื่อยทั้งคนวิ่งไล่ตาม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 21 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(87) คนแบบนี้มีอยู่จริง ๆ ในโลกนะโยม พยายามวิ่งไล่ตามคนที่เราอยากคบ เหตุการณ์ หรือว่าสิ่งของที่เรอยากได้ แต่ก็มักจะไม่ค่อยได้ตั้งใจ ส่วนคนที่ไล่ตามติด ดูชีวิตเราก็อยู่ไกล ๆ เรายิ่งแหละ จะเป็นคนกลุ่มเดิมหรือกลุ่มเดียวกันด้วยซ้ำไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 5 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(88) รมไม่ได้ถูกสร้างมาเพื่อให้ฝนหยุดตกแต่รมถูกสร้างมาเพื่อให้เราเดินฝ่าสายฝนไปได้และถ้าหากมีรม 2 คัน กับชีวิตคนสองคนก็เชื่อว่าเราสามารถจะเดินฝ่าสายฝนไปได้ แต่ถ้ารมคันเดียวและคนสองคนถ้าชีวิตคับแคบมากก็พึ่งใช้ความรักและความสามัคคีเพื่อที่จะใช้รมคันเดียวฝ่าสายฝนไปได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 3 เมษายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (83)–(88) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “การเดินทาง” ซึ่งต้องเดินทางเคียงคู่กันบนเส้นทางเดียวกัน แต่ในขณะที่บางคนวิ่งไล่ตาม และบางคนต้องเดินฝ่าสายฝน” ที่ซึ่งแสดงถึงอุปสรรคของการมีความรัก จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่าง

แบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 48 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือการเดินทาง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือการเดินทาง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเดินทาง	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ เป็นกิริยา]	[+ เป็นกิริยา]	[+ เป็นกิริยา]
[+ มีอุปสรรคได้]	[+ มีอุปสรรคได้]	[+ มีอุปสรรคได้]

7.2 [ความรักคือบ้าน]

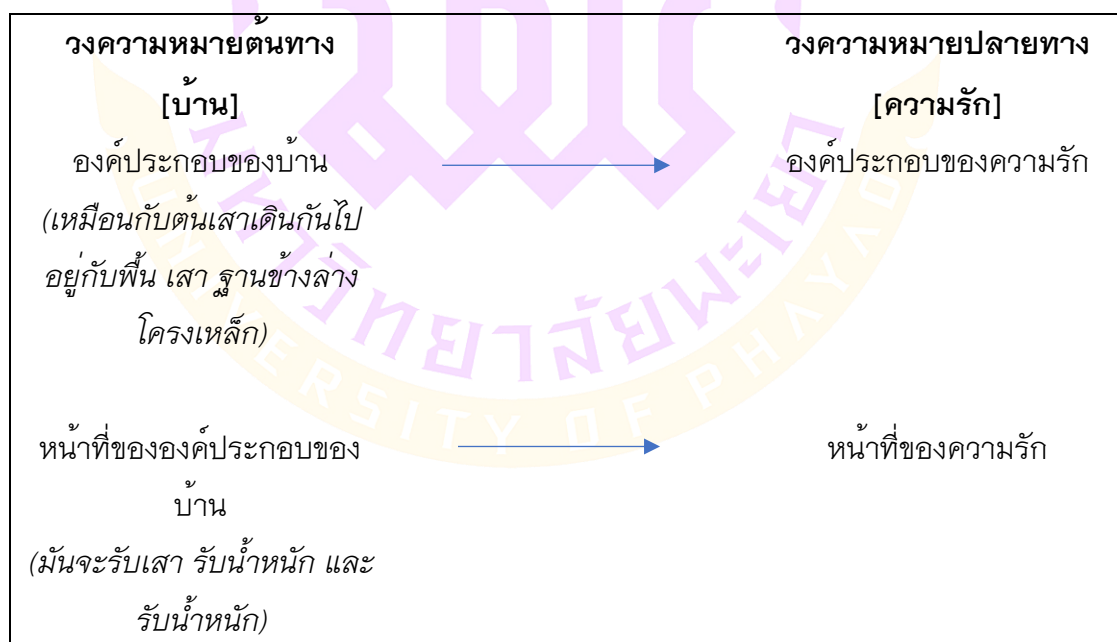
มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือบ้าน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 8 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “บ้าน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความรักต้องมีความมั่นคงเหมือนต้นเสาที่มีโครงเหล็กอยู่ด้านในเพราะต้องทำหน้าที่รับน้ำหนักส่วนบนของบ้านได้ เช่นเดียวกับความรักที่ต้องมีความมั่นคงให้สามารถแบกรับปัญหาหรือความสัมพันธ์

ให้แข็งแกร่ง ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณจึงปรากฏถ้อยคำ เหมือนกับต้นเสาดินกันไป อยู่กับพื้นเสา ฐานข้างล่าง มันจะรับเสา รับน้ำหนัก โครงเหล็ก และ รับน้ำหนัก

(89) ชีวิตเราถามว่าใครจะรู้ละ ว่าอยู่กับคนคนหนึ่งอะมันเหมือนกับต้นเสานะ มาอยู่กับคนคนหนึ่งก็คือมาอยู่กับพื้นตรงนี้เสามันใจใหม่ละว่าฐานข้างล่างมันจะรับเสา รับน้ำหนักข้างบนได้ ชีวิตครอบครัวและมันใจไม่ได้ว่าไปตั้งหลักอยู่ในชีวิตของผู้ชาย คนหนึ่ง ผู้หญิงคนหนึ่ง แต่โครงเหล็กเหล่านี้ ที่อยู่ข้างในเสานะมันใจใหม่ละ ว่ามันจะรับน้ำหนักแล้ว มันจะไม่พังลงมา

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 กรกฎาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (89) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “บ้าน” ที่มีองค์ประกอบ การก่อสร้างที่แข็งแรง จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบเป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบ ที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่งแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่ แสดงต่อไปนี้

ภาพ 49 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือบ้าน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือบ้าน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

บ้าน	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีองค์ประกอบให้เกิดขึ้น]	[+ มีองค์ประกอบให้เกิดขึ้น]	[+ มีองค์ประกอบให้เกิดขึ้น]
[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]

7.3 [ความรักคือธุรกิจ]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือธุรกิจ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “ธุรกิจ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า รักเหมือนการลงทุนในการทำธุรกิจซึ่งบางคนไม่ได้จริงจังต่อความรัก มองความรักเป็นเกมธุรกิจ โดยหวังให้คนรักเป็นหมากในกระดานซึ่งต้องใช้ความเจ็บในหัวใจเป็นค่าใช้จ่ายในการทำธุรกิจนั้น และอาจต้องชดใช้ไปเรื่อย ๆ จนถึงขั้นล้มละลายได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำหมากตัวหนึ่ง กระดาน เกมธุรกิจ เจ็บที่จ่าย ชดใช้ ล้มละลาย

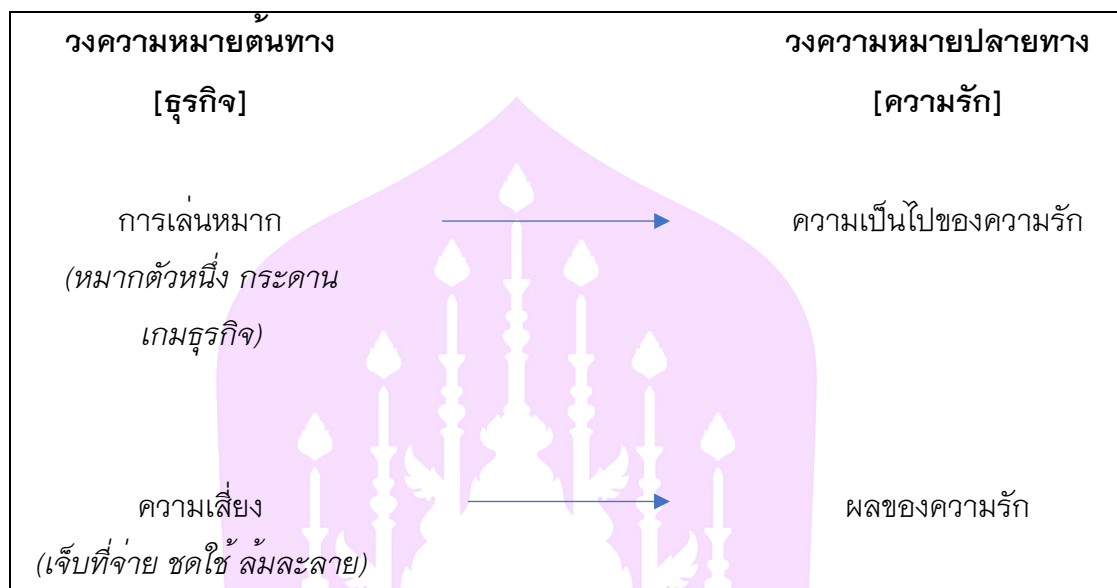
(90) อาตมาก็ถึงบอกว่าย่าไปเล่นกับหัวใจใคร ไม่ว่าจะไปเล่นกับหัวใจในเรื่องของความรัก เล่นกับหัวใจในเรื่องของการชวนเขามาลงทุนทำกิจการค้าขายแล้ว แล้วมีเรื่องของการหวังจะให้เขามาเป็นแค่หมากตัวหนึ่งในกระดานในเกมธุรกิจ มันก็เลยกลายเป็นว่าหัวใจของเขาไม่มีความสุขนะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 19 กันยายน 2563, สื่อบอนไลน์)

(91) คนที่เขาทิ้งเราไปก็คงจะไม่ได้เจ็บมากมาย แต่คนที่ไม่ยอมปล่อยให้เรารู้สึกที่หนึ่งอย่างก็คงจะต้องติดนิ้วอยู่อย่างนี้ เจ็บนิ้วอยู่อย่างนี้ แต่เจ็บที่จ่ายยังจะต้องไปชดใช้ในรอกอยู่อย่างนี้เลย (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 2 กรกฎาคม 2564, สื่อบอนไลน์)

(92) เราไว้ใจว่าคนคนนี้เขาจะจริงจังกับเราใช้ชีวิตร่วมกับเขาสุดท้ายทั้งวันที่เปลี่ยนใจก็เปลี่ยนใจไปง่าย ๆ ชีวิตรักมันก็ล้มละลาย ล้มครืนนะ รักเอาใจไปไว้กับสิ่งนั้นสิ่งนั้นด้วยความประมาทไม่ได้เพื่อไว้มันก็เลยกลายเป็นว่าล้มระเนระนาดเป็นโดมิโนไป 1 - 2 - 3 ล้มไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 8 พฤษภาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (90)–(92) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “ธุรกิจ” ที่มีความเสี่ยง สามารถแพ้หรือชนะได้ ล้มละลายได้ ต้องมีการจ่าย การชดใช้ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์

(mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 50 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือธุรกิจ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือธุรกิจ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ธุรกิจ	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีการวางแผน เพื่อให้สำเร็จ]	[+ มีการวางแผน เพื่อให้สำเร็จ]	[+ มีการวางแผน เพื่อให้สำเร็จ]
[+ มีความเสี่ยง ที่จะล้มเหลว]	[+ มีความเสี่ยง ที่จะล้มเหลว]	[+ มีความเสี่ยง ที่จะล้มเหลว]

7.4 [ความรักคือรองเท้า]

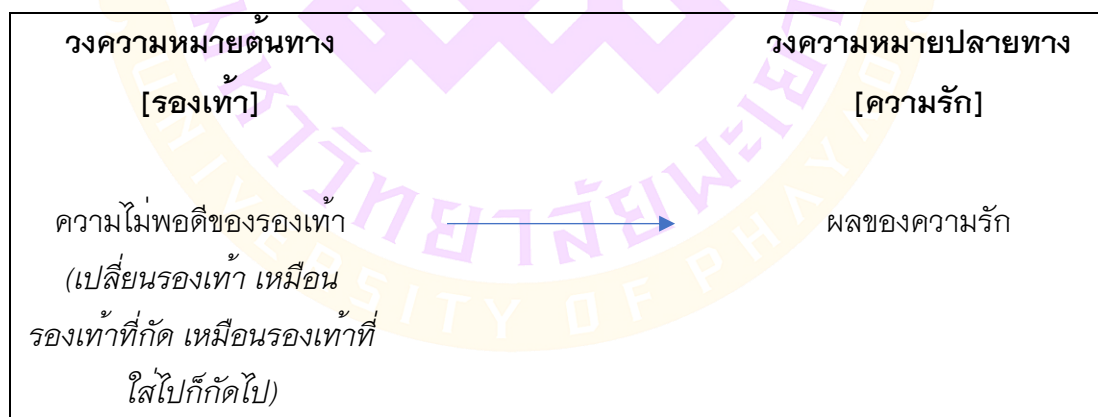
มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือรองเท้า] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “รองเท้า” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความรักคือ สิ่งที่จำเป็นเหมือนรองเท้า แต่หากใส่แล้วรู้สึกไม่สบายเพราะรองเท้ากัด ก็จะมีการเปลี่ยน

รองเท้า ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **เปลี่ยนรองเท้า เหมือนรองเท้าที่กัด เหมือนรองเท้าใส่ไปก็กัดไป**

(93) เด็กบางคนบอกว่าให้ผมกลับบ้านเคยถามใหม่ครับว่าผมอยากกลับบ้านไหม สะดุดเหมือนกันนะ ยังใจลูกแล้วทำไมถึงบอกว่าไม่อยากกลับบ้านพ่อผม**เปลี่ยนรองเท้า** บ่อยมาก แม่ผมก็**เปลี่ยนรองเท้า**บ่อยมาก ยังงใจไหนลองเล่าให้ฟังสิลูก พ่อเปลี่ยน แม่บอกว่าพ่อเนียไม่สามารถเดินกับแม่คนนี้ได้ทรอกลูก เพราะแม่**เหมือนรองเท้า** **ที่กัดเท้าพ่อ** นิสัยแม่ไปกับพ่อไม่ได้ แม่ก็บอกเหมือนกันว่าพ่อก็**เหมือนรองเท้าใส่ไปก็กัดก็**ไปกับพ่อไม่ได้ แล้วตอนนี้ผมเห็นพ่อนีย**เปลี่ยนรองเท้า**คือเปลี่ยนผู้หญิงมา 4 คน

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (93) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “รองเท้า” ที่สามารถเปลี่ยนได้หากสวมใส่ไม่พอดีหรือทำให้บาดเจ็บ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 51 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือรองเท้า]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือรองเท่า] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

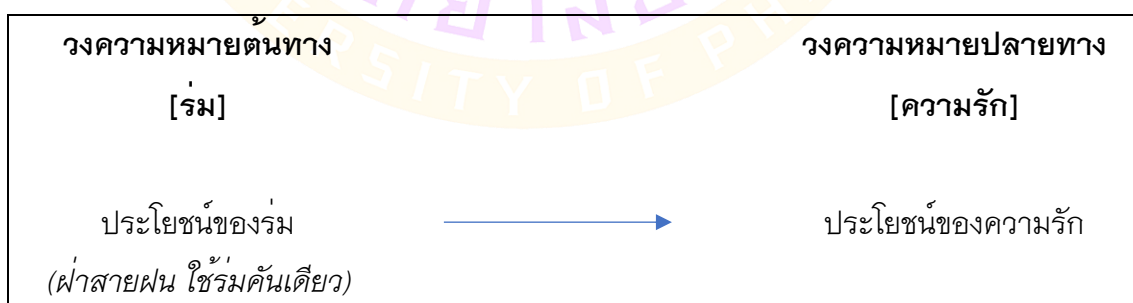
รองเท่า	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]
[+ ทำให้บาดเจ็บได้]	[+ ทำให้บาดเจ็บได้]	[+ ทำให้บาดเจ็บได้]

7.5 [ความรักคือรุ่ม]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือรุ่ม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “รุ่ม” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความรัก คือ รุ่มที่สามารถทำให้คนสองคนฝ่าสายฝนหรืออุปสรรคไปได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏ ถ้อยคำ *ฝ่าสายฝน รุ่มคันเดียว ใช้รุ่มคันเดียว*

(94) หากมีรุ่ม 2 คันกับชีวิตคนสองคนก็เชื่อว่าเราสามารถจะเดินฝ่าสายฝนไปได้ แต่ถัาร่มคันเดียวและคนสองคนถ้าชีวิตคับแคบมากก็พึงใช้ความรักและความสามัคคีเพื่อที่จะใช้รุ่มคันเดียวฝ่าสายฝนไปได้ ด้วยคนสองคน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 3 เมษายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (94) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “รุ่ม” ที่สามารถกันฝนซึ่งหมายถึงอุปสรรคของชีวิตได้ จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 52 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือรุ่ม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคืออรรม] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์หรือรณลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

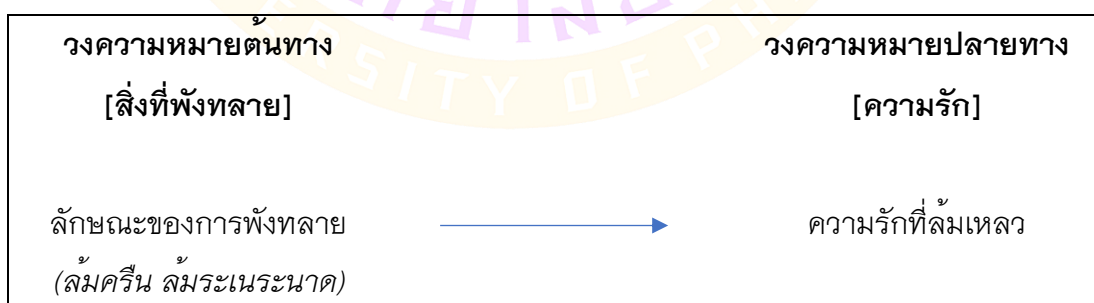
รม	ความรัก	อรรถลักษณะรวมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]	[+ มีประโยชน์]
[+ ใช้ร่วมกับผู้อื่นได้]	[+ ใช้ร่วมกับผู้อื่นได้]	[+ ใช้ร่วมกับผู้อื่นได้]

7.6 [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “สิ่งที่พังทลาย” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความรัก เป็นสิ่งที่พังทลายได้ ล้มได้ โดยลักษณะการล้มนั้นมีทั้งล้มครืน และ ล้มระเนระนาด ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ล้มครืน* และ *ล้มระเนระนาด*

(95) เราไว้วางใจว่าคนคนนี้จะเขาจะจริงใจกับเราใช้ชีวิตร่วมกับเขาสุดท้ายทั้งวันที่เปลี่ยนใจก็เปลี่ยนใจไปง่าย ๆ ชีวิตรักมันก็ล้มละลาย *ล้มครืน* นะ รักเอาใจไปไว้กับสิ่งนั้นสิ่งนั้นด้วยความประมาทไม่ได้เพื่อไว้มันก็เลยกลายเป็นว่า *ล้มระเนระนาด* เป็นโดมิโนไป 1 - 2 - 3 ล้มไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (95) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งที่พังทลาย” ที่มีกิจกรรมล้มครืน หรือล้มระเนระนาด จะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 53 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

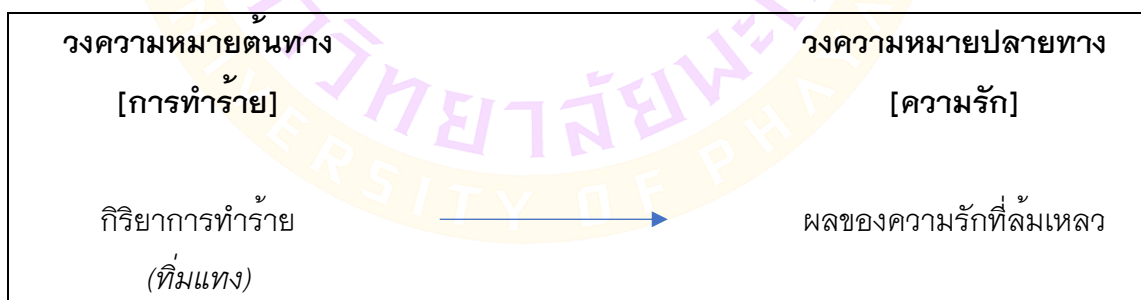
สิ่งที่พังทลาย	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ล้มเหลวได้]	[+ ล้มเหลวได้]	[+ ล้มเหลวได้]
[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]

7.7 [ความรักคือการทำร้าย]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือการทำร้าย] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การทำร้าย” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความรัก คือ สิ่งที่สามารถทำร้ายเราได้หากมองโลกในแง่ดีมากเกินไป ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **ที่มແຫງ**

(96) ท่านมองคนในแง่ดีมากเกินไปทุกคนเขาเดินมาหาท่านคิดว่าเขามีดอกไม้มาให้คือมองเขาในแง่ดี ๆ ท่านไม่ระวังตัวว่าเขาอาจจะมามีดอกไม้**ที่มແຫງ**ท่านก็ได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 14 พฤษภาคม 2563, สื่อบล็อกไลน์)

ตัวอย่างที่ (96) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “การทำร้าย” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 54 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือการทำร้าย]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือการทำร้าย] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

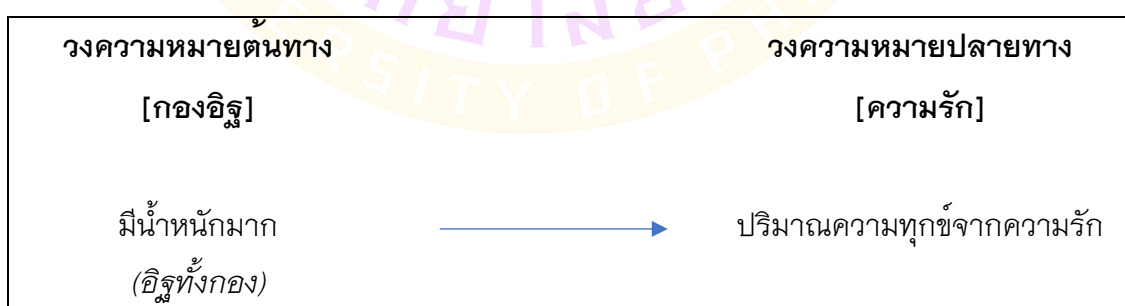
การทำร้าย	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ แสดงผ่านกิริยาได้]	[+ แสดงผ่านกิริยาได้]	[+ แสดงผ่านกิริยาได้]
[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]

7.8 [ความรักคือกองอิฐ]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือกองอิฐ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “กองอิฐ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความรักคือ กองอิฐที่มีน้ำหนักมาก หากวางได้จะรู้สึกเบา ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *อิฐทั้งกอง*

(97) คนสองคนทะเลาะกันนะใครหลับนะใครอภัยได้ก่อนใครลืมก่อนคนนั้นก็หลับสนิทได้ก่อน คนไหนไม่ลืมก็ไม่ต้องหลับ กรรมใครก็กรรมมัน มันจะไปห้ามมันนี่มันอะไรบางอย่าง มันห้ามไม่ได้เดี๋ยวมันห้ามยาก แต่ถ้ามันจบที่เราเนี่ยมันก็เบา *อิฐทั้งกอง*เลยอาตมา รื้อเอามาในตอนนั้นก็เบาแล้ว วางลงแล้วมันก็อยู่ของมันอย่างนี้แหละ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 14 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (97) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “กองอิฐ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 55 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือกองอิฐ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือกองอิฐ]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

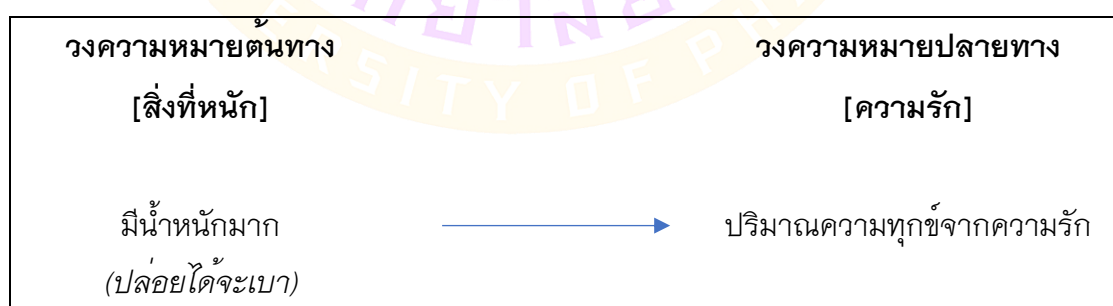
กองอิฐ	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]	[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]	[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]
[+ ทำให้ทุกซ์ได้]	[+ ทำให้ทุกซ์ได้]	[+ ทำให้ทุกซ์ได้]

7.9 [ความรักคือสิ่งที่หนัก]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือสิ่งที่หนัก] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์
1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโรใช้ “สิ่งที่หนัก” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือ
ความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า ความรัก
คือ สิ่งที่วางได้แล้วจะรู้สึกเบา ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *มันก็เบา*

(98) คนสองคนทะเลาะกันนะใครหลับนะใครอภัยได้ก่อนใครลืมก่อนคนนั้น
ก็หลับสนิทได้ก่อน คนไหนไม่ลืมก็ไม่ต้องหลับ กรรมใครก็กรรมมัน มันจะไปห้ามนู่นนี่นั่นอะไร
บางอย่าง มันห้ามไม่ได้เดี๋ยวมันห้ามยาก แต่ถ้ามันจบที่เราเนี่ย *มันก็เบา* (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์
สุนทรโร, 14 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (98) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งที่หนัก” หากปล่อยได้
ก็จะเบา โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นทางการ
ที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง
(source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่
แสดงต่อไปนี้

ภาพ 56 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือสิ่งที่หนัก]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความรักคือสิ่งที่หนัก] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

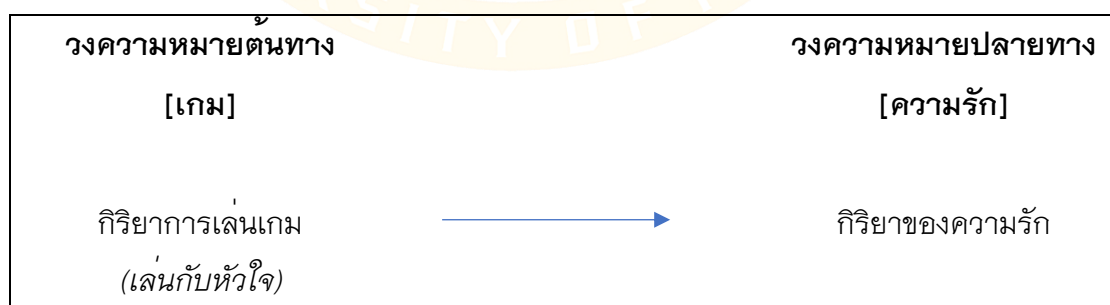
สิ่งที่หนัก	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]	[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]	[+ มีระดับจำนวน ของปริมาณ]
[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]	[+ ทำให้ทุกข์ได้]

7.10 [ความรักคือเกม]

มโนอุปลักษณ์ [ความรักคือเกม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “เกม” เป็นแบบเปรียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความรัก” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า ความรัก เป็นสิ่งที่เหมือนการเล่นเกม มีบุคคลอื่นเข้ามาเล่นกับความรู้สึกของเรา ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เล่นกับหัวใจ*

(99) อาตมาก็นี้กว่าอย่าไป *เล่นกับหัวใจ*ใครแรง ๆ เพราะหัวใจของคนนั้นมันเป็นศูนย์รวมของความเมื่อยแขนเมื่อยขาหมดแรงหมดกำลังจะเดินทางชีวิตต่อ เพราะหัวใจของคนมันเป็นศูนย์รวมของความสุขและความทุกข์ทั้งหมด นั้นอย่าไป *เล่นกับหัวใจ*ของใคร (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (99) พบว่า “ความรัก” ถูกนำมาเปรียบกับ “เกม” เพราะบางคนใช้ความรักเล่นกับผู้อื่น โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 57 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความรักคือเกม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณะ [ความรักคือเกม]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เกม	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นการละเล่น]	[- เป็นการละเล่น]	
[+ มีผู้เล่น]	[+ มีผู้เล่น]	[+ มีผู้เล่น]
[+ มีกิริยาการเล่น]	[+ มีกิริยาการเล่น]	[+ มีกิริยาการเล่น]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณะความรัก มีการสื่อสาร
มโนอุปลักษณะ 10 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 37 ถ้อยคำ ดังรายละเอียด
ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 7 แสดงจำนวนอุปลักษณะความรักและมโนอุปลักษณะความรัก

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวน ถ้อยคำ อุปลักษณะ	ร้อยละ
7	อุปลักษณะความรัก	[ความรักคือการเดินทาง]	10	27.02
		[ความรักคือบ้าน]	8	21.62
		[ความรักคือธุรกิจ]	5	13.52
		[ความรักคือรองเท้า]	4	10.82
		[ความรักคืออ้อม]	4	10.82
		[ความรักสิ่งที่พังทลาย]	2	5.40
		[ความรักคือการทำร้าย]	1	2.70
		[ความรักคือกองอิฐ]	1	2.70
		[ความรักคือสิ่งที่หนัก]	1	2.70
		[ความรักคือเกม]	1	2.70
	รวม	10	37	100

8. ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ “ความอดทน”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณ์ “ความอดทน” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความอดทน” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้ คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของ ระเบิด การสะสม กำแพง น้ำแข็ง และ น้ำ จากการ วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกิเลส 10 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(100) คนคนหนึ่งก็มีจุดระเบิดของตัวเอง คนคนหนึ่งก็มี**จุดระเบิด**ของตัวเอง เราทุกคนล้วนมี**จุดระเบิด** วันนี้เป็นบทเรียนที่ทำให้เราเห็นได้ว่าท่านนายกตขี้ลูกน้อง เกินไปหรือว่าลูกน้องก็**เผา**เจ้านายเกินไปมันก็เป็นลักษณะของการที่ทุกคนมี**จุดระเบิด**หรือว่าถ้าหากว่าคนคนหนึ่งเขาจะเย็นจริง ๆ เป็นน้ำจริง ๆ แต่ถ้าเขาถูกสงบ่อย ๆ เขาก็มีจุดเดือดของเขาทั้งหลายก็ทราบเขามีจุดเดือดของเขาเขามี**จุดระเบิด**ของเขา ทุกคนมีจุดเดือดทุกคนมี**จุดระเบิด**

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 11 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

(101) เราทุกคนล้วนมีกำแพงของความอดทน เราทุกคนล้วนมีความรู้สึกเหมือนกัน อะไรหลาย ๆ อย่างนะโยม ที่**มันเก็บและอัดอั้น**ไว้ เมื่อมันถึงวันเวลาเดียวมันจะระเบิดออกมา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(102) เราทุกคนล้วนมี**กำแพงของความอดทน** เราทุกคนล้วนมีความรู้สึกเหมือนกัน อะไรหลาย ๆ อย่างนะโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวงความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ความอดทน” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “ความอดทน” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ความอดทน” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 5 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้ 1) [ความอดทนคือระเบิด] 2) [ความอดทนคือการสะสม] 3) [ความอดทนคือกำแพง] 4) [ความอดทนคือน้ำแข็ง] และ 5) [ความอดทนคือน้ำ]

8.1 [ความอดทนคือระเบิด]

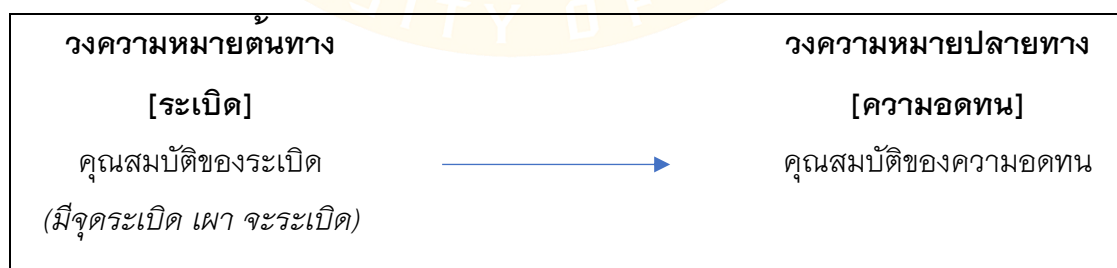
มโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือระเบิด] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “ระเบิด” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความอดทน” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความอดทน คือ สิ่งที่มีข้อจำกัด สามารถระเบิดออกมาทำร้ายเราได้เมื่อถึงขีดจำกัด ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **มีจุดระเบิด เผา มีจุดระเบิด จะระเบิด**

(103) คนคนหนึ่งก็**มีจุดระเบิด**ของตัวเอง คนคนหนึ่งก็**มีจุดระเบิด**ของตัวเอง เราทุกคนล้วน**มีจุดระเบิด**วันนี้เป็นบทเรียนที่ทำให้เราเห็นได้ว่าท่านนายกட்சี่ลูกน้องเกินไป หรือว่าลูกน้องก็**เผลอ**เจ้านายเกินไปมันก็เป็นลักษณะของการที่ทุกคน**มีจุดระเบิด**หรือว่าถ้าหากว่าคนคนหนึ่งเขาจะเย็นจริง ๆ เป็นน้ำจริง ๆ แต่ถ้าเขาถูกลงบ่อย ๆ เขาก็มีจุดเดือดของเขาทั้งหลายก็ทราบเขามีจุดเดือดของเขา**เขามีจุดระเบิด**ของเขาทุกคนมีจุดเดือด ทุกคน**มีจุดระเบิด**

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 11 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

(104) อะไรหลาย ๆ อย่างนะโยม ที่มันเก็บและอัดอั้นไว้ เมื่อมันถึงวันเวลาเดี๋ยวมัน**จะระเบิด**ออกมา (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 6 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (103)–(104) พบว่า “ความอดทน” ถูกนำมาเปรียบกับ “ระเบิด” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความรัก ความโกรธ ความหลง” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 58 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความอดทนคือระเบิด]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือระเบิด]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ระเบิด	ความรัก	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีขีดจำกัด]	[+ มีขีดจำกัด]	[+ มีขีดจำกัด]
[+ มีอำนาจทำลายล้าง]	[+ มีอำนาจทำลายล้าง]	[+ มีอำนาจทำลายล้าง]

8.2 [ความอดทนคือการสะสม]

มโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือการสะสม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การสะสม” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความอดทน” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความอดทน คือ สิ่งที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *มันเก็บ และ อดอั้น*

(105) เราทุกคนล้วนมีกำแพงของความอดทน เราทุกคนล้วนมีความรู้สึกเหมือนกัน อะไรหลาย ๆ อย่างนะโยม ที่มันเก็บและอดอั้นไว้ เมื่อมันถึงวันเวลาเดี๋ยวมันจะระเบิดออกมา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (105) พบว่า “ความอดทน” ถูกนำมาเปรียบกับ “การสะสม” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความอดทน” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 59 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความอดทนคือการสะสม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือการสะสม]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

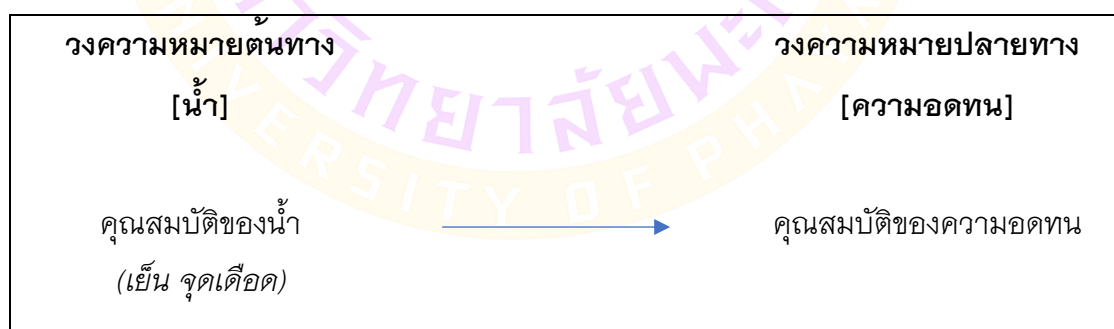
การสะสม	ความอดทน	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ สะสมได้]	[+ สะสมได้]	[+ สะสมได้]
[+ เพิ่มปริมาณได้]	[+ เพิ่มปริมาณได้]	[+ เพิ่มปริมาณได้]

8.3 [ความอดทนคือน้ำ]

มโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือน้ำ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์
2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “น้ำ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมาย
ต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความอดทน” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ความอดทน คือ
สิ่งที่มีข้อจำกัด มีจุดที่ทำให้กลายเป็นของร้อนมาแทนที่ความเย็นอันเป็นคุณสมบัติของความอดทน
ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เย็น* และ *มีจุดเดือด*

(106) ถ้าหากว่าคนคนหนึ่งเขาจะ*เย็น*จริง ๆ เป็นน้ำจริง ๆ แต่ถ้าเขาถูกลงบ้อย ๆ
เขาก็มี*จุดเดือด*ของเขาทั้งหลายก็ทราบเขามี*จุดเดือด*ของเขาเขามีจุดระเบิดของเขาทุกคน
มี*จุดเดือด*ทุกคน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 11 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (106) พบว่า “ความอดทน” ถูกนำมาเปรียบกับ “น้ำ” โดยจะเห็น
ได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความอดทน” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่
ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain)
กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 60 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความอดทนคือน้ำ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือน้ำ]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

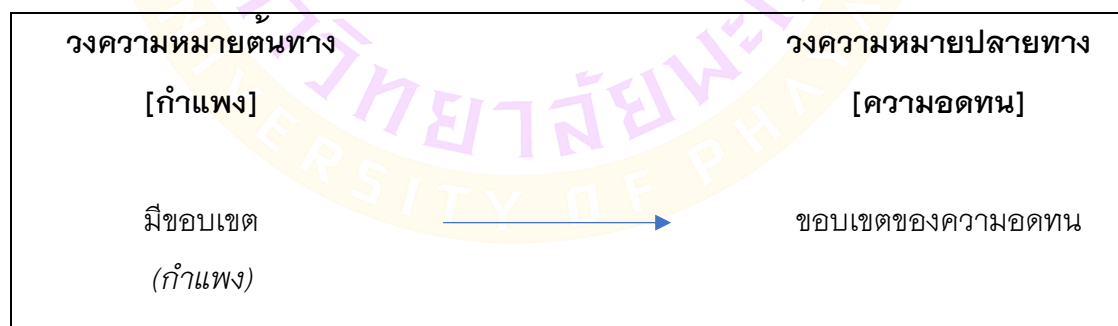
น้ำ	ความอดทน	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีความเย็น]	[+ มีความเย็น]	[+ มีความเย็น]
[+ มีจุดเดือด]	[+ มีจุดเดือด]	[+ มีจุดเดือด]

8.4 [ความอดทนคือกำแพง]

มโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือกำแพง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “กำแพง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความอดทน” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าความอดทน คือ มีเขตแดน มีขอบเขตโดยมีเครื่องหมายแสดงขอบเขตนั้น ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *กำแพง*

(107) เราทุกคนล้วนมี*กำแพง*ของความอดทน เราทุกคนล้วนมีความรู้สึกเหมือนกัน อะไรหลาย ๆ อย่างนะโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (107) พบว่า “ความอดทน” ถูกนำมาเปรียบกับ “กำแพง” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความอดทน” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 61 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความอดทนคือกำแพง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือกำแพง]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

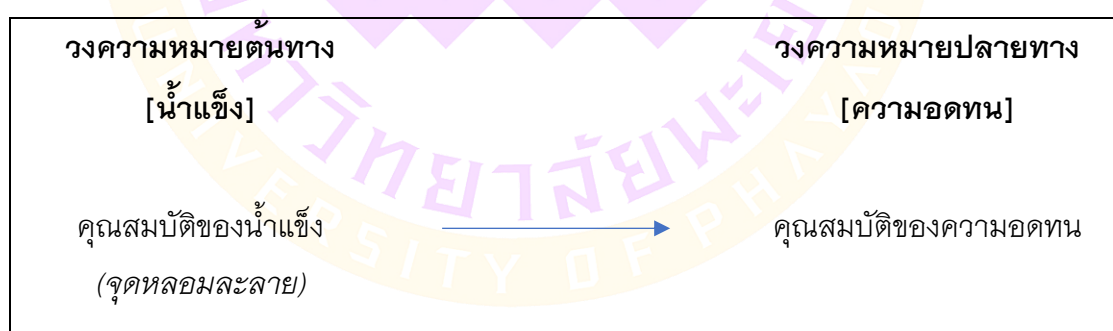
กำแพง	ความอดทน	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีขอบเขต]	[+ มีขอบเขต]	[+ มีขอบเขต]
[+ มีระดับความสูง]	[+ มีระดับความสูง]	[+ มีระดับความสูง]

8.5 [ความอดทนคือน้ำแข็ง]

มโนอุปลักษณ์ [ความอดทนคือน้ำแข็ง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์
1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “น้ำแข็ง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือ
ความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ความอดทน” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า
ความอดทน คือ สิ่งที่มีข้อจำกัด สามารถหายไปได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ
จุดหลอมละลาย

(108) ยิ่งลำบากมาด้วยกันมากเท่าไร ยิ่งมีจุดหลอมละลายให้ 2 ชีวิต
เหนียวแน่นมั่นคง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 22 มกราคม 2563, ลีออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (108) พบว่า “ความอดทน” ถูกนำมาเปรียบกับ “น้ำแข็ง” โดยจะ
เห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ความอดทน” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน
ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain)
กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 62 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ความอดทนคือน้ำแข็ง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณะ [ความอดทนคือน้ำแข็ง]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำแข็ง	ความอดทน	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีความเย็น]	[+ มีความเย็น]	[+ มีความเย็น]
[+ มีจุดพังหลาย]	[+ มีจุดพังหลาย]	[+ มีจุดพังหลาย]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อุปลักษณะความอดทน
มีการสื่อสารมโนอุปลักษณะ 5 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 10 ถ้อยคำ
ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 8 แสดงจำนวนอุปลักษณะความอดทนและมโนอุปลักษณะความอดทน

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณะ	รอยละ
8	อุปลักษณะความอดทน	[ความอดทนคือระเบิด]	4	40
		[ความอดทนคือ การสะสม]	2	20
		[ความอดทนคือน้ำ]	2	20
		[ความอดทนคือกำแพง]	1	10
		[ความอดทนคือน้ำแข็ง]	1	10
	รวม	5	10	100

9. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “จิตใจ”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “จิตใจ” พบว่า ถ้อยคำ
อุปลักษณะเกี่ยวกับ “จิตใจ” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวง
ความหมาย (domain) ของ คน สิ่งของ น้ำ เชือก การสะสม สินค้า อิทธิพล ดอกไม้ ร่างกาย
ทูน และสิ่งปฏิภูล จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับกิลเลส 53 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น
(109) ทุกข์ด้วยเรื่องอะไรจิตดวงต่อไปที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นสันตติ เป็นขณะ ๆ
มันก็จะ **คลอตุล** ออกมาเป็นจิตที่ **เศร้าหมอง** จิตที่ **เศร้าหมอง** ก็ต้องมาเป็นกรรมที่จิต
ที่ **เศร้าหมอง** ไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 13 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(110) ตลอดชีวิตที่ผ่านมาแม่นะ แม่นะ พ่อนะ เพื่อนนะ พี่นะ น้องนะ คนที่เรารักนะ เราทุกคนตลอดชีวิตเราใช้วาจาพูดจากัน เฉพาะแต่ในสิ่งที่ทำให้เราเนี่ยพัฒนาจิต **ยกระดับจิตขึ้น** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(111) ถ้าเราจะไปพูดถึงเขาด้วยจิตที่เป็นอกุศลมันเป็นการมาเติมข้อบกพร่องของเรา จะต้องเจ็บซ้ำทำให้ใจของเรา ต้องมีบาดแผลทำให้ใจของเราต้อง **ขุ่นมัว** เสร้าหมองแล้วจิตดวงนี้ โยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(112) คิดปรุงแต่งเรื่องเล็ก ๆ กลายเป็นเรื่องใหญ่โตมโหฬาร กลายเป็นทุกข์ ต้องกลับไปดูที่ต้นเหตุว่าจิตมัน **ไปผูก ไปรัด ไปรั้ง ไปดึง** เรื่องนี้ เรื่องนั้น เรื่องไม่เป็นเรื่อง ก็เอามาเป็นเรื่องจนได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(113) ฉันใหญ่กว่านะ ฉันเล็กกว่าจังเลย ทำไมฉัน ฉันต่ำต้อยเหลือเกิน มันคือภพชาติ ที่จิตมันสร้างอยู่ทุกขณะ เมื่อจิตมันสร้างอยู่แล้วมันตายไปมันจะไปไหน มันก็ไปตามอำนาจจิต หน้าที่สะสมหน่วยกิตของภพชาติดี ไม่ดีมันก็ **สะสม** เป็นภพชาติแล้ว ก็มันก็เกิดเป็นภพชาติ ฌ ปัจจุบันแล้วมันก็ไปสร้างภพชาติ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(114) ตลอดชีวิตที่ผ่านมาแม่นะ แม่นะ พ่อนะ เพื่อนนะ พี่นะ น้องนะ คนที่เรา รักนะ เราทุกคนตลอดชีวิตเราใช้วาจาพูดจากัน เฉพาะแต่ในสิ่งที่ทำให้เราเนี่ยพัฒนาจิต ยกระดับจิตขึ้นฉันจะไม่เสียใจเมื่อ **ไปโรมชั่นของชีวิต** คือความตายมาถึงแล้ว ไม่มีโอกาส ได้ไปไหนมาไหน ไทรไม่ติดเท้าไทร **ไปโรมชั่นหมดแล้ว** แต่ฉันรู้สึกที่เราได้ **ใช้ไปรคัมแล้ว** ได้ **ใช้ไปโรมชั่นคัม** สวดมนต์ด้วยกัน สร้างความดีสร้างกุศล ออกุศลไม่เอาเลย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(115) เมื่อจิตมันสร้างอยู่แล้วมันตายไปมันจะไปไหน มันก็ไปตาม **อำนาจจิต** หน้าที่ สะสมหน่วยกิตของภพชาติดี ไม่ดีมันก็สะสมเป็นภพชาติแล้ว ก็มันก็เกิดเป็นภพชาติ ฌ ปัจจุบัน แล้วมันก็ไปสร้างภพชาติ คอยไว้ก็ ก็ไปตามนั้นแหละ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(116) เขาทิ้งไปแต่เขาไม่ทำร้ายเรากับลูกก็ดีแล้ว เขาไม่ได้มาเบียดเบียนเรา ไม่เอา เรื่องของเราในตอนที่เราอยู่ด้วยกัน มารู้อะไรของกันและกันแล้วเขาไปเผา เขาไปแฉ เขาไปแชร์ เราโชคดี โชคดีที่แค่ทิ้งกันเฉย ๆ คือแบบนี้มันก็เลยทำให้คนบางคน **ใจบาน** (พระครูสังฆรักษ์ ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(117) ถ้าอยู่ตรงไหนแล้วอึดอัด คุยกับใครแล้วอึดอัด ทำอะไรแล้วอึดอัด แสดงว่าเราอ้วนแล้วแหละ ข้อคิดจากคำคำนี้ **ไขมันพอกใจ** มากเกินไป ไม่ได้เคยออกกำลังใจ ไม่มี **กล้ามเนื้อหัวใจ ใจ** อ้วนเกินไปทำอะไรก็อึดอัดใจไปตลอดนั่นแหละโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “จิตใจ” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “จิตใจ” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “จิตใจ” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 11 มโนอุปลักษณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 10 ดังนี้

- 1) [จิตใจคือคน]
- 2) [จิตใจคือสิ่งของ]
- 3) [จิตใจคือน้ำ]
- 4) [จิตใจคือเชือก]
- 5) [จิตใจคือการสะสม]
- 6) [จิตใจคือสินค้า]
- 7) [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล]
- 8) [จิตใจคือดอกไม้]
- 9) [จิตใจคือร่างกาย]
- 10) [จิตใจคือทุน] และ 11) [จิตใจคือสิ่งปฏิถัม]

9.1 [จิตใจคือคน]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือคน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 25 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “คน” เป็นแบบเปรียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า จิตใจ สามารถกระทำการได้เช่นเดียวกับมนุษย์ เป็นต้นว่า คลอดลูก เสร้าหมอง กำลังทุกข์ เป็นพ่อแม่ ฯ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *คลอดลูก เสร้าหมอง เป็นพ่อแม่ กำลังทุกข์* เกิดขึ้น พัฒนา ผูก สร้าง ตาย เกิด เสพ รู้ พิจารณา จะพาไปท้องเที่ยว ไปนุ่น ไปนี้ ดับ คิดเบียดเบียน หยาบคาย ไม่รู้สึก เกิดความคุ้นเคย จำวงสวิง ไม่ไปยึดมั่นถือมั่น เกาะเกี่ยว เกาะ

(118) ทุกข์ด้วยเรื่องอะไรจิตดวงต่อไปที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นสันตติ เป็นขณะ ๆ มันก็จะ **คลอดลูก** ออกมาเป็นจิตที่ **เสร้าหมอง** จิตที่ **เสร้าหมอง** ก็ต้องมาเป็นกรรมที่จิตที่ **เสร้าหมอง** ไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 13 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(119) จิตก็เช่นเดียวกัน เพราะจิตดวงก่อนมันเป็น **พ่อแม่** ของจิตดวงต่อมา เมื่อวันนี้ **กำลังทุกข์** อยู่ ทุกข์ด้วยเรื่องอะไรจิตดวงต่อไปที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นสันตติ เป็นขณะ ๆ มันก็จะ **คลอดลูก** ออกมาเป็นจิตที่ **เสร้าหมอง** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 13 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(120) บ่ายนี้โอนูโมทนากับศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดบุรีรัมย์ พังทรรณ **พัฒนาจิต** เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน เพื่อเพิ่มศักยภาพความยุติธรรม ให้ยุติธรรมคู่กับสังคมสืบไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 3 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(121) อนุโมทนาบุญกับทุกท่านที่**ฝึกจิต**ไม่ให้ฟุ้งด้วยการเจริญอานาปานสติ รูลมหายใจเข้า ลมหายใจออก (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 17 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(122) มันคือภพชาติที่**จิตมันสร้าง**อยู่ทุกขณะ เมื่อ**จิตมันสร้าง**อยู่แล้วมันตายไป มันจะไปไหน มันก็ไปตามอำนาจจิต (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(123) มันก็สะสมเป็นภพชาติแล้ว ก็มันก็เกิดเป็นภพชาติ ณ ปัจจุบันแล้วมันก็ไป **สร้าง**ภพชาติ คอยไว้ก็ ก็ไปตามนั้นแหละ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(124) จิตใจที่**เสเพล**โลกมากเกินไป **เห็นอะไรก็รู้ ๆ ๆ** รู้แต่ไม่ได้พิจารณาตัวเอง ทางธรรมเลย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

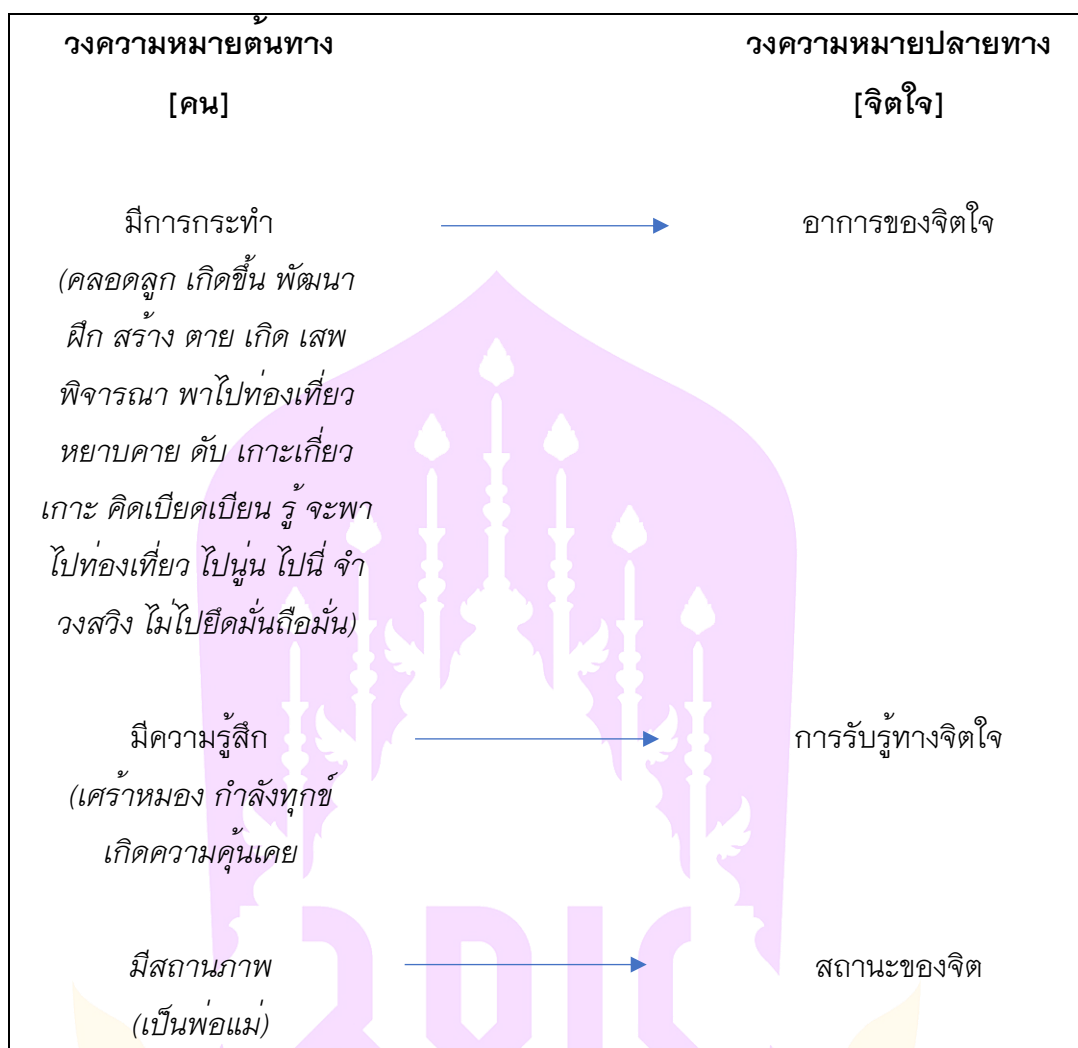
(125) จิตก็เป็นอนัตตา อย่าไปคิดว่า ตายแล้วจิตดวงนี้มัน**จะพาไป**ท่องเที่ยวไปไหน **ไปนี้** มันดับไปแล้ว แล้วมันก็เกิดจิตดวงต่อมา ซึ่งมันก็เชื่อมกับจิตดวงก่อนนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 13 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(126) เหมือนว่าใจกำลังมีกำลัง**คิดเบียดเบียน**เขาสนุกสนานกับการเบียดเบียน ครั้งหนึ่งจิตมันเริ่ม**หยาบคาย**ลงเรื่อย ๆ แล้วก็ทำแบบชนิดที่ว่าทำแบบ**ไม่รู้**สึกว่ามันเป็นบาป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 26 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(127) จบจากเรื่องนี้เรื่องนี้บ่อย ๆ จบจากสิ่งที่เป็นของเราบ่อย ๆ ฝึกว่าไม่ใช่ของเราบ่อย ๆ มันก็ทำให้จิตของเรา**เกิดความคุ้นเคย**กับการจบ เมื่อจิตมัน**จำวงสวิง**ได้ มันเหมือนกับนักกีฬาตีกอล์ฟเมื่อตีจนกล้ามเนื้อมัน**จำวงสวิง**ได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(128) ดูให้เห็นธรรมชาติ เพื่อให้จิตของเรา**ไม่ไปยึดมั่นถือมั่น**เกาะเกี่ยวกับอะไร ก็จิตที่มัน**เกาะ**อยู่นั้นแหละมันก็ไปสร้างภพสร้างชาติไม่จบไม่สิ้นอีก (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (118)–(128) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “คน” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 63 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือคน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือคน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คน	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีสถานภาพการคงอยู่]	[+ มีสถานภาพการคงอยู่]	[+ มีสถานภาพการคงอยู่]
[+ มีความรู้สึก]	[+ มีความรู้สึก]	[+ มีความรู้สึก]

9.2 [จิตใจคือสิ่งของ]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือสิ่งของ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือ มีลักษณะของสิ่งของ เช่น ยกระดับได้ ซึมซับ เบา วางได้ ตั้งได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์ จึงปรากฏถ้อยคำ *ยกระดับ ซึมซับ เบา วาง ตั้ง*

(129) เวลานั้นอาหารก็น้อยกว่าโยม จำนวนมือน้อยกว่าโยม และมีข้อจำกัดอีกหลาย ๆ อย่าง ก็ดูเหมือนจะทำให้ยากขึ้น แต่ก็ได้สิ่งที่ทรงคุณค่าคือการพัฒนายกระดับจิตใจ จึงขอเป็นกำลังใจว่าเมื่อเราวันนี้เป็นเพื่อนปฏิบัติธรรมกันไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 7 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

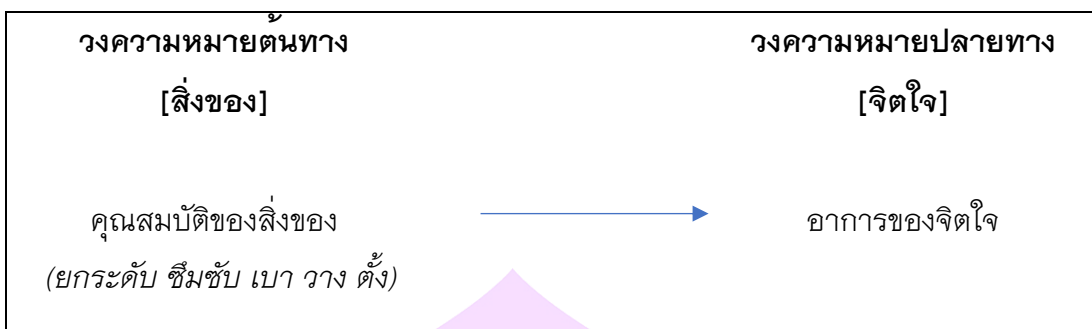
(130) เมื่อพิจารณาบ่อยเข้า ใจของเราก็จะเริ่มซึมซับจากความจริง เหมือนมีกระดาษผืนใหญ่มาซับน้ำตาที่โลกและน้ำก็จะหมดจากโลกไม่มีใครร้องไห้ แต่ก็จะมีแต่ดวงจิตที่เข้าใจว่าอะไร ๆ ก็เป็นธรรมดา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(131) ลดตัว ลดตน ลดฐิติมานะ ลดความรู้สึกว่ามีตัวเราของเราอย่างนี้ แต่ได้มากเท่าไรจิตมันก็เบาแล้ว (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(132) เราก็ปล่อยไปปล่อยก็คือการที่ไม่ต้องไปกระโตกกระตากไม่ต้องไปรู้สึกเป็นทุกข์เป็นร้อนอะไรกับเขาวางจิตให้เป็นกลาง ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 26 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(133) คนไม่ถูกนิินทาไม่มีในโลกจริง ๆ นะโยม ไม่มีจริง ๆ คนไม่ถูกนิินทาขอให้ตั้งจิตไว้ตั้งเจตนาไว้นะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 24 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (129)–(133) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 64 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือสิ่งของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งของ	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ยกกระดับได้]	[+ ยกกระดับได้]	[+ ยกกระดับได้]
[+ มีความเบาได้]	[+ มีความเบาได้]	[+ มีความเบาได้]

9.3 [จิตใจคือน้ำ]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือน้ำ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “น้ำ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือ น้ำที่สามารถเป็นน้ำขุ่น น้ำสะอาด และนำไปชะล้างสิ่งสกปรกได้ นอกจากนั้น ยังถูกซึมซับได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์ จึงปรากฏถ้อยคำ *ขุ่นมัว ล้าง สะอาด ซึมซับ*

(134) ใช้สติสัมปชัญญะพิจารณาเห็นโทษมันเป็นโทษใจมัน *ขุ่นมัว* อยู่กับการไปนึกถึงอดีตที่มันบ้า ๆ บอ ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

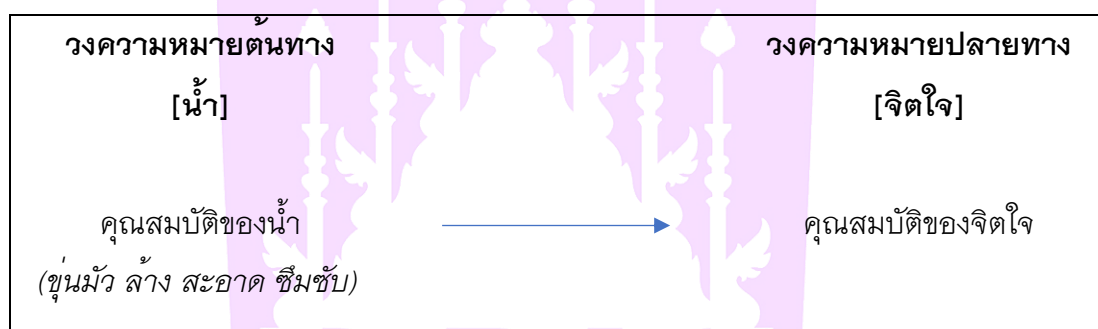
(135) นี้เรามีระยะห่างอยู่ไกลกันนิดนึงนะพ่อนะแม่นะถ้าลูกอยู่ในที่ที่ลูกไม่สามารถที่จะกลับไปแล้วมันสู้เสี่ยงต่อการนำเชื้อโรคไปถึงพ่อแม่ได้ก็ขอให้ภักย์ปีนี้ขอสงัดใจและยังรักเหมือนเดิม ยังให้สัญญาว่าจะล้างมือล้างกายทางวาจา *ล้าง* ใจด้วยการเป็นคนดีตามคำสอนพระพุทธเจ้า (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 12 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(136) เหมือนกับการที่กำลังบอกว่าได้ทั่วโลกว่าล้างมือกันได้แล้วนะครับเตี๋ยพอโรคภัยไข้เจ็บมันผ่านไปพอสักทีก็กลับมาเริ่มล้างมือกันใหม่ด้วยการ *ล้าง* ใจเมื่อใจของเรา

สะอาดกายวาก็ดีตามไปด้วยกายวาจใจจากใจที่ดีใจที่ไม่คิดที่จะเอารัดเอาเปรียบใคร (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 25 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(137) มันเป็นธรรมชาติ ใจเราก็ค่อย ๆ **ซึมซับ**ว่า มันไม่มีอะไรที่มันคงที่ถาวร นี่นา อ้อ มันก็มีมา มีไป มันก็เป็นธรรมดา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (134)–(137) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “น้ำ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 65 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือน้ำ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือน้ำ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

น้ำ	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ชุ่มฉ่ำได้]	[+ ชุ่มฉ่ำได้]	[+ ชุ่มฉ่ำได้]
[+ สะอาดได้]	[+ สะอาดได้]	[+ สะอาดได้]

9.4 [จิตใจคือเชือก]

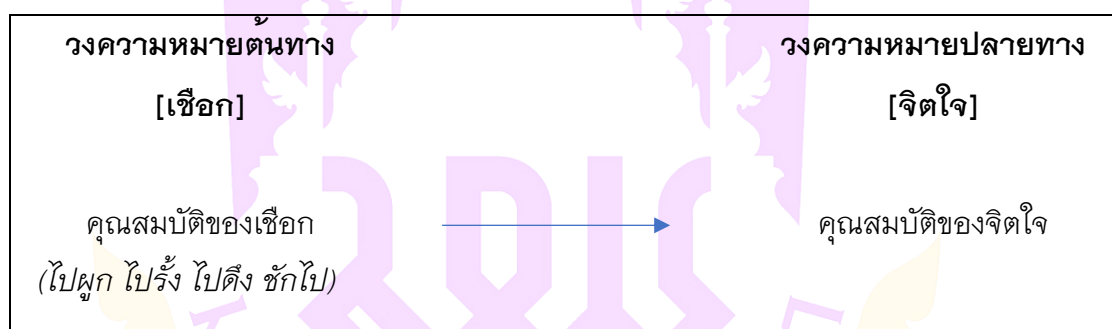
มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือเชือก] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “เชือก” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือ

สิ่งที่ถูกผูก รั้ง ดึง และชักออกได้จากความคิดปรุงแต่ง ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ
ไปผูก ไปรั้ง ไปดึง ชักไป

(138) คิดปรุงแต่งเรื่องเล็ก ๆ กลายเป็นเรื่องใหญ่โตมโหฬาร กลายเป็นทุกซ์
ต้องกลับไปดูที่ต้นเหตุว่าจิตมันไปผูก ไปรัด ไปรั้ง ไปดึง เรื่องนี้ เรื่องนั้น เรื่องไม่เป็นเรื่อง
ก็เอามาเป็นเรื่องจนได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(139) ปัจจุบันอะไรอีกหลาย ๆ อย่างเราเทียบกับโลกถูกจิตนำไปผูกจิตชักไป
โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นก็ล้วนแต่มาจากโรคภัยไข้เจ็บที่เกิดจากจิตของมนุษย์เพื่อจิตใจของมนุษย์
(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (138)–(139) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “เชือก” โดยจะ
เห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่
ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain)
กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 66 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือเชือก]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือเชือก] จึงพิสูจน์
ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เชือก	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ผูกติดกับสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้]	[+ ผูกติดกับสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้]	[+ ผูกติดกับสิ่งใด สิ่งหนึ่งได้]
[+ รั้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ได้]	[+ รั้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ได้]	[+ รั้งสิ่งใดสิ่งหนึ่งไว้ได้]

9.5 [จิตใจคือดอกไม้]

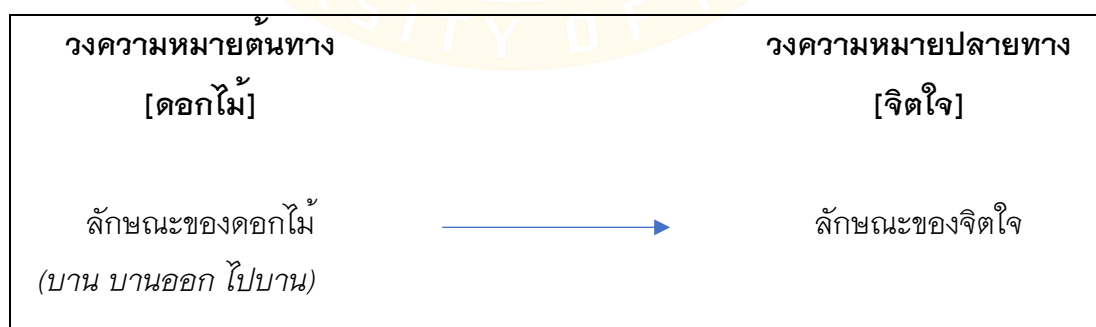
มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือดอกไม้] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “ดอกไม้” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือ มีลักษณะความสวยงามของดอกไม้บาน ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *บาน บานออก ไปบาน*

(140) เขาทิ้งไปแต่เขาไม่ทำร้ายเรากับลูกก็ดีแล้ว เขาไม่ได้มาเบียดเบียนเรา ไม่เอาเรื่องของเราในตอนที่เราอยู่ด้วยกัน มารู้อะไรของกันและกันแล้วเอาไปเผา เอาไปแฉ เอาไปแชร์ เราโชคดี โชคดีที่แค่ทิ้งกันเฉย ๆ คือแบบนี้มันก็เลยทำให้คนบางคนใจ *บาน* (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 19 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(141) *พอบานออกก็เหมือนกับเปิดไปเห็นโลกข้างนอก แล้วเข้าใจธรรมดา ธรรมดาของโลก ว่ามันไม่มีอะไรที่ได้ตั้งใจเราสักเรื่อง แล้วบางคนก็ยิ้มแย้มแจ่มใส หน้าบาน แต่ไปบานผิดที่ก็ได้เหมือนกันนะโยม อ้อ พ่อแม่ตายเหวอ ดีนะ ถ้ายังอยู่นี้ หมดหลายบาทนะเจ๊นะ อัมพาทแบบนี้หมดอีกเป็นล้านเลยนะ ดีใจแล้ว ที่พ่อแม่ตาย หน้าบานแบบนี้อาจจะหน้าแตกก็ได้โยม ขออภัย*

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 19 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (140)–(141) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ดอกไม้” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 67 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือดอกไม้]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือดอกไม้] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดอกไม้	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ บานได้]	[+ บานได้]	[+ บานได้]

9.6 [จิตใจคือร่างกาย]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือร่างกาย] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโรใช้ “ร่างกาย” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือมีลักษณะเดียวกับร่างกายที่มีความผิดปกติได้ เช่น มีไขมันพอก ไม่มีกล้ามเนื้อหัวใจ อ้วน ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ไขมันพอกใจ กล้ามเนื้อหัวใจ ใจอ้วน*

(142) ถ้าอยู่ตรงไหนแล้วอึดอัด คุยกับใครแล้วอึดอัด ทำอะไรแล้วอึดอัด แสดงว่าเราอ้วนแล้วแหละ ข้อคิดจากคำคำนี้ *ไขมันพอกใจ* มากเกินไป ไม่ได้เคยออกกำลังกาย *ไม่มีกล้ามเนื้อหัวใจ ใจอ้วน* เกินไปทำอะไรก็อึดอัดใจไปตลอดนั่นแหละโยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 30 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (142) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ร่างกาย” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 68 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือร่างกาย]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือร่างกาย] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ร่างกาย	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ เป็นโรคได้]	[+ เป็นโรคได้]	[+ เป็นโรคได้]
[+ ต้องบำรุงรักษา]	[+ ต้องบำรุงรักษา]	[+ ต้องบำรุงรักษา]

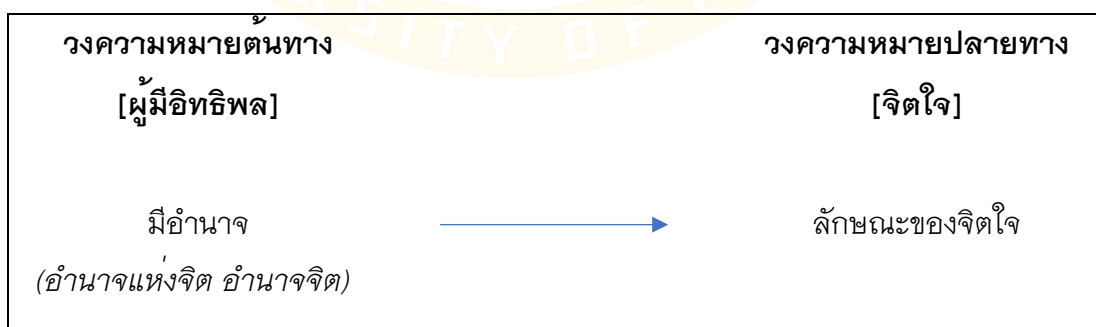
9.7 [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล]

มนุอุปลักษณะ [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล] เป็นมนุอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 2 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ผู้มีอิทธิพล” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “จิตใจ” คือสิ่งที่มีอำนาจในการกำหนดการเกิดของมนุษย์ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ *อำนาจจิต* *อำนาจแห่งจิต*

(143) เนียมมันเกิดความเป็น ภพฉันทวย ฉันทเลิศฉันท โอเวอร์ ฉันทใหญ่กว่านะ ฉันทเล็กกว่าจ้งเลย ทำไมฉันท ฉันทต่ำต้อยเหลือเกิน มันคือภพชาติที่จิตมันสร้างอยู่ทุกขณะ เมื่อจิตมันสร้างอยู่แล้วมันตายไปมันจะไปไหน มันก็ไปตาม*อำนาจจิต* (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(144) สัตว์ทั้งหลายคือสิ่งมีชีวิตทั้งปวงนะก็ไปตาม*อำนาจแห่งจิต*ก็คือคำที่กำหนดให้ชีวิตมนุษย์ไปเกิดแล้วก็ไปเรื่องนั้นเรื่องนั้นมันก็กลายเป็นว่ามนุษย์กำลังเป็นไปตามธรรมชาติที่มนุษย์สร้างไว้เองแล้วก็บอกว่ามนุษย์เลือกเกิดไม่ได้จริง ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 30 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (143)–(144) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ผู้มีอิทธิพล” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นทางการที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 69 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือผู้มีอิทธิพล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

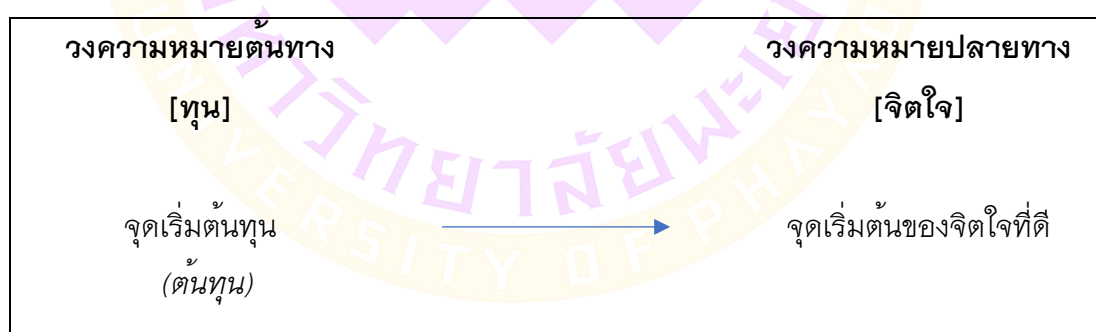
ผู้มีอิทธิพล	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นมนุษย์]	[- เป็นมนุษย์]	
[+ มีอำนาจ]	[+ มีอำนาจ]	[+ มีอำนาจ]
[+ มีหน้าที่ควบคุม]	[+ มีหน้าที่ควบคุม]	[+ มีหน้าที่ควบคุม]

9.8 [จิตใจคือทุน]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือทุน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ทุน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” ที่ดีถือเป็นต้นทุนที่ดี ในการมองโลก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ต้นทุน*

(145) แต่ใจเราก็ต้องสวຍไว้ก่อน ก็คือใจเราต้องมี*ต้นทุน*ที่ดีไว้ก่อน คือ คิดดีกับคนอื่น ๆ ไว้ก่อนเขาจะมองเราดีไม่ดีใครจะเป็นอย่างไรเรามองดีไปก่อน เพื่อให้ใจเรามี*ต้นทุน* ในการไปช่วยคนที่ไม่ดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 3 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (145) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ทุน” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 70 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือทุน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือทุน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

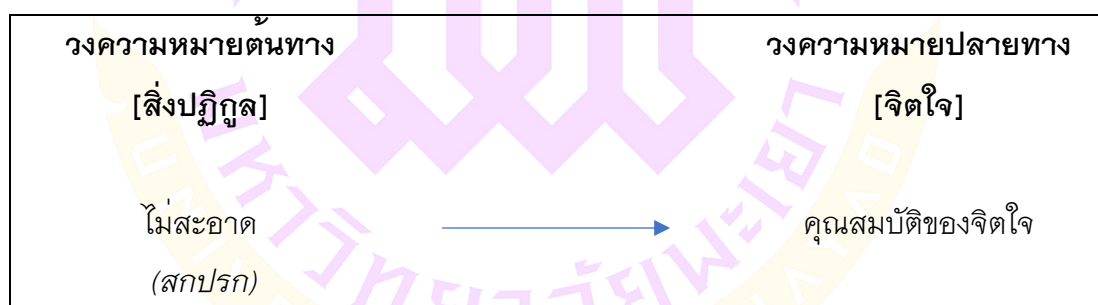
ทวน	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีค่า]	[+ มีค่า]	[+ มีค่า]

9.9 [จิตใจคือปฏิบูล]

มโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือปฏิบูล] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “ปฏิบูล” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “จิตใจ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “จิตใจ” มีลักษณะเดียวกับสิ่งปฏิบูล คือ สกปรกและสามารถทำความสะอาดได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *สกปรก*

(146) บันไดสวรรค์ หรือบันไดนรก ขึ้นอยู่กับคนในบ้าน ใจสะอาดหรือใจสกปรก สวรรค์นรก อยู่ที่ใจของคนในบ้านนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 26 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (146) พบว่า “จิตใจ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ปฏิบูล” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “จิตใจ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 71 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [จิตใจคือสิ่งปฏิบูล]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [จิตใจคือสิ่งปฏิบูล] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งปฏิบูล	จิตใจ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ สกปรก]	[+ สกปรก]	[+ สกปรก]
[+ ต้องทำความสะอาด]	[+ ต้องทำความสะอาด]	[+ ต้องทำความสะอาด]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อุปลักษณะจิตใจ มีการสื่อสาร มโนอุปลักษณะ 9 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 48 ถ้อยคำ ดังรายละเอียด ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 9 แสดงจำนวนอุปลักษณะจิตใจและมโนอุปลักษณะจิตใจ

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณะ	ร้อยละ
9	อุปลักษณะจิตใจ	[จิตใจคือคน]	25	52.08
		[จิตใจคือสิ่งของ]	5	10.41
		[จิตใจคือน้ำ]	4	8.33
		[จิตใจคือเชือก]	4	8.33
		[จิตใจคือดอกไม้]	3	6.25
		[จิตใจคือร่างกาย]	3	6.25
		[จิตใจคือผู้มีอิทธิพล]	2	4.17
		[จิตใจคือทุน]	1	2.09
		[จิตใจคือสิ่งปฏิภูล]	1	2.09
	รวม	9	48	100

10. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “ชีวิต”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “ชีวิต” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับ “จิตใจ” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในความหมาย (domain) ของ การเดินทาง การต่อสู้ การเติบโตของต้นไม้ การลงทุน ละคร การเรียน นักโทษ และอาวุธ จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับกิเลส 84 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(147) อยู่ดีให้กำลังใจโยมนะ ใครที่รู้สู้กว่าชีวิตมันจะต้อง**ขับเค็ลื่อน**กันต่อไป ก็ต้อง**ขับกันต่อไป** ไม่มีใครอยู่เฉย ๆ แล้วจะได้อะไร ไม่ได้อะไร แต่ก็ยังได้บ้างก็ยังดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(148) **แผล**เก่าก็ยังไม่วันทหาย แผลใหม่ก็มาอีกแล้ว เนี่ยท่านทั้งหลายชีวิตบางคนนี้มีแต่**แผล** **แผล**จริง ๆ นะโยม **แผล**เรื่องเงิน **แผล**เรื่องครอบครัวบ้าง **แผล**เรื่องเพื่อนฝูงบ้าง **แผล**เรื่องนั้นเรื่องนี้มันเป็นแผลใหม่ **แผล**เก่าเต็มไปหมดเลยชีวิตมีแต่**แผล**เต็มไปหมด แต่เนี่ยโยม

บางที่แปลเก่า แปลเดียวนะแต่ว่ามันเจ็บไปทั้งปีจริง ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อบอนไลน์)

(149) บางคนโตขึ้นมาถูกโกงเงิน ในวิชาเรียนหนี้ไม่มีสอน ถูกโกงไป 3 ล้าน 5 ล้าน 8 ล้าน มันก็คือค่าใช้จ่ายในการเรียนอยู่ดีนะโยม เพราะว่ามันก็คือลักษณะของการที่มาเรียนวิชาใหม่ที่ไม่เคยเจอมาก่อน อย่างวิชาใจคน วิชาที่จะต้องรู้ว่า “รู้หน้าไม่รู้ใจ” หนี้ยืมเงินไปแล้วไม่คืน กลายเป็นว่าหนี้แหละคือค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่ายที่สุดท่ายก็ต้องมีการเสียอยู่ดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 1 กันยายน 2564, สื่อบอนไลน์)

10.1 มโนอุปลักษณ์ “ชีวิต” ที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ชีวิต” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อทำให้ “ชีวิต” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ชีวิต” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 11 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้ 1) [ชีวิตคือการเดินทาง] 2) [ชีวิตคือการต่อสู้] 3) [ชีวิตคือการลงทุน] 4) [ชีวิตคือไม้ใกล้ฝั่ง] 5) [ชีวิตคือละคร] 6) [ชีวิตคือการเรียน] 7) [ชีวิตคือนักโทษ] และ 8) [ชีวิตคืออาวุธ]

10.1.1 [ชีวิตคือการเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการเดินทาง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 18 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การเดินทาง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิตมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับยานพาหนะที่สามารถขับเคลื่อนไปได้ เห็นจุดเริ่มต้นของชีวิตเช่นเดียวกับยานพาหนะที่มีจุดเริ่มต้น และเห็นการเคลื่อนที่ของชีวิตจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งเช่นเดียวกับยานพาหนะเช่นกัน โดยเส้นทางที่เดินทางนั้นมีทั้งราบเรียบและสะดุด หรือวิธีการเดินทางมีทั้งการใช้ยานพาหนะที่หลากหลายซึ่งใช้วิธีการเดินทางต่าง ๆ เพื่อจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ รถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ ปั่นขับเคลื่อน ขับกันต่อไป จะพาแวะไหน เส้นทางเดิน ทางเดิน เดินทาง ปลายทาง ผ่านจุด ๆ นั้น ผ่านมาได้จุด ๆ หนึ่ง ราบเรียบ สะดุด นั่งเรือ ขึ้นฝั่ง เดินทางมาถึง

(150) บางบ้านมีรถยนต์เก่า ๆ มอเตอร์ไซด์เก่า ๆ จักรยานเก่า ๆ เขาปั่นส่งเรามาโรงเรียนจนบางคนประสบความสำเร็จในชีวิต ข้าคูนี่ส่งเราเดินมาไกลขนาดนี้

เลยหรือ ส่งมาจนประสบความสำเร็จในชีวิตในระดับที่เราพึงพอใจ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 31 ธันวาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(151) อยู่ดีให้กำลังใจโยมนะ ใครที่รู้สึกว่าคุณชีวิตมันจะต้อง**ขับเคลื่อน**กันต่อไป ก็ต้อง**ขับเคลื่อนต่อไป** ไม่มีใครอยู่เฉย ๆ แล้วจะได้อะไร ไม่ได้อะไร แต่ก็ยังได้บ้างก็ยังดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 8 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(152) โลกธรรม 8 มีลาภเสื่อมลาภมียศเสื่อมยศนิทานสรรเสริญสุขทุกข์มันก็เป็นของคู่กันทั้งหมด 8 ประการ ฉะนั้นน้ำตาเทียมมน้ำตาเชอมนั้นก็ไหลหยดรดตรงนี้ทุกคนมีความทุกข์หมดเลย **ไม่ว่าจะพาแวะไหน**ก็ทำให้ทุกคนก็ล้วนแต่มีความทุกข์ใจ ร้อนใจเดือดเนื้อร้อนใจสารพัดมากมาย (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 11 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(153) เพราะเชื่อแม่แท้ ๆ จึงทำให้ชีวิตได้เจอของดีได้ฝึกได้ทำให้เห็น**สังขาร**ความจริง ว่าชีวิต**เส้นทางเดิน**เป็นแบบนี้ มีขึ้นบ้างลงบ้างเป็นเรื่องธรรมดา (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 27 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(154) วันนี้อาศัยความทุกข์นั้นแหละที่เรา**เลือกทางเดิน**ของชีวิตเราเอง ฝึกฝนตน ฝึกฝนให้เห็นสังขารและเข้าใจมันแล้ววางใจนิ่งๆ ไว้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 27 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(155) ระหว่างทาง อาจจะสำคัญกว่าบุญปลายทาง บางคนเลือกที่จะ**เดินทาง**ไปทำบุญที่**ปลายทาง** แต่บางคนก็เลือกที่จะทำบุญในขณะที่เดินทางไปทำบุญที่**ปลายทาง** หมายความว่าในขณะที่**เดินทาง**ไปบางคนก็เลือกที่จะพยายามฝึกตนไม่ให้โลภ ไม่ให้โกรธ ไม่ให้หลง ในขณะที่**เดินทาง**ไปก็ละความเพิลิตเพลินที่จิตมันไปเกี่ยวข้องกับความสุขโลก โกรธ หลง**เดินทาง**ไปก็ได้บุญแล้ว ยังไม่ทันจะถึงปลายทางที่ทำบุญเก็บ**ปลายทาง**ก็ได้บุญไปตลอด

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 23 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

(156) ท่านครับ เรื่องร้าย ๆ นะ ผมผ่าน**จุด ๆ** นั้นมาแล้ว ทุกข์ที่สุดของชีวิต ผมผ่าน**จุด ๆ** นั้นมันมาแล้ว (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 23 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(157) ก็เห็นชีวิตคน ๆ นี้ไม่ได้สบายเลย ผ่านมา**ได้จุด ๆ** หนึ่ง ก็ไปเจออีกสองจุดสามจุด สามเรื่องสี่เรื่องห้าเรื่อง เอ๊ะ ทำไมชีวิตคน ๆ นี้เจอแต่เรื่อง (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 23 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(158) ตลอดทางเดินชีวิตยาวไกล ฉันไม่ได้**ราบเรียบ**เหมือนพื้นที่เห็น
ตอนนี้เลย ชีวิต**สะดุด**ติดขัดเหลือเกินกับการตัดสินใจทำไปในครั้งนั้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา
สุนทรโร, 7 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

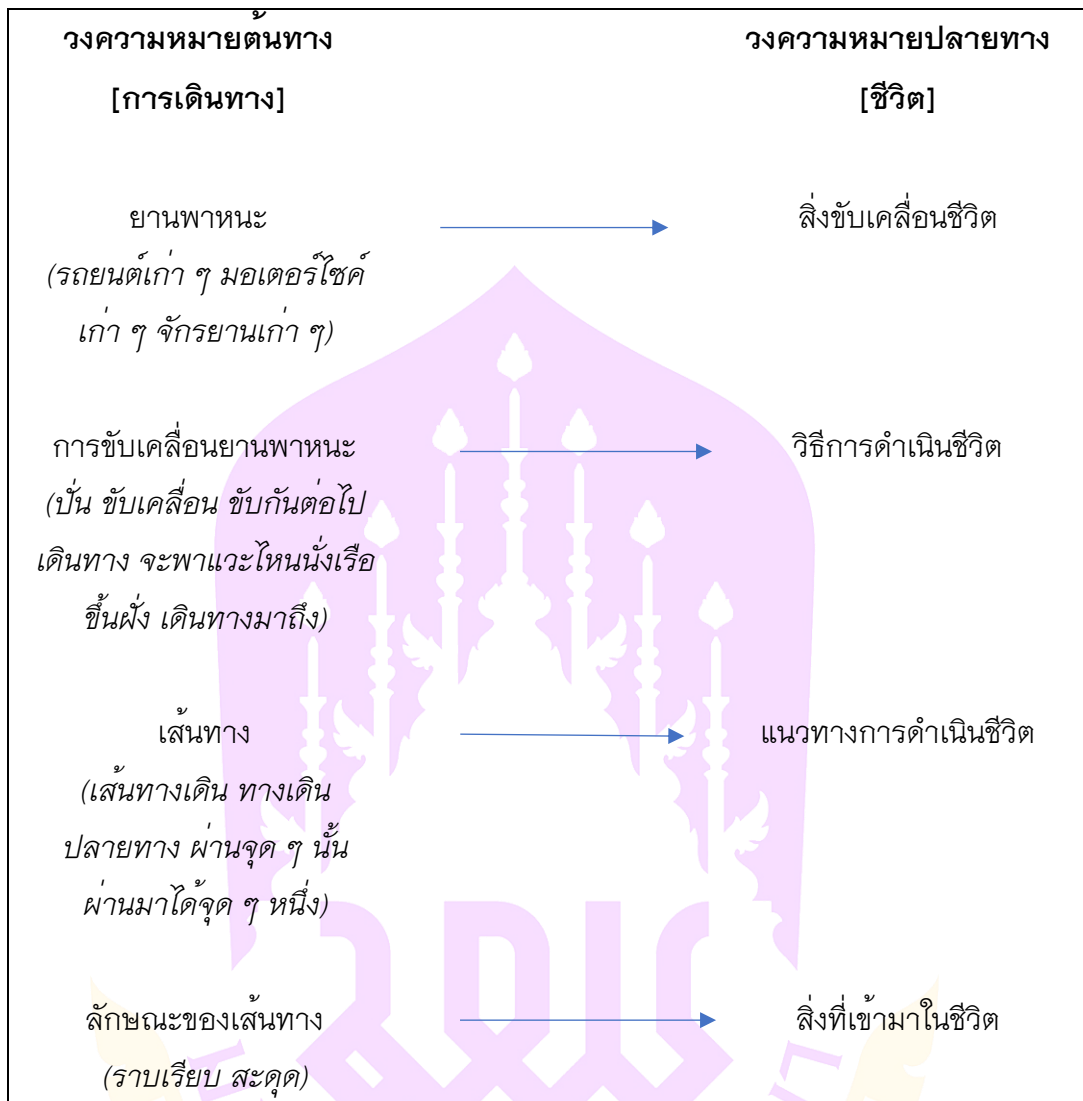
(159) เรือก็ชนแล่น **นั่งเรือ**เสร็จแล้ว**ขึ้นฝั่ง** จะมีใครบ้างหนอที่แบกเรือ
ไปต่อ มันก็ไประเ็ดยวประดวาก็เรื่องของเรือ อะไรในโลกนี้ก็แบบนี้เหมือนกัน (พระครูสังฆรักษ์
ศักดิ์ดา สุนทรโร, 4 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(160) ความรู้สึกว่ามีตัวมีตนลดทีลุมานะได้มากเท่าไรลดความเห็น
แก่ตัวได้มากเท่าไรกระจายออกไปให้ผู้อื่นได้มีความสุขโดยที่ไม่ได้เป็นอะไรนี่คือความหมาย
ที่มนุษย์ควรจะต้องสร้างก่อนที่ลมหายใจสุดท้ายจะ**เดินทางมาถึง**ก่อนจึงขอให้เราทุกท่าน
แม้จะไม่เคยเจอรักแท้เคยให้แต่ไม่เคยได้ก็ให้เรื่อย ๆ นะโยมนะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร,
27 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(161) รองเท้าถูกสร้างมาเพียงเพื่อให้เราสามารถที่จะเดินฝ่าหนาม
บน**เส้นทางเดิน**ของชีวิต (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 3 เมษายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (150)–(161) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “การเดินทาง”
โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นทางการที่สัมพันธ์กัน
ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain)
กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 72 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการเดินทาง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการเดินทาง]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเดินทาง	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ มีการขับเคลื่อน]	[+ มีการขับเคลื่อน]	[+ มีการขับเคลื่อน]
[+ มีเส้นทางเดิน]	[+ มีเส้นทางเดิน]	[+ มีเส้นทางเดิน]

10.1.2 [ชีวิตคือการต่อสู้]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการต่อสู้] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 25 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “การต่อสู้” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่าชีวิต จะมีการต่อสู้อยู่เรื่อย ๆ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเงิน เรื่องครอบครัว เรื่องเพื่อนฝูง จนเกิดเป็นแผลเก่าและแผลใหม่เต็มไปหมด บางคนก็ถูกทำร้าย ทำให้เจ็บ และบางครั้งเป็นดังสงคราม ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ ถูกทำร้าย ทำร้ายแบบเล็ก ๆ เคยเจ็บ ความเจ็บเจ็บซ้ำ สงคราม แผลเก่า แผลใหม่ มีแต่แผล แผลจริง ๆ แผลเรื่องเงิน แผลเรื่องครอบครัวบ้าง แผลเรื่องเพื่อนฝูงบ้าง แผลเรื่องนู่นเรื่องนี้ แผลใหม่ แผลเก่าเต็มไปหมด มีแต่แผลเต็มไปหมด แผลเดียว เจ็บไปทั้งปี ไปเกาะไปเกาะ กลายเป็นตกสะเก็ด มันจะหาย กลายเป็นหนองขึ้นมาใหม่ แผลเดียว

(162) ได้ยินโยมบางคนเขาบอกว่าฉันจะต้องเป็นคนร้ายก็เพราะว่าฉันไม่เคยถูกทำร้ายมาก่อนที่จะดูเหมือนจะเป็นคนร้าย ๆ วันนี้นะเพราะว่าฉันไม่เคยถูกทำร้ายมาก่อนฉันก็เลยต้องร้ายกลับไปแล้วจะอยู่กันยังไงก็ดีกว่าโลกนี้มันจะอยู่เป็นยังไงบ้างมีใครบ้างที่ไม่ถูกทำร้ายมาก่อนนะมันไม่มีใครเลยโยมที่ไม่ถูกทำร้ายจะทำร้ายแบบเล็ก ๆ ทำอะไรแบบใหญ่ ๆ ยังไงก็ต้องถูกทำร้าย

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 4 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

(163) ทุกอย่างมันจะค่อย ๆ เวลาที่มันเคยเจ็บ เวลามันจะทำให้ห่างความเจ็บไปเรื่อย ๆ แล้วถ้าว่าวันหนึ่งวันใด หวนกลับมาคิด ก็ให้ทำความเข้าใจว่า อ้อ มันเป็นธรรมดา มันเกิดขึ้น เดียวมันก็มีใครบ้าง มีรักบ้าง มองให้มันช้า ๆ มองให้เป็นประสบการณ์ของชีวิต (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 1 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

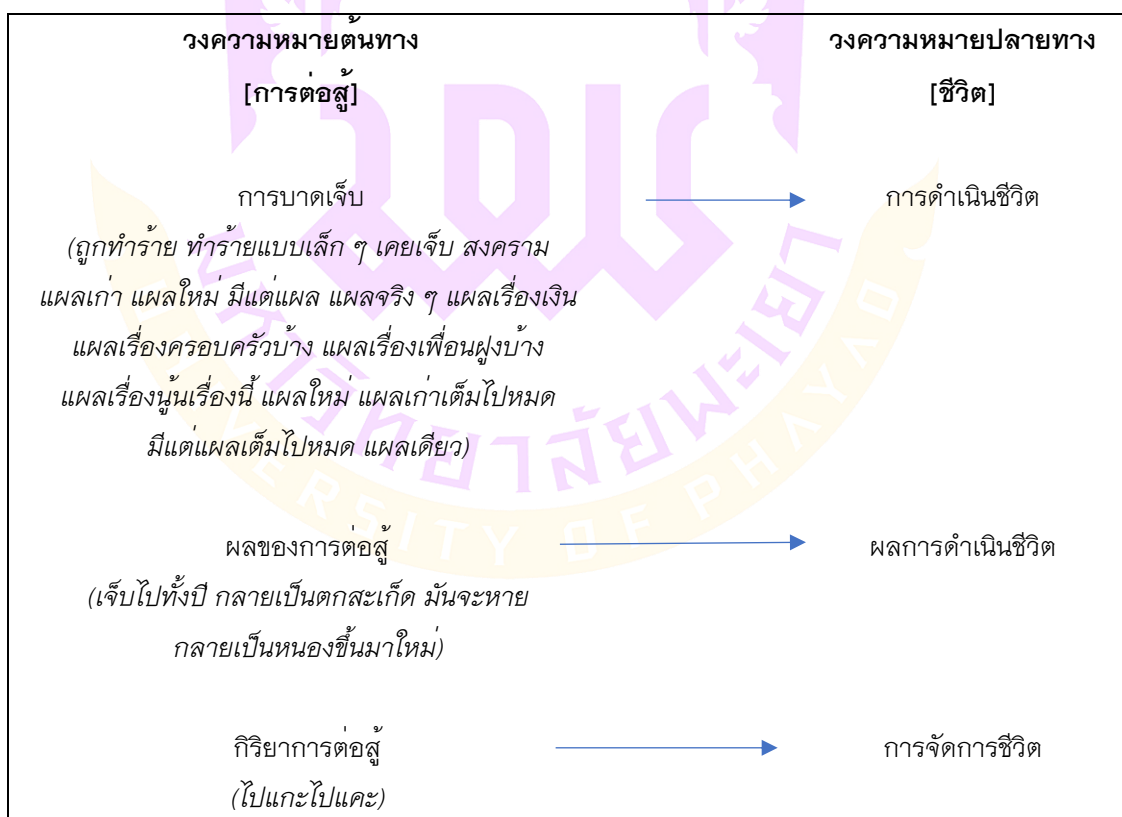
(164) ขอเป็นกำลังใจเต็มในยุคนี้นี้ใครที่ยังลืมนิดไม่ได้และยังรู้สึกว่าการทำไมเหตุการณ์นี้มาทำให้เราจะต้องเจ็บซ้ำเดือตรอนก็ขอให้ตั้งใจว่าเดี๋ยวมันก็ผ่านไปเพียงแค่ว่าเราทำดีเท่านั้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 30 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(165) ประโยคหนึ่งที่ฟังแล้วรู้สึกสะเทือนใจก็คือแม่เขาบอกว่า ฉันเนี่ยอยากจะยกเลิกความเป็นแม่แก่แล้วกัน อยากจะลาออกจากความเป็นแม่แก่เหลือเกิน ลูกก็บอกว่าหนูก็ไม่ได้อยากเกิดมาเป็นลูกแม่เหมือนกัน ซึ่งมันก็เลยกลายเป็นว่าเป็นสงครามย่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 15 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(166) แผลเก่าก็ยังไม่ทันหาย แผลใหม่ก็มาอีกแล้ว เนี่ยท่านทั้งหลายชีวิตบางคนนี้มีแต่แผล แผลจริง ๆ นะโยม แผลเรื่องเงิน แผลเรื่องครอบครัวบ้าง แผลเรื่องเพื่อนฝูงบ้าง แผลเรื่องนู่นเรื่องนี้มันเป็นแผลใหม่ แผลเก่าเต็มไปหมดเลยชีวิตมีแต่แผลเต็มไปหมด แต่เนี่ยโยมบางทีแผลเก่า แผลเดี๋ยวนะแต่ว่ามันเจ็บไปทั้งปีจริง ๆ เพราะว่ามันจะหาย จะหายขึ้นมาก็ไปแกะไปแคะมันจนกระทั่งว่ามันกลายเป็นตกสะเก็ด มันจะหายแล้วมันกลายเป็นหนองขึ้นมาใหม่ แผลเดี๋ยวกลายเป็นเพราะว่าไปสะกิดมันขึ้นมาบ่อย ๆ

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (162)–(166) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “การต่อสู้” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 73 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการต่อสู้]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการต่อสู้]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การต่อสู้	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ มีการบาดเจ็บ]	[+ มีการบาดเจ็บ]	[+ มีการบาดเจ็บ]
[+ มีการจัดการ]	[+ มีการจัดการ]	[+ มีการจัดการ]

10.1.3 [ชีวิตคือการลงทุน]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการลงทุน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 9 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “การลงทุน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต มีจะ การต่อสู้อยู่เรื่อย ๆ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเงิน เรื่องครอบครัว เรื่องเพื่อนฝูง จนเกิดเป็นแผลเก่า และแผลใหม่เต็มไปหมด บางคนก็ถูกทำร้าย ทำให้เจ็บ และบางครั้งเป็นตั้งสงคราม ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ค่าใช้จ่าย ราคาแพง จ่ายทั้งชีวิต เอาชีวิตไปลงเข้า ไปรวมหุ้น มีค่าใช้จ่าย ราคาแพง กำลังลงทุน การลงทุน*

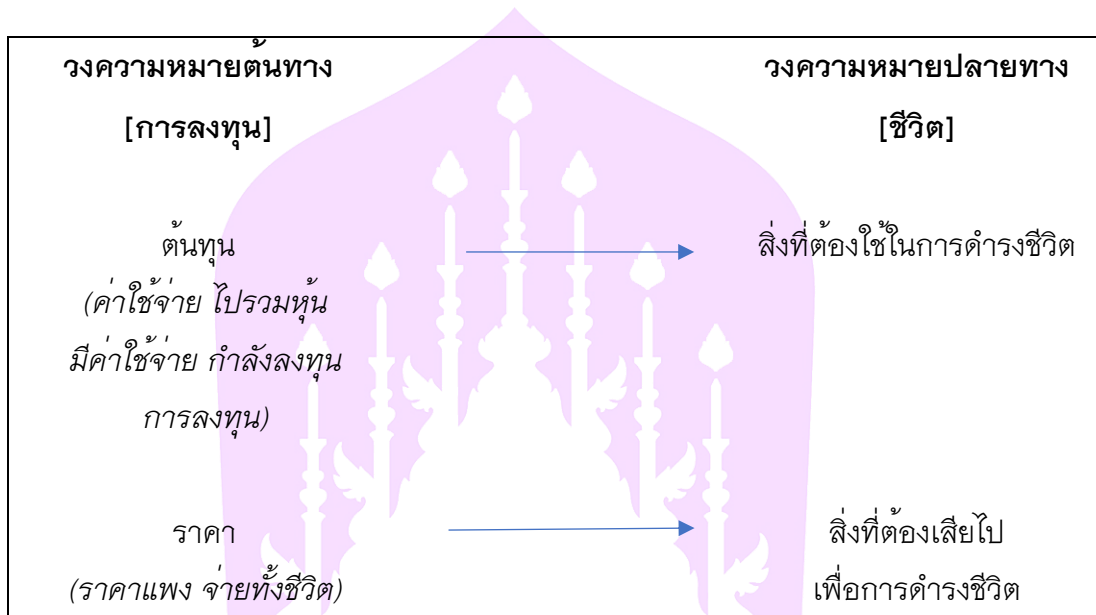
(167) เพราะว่ามันก็คือลักษณะของการที่มาเรียนวิชาใหม่ที่ไม่เคยเจอมาก่อน อย่างวิชาใจคน วิชาที่จะต้องรู้ว่า “รู้หน้าไม่รู้ใจ” หนี้ยืมเงินไปแล้วไม่คืน กลายเป็นว่านั่นแหละคือ*ค่าใช้จ่าย ค่าใช้จ่าย*ที่สุดท้ายก็ต้องมีการเสียอยู่ดี มันเป็นบทเรียน*ราคาแพง* บางคนไม่ได้จ่ายด้วยเงินแต่*จ่ายทั้งชีวิต เอาชีวิตไปลงเข้า ไปรวมหุ้น*กับบางคนหนี้ รักเขา เมตตาเขา แต่สุดท้ายบางคนก็บอก แหมเสียเวลาของชีวิตไปจริง ๆ เลย *ทุกอย่างมีค่าใช้จ่าย*หมดเลยโยม มันเป็นบทเรียน*ราคาแพง* เพราะเวลาชีวิตของบางคนมันแทนค่าด้วยเงินไม่ได้นะ

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 1 กันยายน 2564, สื่อบอนไลน์)

(168) เรากำลังลงทุนเป็นการลงทุนที่เชื่อว่าทุกท่านจะเข้าใจว่านี่คือการลงทุนที่กายนี้ มันจะหักมาก่อนที่มันจะพังจะไปจะเสียจะหายวันหนึ่งเราจะเข้าใจว่ารถคันนี้มันมีคุณค่าเพราะว่ามันได้สร้างประโยชน์ให้กับโลกนี้มากเหลือเกินกายนี้ก็เช่นกัน สร้างประโยชน์ให้กับโลกนี้ให้มากโลกนี้คงไม่ต้องมองถึงความยิ่งใหญ่ของโลกแต่ให้มองถึงว่าวันนี้เรากำลังสร้างประโยชน์ให้กับโลกเล็ก ๆ

(พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 7 มีนาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (167)–(168) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “การลงทุน” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 74 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการลงทุน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการลงทุน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การลงทุน	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ มีต้นทุน]	[+ มีต้นทุน]	[+ มีต้นทุน]
[+ มีค่าใช้จ่าย]	[+ มีค่าใช้จ่าย]	[+ มีค่าใช้จ่าย]

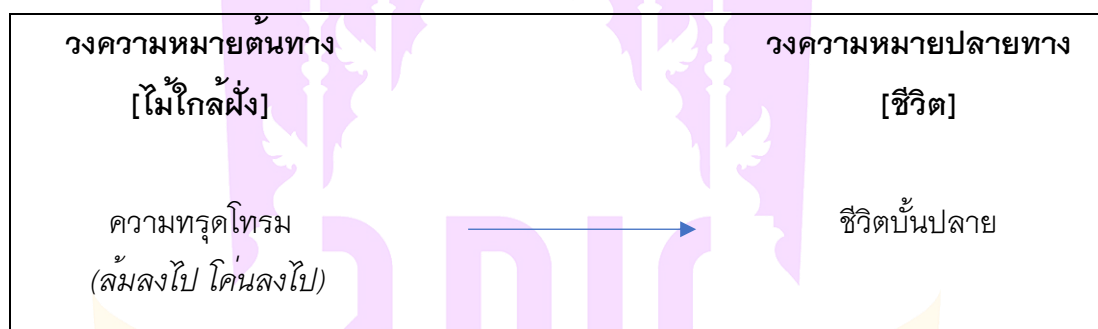
10.4 [ชีวิตคือไม้ไผ่ผึ่ง]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือไม้ไผ่ผึ่ง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 2 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโรใช้ “ไม้ไผ่ผึ่ง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต มีแต่ความทรุดโทรมไปเรื่อย ๆ สักวันหนึ่งต้องจากไป เหมือนไม้ไผ่ผึ่งที่โคนล้มลงไป ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ ล้มลงไป โคนล้มไป

(169) ไม้ไผ่ก็คล้ายกับโยมคือไม้ไผ่ก็อยู่ในอุปมาเหมือนกับว่ามันพร้อมจะล้มลงไป มันพร้อมจะโค่นลงไป แล้วฝั่งที่พูดถึงนี่ก็คือถ้าเปรียบเทียบกับชีวิตของคนนะ เหมือนไม้ไผ่ก็คล้ายกับฝั่งแห่งความแก่ก็กำลังแก่ไปมันโน้มไปสู่ความแก่มันไม่ได้หนุ่มขึ้นทุกวันเลย ฝั่งแห่งความเจ็บป่วยมันก็น้อมไปสู่ความเจ็บป่วยนะ ไม่มีใครที่จะแข็งแรงตลอด

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 17 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (169) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “ไม้ไผ่” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 75 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือไม้ไผ่]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือไม้ไผ่] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

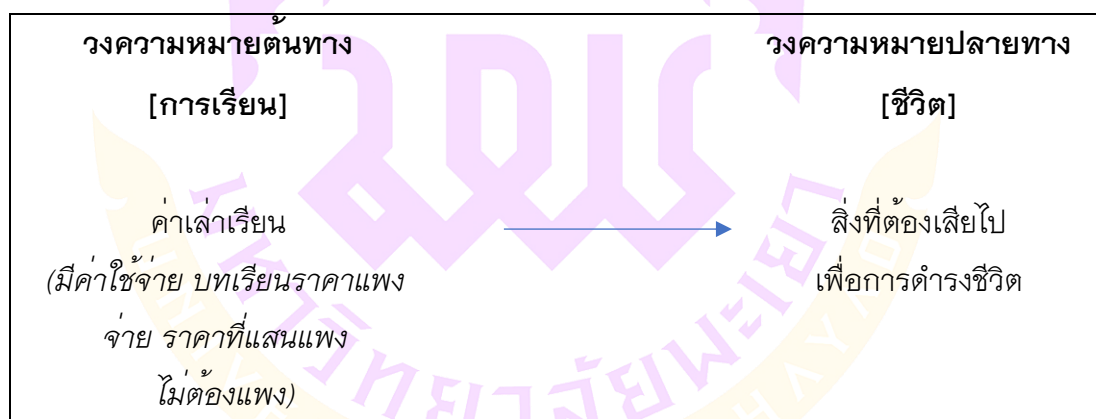
ไม้ไผ่	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นพืช]	[- เป็นพืช]	
[+ มีความทรุดโทรม]	[+ มีความทรุดโทรม]	[+ มีความทรุดโทรม]
[+ ตายได้]	[+ ตายได้]	[+ ตายได้]

10.5 [ชีวิตคือการเรียน]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการเรียน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 5 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโรใช้ “การเรียน ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต คือ การเรียนที่เราต้องมีค่าใช้จ่าย ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *มีค่าใช้จ่าย บทเรียนราคาแพง จ่าย ราคาที่แสนแพง ไม่ต้องแพง*

(170) ทุกช่วงเวลาของชีวิตล้วนมีค่าใช้จ่ายและอาจเป็นบทเรียนราคาแพง ข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นนี้ขอให้เป็นอีก 1 วัน สำหรับการเรียนรู้อาจต้องจ่ายในราคาที่แสนแพง ขอให้ตั้งใจให้มากเพื่อ *ค่าใช้จ่ายไม่ต้องแพง* เท่านั้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 1 กันยายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (170) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “การเรียน ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 76 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือการเรียน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือการเรียน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเรียนรู้	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ มีค่าใช้จ่าย]	[+ มีค่าใช้จ่าย]	[+ มีค่าใช้จ่าย]
[+ ได้เรียนรู้]	[+ ได้เรียนรู้]	[+ ได้เรียนรู้]

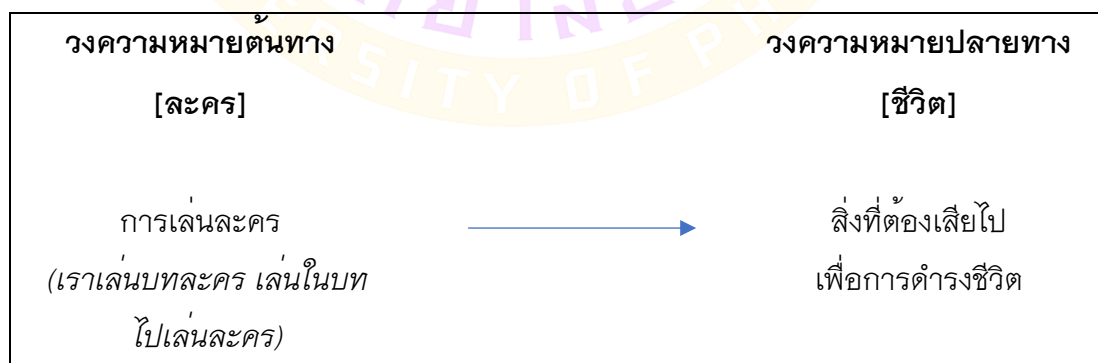
10.6 [ชีวิตคือละคร]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือละคร] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ละคร” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต คือ การดำเนินไปตามบทละครเหมือนเรากำลังเล่นละคร ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เราเล่นบทละคร เล่นในบท ไปเล่นละคร*

(171) *เราเล่นบทละคร*ของชีวิตนะ เรา*ไปเล่นในบท*ของความเลว แต่ถ้าคนทั้งหลายจะชอบความเลวแล้วเราก็รู้สึกว่าคุณทั้งหลายชอบความเลว นั้นเราก็เลว เราจะได้เป็นที่ชื่นชมของคนทั้งหลาย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(172) เรามีหน้าที่เพียงแค่พิจารณาว่าทุกอย่างมันมีมา มีไป มีเกิดขึ้น มีตั้งอยู่ มีดับไป เรามีหน้าที่แค่เห็นโลกแล้วก็ไม่ต้อง*ไปเล่นละคร*กับแบบชนิดที่ต้องไปโกรธไปอาฆาตพยาบาทของเวรนะ เราก็มีหน้าที่รู้ได้เท่านี้ก็ดีแล้ว (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 11 กรกฎาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (171)–(172) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “ละคร” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 77 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือละคร]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือละคร] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ละคร	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นความบันเทิง]	[- เป็นความบันเทิง]	
[+ มีบท]	[+ มีบท]	[+ มีบท]
[+ มีผู้เล่นไปตามบท]	[+ มีผู้เล่นไปตามบท]	[+ มีผู้เล่นไปตามบท]

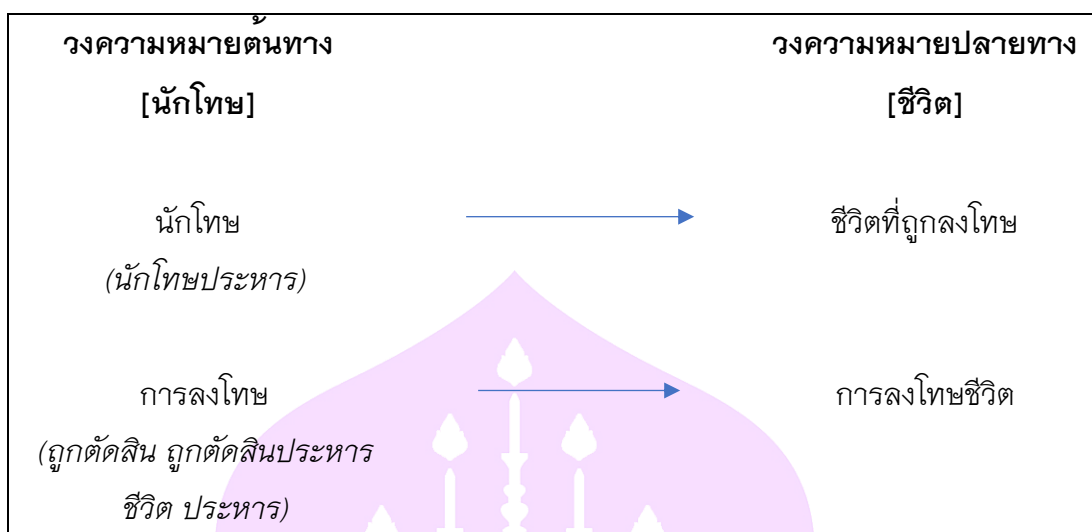
10.7 [ชีวิตคือนักโทษ]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือนักโทษ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “นักโทษ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต เป็นสิ่งที่ถูกกำหนด พิพากษ์ ตัดสินไว้เรียบร้อยแล้วโดยการใช้ชีวิตคือการรับโทษหนัก ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *นักโทษประหาร ถูกตัดสิน ถูกตัดสินประหารชีวิต ประหาร*

(173) ขอให้ได้พิจารณาถึงความเหมือนพวกเราที่มีความเหมือนกันอีกอย่างหนึ่งชัดเจนคือการที่เราเป็น**นักโทษประหารชีวิต**ตั้งแต่เกิดมาก็**ถูกตัดสิน**มาแล้วว่าต้องตายทุกคนจะตายด้วยวิธีไหน จะตายที่ใด อายุเท่าไร **ถูกตัดสินประหารชีวิต**มันเสร็จแล้วแต่จะ**ประหาร**เมื่อใดและโรคอะไร อายุเท่าไรไม่ทราบ ดังนั้นนี่คือความเหมือนที่ไม่ควรแบ่งแยกสีผิว ฐานะหรือเพศขอเพียงแค่เรารักกัน เราจะสีผิวใด ๆ สุดท้ายก็เงาดำเหมือนกัน จับมือกันไว้วันหนึ่งเราต้องได้ช่วยกันอีก หากยังไม่นิพาน

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 15 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (173) พบว่า “ชีวิต” ถูกนำมาเปรียบกับ “นักโทษ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 78 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคือนักโทษ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคือนักโทษ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์ห่อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

นักโทษ	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ กระทำด้านลบด้านเดียว]	[- กระทำด้านลบด้านเดียว]	
[+ ถูกตัดสิน]	[+ ถูกตัดสิน]	[+ ถูกตัดสิน]
[+ ถูกลงโทษ]	[+ ถูกลงโทษ]	[+ ถูกลงโทษ]

10.8 [ชีวิตคืออาวุช]

มโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคืออาวุช] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโรใช้ “อาวุช” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ชีวิต” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า ชีวิต ต้องมีความอดทน โดยความอดทนของคน ๆ หนึ่งนั้นมีจำกัด เปรียบตั้งจุดระเบิดที่สามารถระเบิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เมื่อถูกเผาจนถึงจุดเดือด นั่นคือ ถูกกระทำการบางอย่างให้ต้องอดทนจนถึงขีดสุดจนทนต่อไปไม่ได้ ต้องแสดงอารมณ์ด้านร้ายออกมา ซึ่งสะท้อนผ่านอนุภาพการทำลายล้างของระเบิด ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *จุดระเบิด*

(174) คนคนหนึ่งก็มีจุดระเบิดของตัวเอง คนคนหนึ่งก็มีจุดระเบิดของตัวเอง เราทุกคนล้วนมีจุดระเบิดวันนี้เป็นบทเรียนที่ทำให้เราเห็นได้ว่าท่านนายกตี่ลูกน้องเกินไปหรือว่าลูกน้องก็เผาเจ้านายเกินไป มันก็เป็นลักษณะของการที่ทุกคนมีจุดระเบิด หรือว่าถ้าหากว่าคนคนหนึ่งเขาจะเย็นจริง ๆ เป็นน้ำจริง ๆ แต่ถ้าเขาถูกลงบ่อย ๆ เขาก็มีจุดเดือดของเขาทั้งหลายก็ทราบเขามีจุดเดือดของเขาเขามีจุดระเบิดของเขาทุกคนมีจุดเดือด ทุกคนมีจุดระเบิด

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 11 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (174) พบว่า “ชีวิต” ถูกลำมาเปรียบกับ “อาวุธ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 79 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ชีวิตคืออาวุธ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ชีวิตคืออาวุธ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

อาวุธ	ชีวิต	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นวัตถุ]	[- เป็นวัตถุ]	
[+ มีความอันตราย]	[+ มีความอันตราย]	[+ มีความอันตราย]
[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]	[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]	[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณะชีวิต มีการสื่อสาร มโนอุปลักษณะ 8 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 68 ถ้อยคำ ดังรายละเอียด ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 10 แสดงจำนวนอุปลักษณะชีวิตและมโนอุปลักษณะชีวิต

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณะ	ร้อยละ
10	อุปลักษณะชีวิต	[ชีวิตคือการต่อสู้]	25	36.76
		[ชีวิตคือการเดินทาง]	18	26.48
		[ชีวิตคือการลงทุน]	9	13.24
		[ชีวิตคือไม่ไกลฝั่ง]	4	5.88
		[ชีวิตคือการเรียน]	4	5.88
		[ชีวิตคือนักโทษ]	4	5.88
		[ชีวิตคือละคร]	3	4.41
		[ชีวิตคืออาวุธ]	1	1.48
รวม		8	68	100

11. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “ทิวิมานะ”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “ทิวิมานะ” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับ “ทิวิมานะ” ระหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้ คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของ สิ่งของ และของเหลว จากการวิเคราะห์ถ้อยคำ อุปลักษณะเกี่ยวกับกิเลส 5 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(175) วันที่มีกิจวัตร กิจกรรมเพื่อที่จะบรรเทาลดกิเลส **สละลดกิเลส สละออก สละตัวตน สละทิวิมานะ**ออกไป นี่คือการชื่นใจ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

(176) เราก็พิจารณาให้เห็นรูปเห็นนามเจริญด้วยกรรมทานให้มาก ๆ ไม่ไปสร้าง ความรู้สึกว่ามีตัวเรา มันก็จะเป็นการบั่นทอนทำให้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มันจะวุ่นวาย มันก็ลดน้อยลง มันก็สั้นลง ภาวชาติก็สั้นลง เพราะมาตัดเหตุเสียแล้ว ตัดท่อน้ำเลี้ยงของสิ่งที่มีมันจะไปสร้างกรรม **ลดทิวิมานะ**ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในปัจจุบันชาตินี้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

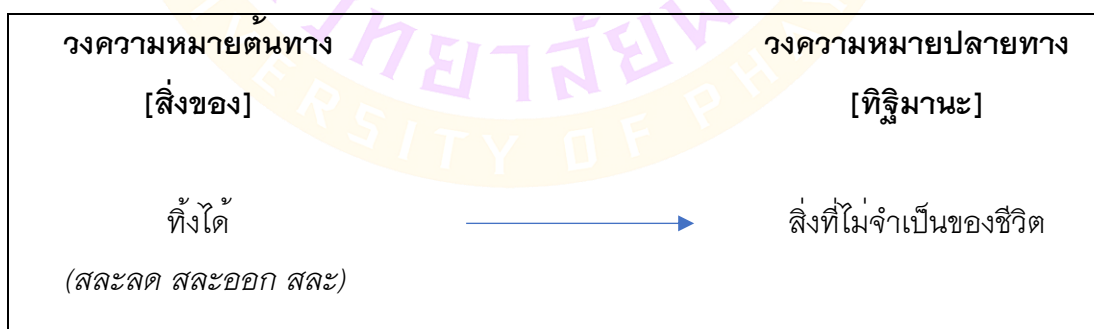
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวงความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ทิวิมานะ” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “ทิวิมานะ” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “ทิวิมานะ” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 2 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้ 1) [ทิวิมานะคือสิ่งของ] 2) [ทิวิมานะคือของเหลว]

11.1 [ทิวิมานะคือสิ่งของ]

มโนอุปลักษณ์ [ทิวิมานะคือสิ่งของ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ทิวิมานะ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “ทิวิมานะ” เป็นสิ่งของที่สามารถสละออกได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *สละลด สละออก สละ*

(177) วันที่มีกิจวัตร กิจกรรมเพื่อที่จะบรรเทาลดกิเลส *สละลด*กิเลส *สละออก* *สละ*ตัวตน *สละ*ทิวิมานะออกไป นี่คือความชื่นใจ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (177) พบว่า “ทิวิมานะ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” โดยจะเห็นว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ทิวิมานะ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 80 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ทิวิมานะคือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ทิวิมานะคือสิ่งของ]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

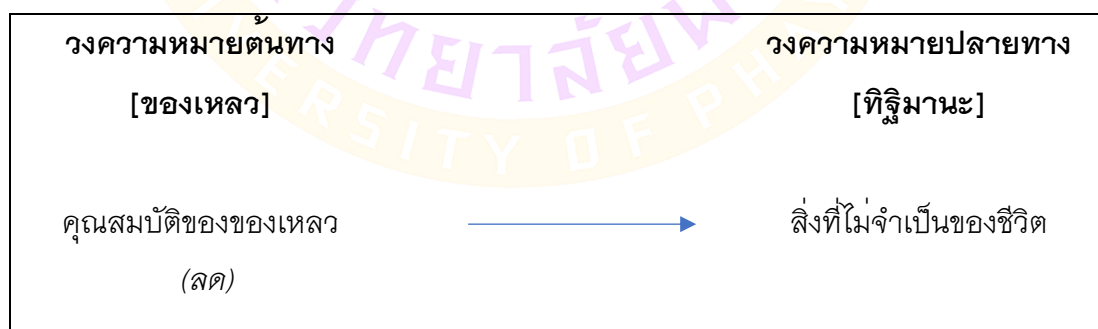
สิ่งของ	ทิวิมานะ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นนามธรรม]	
[+ ทิ้งได้]	[+ ทิ้งได้]	[+ ทิ้งได้]

11.2 [ทิวิมานะคือของเหลว]

มโนอุปลักษณ์ [ทิวิมานะคือของเหลว] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “ของเหลว” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ทิวิมานะ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “ทิวิมานะ” มีคุณสมบัติเหมือนของเหลวคือ ลดระดับได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ลด*

(178) เราก็พิจารณาให้เห็นรูปเห็นนามเจริญด้วยกรรมทานให้มาก ๆ ไม่ไปสร้างความรู้สึกรู้สึกว่ามีตัวเรา มันก็จะเป็นการบั่นทอนทำให้เรื่องราวต่าง ๆ ที่มันจะวุ่นวาย มันก็ลดน้อยลง มันก็สั้นลง ภาพชาติก็สั้นลง เพราะมาตัดเหตุเสียแล้ว ตัดท่อน้ำเลี้ยงของสิ่งที่มันจะไปสร้างกรรม *ลดทิวิมานะ* ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ในปัจจุบันชาตินี้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (178) พบว่า “ทิวิมานะ” ถูกนำมาเปรียบกับ “ของเหลว” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ทิวิมานะ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 81 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ทิวิมานะคือของเหลว]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ทิวิมานะคือของเหลว]
จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ของเหลว	ทิวิมานะ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ลดระดับได้]	[+ ลดระดับได้]	[+ ลดระดับได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณ์ทิวิมานะ มีการสื่อสาร
มโนอุปลักษณ์ 2 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 5 ถ้อยคำ ดังรายละเอียด
ในตารางต่อไปนี้

ตาราง 11 แสดงจำนวนอุปลักษณ์ทิวิมานะและมโนอุปลักษณ์ทิวิมานะ

ลำดับ ที่	อุปลักษณ์	มโนอุปลักษณ์	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณ์	รอยละ
11	อุปลักษณ์ทิวิมานะ	[ทิวิมานะคือสิ่งของ]	4	80
		[ทิวิมานะคือของเหลว]	1	20
	รวม	2	5	100

12. ถ้อยคำมโนอุปลักษณ์ “บาป”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณ์ “บาป” พบว่า ถ้อยคำ
อุปลักษณ์เกี่ยวกับ “บาป” ะหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวง
ความหมาย (domain) ของ สมบัติ บ่วง เพื่อน และสารเคมี จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์
เกี่ยวกับกิลเลส 6 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(179) หลายคนเกิดความท้อใจ ว่าทำความดีแทบตายวันนี้ แต่ก็เจอเรื่องร้าย ๆ
กับชีวิตเสมอ เพราะเราสร้างความคุ้นเคยกับบาปไว้ บาปก็จึงมาเป็น **สมบัติ**ของเรา
(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อบอนไลน์)

(180) อย่าได้ท้อใจ ก็มีเพียงต้องทำหน้าที่ทำความดีไปเรื่อย ๆ เหตุวันนี้ก็จะส่งผล
วันนี้บ้าง ส่งผลในอนาคตบ้าง **บ่วงวงจร**แห่งบาปนั้นที่เคยคุ้นเคยไว้ก็จะค่อย ๆ **เจือจาง**ไป
ด้วยกาลเวลา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อบอนไลน์)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวง
ความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “บาป” ได้ชัดเจนขึ้น
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์

คักดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความต่าง ๆ เพื่อให้ “บาป” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณะเกี่ยวกับ “บาป” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 2 มโนอุปลักษณะ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 13 ดังนี้ 1) [บาปคือสมบัติ] 2) [บาปคือบ่วง] 3) [บาปคือเพื่อน] และ 4) [บาปคือสารเคมี]

12.1 [บาปคือสมบัติ]

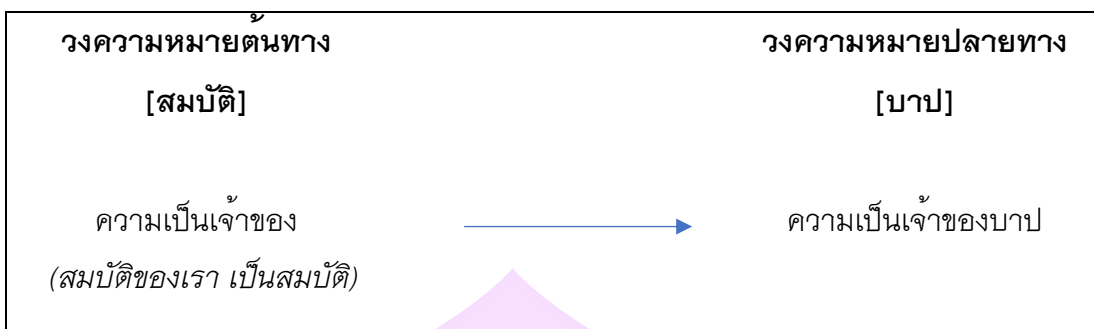
มโนอุปลักษณะ [บาปคือสมบัติ] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 2 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร ใช้ “สมบัติ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บาป” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า “บาป” คือสมบัติของมนุษย์ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ *สมบัติของเรา เป็นสมบัติ*

(181) หลายคนเกิดความท้อใจ ว่าทำความดีแทบตายวันนี้ แต่ก็เจอเรื่องร้าย ๆ กับชีวิตเสมอ เพราะเราสร้างความคุ้นเคยกับบาปไว้ บาปก็จึงมาเป็น **สมบัติของเรา** (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

(182) เราคุ้นเคย เราทำจนชินกับการเป็นคนตระหนี่ ชี้เหนียว ไม่แบ่งปัน ความยากจนก็มาเป็นสมบัติของเราอยู่ดี ขอให้เรามีคู่ คู่จูงซื้อสัตย์กับเราทุกภพทุกชาติ ด้วยเถอะ แต่เราไม่ได้สร้างเหตุแห่งการซื้อสัตย์ไว้ เป็นคนที่ถึงไม่ได้นอกราย แต่ก็นอกใจเขาอยู่บ่อย ๆ สิ่งนั้นที่สร้างไว้จนชิน คุ้นเคยกันไว้ก็มาเป็น **สมบัติอยู่ดี** สิ่งใด ๆ อย่าได้โทษใครว่าใครโยนมาใส่ในชีวิตของเรา ล้วนแต่เราสร้างความคุ้นเคยไว้

(พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร, 23 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (181)–(182) พบว่า “บาป” ถูกนำมาเปรียบกับ “สมบัติ” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บาป” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 82 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บาปคือสมบัติ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณะ [บาปคือสมบัติ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สมบัติ	บาป	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มนุษย์เป็นเจ้าของ]	[+ มนุษย์เป็นเจ้าของ]	[+ มนุษย์เป็นเจ้าของ]

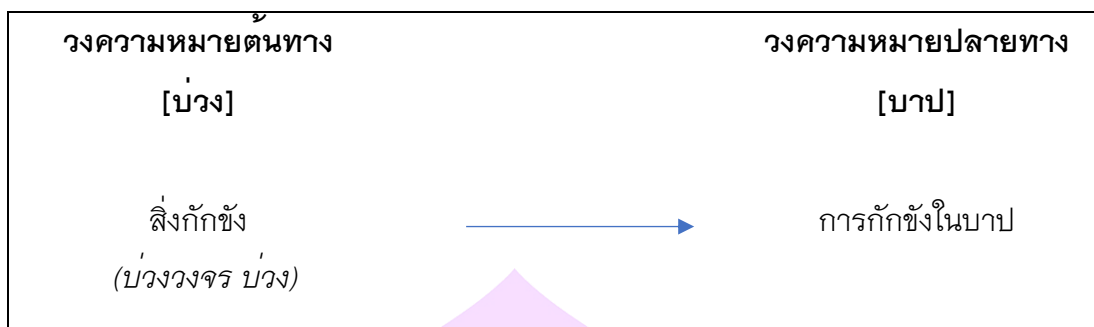
12.2 [บาปคือบ่วง]

มโนอุปลักษณะ [บาปคือบ่วง] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 2 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “บ่วง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บาป” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บาป” คือ บ่วงกักขังมนุษย์ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ *บ่วงวงจร บ่วง*

(183) อย่าได้ท้อใจ ก็มีเพียงต้องทำหน้าที่ทำความดีไปเรื่อย ๆ เหตุวันนี้ก็จะส่งผลวันนี้บ้าง ส่งผลในอนาคตบ้าง *บ่วงวงจร* แห่งบาปนั้นที่เคยคุ้นเคยไว้ก็จะค่อย ๆ เจือจางไปด้วยกาลเวลา (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อบอนไลน์)

(184) ออกมาจากคุกแล้ว ก็ขอให้จำให้เป็นและไม่ทำซ้ำเท่านั้นแหละ ก็จะพ้นจากโทษ พ้นจาก*บ่วง* ของลูกกรงซี่ต่าง ๆ ทั้งหมดขี้ในใจก็พ้นจาก*บ่วง* นั้นได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 พฤษภาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

ตัวอย่างที่ (183)–(184) พบว่า “บาป” ถูกนำมาเปรียบกับ “บ่วง” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บาป” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 83 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บาปคือบ่วง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [บาปคือบ่วง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์หรือรรถลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

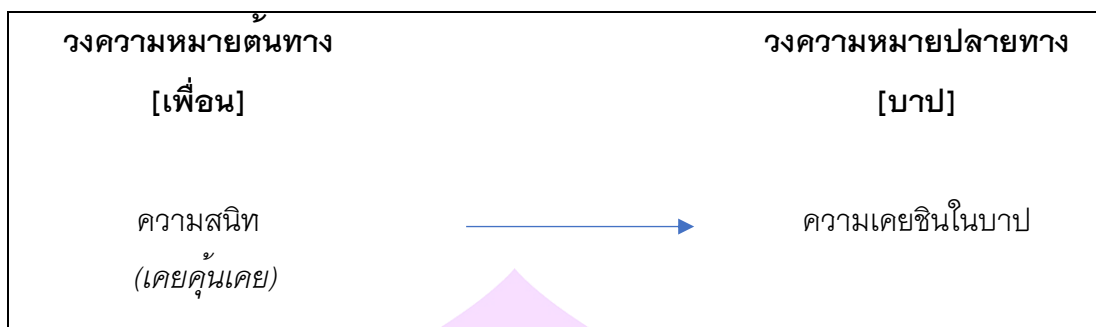
บ่วง	บาป	อรรถลักษณ์ร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ ลิ่งกักขัง]	[+ ลิ่งกักขัง]	[+ ลิ่งกักขัง]

12.3 [บาปคือเพื่อน]

มโนอุปลักษณ์ [บาปคือเพื่อน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “เพื่อน” เป็นแบบเปรียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บาป” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า “บาป” เหมือนบุคคลที่มีสัมพันธ์กับเราดังเพื่อน ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เคยคุ้นเคย*

(185) อย่าได้ท้อใจ ก็มีเพียงต้องทำหน้าที่ทำความดีไปเรื่อย ๆ เหตุวันนี้ก็จะส่งผลวันนี้บ้าง ส่งผลในอนาคตบ้าง บ่วงวงจรแห่งบาปนั้นที่*เคยคุ้นเคย*ไว้ก็จะค่อย ๆ เจือจางไปด้วยกาลเวลา (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (185) พบว่า “บาป” ถูกนำมาเปรียบกับ “เพื่อน” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บาป” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 84 แสดงคู่ความสัมพันธ์ (mapping) [บาปคือเพื่อน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณะ [บาปคือเพื่อน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์หรือรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

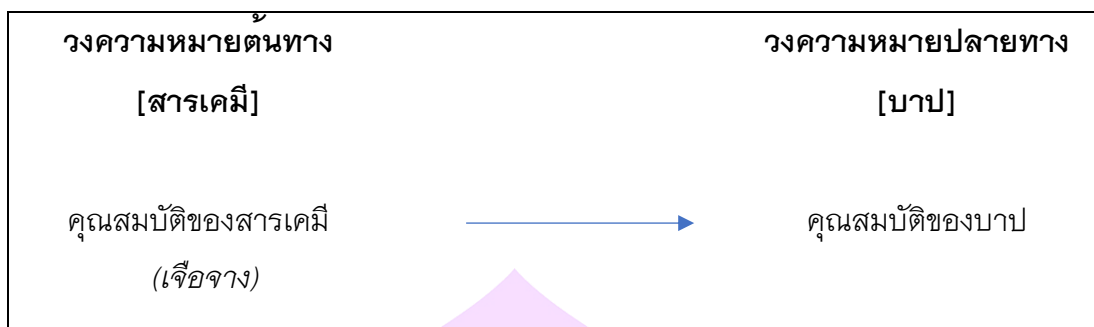
เพื่อน	บาป	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีความคุ้นเคย]	[+ มีความคุ้นเคย]	

12.4 [บาปคือสารเคมี]

มโนอุปลักษณะ [บาปคือสารเคมี] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 1 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “สารเคมี” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บาป” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บาป” สามารถทำให้เจือจางลงได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะจึงปรากฏถ้อยคำ **เจือจาง**

(186) อย่าได้ท้อใจ ก็มีเพียงต้องทำหน้าที่ทำความดีไปเรื่อย ๆ เหตุวันนี้ก็จะส่งผลวันนี้บ้าง ส่งผลในอนาคตบ้าง บ่วงวงจรแห่งบาปนั้นที่เคยคุ้นเคยไว้ก็จะค่อย ๆ **เจือจาง**ไปด้วยกาลเวลา (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 22 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (186) พบว่า “บาป” ถูกนำมาเปรียบกับ “สารเคมี” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บาป” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 85 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บาปคือสารเคมี]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณะ [บาปคือสารเคมี] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สารเคมี	บาป	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ เจือจางได้]	[+ เจือจางได้]	[+ เจือจางได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า อุปลักษณะบาป มีการสื่อสารมโนอุปลักษณะ 4 มโนอุปลักษณะ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะเป็น 6 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 แสดงจำนวนอุปลักษณะบาปและมโนอุปลักษณะบาป

ลำดับที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะ	ร้อยละ
12	อุปลักษณะบาป	[บาปคือสมบัติ]	2	33.33
		[บาปคือบ่วง]	2	33.33
		[บาปคือเพื่อน]	1	16.64
		[บาปคือสารเคมี]	1	16.64
	รวม	4	6	100

13. ถ้อยคำโมโหอุปลักษณ์ “บุญ”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่จะนำไปสู่โมโหอุปลักษณ์ “บุญ” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “บุญ” ะหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของ การเดินทาง สิ่งก่อสร้าง การสะสม การค้าขาย และพืช จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์เกี่ยวกับกิเลส 18 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(187) บางคนเลือกที่จะเดินทางไปทำบุญที่**ปลายทาง** แต่บางคนก็เลือกที่จะทำบุญในขณะที่**เดินทาง**ไปทำบุญที่ปลายทาง หมายความว่าในขณะที่เดินทางไป บางคนก็เลือกที่จะพยายามฝึกตนไม่ให้โลภ ไม่ให้โกรธ ไม่ให้หลง **ในขณะที่เดินทาง**ไป ก็ละความเพลิดเพลินที่จิตมันไปเกี่ยวข้องกับอยู่กับความโลภ โกรธ หลงเดินทางไป ก็ได้บุญแล้ว ยังไม่ทันจะถึง**ปลายทาง**ที่ทำบุญเก็บ**ปลายทาง**ก็ได้บุญไป**ตลอดทั้งทาง**
(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

(188) เดียวสักวันเราต้องได้ใช้ในช่วงกลางของชีวิตชีวิตมันลงจริง ๆ มันดาวจริง ๆ มันไม่เหลืออะไรเลยเราก็ได้มีโอกาสนึกถึงบุญที่เราได้ไปทำไว้ไปช่วยเหลือเอาไว้ มีเมตตาต่อเขาไว้ได้เสียสละจนเกิดเป็นอุปนิสัยว่า เราอะไรมาขนาดเราขอมีชีวิตอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์ เพื่อนสิ่งมีชีวิตด้วยกันนะเนี่ยบุญที่อยู่รอบตัวในวันหนึ่งต้องได้ใช้ชีวิตมันมีขาขึ้นขาลงจริง ๆ เมื่อถึงคราวขาขึ้นเราก็เอาบุญมา**เติม**ในคราวที่ขาลงก็เอาบุญมา**ซ่อมแซม**
(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(189) หลายคนที่ใช้กายนี้อย่างคุ่มค่าคุ่มกาย ก่อนที่กายนี้จะกลายเป็นเศษเสี้ยวเศษกระดูกไป ก็ได้**สะสม**บุญบารมีไปในแต่ละวัน เริ่มต้นวันใหม่อีกสักกี่ครั้ง ก็ยังใช้กายเดิมสร้างบุญไปในทุกวัน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 7 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(190) วันนี้ถ้าหากว่ามีโอกาสก็สร้างบุญด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันนะถ้าเราจะสงเคราะห์สงเคราะห์**แบบฟรี**ไม่ได้ก็**สงเคราะห์แบบดอกพอสสมควร**ไม่ถึงขนาดกับขูดเลือดกับปูดึง ปูดึงไม่มีเลือดให้ขูดมีแต่น้ำตามีแต่เสกก็มีแต่อะไรต่าง ๆ เหล่านั้นแหละแค่นั้นถ้าเราจะไม่ต้อนจนมุมจริง ๆ ก็วิ่งวอนสังคมนิยมมะโยมมะ ถ้อยที่ถ้อยอาศัยนายก็อย่าข่มลูกน้องจนเกินไปลูกน้องก็อย่าเสียขาเก้าอี้นายชะจนเกินไป

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 24 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

(191) เราก็ไม่สามารถทราบได้ว่า เราจะไปถึงปลายทางที่จะไปทำบุญที่ปลายทางใหม่ **จึงเก็บเกี่ยวบุญ** ในตลอดของการเดินทางไปดีกว่า (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

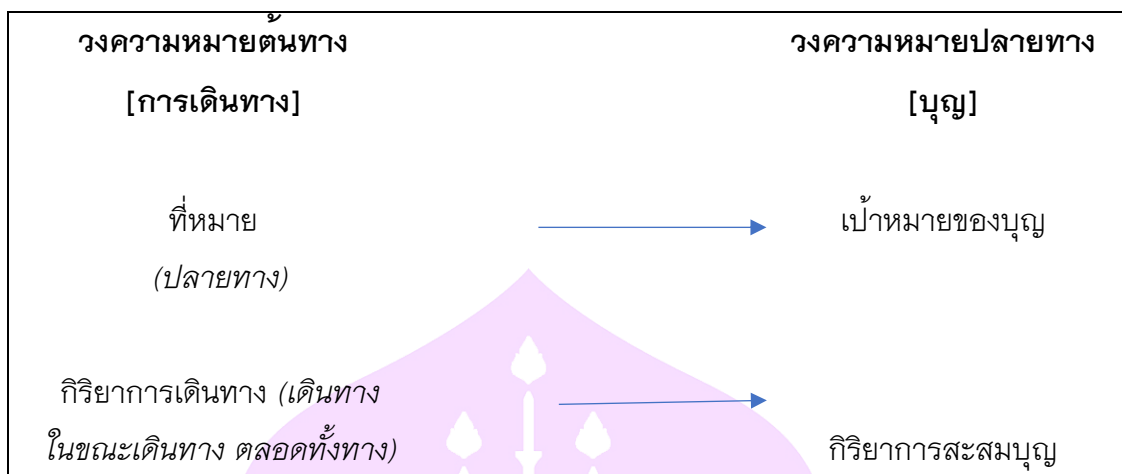
การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในวง ความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “บุญ” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “บุญ” แสดงความหมายได้อย่างเป็น รูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับ “บุญ” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุด ไปน้อยที่สุดได้ 5 มโนอุปลักษณ์ ดังนี้ 1) [บุญคือการเดินทาง] 2) [บุญคือสิ่งก่อสร้าง] 3) [บุญ คือการสะสม] 4) [บุญคือการค้าขาย] 5) [บุญคือพีช]

13.1 [บุญคือการเดินทาง]

มโนอุปลักษณ์ [บุญคือการเดินทาง] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 4 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การเดินทาง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือ ความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บุญ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บุญ” มีลักษณะ เหมือนเส้นทาง ที่ตลอดการเดินทางนั้นสามารถทำให้เกิดบุญได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์ จึงปรากฏถ้อยคำ *ปลายทาง เดินทาง ในขณะที่เดินทาง ตลอดทั้งทาง*

(192) บางคนเลือกที่จะเดินทางไปทำบุญที่**ปลายทาง** แต่บางคนก็เลือกที่จะ ทำบุญในขณะที่**เดินทาง**ไปทำบุญที่ปลายทาง หมายความว่าในขณะที่เดินทางไป บางคนก็เลือกที่จะพยายามฝึกตนไม่ให้โลภ ไม่ให้โกรธ ไม่ให้หลง **ในขณะที่เดินทาง**ไป ก็ละความเพลิดเพลินที่จิตมันไปเกี่ยวข้องกับอยู่กับความโลภ โกรธ หลงเดินทางไป ก็ได้บุญแล้ว ยังไม่ทันจะถึง**ปลายทาง**ที่ทำบุญเก็บ**ปลายทาง**ก็ได้บุญไป**ตลอดทั้งทาง** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (192) พบว่า “บุญ” ถูกนำมาเปรียบกับ “การเดินทาง” โดยจะ เห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บุญ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับ สิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 86 แสดงความสัมพันธ์ [บุญคือการเดินทาง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณะ [บุญคือการเดินทาง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การเดินทาง	บุญ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ มีเป้าหมาย]	[+ มีเป้าหมาย]	[+ มีเป้าหมาย]
[+ มีการกระทำ]	[+ มีการกระทำ]	[+ มีการกระทำ]

13.2 [บุญคือสิ่งก่อสร้าง]

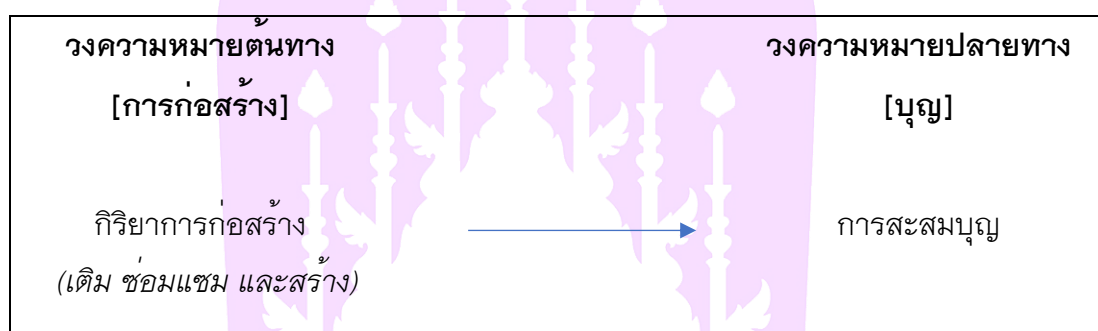
มโนอุปลักษณะ [บุญคือสิ่งก่อสร้าง] เป็นมโนอุปลักษณะที่พบถ้อยคำอุปลักษณะ 3 ถ้อยคำอุปลักษณะ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “สิ่งก่อสร้าง” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บุญ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บุญ” เป็นสิ่งที่เต็ม ซ่อมแซม และสร้างได้ ที่ตลอดการเดินทางนั้นสามารถทำให้เกิดบุญได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณะ จึงปรากฏถ้อยคำ *เต็ม ซ่อมแซม และสร้าง*

(193) เตียวสักวันเราต้องได้ใช้ในช่วงกลางของชีวิตชีวิตมันลงจริง ๆ มันดาวจริง ๆ มันไม่เหลืออะไรเลยเราก็ได้มีโอกาสนึกถึงบุญที่เราได้ไปทำไว้ไปช่วยเหลือเข้าไว้มีเมตตาต่อเขาไว้ได้เสียสละจนเกิดเป็นอุปนิสัยว่าเราอะไรมากมายขนาดเราขอมีชีวิตอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับเพื่อนมนุษย์เพื่อนสิ่งมีชีวิตด้วยกันนะเนี่ยบุญที่อยู่รอบตัวในวันหนึ่งต้องได้ใช้ชีวิตมันมีขาขึ้นกลางจริง ๆ เมื่อถึงคราวขาขึ้นเราก็เอาบุญมาเต็มในคราวที่ขาสูงก็เอาบุญมาซ่อมแซม

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 18 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(194) มีต้นส้มให้เขย่าหรือว่ามีต้นส้มแต่ไม่มีลูกเขย่าบ่อย ๆ ต้นมันอยู่ของมันเต็ม เต็มของมันก็ออกลูกเล็ก ๆ มาโตมา เต็มมันก็หล่นลงมาใช้ความเพียร แต่ก็ต้องสร้างบุญทุก ๆ ประการให้ชีวิตมันอยู่มีบุญ มีบุญเป็นเครื่องสำรองประคองชีวิต (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 สิงหาคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (193)–(194) พบว่า “บุญ” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งก่อสร้าง” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บุญ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 87 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บุญคือการก่อสร้าง]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [บุญคือการก่อสร้าง] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การก่อสร้าง	บุญ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	
[+ เต็มได้]	[+ เต็มได้]	[+ เต็มได้]
[+ สร้างได้]	[+ สร้างได้]	[+ สร้างได้]

13.3 [บุญคือการสะสม]

มโนอุปลักษณ์ [บุญคือการสะสม] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้ “การสะสม” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บุญ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บุญ” คือการทำ กิริยาสะสม ค่อย ๆ สะสมไปเรื่อย ๆ ได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *สะสม ค่อย ๆ สะสม นิยมสะสม*

(195) ก่อนที่กายนี้จะกลายเป็นเศษเถ้าเศษกระดูกไป ก็ได้**สะสมบุญ**บารมีไปในแต่ละวัน เริ่มต้นวันใหม่อีกสักกี่ครั้ง ก็ยังใช้กายเดิมสร้างบุญไปในทุกวัน (พระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนฺทโร, 7 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

(196) ในคราววิกฤตแบบนี้ข้าวยากหมากแพงทุกคนกำลังอยู่ในภาวะลำบาก ใครช่วยได้ถือว่าเป็นบุญมากทีเดียวที่**ค่อย ๆ สะสมนิยมสะสมบุญ สะสมบุญ สะสม** การช่วยเหลือ**สะสม**การแบ่งปันและเดี๋ยววันหนึ่งเราก็ต้องได้ใช้วันหนึ่งเราก็ต้องได้กลับมาดูแลซึ่งกันและกันแน่ ๆ (พระครูสังฆรักษ์คักดา สุนฺทโร, 20 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (195)–(196) พบว่า “บุญ” ถูกนำมาเปรียบกับ “การสะสม” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บุญ” อย่างเป็นทางการที่สัมพันธ์กันดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 88 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บุญคือการสะสม]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [บุญคือการสะสม] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การสะสม	บุญ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ สะสมได้]	[+ สะสมได้]	[+ สะสมได้]

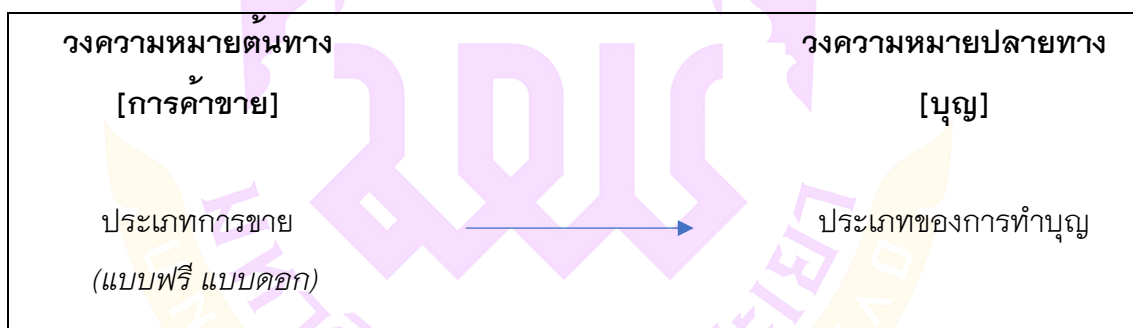
13.4 [บุญคือการค้าขาย]

มโนอุปลักษณ์ [บุญคือการค้าขาย] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนฺทโรใช้ “การค้าขาย” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “บุญ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า “บุญ” คือสิ่งที่

สามารถกระทำได้ด้วยการให้เปล่าหรือเก็บดอกเบี้ยจากสิ่งที่ให้ก็ได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์ จึงปรากฏถ้อยคำ แบบฟรี แบบดอก

(197) วันนี้ถ้าหากว่ามีโอกาสก็สร้างบุญด้วยการสงเคราะห์ซึ่งกันและกันนะ ถ้าเราจะสงเคราะห์สงเคราะห์แบบฟรีไม่ได้ก็สงเคราะห์แบบดอกพอสมควรไม่ถึงขนาดกับขูดเลือดกับปูนี่ปูนี่ไม่มีเลือดให้ขูดมีแต่น้ำตามีแต่เสกก็มีแต่อะไรต่าง ๆ เหล่านั้นแหละแค่นั้นถ้าเราจะไม่ต่อนจนมุมจริง ๆ ก็วิ่งวอนสังคมนิยมมะโยมนะถ้อยที่ถ้อยอาศัย นายก็อย่าข่มลูกน้องจนเกินไป ลูกน้องก็อย่าเลื่อยขาเก้าอี้ นายชะจนเกินไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 24 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (197) พบว่า “บุญ” ถูกนำมาเปรียบกับ “การค้าขาย” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “บุญ” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 89 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บุญคือการค้าขาย]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [บุญคือการค้าขาย] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

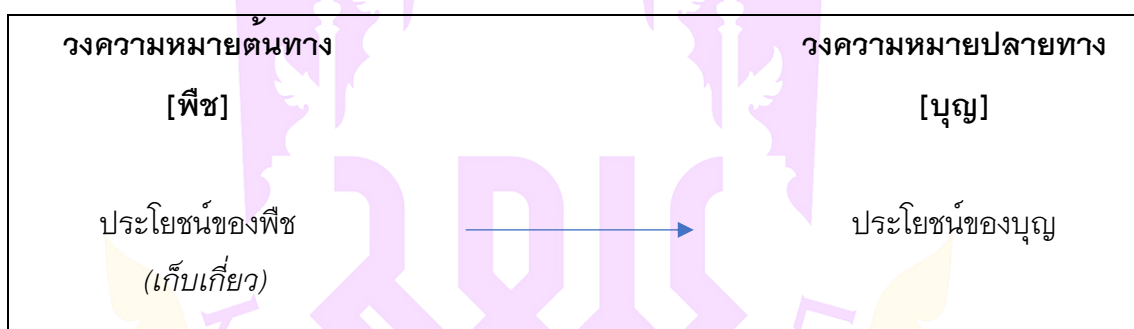
การค้าขาย	บุญ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นกิริยา]	[- เป็นกิริยา]	
[+ ให้ฟรีได้]	[+ ให้ฟรีได้]	[+ ให้ฟรีได้]
[+ มีดอกผล]	[+ มีดอกผล]	[+ มีดอกผล]

13.5 [บุญคือพีช]

มโนอุปลักษณ์ [บุญคือพีช] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “พีช” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทางเพื่อทำความเข้าใจ “บุญ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “บุญ” คือสามารถกระทำได้ด้วย การให้เปล่าหรือเก็บดอกเบ็ญจากสิ่งที่ให้ก็ได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เก็บเกี่ยว*

(198) เราก็ไม่สามารถทราบได้ว่า เราจะไปถึงปลายทางที่จะไปทำบุญที่ปลายทางใหม่ จึง*เก็บเกี่ยว*บุญในตลอดของการเดินทางไปดีกว่า (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 23 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (198) พบว่า “บุญ” ถูกนำมาเปรียบกับ “พีช” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “พีช” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 90 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [บุญคือพีช]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [บุญคือพีช] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พีช	บุญ	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[- เป็นสิ่งมีชีวิต]	
[+ เก็บเกี่ยวผลได้]	[+ เก็บเกี่ยวผลได้]	[+ เก็บเกี่ยวผลได้]

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณ์บุญ มีการสื่อสารมโนอุปลักษณ์ 5 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 13 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 13 แสดงจำนวนอุปลักษณะบุญและมโนอุปลักษณะบุญ

ลำดับ ที่	อุปลักษณะ	มโนอุปลักษณะ	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณะ	ร้อยละ
13	อุปลักษณะบุญ	[บุญคือการเดินทาง]	4	30.77
		[บุญคือสิ่งก่อสร้าง]	3	23.08
		[บุญคือการสะสม]	3	23.08
		[บุญคือการค้าขาย]	2	15.38
		[บุญคือพืช]	1	7.69
รวม		5	13	100

14. ถ้อยคำมโนอุปลักษณะ “ปัญญา”

เมื่อวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะที่จะนำไปสู่มโนอุปลักษณะ “ปัญญา” พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับ “บุญ” ะหว่างแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ เป็นการเลือกใช้คำศัพท์ในวงความหมาย (domain) ของ สิ่งมีชีวิต อาวุธ เครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งของ น้ำ และเครื่องจักรสาน จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับกิเลส 13 ถ้อยคำ ยกตัวอย่างเช่น

(199) ปัญหาทั้งหลายก็ถูกประหารสิ้น กลายเป็นผู้ที่สิ้นกิเลสไป ไม่ต้องกลับมาแก้ปัญหาคือ ไ้ที่ตนได้สร้างไว้ด้วยความไม่มีปัญญา ดังนั้นการที่มีปัญหาก็กทำให้ปัญญาเติบโต ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาร่วมกันทุกวัน ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(200) ยิ่งโตการะยิ่งมหาศาลยิ่งหนักมากเรายิ่งต้องภาวนาติดตามหุจมุกลิ้นกายใจ ตามคำสอนพระพุทธเจ้าให้มาก ๆ และเราจะเป็นผู้ที่กำลังซาร์จแบตเตอรี่ กำลังซาร์จสติ ซาร์จปัญญาเพื่อที่จะได้ใช้ทั้งชาตินี้และชาติหน้าเราทุกท่านมีปัญญาเจริญเจริญ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 6 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

(201) เหตุการณ์นี้ทำให้เราไม่พอใจมากเลย แต่เราก็สามารถที่จะผ่านมันได้ด้วยการมี มีสติ มีปัญญาในการผ่านปัญหานั้นให้ได้ ด้วยการที่ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา ยกกระดับขึ้นไปได้อีกชั้นหนึ่ง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 31 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

(202) เมื่อเราทุกท่านได้เจอปัญหาใด ๆ ขอให้พิจารณาซ้ำ ๆ ว่าโชคดีแล้วหนอ ที่มีปัญหามาทำให้ได้เกิดปัญญาด้วยการคิดพิจารณาแก้ปัญหาวิธีหาต้นเหตุให้เจอและใช้ปัญญา

ดับปัญหาคือกิเลสในใจพวกเรา ไม่สร้างปัญหาใด ๆ ต่อเนื่องสืบยาวนานกลายเป็นปัญญาที่ถูกสถานต่อไปไม่รู้จบสิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักขณ์ข้างต้น เป็นการวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ในความหมายที่แตกต่างกัน ส่งผลให้เข้าใจความเป็นนามธรรมของคำว่า “ปัญญา” ได้ชัดเจนขึ้น การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักขณ์นี้ จึงเป็นการวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ได้ใช้คำศัพท์ในแวดวงความหมายต่าง ๆ เพื่อให้ “ปัญญา” แสดงความหมายได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยสามารถสรุปมโนอุปลักขณ์เกี่ยวกับ “ปัญญา” เรียงลำดับตามความถี่มากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ 6 มโนอุปลักขณ์ ดังแสดงในตาราง 1 ลำดับที่ 15 ดังนี้

- 1) [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต]
- 2) [ปัญญาคืออาวุธ]
- 3) [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]
- 4) [ปัญญาคือสิ่งของ]
- 5) [ปัญญาคือน้ำ]
- และ 6) [ปัญญาคือเครื่องจักสาน]

14.1 [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต]

มโนอุปลักขณ์ [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต] เป็นมโนอุปลักขณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักขณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักขณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “สิ่งมีชีวิต” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า “ปัญญา” มีลักษณะของสิ่งมีชีวิตที่เติบโตได้ ออกกำลังได้ เกิดได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักขณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *เติบโต ออกกำลัง เกิด*

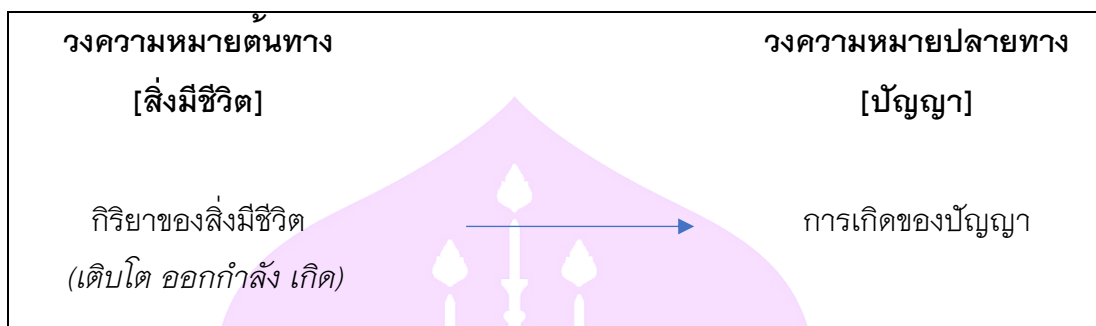
(203) ปัญหาทั้งหลายก็ถูกประหารสิ้น กลายเป็นผู้ที่สิ้นกิเลสไป ไม่ต้องกลับมาแก้ปัญหาใด ๆ ที่ตนได้สร้างไว้ด้วยความไม่มีปัญญา ดังนั้นการที่มีปัญหาก็ทำให้ปัญญา **เติบโต** ดังนี้จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาร่วมกันทุกวัน ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(204) ขอให้เราทุกท่านได้**ออกกำลังปัญญา** ของเก่าก็แก้ไป ของใหม่ก็มีมาให้แก้ไม่หยุดหย่อนผ่อนพัก ดังกล่าวมาดังนั้นเมื่อเราทุกท่านได้เจอปัญหาใด ๆ ขอให้พิจารณาซ้ำ ๆ ว่าโชคดีแล้วหนอ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

(205) ดังนั้น เมื่อเราทุกท่านได้เจอปัญหาใด ๆ ขอให้พิจารณาซ้ำ ๆ ว่าโชคดีแล้วหนอ ที่มีปัญหามาทำให้ได้**เกิดปัญญา**ด้วยการคิดพิจารณาแก้กฎวิธีหาต้นเหตุให้เจอและใช้ปัญญาดับปัญหาคือกิเลสในใจพวกเรา (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (203)–(205) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งมีชีวิต” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “สิ่งมีชีวิต” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน

ดั่งคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 91 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สิ่งมีชีวิต	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งมีชีวิต]	[- เป็นสิ่งมีชีวิต]	
[+ เติบโตได้]	[+ เติบโตได้]	[+ เติบโตได้]
[+ เกิดได้]	[+ เกิดได้]	[+ เกิดได้]

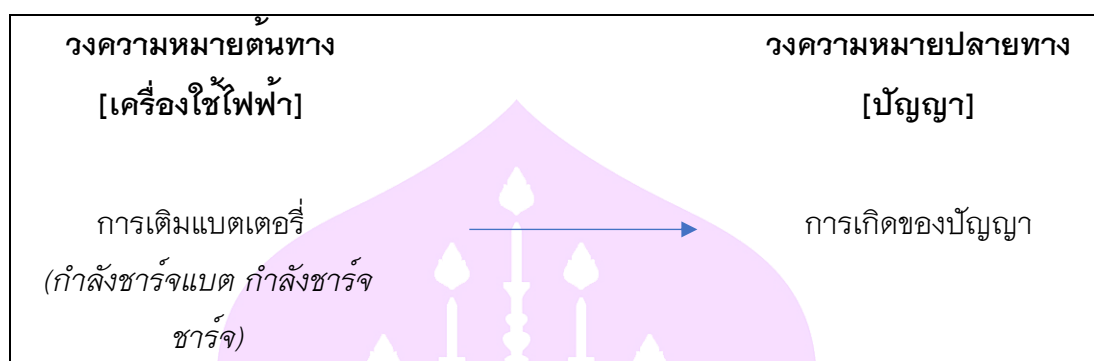
14.2 [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]

มโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 3 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้ “เครื่องใช้ไฟฟ้า” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบให้เข้าใจว่า “ปัญญา” เป็นอุปกรณ์ไฟฟ้าที่สามารถเติมแบตเตอรี่ได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *กำลังชาร์จแบตเตอรี่ กำลังชาร์จ ชาร์จ*

(206) ยิ่งโตการะยิ่งมหาศาลยิ่งหนักมากเรายิ่งต้องภาวนาติดตาหูจุมูกลิ้น
 กายใจตามคำสอนพระพุทธเจ้าให้มาก ๆ และเราจะเป็นผู้ที่กำลังชาร์จแบตเตอรี่ กำลังชาร์จสติ
 ชาร์จปัญญาเพื่อที่จะได้ใช้ทั้งชาตินี้และชาติหน้าเราทุกท่านมีปัญหาเจริญเจริญ (พระครูสังฆรักษ์
 ศักดา สุนทรโร, 6 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (206) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “เครื่องใช้ไฟฟ้า” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ปัญญา” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน

ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 92 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

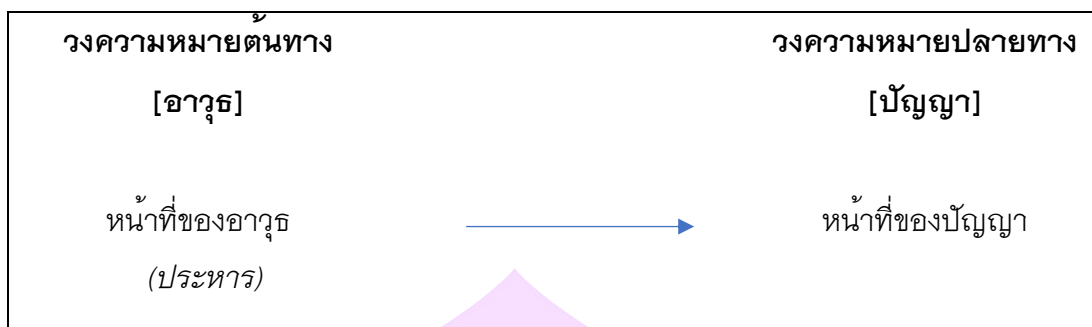
เครื่องใช้ไฟฟ้า	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[- เป็นสิ่งของ]	
[+ เต็มพลังได้]	[+ เต็มพลังได้]	[+ เต็มพลังได้]
[+ ใช้พลังงาน]	[+ ใช้พลังงาน]	[+ ใช้พลังงาน]

14.3 [ปัญญาคืออาวุธ]

มโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคืออาวุธ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “อาวุธ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “ปัญญา” เป็นอาวุธประหารกิเลส ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ประหาร*

(207) ก็มีแต่พระพุทธเจ้า พระอรหันต์เท่านั้นที่ได้แก้ปัญหา ด้วยการใช้ปัญญา **ประหารกิเลส** อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งปวง ปัญหาทั้งหลายก็ถูกประหารสิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (207) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “อาวุธ” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบเป็นการทำความเข้าใจ “ปัญญา” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 93 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ปัญญาคืออาวุธ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายรวมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคืออาวุธ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

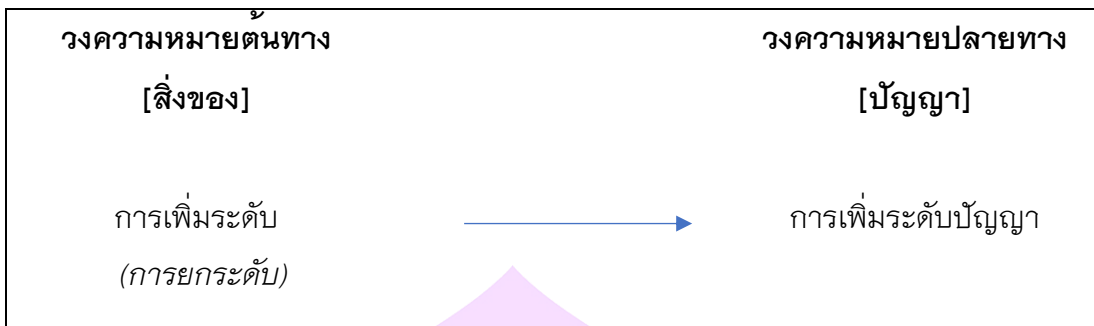
อาวุธ	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[- เป็นสิ่งของ]	
[+ อันตราย]	[+ อันตราย]	[+ อันตราย]
[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]	[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]	[+ ทำร้ายผู้อื่นได้]

14.4 [ปัญญาคือสิ่งของ]

มโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือสิ่งของ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบ ให้เข้าใจว่า “ปัญญา” เป็นสิ่งที่ยกย่องได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ยกย่องขึ้นไปอีก*

(208) เหตุการณ์นี้ทำให้เราไม่พอใจมากเลย แต่เราก็สามารถที่จะผ่านมันได้ ด้วยการมี มีสติ มีปัญญาในการผ่านปัญหานั้นให้ได้ ด้วยการที่ไม่ใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหายกย่องขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 31 มกราคม 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (208) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “สิ่งของ” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ปัญญา” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 94 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ปัญญาคือสิ่งของ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือสิ่งของ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

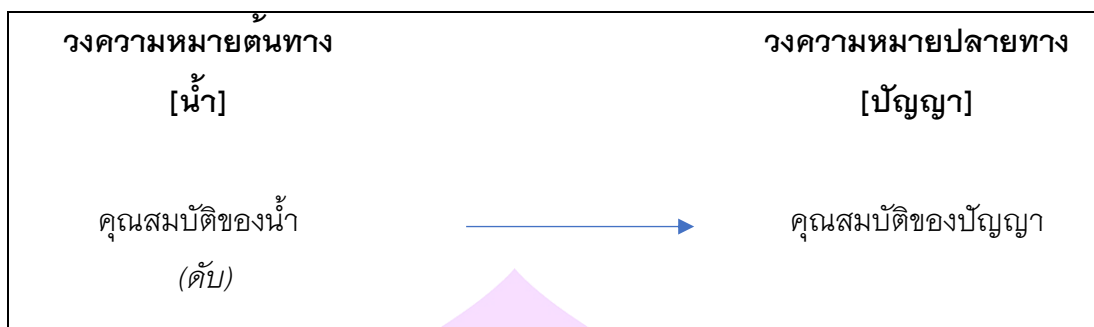
สิ่งของ	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นสิ่งของ]	[- เป็นสิ่งของ]	
[+ ยกกระดับได้]	[+ ยกกระดับได้]	[+ ยกกระดับได้]
[+ เพิ่มได้]	[+ เพิ่มได้]	[+ เพิ่มได้]

14.5 [ปัญญาคือน้ำ]

มโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือน้ำ] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร ใช้ “สิ่งของ” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “ปัญญา” เป็นสิ่งที่แก้ปัญหาดังใช้น้ำดับไฟ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ **ดับปัญหา**

(209) เมื่อเราทุกท่านได้เจอปัญหาใด ๆ ขอให้พิจารณาซ้ำ ๆ ว่าโชคดีแล้วหนอ ที่มีปัญหามาทำให้ได้เกิดปัญญาด้วยการคิดพิจารณาแก้ปัญหาวิธีหาต้นเหตุให้เจอและใช้ปัญญาดับปัญหาคือกิเลสในใจพวกเรา ไม่สร้างปัญหาใด ๆ ต่อเนื่องสืบยาวนานกลายเป็นปัญญาที่ถูกสานต่อไปไม่รู้จบสิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (209) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “น้ำ” โดยจะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ปัญญา” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ดังคู่ความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 95 แสดงความสัมพันธ์ [ปัญญาคือน้ำ]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือน้ำ] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

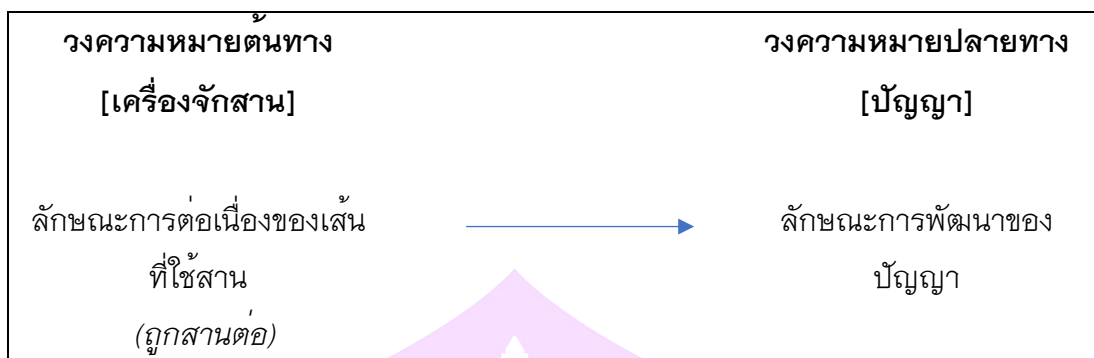
น้ำ	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นของเหลว]	[- เป็นของเหลว]	
[+ มีคุณสมบัติในการดื่บ]	[+ มีคุณสมบัติในการดื่บ]	[+ มีคุณสมบัติในการดื่บ]

14.6 [ปัญญาคือเครื่องจักสาน]

มโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือเครื่องจักสาน] เป็นมโนอุปลักษณ์ที่พบถ้อยคำอุปลักษณ์ 1 ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้ “เครื่องจักสาน” เป็นแบบเปรียบเทียบหรือความหมายต้นทาง เพื่อทำความเข้าใจ “ปัญญา” ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ ให้เข้าใจว่า “ปัญญา” เป็นสิ่งที่ใช้กระทำต่อเนื้อองได้ ดังนั้น ถ้อยคำอุปลักษณ์จึงปรากฏถ้อยคำ *ถูกสานต่อ*

(210) เมื่อเราทุกท่านได้เจอปัญหาใด ๆ ขอให้พิจารณาซ้ำ ๆ ว่าโชคดีแล้วหนอที่มีปัญหามาทำให้ได้เกิดปัญญาด้วยการคิดพิจารณาแก้ถูกวิธีหาต้นเหตุให้เจอและใช้ปัญญาดับปัญหาคือกิเลสในใจพวกเรา ไม่สร้างปัญหาใด ๆ ต่อเนื่องสืบยาวนานกลายเป็นปัญญาที่ถูกสานต่อไปไม่รู้จบสิ้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2563, ลี้ออนไลน์)

ตัวอย่างที่ (210) พบว่า “ปัญญา” ถูกนำมาเปรียบกับ “เครื่องจักสาน” โดยจะเห็นได้ว่า การเปรียบเทียบนี้เป็นการทำความเข้าใจ “ปัญญา” อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กันดังความสัมพันธ์ (mapping) ระหว่างแบบเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ตามที่แสดงต่อไปนี้

ภาพ 96 แสดงคู่ความสัมพันธ์ [ปัญญาคือเครื่องจักรสาน]

เพื่อแสดงให้เห็นความหมายร่วมของมโนอุปลักษณ์ [ปัญญาคือเครื่องจักรสาน] จึงพิสูจน์ด้วยการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เครื่องจักรสาน	ปัญญา	อรรถลักษณะร่วมกัน
[+ เป็นรูปธรรม]	[- เป็นรูปธรรม]	[+ มีลักษณะ การพัฒนาต่อเนื่อง]
[+ มีลักษณะการพัฒนา ต่อเนื่อง]	[+ มีลักษณะการพัฒนา ต่อเนื่อง]	

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าอุปลักษณ์ปัญญา มีการสื่อสารมโนอุปลักษณ์ 6 มโนอุปลักษณ์ รวมจำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์เป็น 10 ถ้อยคำ ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตาราง 14 แสดงจำนวนอุปลักษณ์ปัญญาและมโนอุปลักษณ์ปัญญา

ลำดับ ที่	อุปลักษณ์	มโนอุปลักษณ์	จำนวนถ้อยคำ อุปลักษณ์	ร้อยละ
14	อุปลักษณ์ปัญญา	[ปัญญาคือสิ่งมีชีวิต]	3	30
		[ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]	3	30
		[ปัญญาคืออาวุธ]	1	10
		[ปัญญาคือสิ่งของ]	1	10
		[ปัญญาคือน้ำ]	1	10
		[ปัญญาคือเครื่องจักรสาน]	1	10
	รวม	6	10	100

กล่าวโดยสรุป อุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะที่ปรากฏในเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ คักดา สุนทรโรที่เผยแพร่ผ่านเฟซบุ๊กเพจ “พระคักดา สุนทรโร” ในช่วงวันที่ 1 มกราคม 2563–31 ธันวาคม 2564 มีอุปลักษณะจำนวนทั้งหมด 14 อุปลักษณะ จำแนกเป็นมโนอุปลักษณะทั้งหมด 84 มโนอุปลักษณะ ซึ่งแสดงความหมายผ่านถ้อยคำอุปลักษณะจำนวน 325 ถ้อยคำ ซึ่งปรากฏในปริจเฉท 210 ปริจเฉท โดยสามารถสรุปภาพรวมของอุปลักษณะทั้ง 14 กลุ่ม โดยเรียงตามลำดับจำนวนมโนอุปลักษณะมากที่สุดไปน้อยที่สุด ดังนี้

ตาราง 15 แสดงจำนวนอุปลักษณะและมโนอุปลักษณะที่ปรากฏในปริจเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์คักดา สุนทรโร

ลำดับที่	อุปลักษณะ	จำนวนมโนอุปลักษณะ	ร้อยละ
1	อุปลักษณะความทุกข์	12	14.28
2	อุปลักษณะกรรม	11	13.09
3	อุปลักษณะความรัก	10	11.90
4	อุปลักษณะจิตใจ	9	10.71
5	อุปลักษณะชีวิต	8	9.52
6	อุปลักษณะปัญญา	6	7.14
7	อุปลักษณะความอดทน	5	5.95
8	อุปลักษณะบุญ	5	5.95
9	อุปลักษณะกิเลส	4	4.76
10	อุปลักษณะบาป	4	4.76
11	อุปลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด	3	3.58
12	อุปลักษณะความโกรธ	3	3.58
13	อุปลักษณะความแค้น	2	2.39
14	อุปลักษณะที่ฐิमानะ	2	2.39
	รวม	84	100

จากตาราง 15 อุปลักษณะที่มีจำนวนมโนอุปลักษณะมากที่สุด คือ อุปลักษณะความทุกข์ มีจำนวน 12 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 14.28 รองลงมาตามลำดับจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้ คือ อุปลักษณะกรรม มีจำนวน 11 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 13.09 อุปลักษณะความรัก มีจำนวน 10 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 11.90 อุปลักษณะจิตใจ มีจำนวน 9 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ

10.71 อุปลักษณะชีวิต จำนวน 8 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 9.52 อุปลักษณะปัญญา จำนวน 6 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 7.14 อุปลักษณะความอดทน จำนวน 5 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 5.95 อุปลักษณะบุญ จำนวน 5 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 5.95 อุปลักษณะกิเลส จำนวน 4 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 4.76 อุปลักษณะบาป จำนวน 4 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 4.76 อุปลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด จำนวน 3 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 3.58 อุปลักษณะความโกรธ จำนวน 3 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 3.58 อุปลักษณะความแค้น จำนวน 2 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 2.39 และอุปลักษณะที่ลูมามะ จำนวน 2 มโนอุปลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 2.39

หน้าที่ของอุปลักษณะที่ปรากฏในปริเฉทธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

อุปลักษณะมีหน้าที่ในการสื่อสาร โดยฮัลลiday (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20) ได้จำแนกหน้าที่ไว้ 3 ประการ ได้แก่ “หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด” (Ideational metafunction) “หน้าที่ในการสื่อสารระหว่างบุคคล” (Interpersonal metafunction) และ “หน้าที่ในการเรียบเรียงความ (Textual metafunction) ซึ่งต่อมา โกทลี (Goatly, 1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ได้จำแนกหน้าที่ย่อยภายใต้หน้าที่หลักที่เสนอโดย ฮัลลiday รวมเป็น 12 ด้าน

เมื่อนำแนวคิดหน้าที่ของอุปลักษณะของฮัลลiday และโกทลีมาประยุกต์ใช้วิเคราะห์ปริเฉทพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร วิเคราะห์ได้ดังนี้

1. หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด (Ideational metafunction) ได้แก่

1.1 เติมช่องว่างในคลังคำ (Filling lexical gaps) ใช้เมื่อต้องการสื่อสารความหมายของคำศัพท์ที่ไม่มีในภาษานั้น ๆ จึงต้องใช้คำศัพท์ที่มีอยู่แล้วมาขยายความหมายผ่านการใช้อุปลักษณะ

ตัวอย่างเช่น

(1) คนมีปัญหากันหลายคน หลายคนก็มักจะไม่ยอมให้จบ อยากรเล่นเกมกรรมนี้ต่อ แต่บางคนเหนื่อยแล้ว ไม่อยากเป็นทุกข์เพราะเกมกรรม ที่เราเป็นผู้ทำเอง และชวนคนอื่นมาร่วมกรรมด้วย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 20 มิถุนายน 2564, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง (1) จะเห็นได้ว่า พระศักดิ์ดา ใช้คำว่า “เล่นเกม” ซึ่งเป็นคำศัพท์ในวงความหมายของการละเล่น เพื่อถ่ายทอดความคิดที่ว่า การกระทำกรรมจะดำเนินต่อไปได้เมื่อผู้กระทำเต็มใจกระทำกรรมนั้นต่อ โดยใช้คำว่า “เล่นเกม” เป็นอุปลักษณะถ่ายทอดความคิดถึงความเต็มใจในการเล่นนั้นและผู้กระทำกรรมจำต้องยอมรับผลของเกมนั้นอันเป็นกติกาของเกม

(2) เราหนีไม่พ้นจริง ๆ กับบุพกรรมเก่าที่บางที่ต้องเจอคนบางคนเข้ามาเพียงเพื่อมา**ทวงหนี้กรรม** มาเพราะมีสัญญากรรมบางอย่าง ที่ทำให้เขาจะต้องมาเล่นกับความรู้สึกดี ๆ ของบางคน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง (2) จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “ทวงหนี้” ซึ่งเป็นศัพท์ในวงความหมายการกระทำของมนุษย์ ที่เรียกสิ่งที่ดีดค้างคืนเพื่อถ่ายทอดความคิดที่ว่า กรรมเป็นสิ่งที่ถูกเรียกคืนได้เช่นเดียวกัน อันเป็นอุปสรรคที่ทำให้เข้าใจความหมายของอำนาจกรรมได้ชัดเจนขึ้น

(3) แล้วเราก็เดิน**บนเส้นทางเดียวกัน**นะโยม เหมือนนั่งมอเตอร์ไซด์ไปก็อุปมาว่าเส้นทางชีวิตของเรา ร่วมทางกันไปก็เห็นหัวกันบ้าง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 12 มิถุนายน 2564, ออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (3) จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “บนเส้นทางเดียวกัน” ซึ่งเป็นศัพท์ในวงความหมายของการเดินทางเพื่อถ่ายทอดความคิดที่ว่า “กรรม” เป็นสิ่งที่สามารถกระทำร่วมกับผู้อื่นได้ อันทำให้เข้าใจความหมายของการกระทำกรรมได้ชัดเจนขึ้น

1.2 อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง (Explanation and modeling) เป็นการอธิบายนามธรรมหรือสิ่งไกลตัวผ่านสิ่งที่ป็นรูปธรรมหรือใกล้ตัว

ตัวอย่างเช่น

(4) เราต้องเคย**ร่วมสร้าง**กรรมกันกับเขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องและทำให้ชีวิตเราในชาลง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (4) จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “ร่วมสร้าง” อันเป็นกิริยาเกี่ยวกับการก่อสร้าง ซึ่งเป็นกิจกรรมใกล้ตัวเพื่อแสดงความหมายที่เป็นรูปธรรมของการสร้างกรรม อุปสรรคการก่อสร้าง จึงทำหน้าที่ถ่ายทอดความคิดการสร้างกรรมให้เป็นรูปธรรม มีสิ่งเชิงประจักษ์ที่เข้าใจได้ง่าย

(5) เหมือนกับอีกบางคนที่อยู่กับคนบางคนอะไรมัน**เป็นแรงเหนียว**นำใจให้คนคนนี้ทำกับคนคนนี้ แต่คนคนนี้ไม่ทำกับคนคนนี้ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์เหมือนกัน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง (5) มีการใช้คำว่า “แรงเหนียว” อันเป็นคุณสมบัติของแม่เหล็ก ซึ่งเป็นของใช้ใกล้ตัว ทำให้ถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับ “แรงกรรม” ที่ดึงดูดสู่บุคคลอย่างเป็นรูปธรรม

(6) ขออย่าไปสร้างกรรมเพิ่ม สมมุติว่า**รถยนต์**ก็อย่าไปชน**จักรยาน**เขา เขาก็หลงเข้ามายังงี้ก็ไม้อ่าอย่าไปทำร้ายกัน **บนเส้นทาง**ชีวิตก็เช่นเดียวกัน อย่าไปทำร้ายกัน เขาเข้ามา

เพราะมีเหตุผลในการเข้ามาคือกฎแห่งกรรมนั่นเอง (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 12 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (6) มีการใช้คำว่า “รถยนต์” “จักรยาน” และ “บนเส้นทาง” อันเป็นศัพท์ในวงความหมายการเดินทางเพื่อถ่ายทอดความคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตที่พบปะคนที่หลากหลายโดยอาจเจอคนที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของเรามาร่วมบนเส้นทางเดียวกันก็ขอให้อย่าไปทำร้ายกันเพราะที่สิ่งที่ทำให้เราต้องประสบพบเจอคนเหล่านั้นคือกฎแห่งกรรมจะเห็นได้ว่า มีการอธิบายรูปแบบของการพบเจอบุคคลไม่พึงประสงค์ผ่านการเปรียบเทียบกับสิ่งใกล้ตัว คือ “รถยนต์” “จักรยาน” และ “เส้นทาง”

1.3 กำหนดมุมมองใหม่ (Reconceptualization) เป็นการสื่อสารความหมายที่เป็นมุมมองใหม่หรือผู้รับสารไม่เคยทราบหรือสังเกตมาก่อน

ตัวอย่างเช่น

(7) คนนี้ไม่ทำกับคนคนนี้ทั้ง ๆ ที่เหตุการณ์มันเหมือนกัน มันมีอะไรซ่อนเป็น**เชื้อเป็นเม็ดของกรรม**ที่มันอยู่ในใจแล้วมันแตกหน่อขึ้นมา กลายเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับคนคนนี้ แต่มันไม่เกิดขึ้นกับคนคนนี้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (7) จะเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “เป็นเชื้อเป็นเม็ดของกรรม” เพื่อเปิดมุมมองใหม่ให้เห็นว่า กรรมไม่ได้เป็นเพียงการกระทำหรือผลของการกระทำเท่านั้น แต่ยังมีลักษณะของเชื้อหรือเม็ดอันเป็นอุปลักษณะพืชที่สะท้อนถึงเมล็ดพันธุ์ที่ฝังอยู่กับคนคนหนึ่งด้วย ดังนั้น ผลของกรรมหรือการกระทำกรรมที่เกิดขึ้นย่อมมีเหตุของการเกิด มิได้เกิดขึ้นลอย ๆ หรือมีสิ่งดลบันดาลจากภายนอก

(8) ในแต่ละชาติเราไปสร้างความชัดเจนเรื่องอะไรไว้มากในชาติก่อนนะ เราไป**โฟกัส**เรื่องของคนคนนั้น**โฟกัส**ความโกรธอยู่กับคนคนนั้น **โฟกัส**ความรักอยู่กับคนคนนั้น เรา**โฟกัส**ในแต่ละชาติเนี่ยมันเหมือนกับเรา**ถ่ายภาพ**เหล่านั้นมาเก็บไว้ใน**เมมโมรี่**ของความรู้สึก มันเป็นลักษณะของกรรม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มีนาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (8) จะเห็นได้ว่า มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะกล้องถ่ายภาพมาอธิบายกระบวนการทำงานของกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ หากเราให้ความสนใจหรือ**โฟกัส**เรื่องใด เรื่องนั้นจะถูกถ่ายภาพหรือจดจำไว้แล้วเก็บไว้ใน**เมมโมรี่**หรือจิตของเรา กลายเป็นกรรมของเราในชาติต่อไป จากตัวอย่างนี้เป็นการเปิดมุมมองใหม่ให้เห็นการทำงานของกรรมด้วยการเปรียบเทียบกับเรื่องใกล้ตัว

(9) ปัญหาใหญ่กรรมใดที่เคยทำไว้ไม่รู้กรรมใน**สตอกกรรม** **โกตังกรรม**ที่มันยังไม่ให้ผลจะให้ผลวันไหนเราก็ไม่รู้ประมาณไม่ได้จริง ๆ ต้องรีบเร่งปฏิบัติให้เยอะ ๆ เข้าไว้ยิ่งดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 พฤษภาคม 2563, ออนไลน์)

จากตัวอย่างที่ (9) จะเห็นได้ว่า มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะเกี่ยวกับคลังสินค้ามาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมของปริมาณและขนาดของกรรมที่เราทุกคนแบกรับอยู่ อันเป็นการเปิดมุมมองใหม่ให้ทราบว่า กรรมมีปริมาณและจำนวนอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง (Argument by analogy and/or false reasoning) โดยอุปลักษณะทำหน้าที่โน้มน้าวจูงใจให้ผู้รับสารให้กระทำหรือไม่กระทำบางสิ่งบางอย่าง

ตัวอย่างเช่น

(10) ฉันโกนนะ โกงมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องคนในครอบครัวของฉัน ฉันโกนมา มันไม่มีใครโกนทักตัวเองได้ มันจะปรากฏชัด วันนี้เราทำอะไรเขาไม่ได้หรือโยม แต่**เดี๋ยวกรรมจะจัดการ**เขาเอง และเราไม่ต้องไปสนใจ เราก็ทำหน้าที่ของเราไป (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 15 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (10) มีการโน้มน้าวให้ผู้ที่ถูกกระทำไม่กระทำกรรมต่อผู้ที่กระทำต่อตน เนื่องจากเสนอแนวคิดที่ว่า “กรรมจะจัดการ” ผู้ที่กระทำกรรมไม่ดีเอง โดยที่เราไม่ต้องสนใจและกระทำการตอบโต้ ถ้อยคำอุปลักษณะ “จัดการ” เป็นการใช้อุปลักษณะการบริหารมาถ่ายทอดความคิดโน้มน้าวใจดังกล่าว

(11) สมบัติที่ไม่มีวิบัติก็คือสมบัติแห่งอริยะ ก็คือความเป็นผู้**ถอนกิเลส** บรรเทากิเลสลง ความชื่นใจที่สุดคือแบบนี้โยม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (11) มีการโน้มน้าวให้ผู้รับสารเข้าใจว่า กิเลสเปรียบเหมือนวัชพืชที่ต้องถอนออก โดยเน้นย้ำเป็นสมบัติของอริยะ ถ้อยคำอุปลักษณะถอนกิเลส จึงใช้เพื่อแสดงเห็นภาพกิริยาอาการชัดเจนขึ้นว่าเราควรจัดการกิเลสอย่างไร

(12) ผู้รักษาประตูลือคได้บ้างไม่ได้บ้าง ก็นึกถึงคำว่ารับไม่ได้ แต่ก็ต้อง**ฝึกรับ**ให้ได้ โยม **ฝึกรับ**ให้ได้ คนบางคนก็มาเล่นกับความรู้อีกของโยม มีคนจำนวนมากทีเดียวที่เข้าไปในชีวิตของคนบางคน ก็รู้อยู่แก่ใจว่าเข้าไปก็เพียงหวังมองเขาเป็นทางผ่าน เป็นแค่ของเล่น เห็นเป็นของสนุก แต่ก็ต้อง**ฝึกรับ**ให้ได้เลยโยม ต้อง**ฝึกรับ**ให้ได้ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 29 พฤษภาคม 2564, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง (12) มีการโน้มน้าวให้ผู้รับสาร “ฝึกรับ” หมายถึง ให้ฝึกเผชิญกับสถานการณ์ที่ถูกหลอกหลวงหรือถูกเอาเปรียบ ถ้อยคำ “ฝึกรับ” จึงเป็นการแสดงให้เห็นภาพถึงสิ่งที่ควรกระทำเมื่อเจอผู้ไม่หวังดีเข้ามาในชีวิต

1.5 สื่ออุดมการณ์ (Ideology) โดยอุปลักษณ์ทำหน้าที่สร้างและกำหนดระบบความคิดของผู้รับสาร

ตัวอย่างเช่น

(13) วันที่มีกิจวัตร กิจกรรมเพื่อที่จะ**บรรเทาลดกิเลส ลดกิเลส ลดออก สละตัวตน สละทิฐิมานะ**ออกไป นี่คือการความชื่นใจ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (13) ถ้อยคำอุปลักษณ์ “บรรเทาลดกิเลส ลดกิเลส ลดออก สละตัวตน สละทิฐิมานะ” เป็นการถ่ายทอดอุดมการณ์ของศาสนาพุทธที่มุ่งให้พุทธศาสนิกชนมองว่า กิเลสเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ จำเป็นต้องสละออก ดั่งใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ข้างต้น

(14) **เข้มนาฬิกาที่มันกำลังเดิน ถ้าความเจ็บมันอยู่ที่ 7 โมงครึ่ง แล้วเข้มนาฬิกา มันก็เดินหนี 7 โมงครึ่งไปเรื่อย ๆ** ก็ใช้ เวลามันจะทำให้ความเจ็บที่เป็นแผล เวลามันจะยิ่งทำให้ไกลจากแผลนี้ไปเรื่อย ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 1 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (14) ถ้อยคำอุปลักษณ์เข้มนาฬิกา แสดงความหมายของความทุกข์ โดยกำหนดให้เห็นเป็นรูปธรรมว่า เข้มนาฬิกาอยู่ที่ 7 โมงครึ่ง แล้วเข้มนาฬิกา มันก็เดินหนี 7 โมงครึ่งไปเรื่อย ๆ โดยการเปรียบเทียบอุปลักษณ์แสดงอุดมการณ์ของพระพุทธศาสนาที่ให้เห็นสัจธรรม “เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป” ดังเช่นเข้มนาฬิกาที่เดินห่างจาก 7 โมงไปเรื่อย ๆ อันหมายถึงความไม่คงที่ ระยะเวลาจะทำให้ความทุกข์จางหายไป

(14) เหมือนกับคนที่ฆ่าตัวตายแล้วบอกว่าขอไป**เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** ตายแล้วไป **Restart ชีวิตกันใหม่ ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่** เขาบอกว่าเขาไม่กลัวกับการไปนับหนึ่งใหม่ แต่กลัวว่าจะต้องทนทุกข์อยู่กับทุกข์เหล่านี้ไปอีกนานเท่าไรนะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 8 ตุลาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (14) ถ้อยคำอุปลักษณ์ “เริ่มต้นนับหนึ่งใหม่” “Restart ชีวิตกันใหม่” “ไปเริ่มต้นนับหนึ่งใหม่” แสดงอุดมการณ์หรือแนวคิดทางพระพุทธศาสนาว่า หากยังเป็นสัตว์โลกที่กระทำบาป คือ ฆ่าตัวตาย ก็ยังต้องเกิดใหม่ ไม่สามารถหลุดพ้นจากวงจรเวียนว่ายตายเกิดได้ ข้อความดังกล่าวนี้จึงแสดงถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิดในพระพุทธศาสนา

2. หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal Metafunction) ได้แก่

2.1 แสดงอารมณ์ความรู้สึก (Expressing emotional attitude) โดยความหมายของ
อุปลักษณะกระทบอารมณ์ของผู้รับสาร

ตัวอย่างเช่น

(15) เราทุกคนยังมีกิเลสก็**มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ**บ้าง อะไรบ้าง เป็นเรื่องธรรมดา ฉะนั้น ขอให้เราทุกท่านนะ ช่องโหว่ที่มองแล้ว มันทำให้ใจเราเป็นสุขได้ ก็เลือกมองช่องนั้นให้ใจเราเป็นสุขเถอะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 16 เมษายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (15) มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “มีพลัดตก มีสะดุด มีตกหลุมอากาศ” อันสะท้อนอุปลักษณะอุบัติเหตุอันทำให้ผู้รับสารรู้สึกกลัว แต่พระศักดิ์ดา ได้แนะนำให้เลือกมองเฉพาะสิ่งที่เป็นสุขเพื่อบรรเทาการกระทบอารมณ์นั้น

(16) ถ้าคนที่**จมทุกข์**ทั้งหมดในโลกนี้ ก็จะไปโทษว่าฝนตกไม่ได้ตามใจเราก็คงไม่ได้ จะโทษว่าแดดออกไม่ได้ตามใจเราเพราะเราตากผ้าต้องการให้ผ้าแห้ง แล้วแดดไม่ออกก็คงไม่ได้ จะโทษอะไรไม่ได้ก็ในเมื่อตัวเองแบกความรู้สึกไว้ว่าทุกอย่างต้องได้ดังใจ จะโทษอะไรในโลกนี้ก็คงไม่ได้จริง ๆ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 27 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (16) มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “จมทุกข์” อันสะท้อนอุปลักษณะการจมน้ำซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกกลัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการสอนให้ผู้รับสารไม่ปล่อยให้ตนเองตกอยู่ในห่วงแห่งความทุกข์นาน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา กับผู้รับสารในฐานะผู้สอนและผู้ถูกสอน

(17) ความโกรธมามันก็เลยกลายเป็นมา**ทิ้งขยะ**ไว้ในใจเรื่อย ๆ เราใช้อารมณ์นั้น เหมือนกับใช้ของที่อยู่ในถุงพลาสติก แล้วเมื่อของนั้นหมดไป ถุงพลาสติกก็ยังมี**เป็นขยะ**อยู่ในโลกนี้ อารมณ์นั้นก็เช่นเดียวกัน เมื่ออารมณ์นั้นมันมาแล้ว มันก็มา**ทิ้งขยะ**ไว้กลายเป็นพื้นฐานของใจกลายเป็นความโกรธ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (17) มีการใช้ถ้อยคำอุปลักษณะ “ทิ้งขยะ” “เป็นขยะ” อันสะท้อนอุปลักษณะสิ่งปฏิญูล ทำให้ผู้รับสารรู้สึกกับความโกรธทางด้านลบ เป็นสิ่งไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดความไม่กล้าเก็บความโกรธไว้ในใจ อันเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา กับผู้รับสารในฐานะผู้สอนและผู้ถูกสอน

2.2 ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง (Decoration, disguise) โดยอุปลักษณะช่วยทำให้ถ้อยคำนุ่มนวลสละสลวยมากขึ้นแทนการกล่าวตรงไปตรงมาที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกด้านลบของผู้รับสาร

ตัวอย่างเช่น

(18) เราจะต้องพยายามพิจารณาว่าเมื่อสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วมันจะสร้าง
 ชะยะในใจได้มากน้อยแค่ไหน ถ้า**ความโกรธเกิดขึ้นจริงอยู่** มันมาแล้วบางที่มันไม่นานมันก็
 ผ่านไป แต่มันสะสมไว้แล้วมันมา 1 ครั้งมันหายไป **เดี๋ยวมันมาครั้งใหม่แล้วมันหายไป มันมา
 อีกครั้งและมันก็หายไปอีก** (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 9 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (18) จะเห็นได้ว่า มีการใช้อุปลักษณสิ่งมีชีวิตเพื่ออธิบายกิริยา
 ของการเกิดความโกรธ ทำให้ความโกรธเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่น่ากลัว ดังถ้อยคำอุปลักษณ
 “ความโกรธเกิดขึ้นจริงอยู่ มันมาแล้วบางที่มันไม่นานมันก็ผ่านไป เดี่ยวมันมาครั้งใหม่แล้วมัน
 หายไป มันมาอีกครั้งและมันก็หายไปอีก” แทนที่จะกล่าวตรงไปตรงมาว่า ความโกรธเกิดขึ้นแล้ว
 เกิดผลเสียหายอะไรซึ่งอาจทำให้ผู้รับสารรู้สึกด้านลบและรู้สึกไม่ดีกับความโกรธของตัวเอง
 กลายเป็นการอำพรางความโกรธให้เป็นเรื่องธรรมชาติที่เกิดขึ้น แล้วก็ดับไป เป็นเรื่องธรรมดา
 ของมนุษย์

(19) คนสองคนทะเลาะกันนะใครหลบนะ ใครอภัยได้ก่อน ใครลืมก่อน คนนั้น
 ก็หลับสนิทได้ก่อน คนไหนไม่ลืมก็ไม่ต้องหลับ กรรมใครก็กรรมมัน มันจะไปห้ามนู่นนี่นั่นอะไร
 บางอย่าง มันห้ามไม่ได้เดี๋ยวมันก็ห้ามยาก แต่ถ้ามันจบที่เราเนี่ย **มันก็เบา อีฐูทั้งกองเลย
 อาตมา รื้อเอามาในตอนนั้นก็เบาแล้ว** วางลงแล้วมันก็อยู่ของมันอย่างนี้แหละ (พระครูสังฆรักษ์
 ศักดา สุนทรโร, 14 พฤษภาคม 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (19) จะเห็นได้ว่า มีอุปลักษณแสดงถึงความทุกข์ คือ ถ้อยคำ
 อุปลักษณ “อีฐูทั้งกอง” เพื่อให้เห็นภาพของความทุกข์เป็นรูปธรรมซึ่งหากต้องการวางความทุกข์
 ก็เพียงแค่วางกองอีฐูลง มันก็จะเบา รื้อออกมา มันก็เบา อันเป็นการใช้อุปลักษณให้เห็นถึง
 ความง่ายในการวางความทุกข์ แทนการสื่อสารแบบการอธิบายความตรงไปตรงมา ซึ่งอาจทำให้
 ผู้รับสารรู้สึกว่ายากเกินไป ยิ่งทำให้เกิดความกดดันเมื่อต้องพยายามวางความทุกข์ให้ได้
 ในขณะที่เมื่อเปรียบเป็นกองอีฐู ภาพการวางกองอีฐูทำให้สื่อสารได้เห็นภาพและเข้าใจง่ายขึ้น
 ความกดดันต่อการจัดการความทุกข์ก็น้อยลง

(20) ท่านผู้เจริญได้ตรัสไว้ โภชังชัตวาสุขังเสติ ฆ่าความโกรธได้ยู่เป็นสุข
 ฆ่าตัวนี้ก็คือไม่ได้ใช้ความแค้นไปฆ่า แต่คือใช้ลักษณะของการทำแต่สิ่งที่ดี ๆ **การใช้น้ำสะอาด
 ไปชำระล้างก็คือทำให้ใสสะอาดแต่เบื้องต้นของตนเองนั้นจะเป็นการดี เมื่อน้ำสะอาด
 ไปชำระล้างก็ทำให้เกิดความสะอาดขึ้น** (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร, 9 สิงหาคม 2563,
 สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (20) จะเห็นได้ว่า มีการแสดงวิธีการจัดการความโกรธโดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย คือ “การใช้น้ำสะอาดไปชำระล้าง” “ใสสะอาด” “น้ำสะอาดไปชำระล้าง” “เกิดความสะอาดขึ้น” เพื่อให้เห็นภาพการจัดการความโกรธได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือใช้การกระทำแต่สิ่งดี ๆ เหมือนน่าน้ำสะอาดไปชำระล้าง แล้วจะทำให้ใจสะอาดได้ จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบด้วยน้ำสะอาดทำให้สื่อสารเห็นภาพชัดเจน เข้าใจง่ายในการจัดการความโกรธเป็นการอธิบายขยายความแทนการสื่อสารแบบตรงไปตรงมาด้วยการใช้ภาษาบาลี “โกธังสตัด วาสุขังเสติ” ซึ่งทำให้เข้าใจยาก

2.3 สร้างความสัมพันธ์ (Cultivating intimacy) โดยอุปมาอุปไมยที่สื่อสารความหมายที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารเข้าใจร่วมกัน จะทำให้ผู้รับสารรู้สึกใกล้ชิดกับผู้ส่งสารเนื่องจากมีความรู้ ความคิด และภูมิหลังร่วมกัน

ตัวอย่างเช่น

(21) แต่เราก็ยังอยู่ตรงนี้ ไม่ได้อยู่ลำพังนะโยม มีคนแวดล้อมเราเต็มไปหมด คือ คนที่เราอยากได้ เขาก็ยังอยู่ตรงนี้ เขาก็ยังอยากรู้ชีวิตเรา เขาก็ยังอยู่ตรงนี้ ไม่รู้ว่าเขาจะคอยซ้ำในวันที่เราล้ม แล้วก็ทาเกลือให้เจ็บแผลในวันที่เป็นแผล หรือว่าจะทำแผลให้เรายังดี (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 5 กรกฎาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (21) จะเห็นได้ว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดาใช้อุปมาอุปไมยเพื่อแสดงความหมายของความทุกข์ที่เกิดขึ้น และได้กล่าวว่า “มีคนแวดล้อมเราเต็มไปหมด” อันเป็นการแสดงประสบการณ์ร่วมโดยการใช้คำสรรพนามว่า “เรา” และจากประสบการณ์ คือ มีทั้งคนที่ซ้ำเติมและทำแผลให้ จึงเตือนสติให้ผู้รับสารไม่เจ็บปวดกับความทุกข์ที่เผชิญอยู่มากเกินไปนัก และตักเตือนให้ระวังการโดนซ้ำเติม ทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่า พระศักดิ์ดา มีความรู้ ความคิด และภูมิหลังร่วมกันกับผู้รับสาร

(22) ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันมันเป็น **อาดันตุกะ** ไหนก็แปลว่าคือมันมันแค่มานะเยียมเราแต่หลายคนก็เก็บความโกรธไว้ ความโลภ ความหลงไว้ ไม่ยอมลอกคราบมันทิ้งไป ก็ไม่ยอมรับสภาพมันทิ้งไปชีวิตมันก็หนัก (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 19 เมษายน 2563, ออนไลน์)

จากตัวอย่าง (22) เห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “เรา” เพื่อแสดงความมีประสบการณ์ร่วมในอุปมาอุปไมยความโลภ ความโกรธ ความหลง โดยใช้ถ้อยคำอุปมาอุปไมย “อาดันตุกะ” และ “มันมันแค่มานะเยียมเรา” อธิบายความหมายว่า เป็นเรื่องธรรมดาที่เราจะมีความโลภ ความโกรธ ความหลง เปรียบดังผู้มาเยียมเยียน หน้าที่ที่เราพึงกระทำคือ ให้ทิ้งสิ่งเหล่านี้ไป ถ้าไม่ยอมทิ้งชีวิตก็จะมีแต่ความหนัก

(23) **ทุกคนล้วนมีแผล**นะโยม ทุกคนในชีวิตล้วนเจอเรื่อง จะเรื่องเล็ก เรื่องใหญ่ ทุกคนต้องเจอ เพียงแต่เขาจะเล่าให้เราฟังไหม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 28 มิถุนายน 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (23) มีการใช้คำว่า “ทุกคนล้วนมีแผล” เพื่อแสดงให้เห็นว่าการเผชิญเรื่องราวต่าง ๆ ไม่ใช่มีผู้รับสารเพียงคนเดียว แต่ทุกคนรวมถึงพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา ล้วนแล้วแต่เจอเรื่องราว อันเป็นการใช้ถ้อยคำแสดงการมีประสบการณ์ร่วม มีภูมิหลังร่วมกับผู้รับสาร

2.4 สร้างอารมณ์ขันและใช้ในการละเล่นภาษา (Humor and games) โดยอุปลักษณ์ สื่อสารความหมายเพื่อหยอกกล้อ สร้างความขบขันแก่ผู้รับสาร หรือใช้ในการละเล่น เป็นต้นว่า การเล่นทายคำศัพท์ การเล่นทายปัญหา

ไม่ปรากฏหน้าที่นี้ในข้อมูล

3. หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ (Textual Metapfunction) ได้แก่

3.1 ช่วยเรียบเรียงความ (Textual structuring) เพื่อลำดับความและสร้างสัมพันธ์ภาพในปริจเฉท

ตัวอย่างเช่น

(24) ถ้าเราต้อง**ร่วมทาง**กับคนที่ทำให้ชีวิตเราซ้าลง ขอให้เข้าใจนะโยมว่าเขาเข้ามา**ร่วมเส้นทางเดียวกัน**กับเรา เพราะมันมีเหตุผลในการเข้ามา เราต้องเคยร่วมสร้างกรรมกันกับเขาไว้แน่ ๆ เขาจึงจะต้องมาเกี่ยวข้องและทำให้ชีวิตเราซ้าลง **บนเส้นทางเดียวกัน**ทำให้จะ**เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา** เจริญ ๆ กว่านี้มันก็ทำยาก ก็ขออย่าไปสร้างกรรมเพิ่ม (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 9 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (24) มีการเรียบเรียง ลำดับความ โดยใช้คำถ้อยคำอุปลักษณ์ เส้นทางโดยเริ่มต้นกล่าวถึงการร่วมทางบนเส้นทางเดียวกัน แล้วในระหว่างการเดินทางนั้นมีทั้งเลี้ยวซ้ายและเลี้ยวขวา โดยถ้อยคำอุปลักษณ์นี้เป็นถ้อยคำที่มีสัมพันธ์ภาพร่วม คือการกล่าวถึงคำศัพท์เกี่ยวกับเส้นทางในปริจเฉทข้างต้น

(25) ถ้าหากว่าคนคนหนึ่งเขาจะ**เย็นจริง ๆ เป็นน้ำจริง ๆ** แต่ถ้าเขาถูกลงบ่อย ๆ เขาก็มี**จุดเดือด**ของเขาทั้งหลายก็ทราบเขามี**จุดเดือด**ของเขามีจุดระเบิดของเขา ทุกคนมี**จุดเดือด**ทุกคน (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 11 กุมภาพันธ์ 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (25) มีการเรียบเรียง ลำดับความโดยใช้คำซ้ำ เพื่อเน้นย้ำความหมายที่ต้องการสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ “จุดเดือด” 3 ครั้ง อันมีความหมายของความอดทน โดยบรรยายลำดับความเหตุของการเกิดจุดเดือดหรือเกิดการหมดความอดทน

แล้วระเบิดจุดเดือดออกมา คือ แสดงความโมโหออกมา ความอดทนหมดสิ้น แล้วสรุปว่า “จุดเดือด” นี้ เป็นสิ่งที่มีกันทุกคน สรุปได้ว่า มีการเรียงเรียงตั้งแต่สาเหตุ การเกิดขึ้น และสรุปว่ามีเหมือนกันทุกคน

(26) แต่เนี่ยโยมบางที**แผลเก่า แผลเดียว**นะแต่**ว่ามันเจ็บไปทั้งปี**จริง ๆ เพราะว่า**มันจะหาย จะหายขึ้นมาก็ไปแกะไปแคะมัน** จนกระทั่งว่ามันกลายเป็น**ตกสะเก็ด** มันจะหายแล้วมันกลายเป็น**หนองขึ้นมาใหม่** แผลเดียวกลายเป็น เพราะว่าไป**สะกิดมันขึ้นมาบ่อย ๆ** สำหรับคนบางคนนะ เพราะว่า**ไปขูด ๆ** แล้วก็บ่นว่า **ทำไมแผลมันไม่หายสักที** ทำไม**แผลเดียว**แต่มัน**เป็นได้ทั้งปี**

(พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 18 พฤศจิกายน 2563, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่าง (26) มีการเรียงเรียง ลำดับความโดยใช้คำศัพท์วงความหมายของแผล ทั้ง “แผลเก่า” “แผลเดียว” “เจ็บไปทั้งปี” “มันจะหาย” เป็นต้น ซึ่งทำให้เกิดความเป็นเอกภาพของข้อความ แสดงถึงความ เป็นเรื่องเดียวกัน และมีการลำดับความให้เห็นเหตุของการเป็นแผลหรือเจ็บที่ใจไม่หาย กล่าวคือ มีแผล รู้สึกเจ็บแผล พอใกล้หายก็ไปแกะไปแคะแผลกลายเป็นหนอง แผลไม่หาย แม้เป็นแผลเดียว อันแสดงให้เห็นกระบวนการที่ทำให้แผลหรือความรู้สึกเจ็บใจไม่หายไป

3.2 บันเทิงคดี (fiction) โดยอุปลักษณ์ช่วยสร้างโลกจินตนาการ มีการสมมติตัวละคร และเปรียบเทียบกับชีวิตจริง อุปลักษณ์ชนิดนี้เรียกว่า Phenominalistic metaphor

ตัวอย่างเช่น

(27) **เราเล่นบทละครของชีวิต**นะ **เราไปเล่นในบทของความเลว** แต่ถ้าคนทั้งหลายจะชอบความเลวแล้วเราก็รู้สึกว่าคุณทั้งหลายชอบความเลว **งั้นเราก็เลว** เราจะได้เป็นที่ชื่นชอบของคนทั้งหลาย (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 23 ตุลาคม 2563, สื่อบอนไลน์)

จากตัวอย่าง (27) แสดงให้เห็นว่า มีการใช้อุปลักษณ์ละครมาแสดงความหมาย การกระทำเลวเหมือนเล่นในบทของความเลว อันเป็นโลกในจินตนาการมาเปรียบเทียบกับชีวิตจริงที่ว่า ในชีวิตจริงเราก็ได้กระทำเลวเช่นกัน ซึ่งหากเรารู้สึกว่าคุณทั้งหลายชื่นชอบบทที่เราเล่น เราก็จะทำเลวต่อไป อุปลักษณ์นี้จึงทำหน้าที่บันเทิงคดีโดยนำโลกจินตนาการมาเปรียบเทียบกับความจริง

(28) จิตก็เช่นเดียวกัน เพราะจิตดวงก่อนมันเป็น **พ่อแม่** ของจิตดวงต่อมา เมื่อวันนี้กำลังทุกข์อยู่ ทุกข์ด้วยเรื่องอะไร จิตดวงต่อไปที่เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นสันตติ เป็นขณะ ๆ มันก็จะ **คลอดลูก** ออกมาเป็นจิตที่ **เคราะห์มอง** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 13 สิงหาคม 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (28) แสดงให้เห็นว่า มีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์พ่อแม่ คลอดลูก และเคราะห์มอง อันเปรียบกับให้จิตเป็นคน ซึ่งเป็นการสร้างจินตนาการให้ผู้รับสารเข้าใจ การเกิดขึ้นของจิตซึ่งเป็นนามธรรม เข้าใจง่ายขึ้นด้วยรูปธรรม โดยสมมติให้เป็นคน

(29) เรากำลังรักคุณ รักผู้หญิง รักผู้ชายคนนี้ ปรากฏว่าเขาตกลงว่า **จะไม่ร่วม** **เดินกับเราต่อไป** เขาบอกว่า **เขาแค่มาส่งนะ** **เขาไม่ได้คิดจะเดินไปกับคุณตลอด** (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 5 พฤศจิกายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (29) แสดงให้เห็นว่า มีการใช้ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “จะไม่ร่วมเดินกับเราต่อไป” “เขาแค่มาส่งนะ” และ “เขาไม่ได้คิดจะเดินไปกับคุณตลอด” โดยเปรียบพฤติกรรม ความรักกับถ้อยคำอุปสรรคณ์ในวงความหมายของการเดินทาง โดยสมมติตัวละครขึ้นมา คือ ผู้หญิง ผู้ชาย แล้วอธิบายพฤติกรรมผ่านถ้อยคำอุปสรรคณ์ดังกล่าว ทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับความรักได้ง่ายขึ้น

3.3 ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้น เพราะใช้คำน้อยแต่สื่อความมาก (Enhancing memorability, foregrounding, and informativeness) โดยหน้าที่นี้ผู้รับสารต้องตีความมากกว่าการสื่อสารตรงไปตรงมา

ตัวอย่างเช่น

(30) ขอให้ได้พิจารณาถึงความเหมือนพวกเราที่มีความเหมือนกันอีกอย่างหนึ่ง ชัดเจนคือการที่เราเป็น **นักโทษประหารชีวิต** ตั้งแต่เกิดมาก็ถูก **ตัดสิน** มาแล้วว่าต้องตายทุกคน จะตายด้วยวิธีไหน จะตายที่ใด อายุเท่าไร **ถูกตัดสินประหารชีวิต** มันเสร็จแล้ว แต่จะ **ประหารเมื่อใด** และ **โรคอะไร** อายุเท่าไรไม่ทราบ (พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร, 15 มิถุนายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (30) มีการใช้อุปสรรคณ์ [ชีวิตคือนักโทษ] โดยเป็นนักโทษประหารชีวิต ที่เกิดมาก็ถูกตัดสินให้ประหารชีวิตแล้ว กล่าวคือ เกิดมาก็ถูกตัดสินไว้แล้วว่า จะต้องตายเมื่อใด แต่จะตายเมื่อไหร่ ตายอย่างไร ตายอายุเท่าไร ไม่มีใครรู้ ถ้อยคำอุปสรรคณ์ “นักโทษประหารชีวิต” จึงเป็นการใช้คำน้อยแต่กินความมาก กินความตั้งแต่การเกิดถึงการตาย อันเป็นธรรมชาติของมนุษย์

(31) ทุกช่วงเวลาของชีวิตล้วนมีค่าใช้จ่าย และอาจเป็นบทเรียนราคาแพง ข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่นนี้ขอให้เป็นอย่างอื่น 1 วันสำหรับเรียนรู้ที่อาจต้องจ่ายในราคาที่แสนแพง ขอให้ตั้งใจให้มากเพื่อค่าใช้จ่ายอาจไม่ต้องแพงเท่านั้น (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนฺทโร, 1 กันยายน 2564, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (31) มีการใช้อุปุจน์ลักษณะ [ชีวิตคือการเรียน] โดยมีถ้อยคำอุปุจน์ลักษณะ คือ “ล้วนมีค่าใช้จ่าย บทเรียนราคาแพง ราคาที่แสนแพง ค่าใช้จ่าย” เพื่อแสดงความหมายของ สิ่งที่ต้องแลกมาเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตซึ่งในโลกแห่งความจริง อาจต้องผ่านประสบการณ์ ที่หลากหลาย แต่พระครูสังฆรักษ์ศักดาใช้คำว่า “บทเรียนราคาแพง” “ค่าใช้จ่าย” “ราคาที่แสนแพง” เพื่อครอบคลุมความหมายแทนการเรียนรู้และประสบการณ์ทั้งหมดและอธิบาย ให้เห็นภาพว่า สิ่งเหล่านี้แลกมาด้วยสิ่งที่แสนแพง ด้วยเหตุนี้ถ้อยคำอุปุจน์ลักษณะเหล่านี้จึงเป็น การใช้คำน้อยแต่กินความมาก ทำให้สื่อสารเจตนาการสื่อสารได้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ การสื่อสาร

(32) อาจมาก็ถึงบอกว่าอย่าไปเล่นกับหัวใจใคร ไม่ว่าจะไปเล่นกับหัวใจ ในเรื่องของการความรัก เล่นกับหัวใจในเรื่องของการชวนเขามาลงทุนทำกิจการค้าขาย แล้วมีเรื่อง ของการหวังจะให้เขามาเป็นแค่หมากตัวหนึ่งในกระดานในเกมธุรกิจ มันก็เลยกลายเป็นว่า หัวใจของเขาไม่มีความสุขนะ (พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนฺทโร, 19 กันยายน 2563, สื่อออนไลน์)

จากตัวอย่าง (32) มีการใช้ถ้อยคำอุปุจน์ลักษณะ “หมากตัวหนึ่งในเกมกระดาน” “ในเกมธุรกิจ” ซึ่งเป็นศัพท์ในวงความหมายของการเล่นเกม การใช้ถ้อยคำนี้เป็นการใช้คำน้อย แต่กินความมากเพราะมีความหมายครอบคลุมตั้งแต่การเริ่มต้นเข้าร่วมการเล่นฐานะหมาก การเล่นเกมซึ่งต้องอาศัยไหวพริบ ชันเชิง ความเท่าทัน และความเสียสละ จนนำไปสู่ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวก็ได้ จึงมีการเตือนว่า ไม่ควรนำสิ่งเหล่านี้ไปเล่นกับใคร อันเป็นวัตถุประสงค์ ของการสื่อสาร

หน้าที่ของอุปุจน์ที่วิเคราะห์ข้างต้น ได้แสดงหน้าที่การสื่อสารทั้ง 3 ประการ ตามแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20) ได้แก่ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ 3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดหน้าที่ย่อยของโกทลี (Goatly, 1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ปรากฏมีเพียง 11 ด้าน โดยไม่มีประจักษ์ที่ทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขันและใช้ ในการละเล่นภาษา (Humor and games) ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า หน้าที่ของอุปุจน์ที่ใช้ ในการสื่อสารของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนฺทโร จึงเป็นไปตามหน้าที่การสื่อสารตามแนวคิด ของฮัลลiday ดังอธิบายในข้างต้น และโดยภาพรวมนำไปสู่การสื่อสารอุปุจน์เกี่ยวกับธรรมะ

ไปยังผู้รับสารได้ครบถ้วนตามแนวคิดหน้าที่ของอุปลักษณ์ สำหรับการแจกแจงจำนวนถ้อยคำ
อุปลักษณ์ที่ทำหน้าที่ตามแนวคิดฮัลลidayและโกทลี สามารถแสดงดังตาราง 16 ต่อไปนี้

ตาราง 16 แสดงจำนวนของหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณะตามแนวคิดของอัลเดย์และโกทส์เกี่ยวกับธรรมชาติของจิตวิทยา

ลำดับ	อุปลักษณะ	ของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ กสุนทร											
		จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณะที่ทำหน้าที่	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	กรรม	10	24	3	4	-	-	-	-	-	-	-	-
2	การเรียนรู้	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	7
3	ตายเกิด	-	5	-	-	4	-	-	-	-	-	-	3
4	ความโกรธ	3	-	2	-	3	-	6	-	-	-	-	2
5	ความแค้น	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	ความทุกข์	15	12	5	3	4	5	1	-	-	2	-	3
7	ความรัก	8	6	7	3	5	4	3	7	-	-	-	14
8	ความอดทน	-	7	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
9	จิตใจ	4	14	9	5	8	4	-	-	-	-	-	5
10	ชีวิต	2	30	6	7	-	10	-	-	-	-	7	1
11	ที่รู้มานะ	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-

สำหรับตารางต่อไปนี้เป็นารสรุปจำนวนหน้าที่ของอุปลักษณตามแนวคิดของฮัลลิดีเพื่อแสดงให้เห็นภาพรวมว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้หน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณจากความถี่มากที่สุดไปยังความถี่น้อยที่สุด ดังนี้

ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณเกี่ยวกับธรรมะ
ในปริจเจทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร

ลำดับที่	หน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณ	จำนวน	ร้อยละ
1	หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด	259	74.00
2	หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ	50	14.28
3	หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์	41	11.72
	รวม	350	100

จากตาราง 17 จะเห็นได้ว่า ถ้อยคำอุปลักษณในปริจเจทเกี่ยวกับธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโรใช้หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิดมากที่สุด จำนวน 259 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมาคือหน้าที่ในการเรียบเรียงความ จำนวน 50 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 14.28 และน้อยที่สุด คือ หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ จำนวน 41 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 11.72

บทที่ 5

บทสรุป

การวิเคราะห์อุปลักษณะธรรมะในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร สรุปและอภิปรายผลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการประกอบสร้างอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ระบบการคิดของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร ใช้วงความหมายต้นทางเปรียบกับวงความหมายปลายทางเพื่อประกอบสร้างอุปลักษณะในการเผยแผ่เทศนาธรรมผ่านเฟซบุ๊กเพจ “พระศักดา สุนทรโร” จำนวน 14 อุปลักษณะ โดยเรียงตามลำดับจำนวนถ้อยคำอุปลักษณะมากที่สุด ไปน้อยที่สุด ดังนี้ 1) อุปลักษณะชีวิต 2) อุปลักษณะจิตใจ 3) อุปลักษณะความทุกข์ 4) อุปลักษณะกรรม 5) อุปลักษณะความรัก 6) อุปลักษณะความโกรธ 7) อุปลักษณะบุญ 8) อุปลักษณะความอดทน 9) อุปลักษณะปัญญา 10) อุปลักษณะกิเลส 11) อุปลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด 12) อุปลักษณะความแค้น 13) อุปลักษณะบาป และ 14) อุปลักษณะที่วิมานะ รวมทั้งสิ้นมี 84 มโนอุปลักษณะโดยแจกแจงจำนวนอุปลักษณะและจำนวนมโนอุปลักษณะ ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 18 แสดงการแจกแจงจำนวนอุปลักษณะและจำนวนมโนอุปลักษณะ

ในปริเฉทเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร

ลำดับที่	อุปลักษณะ	จำนวนมโนอุปลักษณะ
1	อุปลักษณะความทุกข์	12
2	อุปลักษณะกรรม	11
3	อุปลักษณะความรัก	10
4	อุปลักษณะจิตใจ	9
5	อุปลักษณะชีวิต	8
6	อุปลักษณะปัญญา	6
7	อุปลักษณะความอดทน	5

ตาราง 18 (ต่อ)

ลำดับที่	อุปลักษณะ	จำนวนมโนอุปลักษณะ
8	อุปลักษณะบุญ	5
9	อุปลักษณะกิเลส	4
10	อุปลักษณะบาป	4
11	อุปลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด	3
12	อุปลักษณะความโกรธ	3
13	อุปลักษณะความแค้น	2
14	อุปลักษณะที่เสื่อมานะ	2
รวม		84

จากตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ระบบการคิดหรือมโนทัศน์ของพระครูสังฆรักษ์ สุนทรโร เกี่ยวกับธรรมะ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบวก ด้านลบ และเป็นกลาง โดยมีมโนทัศน์ ด้านบวกสะท้อนผ่าน 4 อุปลักษณะ คือ อุปลักษณะความรัก อุปลักษณะปัญญา อุปลักษณะความอดทน และอุปลักษณะบุญ มโนทัศน์ด้านลบสะท้อนผ่าน 6 อุปลักษณะ คือ อุปลักษณะความทุกข์ อุปลักษณะบาป อุปลักษณะการเวียนว่ายตายเกิด อุปลักษณะความโกรธ อุปลักษณะความแค้น และอุปลักษณะที่เสื่อมานะ ส่วนมโนทัศน์เป็นกลางสะท้อนผ่าน 4 อุปลักษณะ ได้แก่ อุปลักษณะกรรม อุปลักษณะจิตใจ อุปลักษณะชีวิต และอุปลักษณะกิเลส เมื่อพิจารณาจำนวนมโนทัศน์ที่นำเสนอ จะเห็นได้ว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร เจตนานำเสนออุปลักษณะด้านลบมากที่สุดเพื่อโน้มน้าวให้ผู้รับสารจัดการความรู้สึกด้านลบของตนเอง ให้กำลังใจ และเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา

2. ผลการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะธรรมะในปริศนาคถาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร

การสื่อสารอุปลักษณะของพระครูสังฆรักษ์ศักดา สุนทรโร เป็นไปตามหน้าที่การสื่อสารตามแนวคิดของฮัลลiday ทั้ง 3 ประการ (Halliday, 1994 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20) ได้แก่ 1) หน้าที่ในการถ่ายทอดความคิด 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ และ 3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ แต่เมื่อวิเคราะห์ด้วยแนวคิดหน้าที่ย่อยของโกทลี (Goatly, 1998 อ้างอิงใน ศิริมา เชียงเซาว์ไว, 2565, หน้า 20-23) ปรากฏมีเพียง 11 ด้าน ได้แก่ 1) เต็มช่องว่างในคลังคำ 2) อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมและแบบจำลอง 3) กำหนดมุมมองใหม่ 4) เป็นแนวเทียบโน้มน้าวให้ทำหรือไม่ทำบางอย่าง 5) สื่ออุดมการณ์ 6) แสดงอารมณ์ความรู้สึก 7) ช่วยในการตกแต่งหรืออำพราง 8) สร้างความสนิทสนม 9) ช่วยเรียบเรียงความ 10) บั่นเทิงคดี และ

11) ช่วยให้จดจำได้ง่ายขึ้น ความหมายโดดเด่นขึ้นโดยไม่มีปริศนาที่ทำหน้าที่สร้างอารมณ์ขัน และใช้ในการละเล่นภาษา (Humor and games)

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบข้างต้น จึงกล่าวได้ว่า ข้อค้นพบสอดคล้องกับสมมติฐานงานวิจัย 1 ข้อ และไม่สอดคล้องกับสมมติฐานอีก 1 ข้อ กล่าวคือ

1. มโนอุปลักษณ์ในปริศนาเทศนาธรรมของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ประกอบสร้างจากถ้อยคำอุปลักษณ์และความหมายของหลักธรรมผ่านแบบเปรียบเทียบที่หลากหลาย ดังจะเห็นได้จากการนำเสนออุปลักษณ์ 14 อุปลักษณ์ และมีแบบเปรียบเทียบที่สะท้อนผ่านถ้อยคำอุปลักษณ์ 325 ถ้อยคำ ซึ่งสะท้อนมโนทัศน์เกี่ยวธรรมะ 84 มโนอุปลักษณ์

2. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์มีความหลากหลาย และมีหน้าที่การสื่อสารครบทั้ง 3 ด้าน ตามแนวคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994) และครบทั้ง 12 ด้าน ตามแนวคิดของโกทลี (Goatly 1998) ซึ่งจากข้อค้นพบปรากฏหน้าที่การสื่อสารของอุปลักษณ์ครบทั้ง 3 ด้าน ตามแนวคิดของฮัลลiday แต่ไม่ครบ 12 ด้านตามแนวคิดของโกทลี โดยปรากฏเพียง 11 ด้าน ส่วนด้านการสร้างอารมณ์ขันและใช้ในการละเล่นภาษาไม่ปรากฏ

นอกจากนั้น เมื่อนำประเด็นมาจำแนกประเภทอุปลักษณ์ตามแนวคิดเลคอฟ และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980) ซึ่งแบ่งอุปลักษณ์เป็น 3 ประเภท สามารถจำแนกได้ดังนี้

1. อุปลักษณ์เชิงโครงสร้าง (structural metaphor)

เป็นอุปลักษณ์ที่แสดงความสัมพันธ์ที่มีองค์ประกอบอย่างเป็นระบบระหว่างโครงสร้างของแบบเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ โดยวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองวง (ไตรทิพย์สุดา เสนาธรรม และตันสนีย์ เอกอัจฉริยา, 2561, หน้า 51) ถ้อยคำที่แสดงอุปลักษณ์ประเภทนี้ เมื่อนำมาจัดกลุ่มแสดงโครงสร้างเดียวกัน สามารถจำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 [ชีวิต คือ การต่อสู้] และ [ชีวิต คือ นักโทษ] จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติของการต่อสู้และนักโทษ คือ (1) มีคู่ต่อสู้หรือมีคู่กรณีอย่างน้อยสองฝ่าย (2) มีการกระทำที่ส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บหรือมีการกระทำต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายมีการกระทำซึ่งกันและกัน และ (3) ผลลัพธ์จากการกระทำคือความสูญเสียหรือบาดเจ็บ เช่นเดียวกับชีวิตที่มีคุณสมบัติ คือ (1) มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นโดยบางครั้งอาจเป็นการสัมพันธ์ในเชิงเป็นคู่ต่อสู้หรือต้องเป็นคู่กรณีกัน (2) ประสบการณ์การใช้ชีวิตอาจผ่านการโดนกระทำที่ทำให้รู้สึกเจ็บปวดหรือเป็น

ผู้กระทำต่อผู้อื่นให้รู้สึกเจ็บปวดหรือบาดเจ็บ และ (3) ผลลัพธ์การใช้ชีวิตอาจเป็นการพ่ายแพ้สูญเสีย

กลุ่มที่ 2 [ชีวิต คือ การลงทุน] และ [ชีวิต คือ การเรียน] จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติของการลงทุนและการเรียน คือ (1) มีค่าใช้จ่ายหรือมีต้นทุน (2) ต้องมีการศึกษาและทดสอบ โดยบททดสอบของการลงทุน คือ ความเสี่ยงในการเลือกลงทุนส่วนบททดสอบของการเรียน คือ ข้อสอบ และ (3) ผลที่ได้รับคือความล้มเหลวหรือความสำเร็จ เช่นเดียวกับชีวิตที่มีคุณสมบัติ คือ (1) มีค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต (2) การดำรงชีวิตมีความเสี่ยงและต้องผ่านการเลือกกระทำหรือไม่กระทำบางอย่าง และ (3) ผลของการเลือกกระทำหรือไม่กระทำมีผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการใช้ชีวิต

กลุ่มที่ 3 [กิเลสคือสิ่งไม่พึงประสงค์] [กิเลสคืออุบัติเหตุ] [กิเลสคือวัชพืช] และ [กิเลสคือโรค] จะเห็นได้ว่า คุณสมบัติของกิเลสล้วนเป็นผลทางด้านลบหรือสิ่งที่ไม่ควรมี โดยมีโครงสร้างของความหมายดังนี้ (1) เป็นสิ่งที่ต้องกำจัด (2) เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดอันตราย (3) เป็นสิ่งที่ต้องรักษาหรือทำให้หายหรือทำให้หมดสิ้น

กลุ่มที่ 4 [ปัญญาคือสิ่งของ] [ปัญญาคืออาวุธ] [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า] [ปัญญาคือเครื่องจักรสาน] จะเห็นได้ว่ามีโครงสร้างทางความหมายคือ (1) ปัญญาเป็นสิ่งที่จับต้องได้ (2) มีความเป็นรูปธรรม (3) สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ และ (4) สามารถเพิ่มปริมาณได้

2. อุปลักษณเชิงพื้นที่หรือทิศทาง (orientational metaphor)

อุปลักษณประเภทนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ถูกเปรียบกับสิ่งที่นำมาเปรียบ ในลักษณะการกำหนดพื้นที่หรือทิศทางโดยใช้ร่างกายเป็นแนวเปรียบ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการนำประสบการณ์เชิงพื้นที่หรือทิศทางมาใช้อธิบายประสบการณ์อื่น โดยมีการใช้คำอย่างเป็นระบบและใช้แทนความหมายทั้งคำโดยไม่ต้องเชื่อมโยงโครงสร้างทางความหมายกับคำอื่น ซึ่งเป็นสิ่งแตกต่างจากอุปลักษณเชิงโครงสร้าง (Lakoff and Johnson, 1980, p. 15) โดยถ้อยคำที่แสดงอุปลักษณประเภทนี้ ได้แก่ [ชีวิต คือ การเดินทาง] อันแสดงอาการการเดินทางผ่านถ้อยคำทิศทางเคลื่อนไปข้างหน้า คือ “ขับเคลื่อน” และ “ขับ” [ความรักคือการเดินทาง] อันแสดงความหมายผ่านกิริยาการเดินทาง เช่น เดินบนเส้นทาง เดินกันไป การไล่ตาม วิ่งไล่ตาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธณัฏพรศักดิ์ แก้วประดิษฐ์พร พบว่า อุปลักษณเชิงโมเนทัศน์ชีวิตของบุคคลในวงการบินมีลักษณะของการเดินทางเช่นเดียวกัน ส่วนถ้อยคำอุปลักษณอีกถ้อยคำหนึ่งที่แสดงอุปลักษณเชิงทิศทาง ได้แก่ [ชีวิต คือ การเติบโตของต้นไม้] โดยถ้อยคำที่แสดงอุปลักษณ ได้แก่ “ล้มลงไป” และ “โค่นลงไป” [ความรักคือสิ่งที่พังทลาย] โดยถ้อยคำที่

แสดงอุปลักษณ์ ได้แก่ “ล้มครืน ล้มระเนระนาด] อันแสดงถึงทิศทางลงสะท้อนถึงการตกลงต่ำ หรือภาวะถดถอย

3. อุปลักษณ์เชิงวัตถุ (ontological metaphor)

เป็นอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นวัตถุหรือเป็นรูปธรรม ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นเพราะทำให้เข้าใจถึงขนาด การจัดประเภท การจัดกลุ่ม คุณภาพ และเหตุผล โดยวัตถุประสงค์ของการใช้อุปลักษณ์เชิงวัตถุนี้มีหลากหลายและเป็นการสะท้อนการผ่านประสบการณ์ที่มีค่าที่ทำให้ผู้ใช้ภาษาลือสารประสบการณ์นั้นเป็นรูปธรรม (Lakoff and Johnson, 1980, p. 26) โดยถ้อยคำที่แสดงอุปลักษณ์ประเภทนี้ ได้แก่ [ชีวิต คือ อาวุธ] อันแสดงประสบการณ์ของพระศักดา ว่า ชีวิตมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาวุธที่มีลักษณะ “จุดระเบิด” ซึ่งเป็นลักษณะของการทำลายล้าง [กรรมคือแม่เหล็ก] อันมีลักษณะของแรงดึงดูด และแรงเหวี่ยง [กรรมคือเกม] ซึ่งอธิบายให้เห็นภาพของกรรมว่า เป็นสิ่งที่ต้องเล่นโดยต้องมีคู่นี้เป็นผู้เล่นร่วม [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง] เพราะเราสามารถสร้างกรรมใหม่ได้เหมือนการก่อสร้างถาวรวัตถุต่าง ๆ

อุปลักษณ์เชิงวัตถุนี้จัดเป็นลักษณะเด่นของการใช้อุปลักษณ์ในปริกษेत्रกรรมของพระครูสังฆรักษ์ สุนทรโร เพราะในจำนวนมโนอุปลักษณ์ 84 มโนอุปลักษณ์ เป็นอุปลักษณ์เชิงวัตถุจำนวน 33 มโนอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 39.28 หรือหนึ่งในสามส่วน ดังสรุปได้ดังนี้

- (1) [กรรมคือแม่เหล็ก]
- (2) [กรรมคือเกม]
- (3) [กรรมคือสิ่งก่อสร้าง]
- (4) [การเวียนว่ายตายเกิดคือสิ่งของ]
- (5) [ความโกรธคือสิ่งปฏิญูล]
- (6) [ความโกรธคือสิ่งของ]
- (7) [ความแค้นคือน้ำสกปรก]
- (8) [ความทุกข์คือสิ่งของ]
- (9) [ความทุกข์คือเกม]
- (10) [ความทุกข์คือบ่วง]
- (11) [ความรักคือบ้าน]
- (12) [ความรักคือรองเท้า]
- (13) [ความรักคือกองอิฐ]
- (14) [ความรักคือสิ่งที่หนัก]

- (15) [ความรักคือเกม]
- (16) [ความอดทนคือระเบิด]
- (17) [ความอดทนคือกำแพง]
- (18) [ความอดทนคือน้ำแข็ง]
- (19) [จิตใจคือสิ่งของ]
- (20) [จิตใจคือเชือก]
- (21) [จิตใจคือสิ่งปฏิภูล]
- (22) [ชีวิตคือไม้ไผ่ลั่น]
- (23) [ชีวิตคืออาวุธ]
- (24) [ทิวิมานะคือสิ่งของ]
- (25) [บาปคือสมบัติ]
- (26) [บาปคือบ่วง]
- (27) [บาปคือสารเคมี]
- (28) [บุญคือสิ่งก่อสร้าง]
- (29) [ปัญญาคือเครื่องใช้ไฟฟ้า]
- (30) [ปัญญาคืออาวุธ]
- (31) [ปัญญาคือสิ่งของ]
- (32) [ปัญญาคือเครื่องจักรสาน]
- (33) [ปัญหาคือสิ่งของ]

ข้อค้นพบข้างต้นสอดคล้องกับการศึกษาของ ศุภชัย ต๊ะวิชัย (2561, หน้า 241) ได้ศึกษา “สถานภาพงานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย” พบว่า การศึกษาอุปลักษณเชิงมโนทัศน์ในสังคมไทยนิยมศึกษาถ้อยคำอุปลักษณเชิงนามธรรม เพราะอุปลักษณที่ปรากฏในการศึกษาครั้งนี้ล้วนเป็นอุปลักษณนามธรรมทั้งสิ้น โดยมีอุปลักษณที่ปรากฏเหมือนกัน เช่น **อุปลักษณเกี่ยวกับความรัก** ที่ศึกษาผ่านตัวบท คือ เพลงไทยลูกทุ่ง พบว่ามีการใช้อุปลักษณดังนี้ [ความรักคือมนุษย์] [ความรักคือพืช] [ความรักคือสัตว์] [ความรักคือทรัพย์สิน] [ความรักคืออาหาร] โดยในงานวิจัยนี้ได้ปรากฏการอธิบายวงความหมายต่างออกไป กล่าวคือ [ความรักคือการเดินทาง] [ความรักคือบ้าน] [ความรักคือธุรกิจ] [ความรักคือรองเท้า] [ความรักคือร่ม] [ความรักสิ่งที่พังทลาย] [ความรักคือการทำร้าย] [ความรักคือกองอิฐ] [ความรักคือสิ่งที่หนัก] และ [ความรักคือเกม] นอกจากนั้นยังปรากฏ**อุปลักษณเกี่ยวกับชีวิต**ที่เป็นการศึกษาของ อดิสรณ์พรศักดิ์ แก้วประดิษฐ์พร (2563, หน้า 174–176) เพียงแต่งานวิจัยนี้เป็นการระบุบริบท

ของชีวิต เป็นการศึกษา “ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิง” และยังมีโมโนอุปลักษณะที่เหมือนกัน คือ [ชีวิตคือการเดินทาง] [ชีวิตคือการต่อสู้] [ชีวิตของบุคคลในวงการบันเทิง คือ การศึกษา] โดยในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “การเรียนรู้” แทน “การศึกษา”

สิ่งที่งานวิจัยนี้แตกต่างจากงานวิจัยอื่น คือ การศึกษาอุปลักษณะจิตใจ โดยในงานวิจัยนี้ พบว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ใช้โมโนอุปลักษณะเชิงวัตถุมาอธิบายความหมายของจิตใจให้เป็นรูปธรรม แต่การศึกษาของ Yao Soqi และชัชวดี ศรลัมพ์ (2561, หน้า 174-225) ซึ่งศึกษาอุปลักษณะ “ใจ” กับคำแสดงประสาทสัมผัสในภาษาจีนเปรียบเทียบกับภาษาไทย พบว่า ถ้อยคำอุปลักษณะที่จัดอยู่ในวงความหมายประสาทสัมผัสประเภทต่าง ๆ ทั้งในภาษาจีนและภาษาไทย มีลักษณะการใช้ร่วมกัน ได้แก่ การมองเห็น การสัมผัส การรับรส การได้ยิน และการได้กลิ่น ซึ่งเป็นการอธิบายนามธรรมผ่านรูปสัมผัส อันแตกต่างจากการอธิบายของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร อย่างสิ้นเชิง

ในแง่การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมะในปัจจุบัน นับว่ายังมีน้อยอยู่ โดยเฉพาะการศึกษาอุปลักษณะผ่านตัวบทที่เผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียล จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มิ่งานของ อำนาจ ปักษาสุข (2559, หน้า 50) ที่ศึกษา “มโนอุปลักษณะเกี่ยวกับบุญในภาษาไทย: กรณีศึกษากลุ่มสาธารณชนในเฟซบุ๊ก” อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ได้ขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างกว่าการศึกษาของอำนาจ โดยมีการศึกษาอุปลักษณะย่อยที่แสดงในปริจเฉทธรรมะ และแจกแจงมโนอุปลักษณะของแต่ละอุปลักษณะย่อยเหล่านั้นให้แสดงความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาหน้าที่การสื่อสารอุปลักษณะที่เผยแพร่ผ่านสื่อโซเชียล พบว่า สอดคล้องกับข้อค้นพบของพินิจ ลาภานนท์ และแทนพันธุ์ เสนะพันธุ์ บัวใหม่ (2557, หน้า 39-41) ที่ระบุว่า รูปแบบการใช้งานเฟซบุ๊กของพระสงฆ์มี 3 หน้าที่ ได้แก่ 1) หน้าที่ด้านการสื่อสาร 2) หน้าที่ด้านการศึกษาและเผยแพร่ธรรม 3) หน้าที่ด้านการบันเทิง เป็นการใช้งานเพื่อเล่นเกมหรือแอปพลิเคชัน โดยงานวิจัยชิ้นนี้ พบว่า พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ได้ใช้เฟซบุ๊กเพื่อทำหน้าที่ 2 หน้าที่แรกแน่นอน ส่วนหน้าที่ 3 ผู้วิจัยมิได้ทำการศึกษา ซึ่งประโยชน์ของการสื่อสารผ่านสื่อโซเชียลตามข้อเสนอของ เมธิ เชษฐวิสุต (2562, หน้า 527-529) ระบุว่า มีประโยชน์ต่อวงการพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ทำให้ผู้สนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นระบบ และง่ายตายในทุกสถานที่และทุกเวลา ผู้รับสารเข้าถึงข้อมูลอย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่รู้ตัวว่ากำลังศึกษาคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหา 2 ระดับ คือ ระดับโลกียะ ซึ่งชาวบ้านทั่วไปสามารถศึกษาได้ และระดับโลกุตระซึ่งต้องศึกษาอย่างลึกซึ้ง โดยเมื่อพิจารณามโนทัศน์ของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร จะเห็นได้ว่า ในแต่ละปริจเฉท

จะนำเสนอโมโนทัศน์เพียง 1 โมโนทัศน์ เพื่อให้ผู้รับสารเข้าใจง่ายไม่สับสน และสอดคล้องคำสอน ทั้งระดับโลกียะและโลกุตระ ในแต่ละอุปลักษณ์

กล่าวโดยสรุป การศึกษาอุปลักษณ์ในปริกษेत्रธรรมะของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร มีลักษณะโดดเด่นที่เป็นการศึกษาผ่านตัวบทที่สื่อสารผ่านโซเชียลมีเดีย โมโนอุปลักษณ์ที่นำมา อธิบายอุปลักษณ์นามธรรมล้วนเป็นรูปธรรมทั้งสิ้น และเป็นการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ในวงศัพท์ ชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้รับสารเข้าใจความหมายที่ต้องการสื่อสารได้ง่าย นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ ยังเป็นการเพิ่มองค์ความรู้เกี่ยวกับอุปลักษณ์ที่ใช้สื่อสารเพื่อการเผยแผ่ธรรมะอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรใช้อุปลักษณ์ที่ค้นพบเป็นแบบอย่างในการอธิบายธรรมะให้เข้าใจง่ายขึ้น แก่ผู้คนที่สนใจ
2. ควรใช้เป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงธรรมะเพื่อให้งานวิจัยทางภาษาไทย แพร่หลายยิ่งขึ้น
3. ควรเป็นตัวอย่งการเผยแผ่ธรรมะที่ทันสมัยและการใช้ภาษาอย่างง่ายโดยใช้ผ่าน อุปลักษณ์เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาว่ามีการใช้อุปลักษณ์ในภาษาที่ใช้เผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระรูปอื่น อีกหรือไม่ และใช้ในลักษณะใด
2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ระหว่าง พระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร กับพระรูปอื่น
3. ควรมีการศึกษาภาษาของพระครูสังฆรักษ์ศักดิ์ดา สุนทรโร ในลักษณะอื่น เช่น การศึกษาเชิงอรรถศาสตร์ปริชาน การศึกษาเชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์

บรรณานุกรม

- กรรณก รัมมะอัคร์. (2556). **การเปรียบเทียบอุปลักษณะความรักในเพลงไทยลูกทุ่งกับเพลงไทยสากล**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2554). **ประวัติความเป็นมาของศาสนาพระพุทธศาสนาและองค์การศาสนาต่าง ๆ ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- กฤติน ชันละ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (25 มีนาคม 2564). **โครงสร้างปริจเฉทโฆษณาออนไลน์ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ**. ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22** (หน้า 181-192). ม.ป.ท..
- กฤษฎา กันติชล และณัฐ อังศุวิริยะ. (2564). **กลวิธีทางภาษาสู่การนำเสนอภาพแทนนักแสดงชายและนักแสดงหญิงกรณียศเป็นประเด็นข่าวซุบซิบดารา**. **วิชรวรรษสาร**, 5(3), 367-297.
- กาญจนาณัฐ ประชาตุ. (2560). **พระพุทธศาสนากับสังคมไทย: การยืนหยัดและท้าทายในรอบทศวรรษ**(พ.ศ. 2548-2558). **วารสารศิลปการจัดการ**, 1(2), 103-118.
- การตลาดวันละตอน EverydayMarketing.co. (29 มกราคม 2565). **สรุป 26 Stat & Insight ผู้ใช้ Facebook YouTube Instagram Twitter TikTok และ WeChat 2022**. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/dHwrt>
- แกมกาญจน์ พิทักษ์วงศ์ และเทพี จรัสจรวงเกียรติ. (2561). **ปริจเฉทการพูดของมัคทายกในวัดพระอารามหลวงจังหวัดนครปฐม : การศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร**. **Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**, 11(2), 1515-1530.
- ขจิตา ศรีพุ่ม. (2564). **อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับ “พระเจ้า” ในคัมภีร์ไบเบิล**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- คำแหง วิสุทธางกูร. (2560). **คุณประโยชน์แห่งพุทธศาสนาต่อการส่งเสริมฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนในชนบทอีสาน: ศึกษากรณีอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์**, 34(1), 247-269.
- คิด วรณดี. (2563). **การพัฒนารูปแบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนริมฝั่งแม่น้ำโขง: กรณีศึกษา อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย**. **วารสารปัญญาปณิธาน**, 5(2), 245-258.

- จักริน ฉัตรไชยพฤกษ์ และเชมฤทัย บุญวรรณ. (2562). โครงสร้างปริเฉท และกลวิธีทางภาษาในการสนทนาระหว่างคู่สนทนาที่ไม่รู้จักกันในรายการ “ต่อปาก ต่อคำ ติดไฟแดง” *The Liberal Arts Journal Faculty of Liberal Arts, Mahidol University*, 2(2), 47-73.
- ชัชวดี ศรลัมพ์. (2562). **อรรถศาสตร์ (semantics)** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จรัสสนิทวงศ์.
- ชัชวีน วรปัญญาภา. (8 มิถุนายน 2561). การเปลี่ยนแปลงสถานะของศาสนาพุทธในประเทศไทย ภายหลังการเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมือง. ใน **การประชุมวิชาการสาขานิติศาสตร์ ระดับชาติครั้งที่ 1 หัวข้อ “ระบบกฎหมายไทย: ปฏิรูป/เปลี่ยนผ่าน/ปฏิสังขรณ์”** (หน้า 217-234). เชียงใหม่: โรงแรมแคนทารีฮิลล์จังหวัดเชียงใหม่.
- เชิดชัย อุดมพันธ์. (2557). หน้าที่ของอุปลักษณณ์โรคในตำรายา “ชั้นวิภังคินีคำกาพย์” ฉบับภาษาไทยถิ่นใต้. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), 51-72.
- ชือฉี เหยา. (2564). อุปลักษณณ์มโนทัศน์ “ใจเป็นวัตถุสิ่งของ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน. *วารสารธรรมศาสตร์*, 40(2), 24-52.
- ฐาปนี สีทาจันทร์, นัทธมน คณะสุวรรณ, จุฬาลักษณ์ ลาพานิชย์, วิภาดา รัตนดิถก ณ ภูเก็ต และ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2564). กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อสื่ออารมณ์ขันในรายการ “ตามใจตุ๊ด”. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 21(2), 274-298.
- ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์, อัญชลี วงศ์วัฒนา, และพัชรินทร์ อนันต์ศิริวัฒน์. (2560). อุปลักษณณ์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวในรวมเรื่องสั้นและรายการโทรทัศน์ภาษาไทย. *วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน*, 8(2), 85-107.
- ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์. (2558). อุปลักษณณ์เกี่ยวกับอารมณ์กลัวในภาษาไทย. *วารสาร มจร.วิชาการ*, 18(36), 65-80.
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). **วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เด่นพงษ์ แสนคำ. (2561). พุทธศาสนากับมโนทัศน์ทางการเมืองสมัยใหม่: อิทธิพลแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองของพุทธทาสภิกขุ. *วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์*, 2(1), 153-176.

- ตฤณธวัช วงษ์ประเสริฐ และกุลทิพย์ ศาสตร์ระรุจิ. (2559). ทศนคตและพฤติกรรมการใช้งาน เฟซบุ๊ก(Facebook) ของวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. **วารสารนิเทศศาสตร์ และนวัตกรรม นิตา**, 3(2), 29-46.
- ไตรทิพย์สุดา เสนาธรรม และคันสนีย์ เอกัจฉริยา. (2561). มโนอุปลักษณะ [หน้า] ในสำนวนจีน. **วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**, 12(1), 47-69.
- ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2559).ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร: แนวคิดและการประยุกต์ใช้ในงานพิธีกร. **วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์**, 6(2), 115-129.
- ธนทรัพย์ศักดิ์ แก้วประดิษฐ์พร. (2563). **มโนอุปลักษณะในข่าวบันเทิงบนเว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ธนพล เอกพจน์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา. (2560). “ความทุกข์ คือ โรค”: อุปลักษณะมโนทัศน์ที่สะท้อนผ่านรูปคำอุปลักษณะในภาษาไทย. **วารสารนานาชาติมหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 7(2), 38-58.
- ธนพล เอกพจน์ และวิรัช วงศ์ภินันท์วัฒนา. (2562). [ลิว คือ ข้าศึกศัตรู]: อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในห้องสนทนาเกี่ยวกับความงามบนเว็บไซต์พันทิปดอทคอม. **วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์**, 36(1), 32-66.
- นคร จันทราช, พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี, สิปปมงคล ปองภา, เพ็ญพรรณ เฟื่องฟูลอย และ ญัฐสุภรณ์ เตียวเพชรภัสกร. (2557). การศึกษาเชิงประยุกต์หลักพุทธธรรมกับการแก้ ปัญหาปริโภคนิยมของวัยรุ่น จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 5(ฉบับพิเศษ), 454-468.
- นันทนา วงษ์ไทย. (2561). มโนทัศน์“ความเจ็บป่วย” ที่ใช้เป็นอุปลักษณะในภาษาไทย. **วารสารภาษาและวัฒนธรรม**, 37(2), 105-127.
- บุญคำ ดีสุขสาม. (2557). แนวคิดการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางการเผยแพร่ พระพุทธศาสนา. **วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. 5(1), 161-167.
- ประเวศ อินทองปาน. (2559). การธำรงวัฒนธรรมไทยที่มีรากฐานจากพระพุทธศาสนา. **วารสารมหาจุฬาริชาการ**, 3(1), 68-65.

- ปวีรศาศ ประดิษฐ์ศร. (2560). **ปริจเฉทการเล่าข่าวในรายการโทรทัศน์: “เรื่องเล่าเช้านี้” และ “เรื่องเล่าเสาร์-อาทิตย์”**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- ปัทมา เหมือนสมัย. (2563). การศึกษาปริจเฉทโฆษณาประกันสุขภาพในสื่อออนไลน์. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**, 37(1), 31-72.
- ปิ่นอนงค์ อ่ำปะละ. (2560). อุปลักษณะธรรมชาติแสดงเวลาในภาษาไทยถิ่นเหนือ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต**, 13(1), 55-67.
- ปิยภรณ์ อบแพทย์. (2552). **อุปลักษณะเกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ**. วิทยานิพนธ์ อ.ม., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ ฯ.
- เปรมวิทย์ ช่อแก้ว. (2543). **ประวัติศาสตร์ไทย: ไทยศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระครูปลัดสุวัตพัฒนพรหมจริยคุณ (คำมาก). (2563). พระพุทธศาสนากับการพัฒนาทางการเมืองการปกครองในสังคมไทย. **วารสารปัญญาปณิธาน**, 5(1), 1-14.
- พระครูสังฆรักษ์พิทยา ญาณธโร (ปิยวารกุล). (2561). **ศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยยุคดิจิทัล**. วิทยานิพนธ์ พศ.ม., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระครูสิทธิวิจิตรโสภิต (ประสิทธิ์ สมมาปัญญา) และนิกร ศรีราช. (2564). การยับยั้งชั่งใจโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากรณีศึกษา: การใช้ความรุนแรงต่อเด็ก ดินน้อมชมผู้เด็กหญิงบ้านกกกอก. **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์**, 6(1), 189-197.
- พระชัยประสิทธิ์ ภัททมโม. (2562). การสอนศีลธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาตามหลักไตรสิกขา. **วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยาการ**, 2(2), 86-98.
- พระเทพรัตนมุนี (สายพวงศ อโนมปัญญา กองสินธุ), พระมหาบาง เขมานนโท, พระครูสุจิตต์มภิรญาณ, และ ประยูร แสงใส. (2557). การเกษตรแนวพุทธเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจชุมชน. **วารสารขอพะยอม**, 25(1), 53-64.
- พระมหาทวี มหาปัญญา. (2560). **พระพุทธศาสนากับการใช้ชีวิตในสังคมออนไลน์**. สารนิพนธ์ พศ.บ., มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาประเสริฐ อคฺคเตโช, พระมหาดวงเด่น สุตญาโณ และชั้นทอง วัฒนประดิษฐ์. (2560). แนวทางการประยุกต์หลักสันติธรรมเพื่อเสริมสร้างความสันติสุขของเยาวชนในโรงเรียน:กรณีศึกษาโรงเรียนราชมนตรี (ปลื้ม-เชื้อมหนูกุล). **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 5(ฉบับพิเศษ), 30-41.

พระมหาวิระ บุญนาดี. (2561). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับกามในพระสูตรตันตปิฎก.

วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 83-95.

พรราวพรรณ พลบุญ. (2561). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์จากบทเพลง J-POP.

วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, 35(2), 331-361.

พินิจ ลาภานนท์ และแทนพันธุ์ เสนาะพันธุ์ บัวใหม่. (2557). **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมของพระสงฆ์**. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.

ภัทรเดช บัณชญาธนาคุณ. (2560). กลวิธีนำหลักเศรษฐศาสตร์แนวพุทธไปใช้ประกอบอาชีพในชีวิตประจำวัน. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**, 6(2), 210-224.

ภัทร์วิญญู เอี่ยมสอาด รุจิรา เสงี่ยมตร และเมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา. (2565). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ “กิเลส” ในพระสูตรตันตปิฎก. **วารสารศิลปะศาสตร์และอุตสาหกรรมบริหาร**, 4(2), 367-384.

ภาสพงศ์ ผิวพอใช้ และอาทิตย์ เกษหอม. (2564). โครงสร้างปริเฉทและภาพสะท้อนวัฒนธรรมในรายการอาหาร “ครัวชั้นสูง”. **วารสารมหาจุฬานาครธรรมศาสตร์**, 8(9), 131-143.

เมธี เชษฐวิสุต. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา.

วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 10(2), 521-531.

แม่กองธรรมสนามหลวง. (2561). **ระเบียบสนามหลวงแผนกธรรมว่าด้วยวิธีปฏิบัติการสอบธรรมศึกษา พ.ศ. 2561**. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2565, จาก shorturl.at/htBC3.

ยุทธการ ปัทมโรจน์. (2565). อุปลักษณะเกี่ยวกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในข่าวการเมืองไทยบนเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์. **วารสารวรรณวิทัศน์**, 22(1), 134-175.

รัชดา ลาภใหญ่. (2560). ปาฐกถาธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตฺโต): คุณธรรมความเชื่อในสังคม และความจริงในพระพุทธศาสนา.

วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, 13(3), 70-81.

จรรจรณา เพ็ชรกิจ. (2551). การศึกษาอุปลักษณะเกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปรัชญาศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์. วิทยานิพนธ์ อ.ด., จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ ฯ.

- วราพร คำจับ. (2562). สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**, 7(2), 143–159.
- วิเชียร ชาบุตราบุณทริก, พระวัฒนา ญาณวโร, และบรรพต แคโธสง. (2552). บทบาทของ พระพุทธศาสนาที่มีในเครือข่ายสังคมออนไลน์“เฟซบุ๊ก”. **วารสารบัณฑิตศึกษาเกดปริทรรศน์**, 4(1), 20–34.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2555). กิเลส: การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. **วารสารมนุษยศาสตร์**, 19(2), 24–41.
- ศตวรรษ จำเพียร และณัฐพล อัสสรรัตน์. (2562). อิทธิพลของคุณประโยชน์ของเฟซบุ๊กแฟนเพจต่อ ความเชื่อมั่นและความยึดมั่นในแบรนด์: กรณีศึกษาเฟซบุ๊กแฟนเพจร้านอาหาร. **วารสาร จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์**, 41(3), 133–164.
- ศิริวิมล กาวิละนันท์. (2562). นิสัย: การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในคลังข้อมูลภาษาไทย แห่งชาติ. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 41(1), 23–42.
- ศิริวิมล กาวิละนันท์. (2563). ความต่อเนื่องของใจความหลักในปริเฉทแถลงการณ์สำนัก พระราชวังตามทฤษฎีไวยากรณ์ระบบและหน้าที่. **วารสารนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**, 10(1), 107–129.
- ศิริศิริ โชคทวีกิจ. (2564). อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ความกลัวในวรรณกรรม: กรณีศึกษาเรื่องสั้น “สงบงในดงงู”. **วารสารมนุษยศาสตร์วิชาการ**, 28(1), 116–153.
- ศุภชัย ตะวิชัย. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. **วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 40(2), 202–254.
- สกวาดเดือน ชาธรรม และเทพี จรัสจรุงเกียรติ. (2562). โครงสร้างการสนทนาในปริเฉท การตรวจรักษาโรคทางจิตเวชเบื้องต้นระหว่างจิตแพทย์และผู้ป่วยนอก. **วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์**. 7(2), 122–134.
- สมบูรณ์ วัฒนนะ, ประยูร สุยะใจ, เรืองวิษญ์ นิลโคตร, สุวิณ รักสัตย์, และพีรพัฒน์ พันศิริ. (2564). พระพุทธศาสนากับวิถีชีวิตคนไทยในดินแดนสุวรรณภูมิ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**, 9(3), 1950–1964.
- สายน้อย คำชู. (2564). การพัฒนาโมเดลประสิทธิผลการเลี้ยงดูเด็กพุดช้ำจากการใช้สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ ด้วยโปรแกรมพุทธจิตวิทยาการปรับพฤติกรรม. **วารสารกรมการแพทย์**, 46(1), 93–201.

- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (4 ตุลาคม 2556). **สื่อสังคม**. สืบค้นเมื่อ 2 มิถุนายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/lc8pi>
- สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา. (13 มิถุนายน 2565). **โรงเรียนวิถีพุทธ**. สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.vithebuddha.com/main.php?url=school>
- สิทธิธรรม อ่องวุฒินันท์. (2564). ปรินิพพานวันเพ็ญในเฟซบุ๊กเพจ “ใต้เตียงดารา”: การศึกษาจากมุมมองปริศนาวิเคราะห์และวิจัยปฏิบัติการ. **วารสารภาษาและวรรณคดีไทย**, 38(1), 1-60.
- สิริมา เชียงเซาว์ไว. (2556). **อุปถัมภ์เกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาสภิกขุ**. วิทยานิพนธ์ อ.ด., มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- สุชาติ บุญชญาพันธ์. (2563). การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจยุคบริโภคนิยม. **วารสารวามัญของแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์**, 7(2), 63-80.
- สุทัศน์ ประทุมแก้ว, พระครูปริยัติคุณานุรักษ์ ศรีสมงาม, พระวีระพงษ์ โคษา, และจักรกฤษ ทองมี. (2565). พลังบวรในการขับเคลื่อนชุมชนคุณธรรมเชิงพุทธในสังคมไทย. **วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์**, 6(2), 346-359.
- สุนิศา ธรรมาวิวัฒน์. (2561). อุปถัมภ์ความเป็นอนิจจังในบทละครโน. **วารสารเครือข่ายญี่ปุ่นศึกษา ฉบับพิเศษ**, 8(3), 96-106.
- สุภาพร ธวัชราภรณ์. (2561). การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนเครือข่ายที่ 25 ในการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมเกมออนไลน์ของเยาวชน. **วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์**, 13(26), 90-103.
- สุภาพรธรณ กลิ่นนาค. (19 กันยายน 2557). **การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับผลกระทบด้านพุทธศาสนา**. สืบค้นเมื่อ 1 มิถุนายน 2565, จาก shorturl.at/kBF35
- อนุชิต กิ่งนรา. (2563). การนำพระพุทธศาสนาสู่เด็กและเยาวชนภายใต้โครงสร้างการศึกษา. **วารสารปรัชญาปริทรรศน์**, 25(2), 61-67.
- อรพรรณ สุชาติกุลวิทย์. (2561). การสร้างเสริมศีลธรรมในเด็กปฐมวัย. **วารสารธรรมธारा**, 4(2), 102-131.
- อัจฉราพร ไครบุตร และวิไลศักดิ์กิ่งคำ. (2559). วัจนกรรมในบทเพลงปลุกใจให้รักชาติระหว่าง พ.ศ. 2510-2550. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, 6(1), 61-69.

- อานูร์ักษ์ สาแก้ว และพระครูวรวรรณวิฑูรย์. (2564). โมเดลประสิทธิผลเชิงพุทธวิธี
ในการพัฒนาองค์กรธุรกิจไทยอย่างยั่งยืน. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**,
10(3), 239–249.
- อานูร์ักษ์ สาแก้ว. (2560). การพัฒนารูปแบบพฤติกรรมเชิงพุทธของครอบครัวในสังคมไทย.
วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 6(2), 73–84.
- อำนาจ ปักษาสุข (ผู้บรรยาย). (17 มิถุนายน 2559). มโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับบุญในภาษาไทย:
กรณีศึกษากลุ่มสาธารณชนในเฟซบุ๊ก. ใน **การประชุมวิชาการระดับชาติ SMARTS
ครั้งที่ 6** (หน้า 47–57). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา.
- อุมาวัลย์ชาติ ไอยรานนท์ (ผู้บรรยาย). (22 มิถุนายน 2560). [ชาติคือ มนุษย์]: อุปลักษณ์
เชิงวิพากษ์ในวาทกรรมของหลวงวิจิตรวาทการ. ใน **การประชุมมหาดใหญ่วิชาการ
ระดับชาติ ครั้งที่ 8** (หน้า 725–739). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อุรารัตน์ ไชยรังษี. (2565). สัปปุริสธรรม7: เพื่อการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์.
วารสารพุทธนวัตกรรมการปริทรรศน์, 3(1), 69–79.
- Yao Soqi และซังชวตี ศรลัมพ์. (2561). อุปลักษณ์ “ใจ” กับคำแสดงประสาทสัมผัสในภาษาจีน.
วารสารอักษรศาสตร์, 47(2), 174–225.
- Ali A. A.i, El-Sharif, A. and Alzyoud M.S. (2016). The Functions and Linguistic Analysis of
Metaphor in The Holy Qur’an. **European Scientific Journal**, 12(14), 164–174.
- Almendo T. P., Dewi N. and Bram B. (2021). A Jesuit Perspective on Metaphors
for COVID–19 in the Online Journal “Thinking Faith”. **Respectus Philologicus**,
39(44), 32–45.
- Borčić N., Kanižaj I. and Kršul S. (2016). Conceptual Metaphor in Political Communication.
Zbornik Sveučilišta u Dubrovniku. Proceedings of the University of Dubrovnik,
73–94.
- Brown G. and Yule G. (1983). **Discourse Analysis**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Manas R. and Chinmay B. (2011). A study on Ethnography of communication: A discourse
analysis with Hymes ‘speaking model’. **Journal of Education and Practice**, 2(6),
33–41.
- El-Sharif A. (2016). A Theoretical Account on the Study of Metaphor in Didactic Discourse.
Advances in Language and Literary Studies, 7(2), 100–112.

- Ferrando I. N. (2017). Conceptual Metaphor Types in Oncology: Cognitive and Communicative Functions. *Ibérica*, 34(2017), 163–186.
- Gibbs R. W. Jr. (2008). **The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought**. UK: Cambridge University Press.
- Goatly, A. (1998). **The Language of Metaphors**. London: Routledge.
- Grice, G. R. (1965). Do responses evoke responses? *American Psychologist*, 20(4), 282–294
- Halliday, M. A. K. (1994). **An Introduction to Functional Grammar** (2nd. ed.). London: Edward Arnold.
- Hardiyanti, R. A. (2019). **Conceptual Metaphors Used in Instagram Captions by Indonesian Teenagers: Gender Perspectives**. Thesis S.S., Universitas Islam Negeri Maulana Malik Ibrahim Malang, Indonesia.
- Harris, Z. S. (1951). **Structural linguistics**. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Harris, M. (1985). **Culture, People and Nature: An Introduction to General Anthropology**. New York: Harper and Row.
- Hymes, D. H. (1974). **Foundations in Sociolinguistics: An Ethnographic Approach**. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Kang, B. (2018). Unifying Opposites through Metaphor: A Cognitive Approach to the Buddhist Metaphors for the Mind in the Awakening of Faith Discourse. *Religions*, 9(345): 1–20.
- Kövecse, Z. (2002). **Metaphor: A Practical Introduction**. New York: Oxford University Press.
- Kurniawati, Tallapessy A., and Diana S. (2014). A Study of Conceptual Metaphor in SuZanne Collin's *The Hunger Game*. *Publika Budaya*, 3(2), 73–77.
- Lakoff, G. and Johnson, M. (1980). **Metaphors We Live By**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Muradian, G. (2016). The Conceptual Metaphor *Change* is Motion and Its Extension in Science Fiction. *Journal of Global Research in Education and Social Science*, 7(2), 121–126

Richardson, P. and Nagashima, M. (2018). Perceptions of Danger and Co-Occurring Metaphors in Buddhist Dhamma Talks and Christian Sermons.

Cognitive Linguistic Studies, 5(1), 133–54.

Scollon, R. and Scollon, S.W. (2003). **Discourses in Place: Language in the Material World**. London: Routledge.

Shiffrin, D. (1987). **Discourse Markers**. Cambridge: Cambridge University Press.

Stubbs, M. (1983). **Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language**. Chicago, IL: The University of Chicago Press.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา
UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก ลำดับ ชื่อคลิป ความยาวคลิป วันเดือนปีที่เผยแพร่

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
1	ชีวิตที่ล้มลุกคุกคลาน เมื่อลมก็ตองลูก เมื่อคูก คลานก็ยงดีกวาอยูเฉย ๆ	5.09	1 มกราคม 2563
2	ยังมองคนในแง่ดีไมเปน คงเจอคนดี ๆ ยากนะโยม	4.24	2 มกราคม 2563
3	สิ่งที่เราทำเปนเหมือนไมมี อาจเปนวิธีที่ดี เพราะเมื่อมีแล้วมันวุ่นวายเหลือเกิน	4.01	3 มกราคม 2563
4	เพื่อนแท้อาจไมสวยงาม	2.33	5 มกราคม 2563
5	ต่างคนต่างคิดก็ต่างคนต่างเดิน แต่เดินอยางไรก็นาคิดนะโยม	2.41	6 มกราคม 2563
6	ศึกอิหราน กับ อเมริกา ไฟนที่รอนกว่า ไฟนอก	6.11	6 มกราคม 2563
7	คิดเสียวาสงสารกันเถอะโยม อยาอาศัย ความรัก มาทำร้ายกันน้กเลย	4.12	7 มกราคม 2563
8	เรื่องยุง ๆ ของผม สร้างกำลังใจละ อุปาทาน	2.18	8 มกราคม 2563
9	เจอเรื่องกระทบมาเยอะแต่ยิ้มได้ นั่งอยู่ที่ไหนก็สุขสบายทุกที	3.59	9 มกราคม 2563
10	วันเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2563 อะไรทิงได้ ก็ทิงไปเถิดถ้าเก็บไว้ไมเกิดประโยชน์อะไร	5.41	11 มกราคม 2563
11	ไมเห็นหัวกันบางเลย ผิกให้เคย กับการให้เกียรติกัน	2.38	13 มกราคม 2563
12	หลายคนบ่นวชีวิตไมมีทางเลือกจริง ๆ ทางที่ชอบอาจจะไม่ใช่ว่าที่ใช่ก็ได้นะโยม	3.22	17 มกราคม 2563
13	6 คำ สู พระ รู้ วา โยม ไหว 9 คำ สู นะ สู๊ นะ พระ รู้ วา โยม ไหว	2.55	18 มกราคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
14	บินสูงเกินก็ใจจะขาด บินต่ำเกิน ก็ไม่ปลอดภัย	1.56	19 มกราคม 2563
15	ชีวิตคนไม่มีอะไรมาก ถ้าไม่ไปเรื่องมาก กับทุก ๆ เรื่อง	4.01	20 มกราคม 2563
16	สูงเท่ากันแต่คุณค่าต่างกัน วัฏฏะ วน3 กิเลส กรรม วิบาก	4.05	23 มกราคม 2563
17	ชอบไว้มากลมงายเหลือเกิน อะไรในใจ ชอบดีได้ดี ชอบร้ายไม่ตี	2.54	23 มกราคม 2563
18	คนไม่ทำอะไรมักไม่ค่อยผิดอะไร จริงหรือ	3.55	24 มกราคม 2563
19	ใส่ร้ายกันไป บาปมหันต์	5.47	26 มกราคม 2563
20	ทะเลาะกับคนข้างบ้าน”มีมิตรไว้ดีกว่า ธรรมชาติเพื่อยกระดับจิตพัฒนา	2.31	29 มกราคม 2563
21	ความซื่อสัตย์นั้นและดีกว่ารสทั้งหลาย บ้านไม่ใช่แค่สถานที่แต่หมายถึงบุคคล	4.25	31 มกราคม 2563
22	ที่ดูเหมือนฉันจะเป็นคนร้าย ๆ เพราะฉัน เคยถูกทำร้ายมาก่อน จริงหรือ?	3.32	4 กุมภาพันธ์ 2563
23	ปากพณโฑษ หรือพณธรรม ป้องกันโฑษ ที่เราทำ ช่วยคนได้มากมายจริง	2.24	6 กุมภาพันธ์ 2563
24	กระหริ่งคอยาว แม่ฮ่องสอน สอนใจ ให้สั้น อย่าต่อเรื่องราวจนใจแยะ	3.25	6 กุมภาพันธ์ 2563
25	ทุกคนล้วนมีจุดระเบิด จุดเดือด เดือดงายไม่ตื่นะโยม	4.09	11 กุมภาพันธ์ 2563
26	มีมากมีน้อยไม่สำคัญ การพอใจกับสิ่งที่มี อยู่นั้น	3.06	12 กุมภาพันธ์ 2563
27	อย่าแกล้งโง่เพื่อคนที่เรารัก เพราะเขา อาจจะแกล้งรักเพราะเห็นว่าเราโง่	4.47	14 กุมภาพันธ์ 2563
28	รักตัวเองบ้างถ้ายังไม่มีใครเขารัก	4.33	14 กุมภาพันธ์ 2563
29	ชาติหนึ่งนานแค่ไหน สำหรับใครบางคน	2.49	16 กุมภาพันธ์ 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
30	หัวข้อที่คิดเรื่องชั่วอาจจะต่ำกว่าเขา ถ้าเขาพาเดินไปพัฒนา ชีวิตเจริญเพราะเขาก็ได้ประโยชน์	3.36	17 กุมภาพันธ์ 2563
31	ถึงจะสลบกลับด้านของนาฬิกา จะถอยหลังการเดินทางนาฬิกาก็หาไม่	3.25	20 กุมภาพันธ์ 2563
32	ผมเชื่อวาร์กแท้มีอยู่จริงแต่ผมไม่เคยได้แต่ผมเคยให้	4.31	21 กุมภาพันธ์ 2563
33	สิ่งที่ประมาทที่สุดในความสำคัญคือคิดว่าสิ่งนั้นจะอยู่ตลอดไปจึงไม่ได้รับการรักษา	4.47	22 กุมภาพันธ์ 2563
34	ประชดชีวิตเท่ากับลดคุณค่าหวังให้เขากลับมาเมื่อไม่มีค่าเขาจะมาทำไม	2:19	23 กุมภาพันธ์ 2563
35	เงินร่อยบาทของคนบางคนพอจะเข้าตาจนมันมีค่ามากนะโยม	4:35	24 กุมภาพันธ์ 2563
36	ออกกำลังกายก็ได้กำลังกาย ออกกำลังใจใจก็ได้	1.55	27 กุมภาพันธ์ 2563
37	ขอบคุณที่จากเขาไปตั้งแต่ไม่มีนายชีวิตเราดีกว่าเดิมเยอะเลย	3.20	29 กุมภาพันธ์ 2563
38	หวยยังไม่ออกก็รวยแล้วนะโยม	3.33	1 มีนาคม 2563
39	ทุกอย่างมันชัดเงินอยู่แล้วเหลือเพียงแต่เราที่ไม่ยอมรับมัน	3.23	3 มีนาคม 2563
40	ไม่ยากที่จะเริ่มนับหนึ่งใหม่แต่ยากที่ทำให้ยังใจจะลืมสิ่งที่เคยนับมา	4.25	5 มีนาคม 2563
41	สิ่งที่น่ากลัวไม่ใช่โควิด 19 แต่น่ากลัวคือผมไม่มีกินข้าวนี้แหละครับ	3.36	6 มีนาคม 2563
42	จับใจรยาหากไม่รู้จักรใจ	2.44	13 มีนาคม 2563
43	เดี่ยวมันก็ผ่านไปนะโยม	3.30	6 มีนาคม 2563
44	ชีวิตฉันพังไปแล้ว ชีวิตฉันมีพลังไปแล้ว	3.25	7 มีนาคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
46	ชีวิตเสงซวย"ชีวิตเสงซวย แต่รวบปัญญา จบทุกปัญหา เสงซวยรวบบุญ	3.42	10 มีนาคม 2563
47	แค่พักไม่ได้แพ่ ไม่ได้แยขนาดนั้นหรือ	4.12	11 มีนาคม 2563
48	งามตองงามไห้ครบ สวยอันตราย !!!! เจริญพร	5.50	13 มีนาคม 2563
49	จับใจยากหากไม่รู้จักใจ	2.40	13 มีนาคม 2563
50	นักรบสงครามโควิต	3.54	14 มีนาคม 2563
51	อย่าให้คำว่าเสียดายจ้งที่เราเจอกันซาไป ทำให้ต้องกลายเป็นชู้ชะโยม	4.14	15 มีนาคม 2563
52	ถึงจะไม่ใช่คนดีทีสุด แต่จะทำให้ดีทีสุด	4.29	16 มีนาคม 2563
53	นึ่งไว้นะได้ทุกเรื่องเรานึ่ง เงานึ่ง เรารึ่ง เงายังวิ่งตาม	2.33	18 มีนาคม 2563
54	การรักษาสิ้จะไ้ได้เป็นมงคลยิ่ง	5.40	22 มีนาคม 2563
55	พอแม่อาจไม่เก่งเท่าลูก แต่ส่งลูกให้ไป เป็นคนเก่งของสังคมได้จรง ๆ	3.26	23 มีนาคม 2563
56	แผลเกายังไม่ทันหาย แผลใหม่ก็มาอีก แล้ว	2.07	24 มีนาคม 2563
57	ล้างมือกันเถอะโยมโควิตมาเดือนแล้วนะ	4.02	25 มีนาคม 2563
58	ที่โดนดูถูกอาจเพราะทำตัวราคาถูกหรือ โดนดูถูกเพราะเราถูกตองแล้ว	4.01	25 มีนาคม 2563
59	บันไดสวรรค์ หรือบันไดนรก ขึ้นอยู่กับคน ในบ้าน ใจสะอาดหรือใจสกปรก	3.49	26 มีนาคม 2563
60	ปัญหาทุกอย่างที่เราารวมช่วยกันแก้ มันคง ไม่แย แม่มันจะยากแค่ไหนก็ตาม	1.52	27 มีนาคม 2563
61	ทำแทบตายยังไม่ค่อยจะได้อะไร แล้วถ้า ไม่ทำอะไรจะได้อะไร	2.15	27 มีนาคม 2563
62	ข้อคิดดี ๆ เกี่ยวกับการปรบมือ	2.50	29 มีนาคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
63	หากต้องการสัมผัสดีต้องทำปัจจุบัน ให้หน้าจดจำ	4.17	30 มีนาคม 2563
64	เย็นนี้เราจะเห็นพระอาทิตย์ลับขอบฟ้า ในมุมที่ต่างกัน	2.46	31 มีนาคม 2563
65	ชีวิตพระอยู่ในกำมือโยม	3.40	1 เมษายน 2563
66	ก็แค่เปลี่ยนชื่อ	3.25	2 เมษายน 2563
67	อย่าเพิ่งด่วนฆ่าตัวตายนะโยม ภาระยิ่งมาก ความแข็งแรงยิ่งต้องมากขึ้นตาม	2.34	6 เมษายน 2563
68	คุณชีวิตคงไม่เดินง่ายอย่างที่โยมคิด	4.24	8 เมษายน 2563
69	ฝึกเป็นคนใจกว้าง อะไร ๆ ก็กว้างไปหมด จริง ๆ นะโยม	2.29	9 เมษายน 2563
70	สวย รวย หลอ แต่ไม่ซื่อสัตย์ ก็ขาด คุณสมบัติให้ชีวิตสุข 100%	5.15	10 เมษายน 2563
71	อย่าให้ลมปากใคร ทำลายลมหายใจ ของเราะโยม	3.07	11 เมษายน 2563
72	เมื่อมุมหนึ่งมีแสง อีกมุมหนึ่งจะมีเงา เมื่อมุมหนึ่งมีคนชื่นชมเรา อีกมุมหนึ่งจะมี นินทาแน่นอน	5.27	11 เมษายน 2563
73	แม้แต่เราก็ยังไม่เหมือนเรา แล้วจะให้ใคร มาเหมือนใจเราได้ทุกอย่าง	2.56	12 เมษายน 2563
74	ขออวยพรปีใหม่ สงกรานต์ ท่ามกลาง สงคราม COVID-19	2.17	12 เมษายน 2563
75	หนักนะ ชีวิต	4.53	14 เมษายน 2563
76	แค่อยากเห็นคนในสังคมนรักกัน	3.41	15 เมษายน 2563
77	เราอโหสิกรรม แต่เขาไม่ให้อภัย บางครั้งก็ต้องทำใจ	2.39	17 เมษายน 2563
78	ชีวิตมีขาขึ้น ขาลง มีบุญเป็นที่พึ่งไว้ ปลอดภัยทุกช่วงชีวิตนะโยม	2.14	18 เมษายน 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
79	ชีวิตนี้หนักนัก ถ้าออกต้นเหตุความหนัก ออกไป ก็เบาสบาย	3.30	19 เมษายน 2563
80	ไม่มีอะไรในกอไผ่	3.42	20 เมษายน 2563
81	บางคนหนักกว่าโควิดพออยู่ใกล้ชีวิต ชีวิตมีแต่เรื่อง	3.30	21 เมษายน 2563
82	เพียงแต่ต้องการให้เราค้นหาสุขในทุกที่มี	3.14	22 เมษายน 2563
83	แค่อยากเห็นคนคิดดีกับสิ่งที่มีก็เท่านั้น	2.46	23 เมษายน 2563
84	คุณจะเป็นหรือไม่เป็นโควิด บางคนเขาก็ ไม่คิดจะใกล้ชีวิตคุณอยู่แล้ว	2.25	24 เมษายน 2563
85	ปอดโดนทำลายเพราะโควิด แต่คนที่ไม่ ซื่อสัตย์กับชีวิตทำลายได้ลึกถึงหัวใจ	3.50	25 เมษายน 2563
86	ถ้าวรมมือกับเขาไม่ได้ ก็ไม่ขวางความ เจริญ เป็นทางออกที่ดี	2.23	26 เมษายน 2563
87	ก็แค่ชวนดูแคร์แล้วแคร์บีบฝึกตน	3.24	27 เมษายน 2563
88	ความร่นอย แต่เอาจริง ยิ่งเพิ่ม ความสำเร็จ	3.30	28 เมษายน 2563
89	ทองแล้วทิ้งธรรม ทุกข์จะไม่ทิ้งเธอ	3.36	29 เมษายน 2563
90	สี่คนหาม สามคนแห คนเดียวนั่งแคร์ สองคนพาไป	6.15	30 เมษายน 2563
91	แคร์มาขอใจคนใจกว้างเท่านั้นเอง	2.44	1 พฤษภาคม 2563
92	เราต้องมาทบทวน ว่าเราช่วยเหลือเห็นใจ กันน้อยไปหรือเปล่าที่ผ่านมา เ	4:20	5 พฤษภาคม 2563
93	แค่อยากให้บุญเป็นของขวัญของเรา	4:45	7 พฤษภาคม 2563
94	แค่อยากชวนสังคมไว้ใจอะไรๆอย่างมีสติ	4:10	8 พฤษภาคม 2563
95	สาปแช่งเขา เรากลับทุกข์กว่า ธรรมะใต้ ลม เมื่อถูกรมด้วยควันรูป	3:30	10 พฤษภาคม 2563
96	วนอยู่กับแรงอาฆาตคงไม่ไหวปล่อยใจ อิสระจะดีกว่านะโยม	3:31	12 พฤษภาคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
97	ใหญ่เสียจนไม่ฟังใคร การพัฒนาอะไร ๆ ก็เจริญยากเนอะโยม	2:57	13 พฤษภาคม 2563
98	เขาเดินเอาดอกไม้มาให้หรือเอากรรไกรมาทิ่มแทงเรา	2:57	14 พฤษภาคม 2563
99	ปัญหาตนไม่ลืมรู้ เรื่องของ 2 ครอบครัวที่ต้องคุยกัน	2:54	16 พฤษภาคม 2563
100	ถามพัศดลมารักฉันใหม่ คำตอบที่ได้ สายหน้าทั้งคืน ธรรมะสู้โควิด	3:42	18 พฤษภาคม 2563
101	ให้ทาน กับ ทานให้ ต่างก็เป็นผู้ให้ทั้งคู่ นั่นแหละ	2:46	19 พฤษภาคม 2563
102	เพราะพระพุทธเจ้าสอนว่าสรรพสัตว์ มีกรรมเป็นของตน	3:23	21 พฤษภาคม 2563
103	ความไวใจ ปัญหาคล้ายหอกข้างแคร่ เรื่องเล็ก ๆ แต่ ๆ ทำให้ชีวิตสะดุดตลอด	3:32	22 พฤษภาคม 2563
104	คิดมาก คิดน้อย สุขทุกข์เพราะคิด	2:39	23 พฤษภาคม 2563
105	อาดมากำลังฝึกอยู่ จะยุคใส่หรือไม่ใส่ หน้ากากก็ยากที่ใครจะรู้เราเท่าเราเนอะโยม	3:23	24 พฤษภาคม 2563
106	แค่อยากเห็นความเป็นธรรมในสังคม	3:36	25 พฤษภาคม 2563
107	อย่าให้พ่อแม่ตายทั้งเป็นโยม	2:53	26 พฤษภาคม 2563
108	คนที่ไม่มีความฝัน คือคนที่ยังไม่ได้นอน	3:34	27 พฤษภาคม 2563
109	ขอโทษที่ จำเป็นจริง ๆ	3:32	28 พฤษภาคม 2563
110	แค่อยากเห็นสังคมปฏิบัติดีต่อกัน ก่อนหมดเวลา	4:33	29 พฤษภาคม 2563
111	แคชวนฝึกตนให้พ้นความทุกข์	2:38	30 พฤษภาคม 2563
112	ความซื่อสัตย์เป็นสมบัติที่มีค่า	3:10	31 พฤษภาคม 2563
113	พูดใส่ร้ายเขาเท่ากับทำคนไม่มีทางสู้	2:33	1 มิถุนายน 2563
114	ได้เปรียบเขา แล้วยังเอาเปรียบเขาอีก	3:57	2 มิถุนายน 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
115	บ้านก็ไม่ได้อยู่ริมถนน ทำไมคนเขาเห็นเรา เป็นทางผ่าน	3:46	3 มิถุนายน 2563
116	บางเรื่องถารู้แล้วเป็นทุกข์ไม่รู้เสียดีกว่า	4:04	4 มิถุนายน 2563
117	อยากขับเฟอร์รารี ก็ต้องเจออุปสรรค ระดับเฟอร์รารี	3:33	5 มิถุนายน 2563
118	ถ้าเขาสนุกที่แห่ให้เราทุกข์ เขาจะยิ่ง สนุกถ้าเราทุกข์ตามเกมเขา	3:13	6 มิถุนายน 2563
119	เขาตามมา เราตาไปก็แคสะใจ แต่มีเรื่อง กวนใจตามมาอีกเยอะ	3:10	7 มิถุนายน 2563
120	หาเพื่อนดี ๆ สักคนแล้วพากันพ่นทุกข์	4:44	9 มิถุนายน 2563
121	แก้แค้นคนที่เกลียดเรา คือ แก่ความแค้น ออกอย่าผูกไว้ ด้วยการทำตัวเรา ให้มีความสุข	3:21	10 มิถุนายน 2563
122	เลือกใช้ชีวิตอย่างไม่ซื่อสัตย์ ชีวิตวิบัติได้ แทบทุกช่วงเวลา	3:10	12 มิถุนายน 2563
123	ไปคิดแทนเขาจนเราเป็นทุกข์	3:41	14 มิถุนายน 2563
124	จะคนผิวดำ หรือคนผิวขาว สีของเงาก็ดำ เหมือนกันทุกคน	3:43	15 มิถุนายน 2563
125	ฝากเยี่ยมคนไข้ทุกบ้านด้วยนะ	3:25	16 มิถุนายน 2563
126	โลกแคเหวี่ยงคนบางคนให้เข้ามาในชีวิต ของเรา	4.24	18 มิถุนายน 2563
127	พยายามเต็มที่แล้วแต่ไม่สำเร็จ ดีกว่าทำ อะไรก็ไม่สำเร็จเพราะไม่ได้พยายาม จริงจัง	4.06	19 มิถุนายน 2563
128	มีสติไว้ ใครเป่าหูกก็ไม่สะเทือน	3:14	20 มิถุนายน 2563
129	จงเวรเทากับการจงจำ อย่าให้จิตชอก ช้ำตายตาไม่หลับเพราะการจงเวร	3.56	21 มิถุนายน 2563
130	อาจเป็นเพราะสร้างความคิดแบบไม่สุดหัวใจ	4.41	23 มิถุนายน 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
131	กวาดตอไม้อรแล้วนะโยม	3.34	28 มิถุนายน 2563
132	อยากลัวที่จะเปลี่ยนนะโยม ถ้ามันจะทำให้ อะไร ๆ ดีขึ้น	3.20	2 กรกฎาคม 2563
133	คนไม่ถูกนิทานไม่มีในโลก พระพุทธเจ้า ตรัสเตือนไว้เสมอ	3.11	8 กรกฎาคม 2563
134	ได้เท่านี้ก็ดีแล้วโยม ทองไว้ในใจบ่อย ๆ	3.43	11 กรกฎาคม 2563
135	ขอบคุณที่จากเราไป ตั้งแต่ไม่มีนาชีวิตเรา ดีกว่าเดิมเยอะเลย	3.21	14 กรกฎาคม 2563
136	แบ่ง หรือ แข่งขัน	3.56	17 กรกฎาคม 2563
137	เหนื่อย แต่ หนุก	3.44	19 กรกฎาคม 2563
138	ไม่เคยยิ้มจมูกใครหายใจ แต่ก็จะไม่ลืมว่า จมูกใครที่เคยหายใจเพื่อเรา	3.35	24 กรกฎาคม 2563
139	ให้อภัยตัวเองได้ การให้อภัยคนอื่นก็ง่ายขึ้น	3.23	30 กรกฎาคม 2563
140	เรียนไม่จบสักที เพราะชีวิตนี้คือ การศึกษา	3.53	2 สิงหาคม 2563
141	แกแค้น ดีก็ได้ ไม่ดีก็ได้ แล้วแต่ใครจะ ความหมายของคำว่าแก	3.03	9 สิงหาคม 2563
142	ต่อให้เราเริ่ม คนที่ไม่ชอบเรา เขาก็เลือก ที่จะเดินตากฝนไปกับคนอื่น	3.34	14 สิงหาคม 2563
143	เพราะทนเสียดแทงจึงแพงด้วยคุณค่า	3.49	18 สิงหาคม 2563
144	คนที่เราคบ อาจไม่สำคัญกว่าสิ่งที่เราคิด	3.08	25 สิงหาคม 2563
145	รับพร และนำพรไปลับให้คมกว่าเดิม	2.45	27 สิงหาคม 2563
146	ขอให้สมหลน มีแรงเขยาดนสม แต่ไม่มี ส้มให้หลน	4.37	29 สิงหาคม 2563
147	เขาทำเรา กรรมของเขา เราทำเขา กรรมของเรา	3.20	4 กันยายน 2563
148	ถ้าแบกทองคำไว้ตอนที่เราจะจมน้ำ ขอน ไม้สักขอนอาจมีค่ามากกว่าทองคำจริง ๆ	2.35	15 กันยายน 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
149	อย่าล้อเล่นกับหัวใจใคร	2.56	19 กันยายน 2563
150	บุญระหว่างทาง อาจจะมีสำคัญกว่าบุญ ปลายทาง	2.41	23 กันยายน 2563
151	ทุกข์เพราะคิดไปเอง เสียพื้นที่ความสุข ของชีวิตไปเยอะ	3.48	26 กันยายน 2563
152	ขอให้เราเดินบนน้ำได้ คนที่ไม่ชอบเรา เขาก็ว่าเราว่ายน้ำไม่เป็นอยู่ดี คำนี้มาคิด	1.37	3 ตุลาคม 2563
153	ก่อนมาเจอเรา เขาเจออะไรมาบ้างไม่รู้	2.29	6 ตุลาคม 2563
154	นับไปเรื่อย ๆ เหนื่อยกว่าเริ่มนับหนึ่งใหม่ จริงหรือ	4.20	8 ตุลาคม 2563
155	หน้าเนื้อใจเสือ คงต้องเพื่อใจถ้าเจอคน แบบนั้น	3.44	9 ตุลาคม 2563
156	เราคือคนพิเศษ จึงทำให้กระจกทุกบาน เป็นกระจกวิเศษ	4.19	12 ตุลาคม 2563
157	สองมือที่มี คิดดูดี ๆ ก็มีข้อคิด มือหนึ่ง รับมา อีกมือหนึ่งให้ไป	3.23	14 ตุลาคม 2563
158	คนตาบอดถือตะเกียงเดินในที่มืด	3.40	15 ตุลาคม 2563
159	ไม่ได้หวังให้ใครชื่นชม แต่หวังให้คุณชื่นใจ	3.48	19 ตุลาคม 2563
160	ธรรมะสำหรับหัวเรียวหัวแรงของบ้าน	3.53	22 ตุลาคม 2563
161	กำลังใจจากดอกไม้ ดอกไม้ยิ่งถูกขยี้ ແຫລກ ยิ่งมีกลิ่นหอม	3.21	23 ตุลาคม 2563
162	สำหรับคนที่ถูกทิ้งทุกคน	1.54	25 ตุลาคม 2563
163	ใครทำใครได้ ทำมากได้มาก ทำน้อย ได้น้อย กรรมใครกรรมมัน	3.38	26 ตุลาคม 2563
164	ชีวิตก็แค่นี้	2.40	27 ตุลาคม 2563
165	หลากหลายความสามารถ กลายเป็น ภาพรวมที่สวยงาม	2.52	28 ตุลาคม 2563
166	แบ่งปันกันนะโยม โลกสวยด้วยการแบ่งปัน	2.35	29 ตุลาคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
167	อย่าไปให้ค่ากับคำว่าไรค่า	4.50	30 ตุลาคม 2563
168	ลอยกระทงปัญญา	4.15	31 ตุลาคม 2563
169	ทุกข์ของคนที่ถูกเขาคบเพียงเพื่อฆ่าเวลา	4.31	1 พฤศจิกายน 2563
170	โลกสวย คำว่าโลกสวยเป็นคำที่น่าคิดอีก คำหนึ่ง	2.32	3 พฤศจิกายน 2563
171	ทยอย ๆ ค่อยตายจากจากกันไป ไม่นานคงถึงคิวเรา	2.06	4 พฤศจิกายน 2563
172	ธรรมะริมทางเขานี้ คิดบวก ๆ นะโยม	4.18	5 พฤศจิกายน 2563
173	ดีทุกอย่าง เสียอย่างเดียว คำนี้มาคิด นะโยม	5.17	6 พฤศจิกายน 2563
174	น้ำค้างในใจ	3.32	9 พฤศจิกายน 2563
175	อาการหนาว ๆ ร้อนๆ ซอนซอดคิด ที่น่าพิจารณา	5.13	11 พฤศจิกายน 2563
176	ให้อภัย ไม่ใช่เพื่อใคร แต่เพื่อใจที่อิสระ ของเรา	3.33	12 พฤศจิกายน 2563
177	แผลเกายังไม่ทันหาย แผลใหม่ก็มาอีกแล้ว	2.07	18 พฤศจิกายน 2563
178	เยียวยาทุกบาดแผลในชีวิต บำบัดหัวใจ กายภาพสภาพจิต ด้วยการเจริญสติ	1.47	23 พฤศจิกายน 2563
179	อย่าทำร้ายใจกันบ่อย ๆ นะโยม เมตตา กันไว้นะ	2.27	25 พฤศจิกายน 2563
180	ติดอกกันไว้ เพราะเสียใจภายหลังไม่ดีเลย	2.57	19 พฤศจิกายน 2563
181	บางเรื่องถารู้แล้วเป็นทุกข์ สู้ไม่รู้เสียดีกว่า	4.04	4 ธันวาคม 2563
182	ขอคิดจากปิดทองหลังพระ อะไรที่ไม่เคย ชนะ อย่างน้อยก็ชนะใจตัวเอง	3.16	5 ธันวาคม 2563
183	อย่าสนใจว่าเขาเจ็บจากใครมา มีหน้าที่ เพียงแต่ช่วยรักษาให้เขาหายเจ็บก็พอ	1.17	12 ธันวาคม 2563
184	ที่เห็นบางคนเขาเปลี่ยนไป เขาอาจจะ เลือกที่จะอยู่ยังไงและปลอดภัยต่างหาก	1.36	15 ธันวาคม 2563

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
185	อย่าดูถูกบุญ	1.48	16 ธันวาคม 2563
186	ขอให้วันนี้จงเป็นวันสติปัญญา อยู่กับทุก ๆ ปัญหา ด้วยปัญญา และผ่านปัญหานั้น ๆ ไปได้ด้วยดี	3.36	17 ธันวาคม 2563
187	ผลประโยชน์ที่เราได้รับจากกันและกัน ล้วนสวยงาม	3.15	18 ธันวาคม 2563
188	ชิงช้า ไม่ชิงช้า	1.38	22 ธันวาคม 2563
189	อย่าทำลายที่หวังสุดท้ายของใครนะโยม	1.44	24 ธันวาคม 2563
190	เจอทั้งแดดทั้งฝน ก็ยังสวยตลอด	1.38	26 ธันวาคม 2563
191	การเลือกคู่ ไม่ใช่ของง่ายนะโยม	6.10	27 ธันวาคม 2563
192	เชื่อว่าต้องผ่านได้	2.10	30 ธันวาคม 2563
193	เขาเดินมาส่งเราได้ไกลขนาดนี้เลยหรือ	2.03	31 ธันวาคม 2563
194	เร็ว หรือช้า ใจล้วน ๆ	1.53	3 มกราคม 2564
195	หลายคนบอกว่า เขาไม่ต้องลงทุนอะไร แต่เขาก็ได้ใจไปหมด	2.54	5 มกราคม 2564
196	เห็นหน้าตาเศร้า ๆ เป็นอะไรกันมาก หรือเปล่าละโยม	3.15	6 มกราคม 2564
197	พิษโควิดชีวิตยิ่งต้องแกร่ง	2.11	8 มกราคม 2564
198	บางคนน่ากลัวกว่าโควิด พออยู่ใกล้ชีวิต ชีวิตมีแต่เรื่อง	3.30	10 มกราคม 2564
199	โลกแค่นี้หรือ บางคนให้มาพบ และจากเราไป	4.23	12 มกราคม 2564
201	เบาได้เบา เพราะถ่านหนัก แรงกระทบ ก็หนักตาม	2.59	14 มกราคม 2564
202	หลายคนบอกว่า อยากรลาออกจาก ความเป็นแม่	2.39	15 มกราคม 2564
203	ธรรมะวันครูใกล้คำ ย้ำเดินพิจารณา	2.18	16 มกราคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
204	เมื่อหูหนักแน่น เสียงชื่นชม และนิมทา ก็ทำร้ายคนที่หูหนักไม่ได้	1.26	17 มกราคม 2564
205	ขอคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จากรองเทาชาด ขอความเจริญในธรรมจงมีแก่ทุก ๆ ท่าน (Repost)	4.24	18 มกราคม 2564
206	สัพพะโรโควิด นัสสะตุมา = สัพพะโรโค วินัสสะตุ	3.49	19 มกราคม 2564
207	ยิ่งลำบากมาด้วยกันมากเท่าไรยิ่งมีจุด หลอมละลายให้ 2 ชีวิตเหนียวแน่นมั่นคง ขอคิดจากการเชื่อมเหล็ก	1.59	22 มกราคม 2564
208	เชื่อแม่ตั้งแต่แรก ชีวิตคงดีกวานี้ เลือกผิด ชีวิตเปลี่ยน	1.42	27 มกราคม 2564
209	ฝึกจนให้ดี จะได้จบเสียทีนะโยม	4.07	28 มกราคม 2564
210	ขอคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ จากบันได ขอให้วันนี้ เป็นวันมงคลแก่ทุกท่านอีกวันหนึ่ง สาธุ ๆ ๆ	3.18	31 มกราคม 2564
213	ลูกนกในรัง	1.52	2 กุมภาพันธ์ 2564
214	ยิ้ม ๆ ก่อนนอนกันนะโยม กับเรื่อง สวย 100%... คิดดีมีสุข	2.49	3 กุมภาพันธ์ 2564
215	ขอให้ทุกความตั้งใจ ความเพียรอย่างถูก วิธีจงนำมาซึ่งความสำเร็จ ๆ นะโยม	3.58	3 กุมภาพันธ์ 2564
216	ธรรมมงคลวันตรุษจีน พัง ๆ ไปยิ้ม ๆ ไป เพราะอะไร ๆ มันก็ เช่นนั่นเอง	5.35	11 กุมภาพันธ์ 2564
217	วันนี้ปลุกต้นไม้	1.40	13 กุมภาพันธ์ 2564
218	ลองฟังนะโยม อาจได้ขอคิดดี ๆ ไปนอน คิดเล่น ๆ กับคำที่ว่า เราไม่น่ารู้จักกัน ตั้งแต่แรกเลย	5.15	14 กุมภาพันธ์ 2564
219	ขอคิดจากไม้ไกลฝั่ง เจริญพรเช้านี้	3.03	17 กุมภาพันธ์ 2564
220	ธรรมะภาคคำ ระหว่างทำงาน	1.24	18 กุมภาพันธ์ 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
221	แถมขอคิดวันนี้	3.11	19 กุมภาพันธ์ 2564
222	ขอคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เซานี้ ขอให้เป็นอย่าง ที่ดีและวันที่เจริญแก่ญาติธรรมทุกท่าน	2.19	22 กุมภาพันธ์ 2564
223	คนไม่เอาถ่าน แต่สุดท้าย ก็ต้องเป็น ถ่านกันทุกคน	3.55	24 กุมภาพันธ์ 2564
224	ขอคิดจากแว่นตา ตอนเดินทางเย็นนี้	1.40	28 กุมภาพันธ์ 2564
225	วุ่น ๆ วาง ๆ วาง ๆ บางอะไรบางก็ดี	2.20	1 มีนาคม 2564
226	กาลครั้งหนึ่งที่นาจดจำ ดีกว่าเจ็บช้ำกับ คำว่าตลอดกาล	2.17	2 มีนาคม 2564
227	ขังใจไว้ในกรง ขอคิดเล็ก ๆ ก่อนหลับนอน คืนนี้	1.39	2 มีนาคม 2564
228	ไม่มีตั้งค์ก็ดี มันทำให้เรารู้ว่า เราจน !!!	2.36	3 มีนาคม 2564
229	ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดจันทบุรี	3.02	3 มีนาคม 2564
230	ขอคิดจากคำว่าเฮงช่วย	3.42	5 มีนาคม 2564
231	น้ำตาไหลกันทั้งบ้าน ช้ำ ๆ หัวดำ ขอคิด หัวดำวันนี้	3.18	11 มีนาคม 2564
232	ธรรมะคืนนี้... ก็ต้องเดิน..แต่กรรมเก่า เขาขีดเส้นให้เดิน	3.10	12 มีนาคม 2564
233	รับไม่ค่อยได้ อาจเพราะเปิดใจน้อยไปนิด ขอคิดจากการเปิดประตู	2.15	14 มีนาคม 2564
234	ธรรมะก่อนบ่าย เพื่อให้เกิดความสบาย ในการทำงาน	2.01	15 มีนาคม 2564
235	โลกนี้อยู่ไม่ยาก เราต่างหากที่อยู่ไม่เป็น	4.00	17 มีนาคม 2564
236	ตัวกลับมา อย่าลืมหัวใจไว้ที่อื่นนะโยม	2.04	18 มีนาคม 2564
237	วันนี้เหนื่อยแล้ว แต่ ไม่เท่า ปู่ ยา ตา ยาย เรา ที่รักษาสสมบัติล้ำค่าเสมอมาให้เรา	2.51	20 มีนาคม 2564
238	จม	1.35	20 มีนาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
239	ธรรมะเช้าวันอาทิตย์ เรามาถึงจุดนี้ได้ อย่างไร	3.52	21 มีนาคม 2564
240	คนชอบหาเรื่อง	2.04	23 มีนาคม 2564
241	ไม่ได้ล่าถอย แต่อย่างน้อย ได้ขอดิดกับ เรื่องราวในชีวิต	3.33	26 มีนาคม 2564
242	คนที่ใช่ยังงี้ก็ชัด ดูที่จุดโฟกัสยังชัด แต่คนที่ใช่	5.57	28 มีนาคม 2564
243	ธรรมะหลังเลิกดั่ง ขอให้ตั้งใจไว้ ที่ความสามัคคีมิตรภาพยังคงเดิม	2.48	29 มีนาคม 2564
244	เห็นที่ทนายรถคันหนึ่งเขาเขียนว่า ที่ถูกต้อง เพราะถูกมาเยอะ	3.25	29 มีนาคม 2564
245	ขอให้สร้างเหตุแห่งสุขขอให้สุขอย่างสดใส	3.44	1 เมษายน 2564
246	ในวันที่ร้าย มันคงไม่ร้าย ถ้าใจเราดี	2.47	2 เมษายน 2564
247	ขอให้พยานเรื่องแย ๆ ไปให้ได้ ด้วยหัวใจ ที่ทรงพลัง	2.18	3 เมษายน 2564
248	อย่าเป็นคนแย เพราะเรื่องแย ๆ รอบตัว	2.58	16 เมษายน 2564
249	คนจะมาหลอกเรามีเยอะนะ	3.06	17 เมษายน 2564
250	ใจพุ่ง พายุงไปทุกเรื่อง	2.20	17 เมษายน 2564
251	ไม่มีสิทธิ์ออกความคิด มีแค่สิทธิ์ คว้า ๆ ๆ ตามนายจริงหรือ	4.15	18 เมษายน 2564
252	เติมเต็มซึ่งกัน ความสุขสั้น ๆ ไม่เจอแน่นอน	4.15	28 เมษายน 2564
253	วิธีเรียกสิ่งดี ๆ เข้ามาในชีวิต	2.52	29 เมษายน 2564
254	ถารองให้ อย่าลืมใส่ปัญญา	3.52	1 พฤษภาคม 2564
255	ถ้าเราให้ใจไปหมดใจ แต่ถูกเขาหักหลัง หรือจริงใจกลับมา อย่างน้อยก็ได้สิ่ง ตอบแทนที่ล้ำค่า คือเห็นลัทธิธรรม	1.29	2 พฤษภาคม 2564
256	การทำงานคือการปฏิบัติธรรม	3.30	4 พฤษภาคม 2564
257	เอาใจเขามาใส่ใจเรา	3.28	5 พฤษภาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
258	ไม่ใช่ทุกวันที่แยมันก็แยมแค่เป็นบางวัน	2.18	6 พฤษภาคม 2564
259	เขatikมากก็ดีเราจะได้มีสติระวังมากกว่าเดิม	4.53	7 พฤษภาคม 2564
260	ถูกเริ่มต้นมาอย่างไรไม่สำคัญ การจบให้สวยงามนั้นสำคัญกว่าอะไรทั้งหมด	3.47	8 พฤษภาคม 2564
261	ติด(หนี้) แต่ไม่แสดงอาการ	2.46	10 พฤษภาคม 2564
262	ถมไม่รู้จักเต็ม อยู่กับคนใจเต็ม ถมไม่เต็ม คงต้องช่วยแต่พอดี ๆ	4.43	11 พฤษภาคม 2564
263	ในโลกนี้ไม่มีใครรักเราหมดทุกคนหรอก	3.16	13 พฤษภาคม 2564
264	บางคนมีความสุขกับการให้อภัยบางคนก็ ชอบทำร้ายจนคนให้อภัยหมดความอดทน ก็ว่าอยู่	1.06	14 พฤษภาคม 2564
265	จบที่เราเบาที่สุด	5.20	14 พฤษภาคม 2564
266	อาจต้องเป็นในสิ่งที่ไม่เป็น	3.27	17 พฤษภาคม 2564
267	ยังหาไม่เจอ สำหรับคนที่ไม่ใช่ขอบกพรอง แม้เราเองก็ไม่ใช่จะสมบูรณ์	2.20	19 พฤษภาคม 2564
268	เมื่อตั้งความหวังไว้เยอะ	2.06	21 พฤษภาคม 2564
269	อะไรที่ปล่อยได้ก็ปล่อยไปเถอะลูก ดูแล หัวใจตัวเองไว้ก่อน	1.32	22 พฤษภาคม 2564
270	เวลาครึ่งค่อนชีวิตของบางคนหายไปกับการ ไปรู้เรื่องอะไรของใคร ๆ นึกก็ไม่รู้	1.34	22 พฤษภาคม 2564
271	อนาคตจะเป็นอย่างไรเราไม่รู้ เราแค่ทำ ปัจจุบันให้มีความสุขอยู่	3.01	24 พฤษภาคม 2564
272	การทำงานล้าบามากก แต่การไม่ม้งาน ทำล้าบมากกว่า	3.13	25 พฤษภาคม 2564
273	คิดไปเองเสียจนเป็นทุกข์ จะโทษใครเมื่อ ความสุขยังไม่เกิดขึ้นในชีวิตเสียที	1.44	27 พฤษภาคม 2564
274	ฝนตกในใจ	1.49	27 พฤษภาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
275	“ต้องรับให้ได้ เมื่อถูกล้อเล่นกับความรู้สึก”	2.02	29 พฤษภาคม 2564
276	มีทุกข้ออยู่ 2 ครั้ง... มีทุกข้อครั้งแล้ว ครั้งเล่า “ข้อคิดจากหูฟัง”	3.10	30 พฤษภาคม 2564
277	คำบางคำของคนบางคน ทำร้ายคนอื่น หลาย ๆ คนได้เยอะ	1:49	31 พฤษภาคม 2564
278	อยากบอกว่า ชีวิตวัน ๆ ไม่เห็นจะได้อะไรเลย	2:55	1 มิถุนายน 2564
279	บางคนได้รับการปกป้องแต่ต้องปกป้อง ได้เป็นแค่ส่วนหนึ่งของชีวิต แต่ไม่มีสิทธิ์ เป็นเจ้าของ	2.14	3 มิถุนายน 2564
280	อยู่ต่ำเกินไปเขาก็เหยียบย่ำ อยู่สูงเกินไป ก็จะหายใจไม่ออก.	2:31	4 มิถุนายน 2564
281	เสียงอะไร ฟ่อ ๆ !! พอเปิดไฟเท่านั้นเอง !!!	2.00	5 มิถุนายน 2564
282	บางคนไม่ได้หวังเอาชนะใคร	1.25	5 มิถุนายน 2564
283	ให้ใจกับคนที่มิใจ ก็คงได้ใจกัน	2.34	6 มิถุนายน 2564
284	เห็นใบไม้ที่ปลายนยอดหญ้าข้างๆศาลา จึง นำธรรมชาติมาประกอบ เพื่อความเจริญ แห่งจิตใจของเราด้วยกัน	3.22	6 มิถุนายน 2564
285	ดูเหมือนจะมีอะไร แต่จริง ๆ ก็ไม่มีอะไร เนอะโยม	1.23	8 มิถุนายน 2564
286	ทำไมบางคนต้องหลงเข้ามาเดินใน เส้นทางชีวิตเดียวกับเรา	2:20	9 มิถุนายน 2564
287	เขาอาจจะเหลือแค่ความหวังสุดท้าย	2:08	10 มิถุนายน 2564
288	เห็นหัวกันบ้างสิ	2.11	12 มิถุนายน 2564
289	ใครทำให้เจ็บมากที่สุด เรามีหน้าที่แค่รักษา	2.10	12 มิถุนายน 2564
290	ช่วยไม่ได้ก็อย่าขวางความเจริญ	2.22	13 มิถุนายน 2564
291	ยอมมากไปเขาก็ชมเหรงรังแก	1.27	14 มิถุนายน 2564
292	โกหกตัวเองเท่าไรก็ไม่สำเร็จสักที	3.51	15 มิถุนายน 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
293	เจริญพร ผู้หาทรัพย์อย่างผู้มีศีล	1.59	16 มิถุนายน 2564
294	หลายคนที่ผิดหวังจาก 2 ตัวบน วันนี้ อาตมาก็เจอ 2 ตัว บนหลังคาเหมือนกัน	3.00	16 มิถุนายน 2564
295	มีแค่นี้ มีตั้งเท่านี้ วิธีคิดมีต่างกัน	2.06	18 มิถุนายน 2564
296	ของฝากที่ไม่เคยสมบูรณ์สักที	3.25	18 มิถุนายน 2564
297	อะไร ๆ ก็ไม่ได้ตั้งใจสักอย่าง	2.02	19 มิถุนายน 2564
298	จะสร้างกรรมต่อหรือพอแค่นี้	2.17	20 มิถุนายน 2564
299	ขอให้หลับและตื่น อย่างเป็นสุข	3.06	20 มิถุนายน 2564
300	เหนื่อยทั้งคู่ ทั้งคนที่ไม่ยอมหยุดไม่ยอมพอ	2.03	21 มิถุนายน 2564
301	ทำชั่ว แต่กลับได้ดี จึงประมาททำชั่วซ้ำ ๆ สุดท้าย	2.09	22 มิถุนายน 2564
302	บางเรื่องถ้าได้ยินแล้วไม่สบายใจ ไม่ได้ยิน เสียเลยดีกว่า	4.04	22 มิถุนายน 2564
303	ทำไม้อยู่ดี ๆ ก็มีคนที่มาคอยช่วยอุปถัมภ์ ตลอดเลย	2.12	23 มิถุนายน 2564
304	ทุก ๆ การตัดสินใจล้วนมีความสำคัญ	1.28	23 มิถุนายน 2564
305	ธรรมะวันพระ บุญไม่ได้อยู่ที่วัดอย่างเดียว	3.57	24 มิถุนายน 2564
306	ในวันที่เราไม่เหลือใคร ยังไงก็ยังมีเหลือ ตัวเองนะโยม	2.09	27 มิถุนายน 2564
307	อนนแก่ก็แพไป ลองงัดข้อกับหมอสายซล	3.15	28 มิถุนายน 2564
308	บางคนกว่าจะผ่านแต่ละวันได้ ทำไมยาก เหลือเกิน	1.42	28 มิถุนายน 2564
309	รู้งี้ ทำให้ดีเสียตั้งแต่แรกดีกว่า	4.11	29 มิถุนายน 2564
310	ถ้าอยู่ตรงไหนแล้วอึดอัด คุยกับใครแล้ว อึดอัด ทำอะไรแล้วอึดอัด แสดงว่าเรา อ้วนแล้วแหละ	2.17	30 มิถุนายน 2564
311	โยมมาบ่นให้ฟังว่า เวลาจะชวยอะไร เพราะ ความเจ็บมันอยู่ที่ใจไม่ได้อยู่ที่นาฬิกา	3.15	1 กรกฎาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
312	ธรรมะวันพระ คนที่ไม่เจ็บคือคนที่ปล่อย	2.06	2 กรกฎาคม 2564
313	แพบางก็โต ถาชนะแล้วชีวิตมันอุ่นวาย ทุกเรื่อง	2.07	3 กรกฎาคม 2564
314	เราไม่ได้อยู่คนเดียวหรอกโยม	2.04	5 กรกฎาคม 2564
315	ทุกคนล้วนมีจุดระเบิด	2.20	6 กรกฎาคม 2564
316	เพลงแปบเดียว อ่าว !? .. แกะซะแล้ว	2.40	7 กรกฎาคม 2564
317	แค้ได้เกิดมาเจอกัน และรักกันก็คุ้มแล้วโยม	1.48	8 กรกฎาคม 2564
318	ธรรมะกับสายฝนก็มา	4.19	8 กรกฎาคม 2564
319	ความสามารถพิเศษที่แสนวิเศษ ที่หลายคนมี	1.37	11 กรกฎาคม 2564
320	เริ่มต้นเช้าแห่งสติ	6.16	12 กรกฎาคม 2564
321	แม้แต่เราก็ไม่ได้ดีไปทุกเรื่อง	2.04	13 กรกฎาคม 2564
322	อาการข้างเคียงของการฉีดวัคซีน	2.21	15 กรกฎาคม 2564
323	เล็กอย่าแข่ง ใหญ่อย่าข่ม ลมอย่าซ้ำ ซ้ำอย่าซ้ำเติม	2.33	17 กรกฎาคม 2564
324	บาน ๆ พับ ๆ ธรรมะกับบานพับประตู	5.16	19 กรกฎาคม 2564
325	บางคนร้ายกว่าโควิด พออยู่ไกลชีวิต มีแต่เรื่อง	2.38	20 กรกฎาคม 2564
326	ผมมีศักดิ์ศรีพอ ไม่ได้อยากขอใครกิน	2.05	21 กรกฎาคม 2564
327	ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย ปลอดภัย หมั่นสร้างเหตุแห่งความดีเอาไว้	2.43	22 กรกฎาคม 2564
328	คำว่าผมผ่านจุดจุดนั้นมาแล้ว	4.28	23 กรกฎาคม 2564
329	รู้ว่าเสียง แต่คงต้องขอลอง ธรรมะ สร้างกำลังใจเข้านี้	2.01	26 กรกฎาคม 2564
330	เรื่องจมน้ำ กับคนจมน้ำทุกซ์	3.35	27 กรกฎาคม 2564
331	ช่วงโควิด ช่างก็กลัวโควิด	2.02	29 กรกฎาคม 2564
332	คืนนี้ไม่สะดวกนำสวดมนต์ หยุดรองให้ ได้แล้วนะ	4.55	29 กรกฎาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
333	ชีวิตเราก็แค่นี้เอง	3.24	31 กรกฎาคม 2564
334	เอาที่สบายใจก็แล้วกันนะ	1.32	2 สิงหาคม 2564
335	แคร้กันหน่อยก็ดี เพราะที่มาเจอกัน มันไม่ใช่แค่ความบังเอิญ	4.05	4 สิงหาคม 2564
336	ตื่นรู้อยู่กับโลกจริงอย่างเข้าใจ	2.51	5 สิงหาคม 2564
337	เราก็อาจไม่ได้ดีไปกว่าเขามั้งโยม ทุกคนล้วนมีมุมมืดมูมสว่าง	1.59	6 สิงหาคม 2564
338	ขอโทษนะ ไม่ได้ตั้งใจ ขอโทษ ๆ ๆ ๆ	1.51	9 สิงหาคม 2564
339	วิริเยน ทุกขมจเจติ. คนลวงทุกข์ได้ เพราะความเพียร. ขุ. สุ. ๒๕/๓๖๑.	1.49	10 สิงหาคม 2564
340	ช่วยเขาแต่เรายังเจ็บ	2.05	13 สิงหาคม 2564
341	พันธระมะไปพลง ๆ กอนนอน	3.20	13 สิงหาคม 2564
342	อ๊ป , ปรี , จรร , ไร ลูกสาว 4 คนของแม่	2.50	14 สิงหาคม 2564
343	ปากดี เป็นศรีแก่ปาก	3.20	16 สิงหาคม 2564
344	ดีขนาดไหนเขาก็เกลียด ถ้าเขาจะเกลียด อะนะ	3.28	18 สิงหาคม 2564
345	หลังจากตายก็ทางใครทางมัน	2.05	20 สิงหาคม 2564
346	ช่วงชีวิตกลับตาลปัตร ก็อึดอัดกันหน่อย นะโยม แต่ก็ได้เห็นสังขธรรม	2.32	21 สิงหาคม 2564
347	เอาเรื่องของเขามาว่านวายในจิตของเรา มากไป	2.07	22 สิงหาคม 2564
348	การถูกทิ้ง กับโอกาสที่ได้อยู่คนเดียว จริง ๆ มันคือเรื่องเดียวกัน	1.57	24 สิงหาคม 2564
349	กำไล กำไร ในชีวิตเราทุกคนล้วนมีกำไร ของคนมากมายเต็มไปหมด	3.18	25 สิงหาคม 2564
350	อย่าอนุโมทนาบาปกันนะโยม รักษาใจไว้ ดีกว่า	4.32	26 สิงหาคม 2564
351	บทเรียนราคาแพง	3.32	1 กันยายน 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
352	อภัย ลดไฟ ไม่รอน	2.39	2 กันยายน 2564
353	รู้หน้าไม่รู้ใจ...ใคร ๆ ก็เคย	2.04	3 กันยายน 2564
354	ทำบุญรวมกันไว้ดีกว่า	2.00	4 กันยายน 2564
355	แม่ใจจะขาดแล้วลูกเอ๋ย	2.31	7 กันยายน 2564
356	เราเลือกเกิดไม่ได้	3.03	8 กันยายน 2564
357	ตั้งใจกล่าวคำถวายทานกันซะนี่	2.00	9 กันยายน 2564
358	อีกนิดเดียวเอง เกือบไปแล้วมั๊ยะ	1.58	10 กันยายน 2564
359	คอยด้วยหัวใจอยู่ในรม	2.00	11 กันยายน 2564
360	ใครรู้สึกมากกว่า ก็ทุกข์เยอะมากกว่า	2.25	12 กันยายน 2564
361	เป็นคนเทา ๆ วันนี้กินเหล้าพรุ่งนี้เข้าวัด	1.53	13 กันยายน 2564
362	ทำดีไม่มีขาดทุน	1.26	16 กันยายน 2564
363	ตัวใคร ตัวมัน	2.03	17 กันยายน 2564
364	ถอยออกมาถ้าไม่ไหว	2.55	18 กันยายน 2564
365	คิดวน ๆ จนขึ้น ๆ ลง ๆ	2.00	19 กันยายน 2564
366	โก๋ซัน หมาไม่ได้ซัน..	1.20	20 กันยายน 2564
367	ความใจเย็นช่วยให้ผ่านวันนี้ไปได้	1.50	22 กันยายน 2564
368	จิตที่ฝึกดีแล้วนำความสุขมาให้	2.02	23 กันยายน 2564
369	ให้อภัยเขาเถอะ เราเองก็อยากได้อภัย เหมือนกัน	3.32	23 กันยายน 2564
370	ปลอยปุกัน	2.46	24 กันยายน 2564
372	ความไม่มี ไม่ใช่จะทำให้มีไม่ได้	1.59	25 กันยายน 2564
373	ช่วงนี้มรสุมหนัก แต่มันไม่เคยพัดพาให้ หลายคนต้องพลัดพรากจากกันเลย	1.46	26 กันยายน 2564
374	จบได้จบ เบาได้เบา	2.38	27 กันยายน 2564
375	รมกับรองเทา	1.30	28 กันยายน 2564
376	รู้หน้าไม่รู้ใจ เราทำดีกับใคร ๆ ขอให้เตรียมใจไว้	2.01	28 กันยายน 2564
377	วันนี้วันพระ วิญญูณแม่เฮียน	3.35	29 กันยายน 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
378	เลือกมากจนเสียใจ	3.39	30 กันยายน 2564
379	คนดี ไม่ใช่ไม่ถูกทำร้าย	3.11	30 กันยายน 2564
380	เขาบอกว่าหนังสือเล่มเดิมอ่านก็รอบ ก็จบเหมือนเดิม	2.43	1 ตุลาคม 2564
381	เกือบจะชนแล้วสิ	1.59	2 ตุลาคม 2564
382	ทางใครทางมัน	1.56	3 ตุลาคม 2564
383	ความรักก็เหมือนกัญชา แรก ๆ ก็สา หลัง ๆ เริ่มหลอน	3.35	5 ตุลาคม 2564
384	ผิวสีแทน แทนที่จะขาว กลับดำปิดปี	3.04	7 ตุลาคม 2564
385	ความไม่สมบูรณ์ไม่ได้แปลว่าแย่	1.53	8 ตุลาคม 2564
386	เรือลำเล็ก ๆ สงเรามาได้ไกลเหลือเกิน...	1.02	9 ตุลาคม 2564
387	ชีวิตต้องอยู่ไปวันๆเพราะอยู่สองวันไม่ได้	2.05	10 ตุลาคม 2564
388	อย่าเหยียบย่ำกัน ลักวันอาจต้องขอให้เขา ช่วย	2.03	12 ตุลาคม 2564
389	ฝนที่ตกทางโน้น ทวมถึงคนทางนี้	2.56	14 ตุลาคม 2564
390	บางคนมีน้อย แต่เขาให้ทั้งหมดที่มี	2.47	15 ตุลาคม 2564
391	รากโไรให้ธรรม	4.35	16 ตุลาคม 2564
392	ทำใจกว้าง ๆ	3.21	17 ตุลาคม 2564
393	ข้อคิดจากชีวิตของโยมอด ดิรีบูน	2.51	17 ตุลาคม 2564
394	กล่าวคำถวายพระพุทธรูป	4.36	18 ตุลาคม 2564
395	ซื้อรองเท้าให้หนูหน่อยสิแม่	2.06	19 ตุลาคม 2564
396	โอกาสที่จะดีลังกา ลงมาพอดี อาจไม่ได้ มีขึ้นบ่อย ๆ	1.41	20 ตุลาคม 2564
397	อนุโมทนา สาธุ กับผู้ที่มีส่วนร่วม สร้างเมรุ	4.16	20 ตุลาคม 2564
398	ขอให้อนุโมทนาวันออกพรรษา	3.54	21 ตุลาคม 2564
399	นางฟ้าตกสวรรค์	1.45	22 ตุลาคม 2564
400	อนุโมทนาบุญกุศล	2.49	23 ตุลาคม 2564
401	ขอให้มีความสุขทุก ๆ คน	2.32	24 ตุลาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
402	มองของขวัญให้ตัวเอง	3.14	25 ตุลาคม 2564
403	ผูกเงื่อนเป็นไม้เป็น กลายเป็นเงื่อนตาย	2.25	26 ตุลาคม 2564
404	อยู่ไปก็รักโลก โลกก็รักโลก	1.27	27 ตุลาคม 2564
405	คุณถามว่าทำไมผมต้องดิ้นรน...	2.28	28 ตุลาคม 2564
406	อยากทิ้งก็ทิ้งไป...	1.38	29 ตุลาคม 2564
407	จะเก็บมาคิดให้เครียดทำไมก่อน	1.53	30 ตุลาคม 2564
408	ทางใครทางมัน	2.02	30 ตุลาคม 2564
409	ผิดเองที่ไวใจ	2.02	31 ตุลาคม 2564
410	พระน้ำตาไหล เราได้อะไรจากเรื่องนี้...	1.58	1 พฤศจิกายน 2564
411	เรื่องวุ่น ๆ ของวัยรุ่นพันทัน	2.52	2 พฤศจิกายน 2564
412	ถ้าจะรัก ก็รักจนเขารู้ให้ได้ว่าเรารัก	2.05	2 พฤศจิกายน 2564
413	สงบ สบายความวุ่นวาย	1.08	3 พฤศจิกายน 2564
414	ไม่มีที่ยืน ก็นั่งไต่เนาะโยม	4.13	4 พฤศจิกายน 2564
415	ผิดเองที่ไวใจ	4.24	6 พฤศจิกายน 2564
416	ลำเอียง เรือเอียง เอียงทั้งลำ	3.20	7 พฤศจิกายน 2564
417	เมื่อปัญหาตามไปวุ่นวายทุกที อาจทำให้ เรามีสติมากกว่าเดิม	2.13	7 พฤศจิกายน 2564
418	ยิ่งดูถูก ยิ่งดูแพง	2.03	8 พฤศจิกายน 2564
419	ลานตะบูน บานทาระณะ	3.00	9 พฤศจิกายน 2564
420	มนุษย์ถ้าไม่ฝึกตน ก็ไม่สามารถเป็น ผู้ประเสริฐได้	2.51	11 พฤศจิกายน 2564
421	วันพระธรรมะกับเตา	3.39	12 พฤศจิกายน 2564
422	ทำความดีตามที่เรานัด	4.46	13 พฤศจิกายน 2564
423	เกิดมาแล้วมีแต่คนคอยช่วย นับว่าโชคดี	1.38	14 พฤศจิกายน 2564
424	ขอให้สนุก มีความสุขกับการทำงาน	1.29	15 พฤศจิกายน 2564
425	ไม่ทำร้ายตนและไม่ทำร้ายคนอื่น	1.43	16 พฤศจิกายน 2564
426	กลัวก็ตายไม่กลัวก็ตาย	2.07	17 พฤศจิกายน 2564
427	ขอคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ กอนนอน	3.15	17 พฤศจิกายน 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
428	ไม่มีเราเขาก็อยู่ได้ ไม่มีเขาเราก็ต้องอยู่ ให้ได้	1.40	18 พฤศจิกายน 2564
430	คนรอยคนก็คงมองเรารอยแบบ	2.30	19 พฤศจิกายน 2564
431	เรื่องกวนใจ ขอให้เป็นแคบททดสอบ	1.56	20 พฤศจิกายน 2564
432	ดังไป ค่อยไป ปรับได้ก็ดี	1.54	22 พฤศจิกายน 2564
433	อยากจะรักษาไว้ แต่มันก็สาหัสอยู่	1.46	23 พฤศจิกายน 2564
434	ทำงานเกือบตาย กว่าจะได้แต่ละบาท	3.21	24 พฤศจิกายน 2564
435	ถ้าเราช่วยคุณแล้ว คุณจะแวงกัดเราไหม	1.38	25 พฤศจิกายน 2564
436	คนไม่ถูกนิทาไม่มีในโลก	2.34	26 พฤศจิกายน 2564
437	มีจะเอ ก็ต้องมีบายบาย เป็นธรรมดา	2.12	26 พฤศจิกายน 2564
438	ถึงจะเป็นไร ก็ต้องไม่เป็นไรนะโยม	2.08	27 พฤศจิกายน 2564
439	ชีวิตเรา เราออกแบบเอง แต่ต้องไม่ เบียดเบียนตนและคนอื่น	2.29	28 พฤศจิกายน 2564
440	อย่าโกรธกันนานเลย ดีกันนะ แต่ถ้าไม่โกรธได้ดีกว่าเยอะ	1.30	29 พฤศจิกายน 2564
441	เล็ก ๆ น้อย ๆ กอนนอน ชวงนี้ใช้เสียงเยอะ ก็จะแหง ๆ น้อย	1.06	30 พฤศจิกายน 2564
442	เราเป็นใครก็แล้วแต่ใครจะมอง	2.01	2 ธันวาคม 2564
443	เสียชีวิตคนตายไม่ได้ฟัง	2.46	2 ธันวาคม 2564
444	พอย้ายบ้าน ก็ขนทรัพย์ไปได้ครบ	2.09	3 ธันวาคม 2564
445	กล่าวคำถวายภัตตาหารวันพระ	2.23	4 ธันวาคม 2564
446	เหนื่อยหน่อยที่ต้องรักฝ่ายเดียว	2.25	6 ธันวาคม 2564
447	ผู้ใหญ่เมตตา ผู้น้อยมีคารวะสัมมา	3.27	7 ธันวาคม 2564
448	ขอให้เจริญอกงาม อย่างอกงอย	3.14	9 ธันวาคม 2564
449	อุตสาห์ได้มาเจอกันแล้ว .. จะไปต่อหรือ พอแค่นี้	3.26	10 ธันวาคม 2564
450	คืนนี้ขอเกรือกสักคืน	2.01	11 ธันวาคม 2564
451	ความตายที่ซ่อนอยู่หลังมาน	1.47	12 ธันวาคม 2564

ลำดับ	หัวข้อ	ความยาว คลิป (นาที)	วันเดือนปีที่เผยแพร่
452	เขาอยู่ของเขาดี ๆ เราต่างหาก ที่ทำให้มีเรื่อง	3.21	13 ธันวาคม 2564
453	ทามกลางคนเป็นล้าน อะไรที่เราเคยทำไว้ ใครก็แย่งของเราไปไม่ได้เลย	1.36	13 ธันวาคม 2564
454	สภาพอากาศก็ดี แต่สภาพอารมณ์ไม่ดี	2.15	14 ธันวาคม 2564
455	หลุดไปแล้ว แต่ยังไม่หยุดเสียที	2.19	15 ธันวาคม 2564
456	ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ	1.13	15 ธันวาคม 2564
457	ขอเกาะชายฉิวรสักหน่อย	2.58	17 ธันวาคม 2564
458	แม่ชิตัวน้อย กับระฆังของคุณยาย	4.35	18 ธันวาคม 2564
459	ทำไมผมต้องตื่นนอนคุณลองเกิดมาจน แล้วคุณจะรู้	3.48	19 ธันวาคม 2564
460	ขอโทษที่รักษาน้ำใจได้แค่นี้จริง ๆ	1.36	20 ธันวาคม 2564
461	แค่ว่าชีวิตดี ๆ ผ่านมาได้ถึงสิ้นปี	4.00	22 ธันวาคม 2564
462	ขอให้มีความสุข	4.11	23 ธันวาคม 2564
463	ชีวิตเราไม่ง่าย แต่เราช่วยกันได้ให้มัน ง่ายขึ้นกว่าเดิม	2.11	24 ธันวาคม 2564
464	เลื่อยธรรมดาโลกไม่จำ	2.01	25 ธันวาคม 2564
466	น้ำไม่มีคมแต่ตัดหินขาด	2.23	26 ธันวาคม 2564
467	ปลอมกับปลอมยอมเข้ากันได้	2.35	27 ธันวาคม 2564
468	สาธุ น้ำใจเพื่อนมนุษย์	2.54	28 ธันวาคม 2564
469	คำก็แก สองคำก็แก กว่าฉันจะอยู่ได้จนแก่ ฉันผ่านอะไรมาเยอะเลยนะคุณ	3.42	29 ธันวาคม 2564
470	ไฟไม่เคยอิมเชื้อ เต็มเท่าไรก็ไม่เต็ม	3.00	30 ธันวาคม 2564

ภาคผนวก ข ตัวอย่างการถอดความคลิปขนาดสั้น 3 คลิป (ไม่เกิน 3 นาที)

คลิปที่ 110 วันที่ 29 พฤษภาคม 2564 (2.02 นาที)

“ต้องรับให้ได้ เมื่อถูกล้อเล่นกับความรู้สึก”

ธรรมะเขานี้ กับผู้รักษาประตูที่รับได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่ก็ต้องรับให้ได้นะโยม เพราะในชีวิตจริง ถ้ารับไม่ได้ ก็นอนจมกองทุกข์ไปทั้งชีวิต

หลายคนบอกรับไม่ได้ ถามว่าเป็นยังไงโยม เขาเอาความรู้สึกของผมไปล้อเล่น อย่ามาล้อเล่นกับความรู้สึกของผม ผมรับไม่ได้ ขออนุญาตเจ้าของวิดีโอนะ ผู้รักษาประตูเก่งมากเลยทีเดียว ผู้รักษาประตูล้อคได้บ้างไม่ได้บ้าง ก็นึกถึงคำว่ารับไม่ได้ แต่ก็ต้องฝึกรับให้ได้โยม ฝึกรับให้ได้ คนบางคนก็มาเล่นกับความรู้สึกของโยม มีคนจำนวนมากทีเดียวที่เข้าไปในชีวิตของคนบางคน ก็รู้อยู่แก่ใจว่าเข้าไปก็เพียงหวังมองเขาแค่เป็นทางผ่าน เป็นแค่ของเล่น เห็นเป็นของสนุก แต่ก็ต้องฝึกรับให้ได้เลยโยม ต้องฝึกรับให้ได้ เพราะว่าเราหนีไม่พ้นจริง ๆ กับบุพกรรมเก่าที่บางทีต้องเจอคนบางคนเข้ามาเพียงเพื่อมาทวงหนี้กรรม มาเพราะมีสัญญากรรมบางอย่างที่ทำให้เขาจะต้องมาเล่นกับความรู้สึกดี ๆ ของคนบางคน ต้องฝึกรับให้ได้ บางคนบอกว่าก็รู้ อยู่ก็ต้องแก้เป็นธรรมดาก็รับได้ ความแกล้มแล้ว ความเจ็บ ก็เจ็บเป็นธรรมดาก็รับได้ ความตาย ก็ตายก็เป็นธรรมดา เราตายก่อนเขา เขาตายก่อนเราก็ต้องเสียใจก็รับได้ ว่าเขาต้องตายแน่นอน ต้องการรับได้ว่าบางอย่างไม่ยอมได้ มันก็เป็นสมบัติของเรา บ้างอย่างอยากได้แต่มันไม่ได้สมใจก็ต้องรับให้ได้เข้าใจ หลายอย่างที่เราหลายคนคงได้รับได้ แต่บอกว่ารับไม่ได้กับการที่บางคนมาล้อเล่นกับความรู้สึก แต่สุดท้ายจริง ๆ ก็ต้องฝึกรับให้ได้อยู่ดีแหละโยม เพราะทุกอย่างมันก็ถ้าโถมเข้าสู่ชีวิตเรา แบบนี้ต้องฝึกรับให้ได้ด้วยการเห็นทุกสรรพสิ่งเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ฝึกรับอยู่ ๆ และจิตมันจะเริ่มรับได้ รับให้ได้ทุก ต้องรับให้ได้ เพราะทุกอย่างมันต้องมาหาเราแน่นอน

คลิปที่ 112 วันที่ 31 พฤษภาคม 2564 (1:49 นาที)

คำบางคำของคนบางคน ทำร้ายคนอื่นอีกหลายคนได้เยอะ

เมื่อฉันไม่มีประโยชน์แล้วก็ไม่เป็นไร แต่อย่าปล่อยให้ฉันไปทำร้ายใครอีกเลย ขออนุโมทนากับเจ้าของวิดีโอที่ด้วย เป็นภาพส่วนหนึ่งของรถที่หลุดออกไป แล้วเกิดอุบัติเหตุไปชนรถคันอื่นพังเสียหายอาตมาก็พิจารณาธรรมในข้อนี้ว่า เวลาพูดคำบางคำของคนบางคนนี้หลุดออกจากปากไปแล้วเนี่ยโยมมันไปทำร้ายคนอื่นได้อีกเยอะ 1 คน ที่บางคนไม่โหดและรู้สึกว่าเขาไม่มีประโยชน์ ไม่มีประโยชน์พอที่เราจะพูดคำเพราะ แล้วเมื่อพูดออกไปแล้วคนคนนั้นที่เราไม่

เห็นประโยชน์เนี่ย เขามีเพื่อนมีสังคม มีพี่ มีน้อง มีพ่อ มีแม่ คำหนึ่งคำของคนบางคนไปทำร้ายคนเป็นกลุ่มใหญ่ทีเดียวแล้วเขาก็จำคำ ๆ นั้นแหละไปตลอดชีวิตของเขาเลยทีเดียว สถิติในพุทธศาสนาสำคัญเยอะมาก ๆ เลยนะโยม เมื่อมันหลุดออกไปแล้วมันไปทำร้ายไปเบียดเบียนทั้งทั้งที่เราก็ไม่ได้ตั้งใจแต่เหมือนรถคันนี้ก็ได้ตั้งใจจะให้หลุดออกไปแต่เมื่อสถิติไม่ดีพอ มันก็ไปเบียดเบียนคนอื่นเยอะทีเดียว ฉะนั้นถ้าหากว่าบางอย่างมันหลุดออกจากชีวิตเราไปแล้วไปทำให้คนอื่นเดือดร้อนการตั้งสติระวังเป็นเรื่องสำคัญทีเดียว เช่น ถูกลูกพลาสติกในมือเราหมดประโยชน์แล้วแต่พอทิ้งไปมันก็ไปเบียดเบียนคนอื่นเยอะ จึงจัดการบริหารให้ถูก อารมณ์ก็เช่นเดียวกันมันเป็นเรื่องสำคัญมาก อาตมาก็ไม่ได้เก่งเท่าไหนระโยมนะ ก็กำลังฝึกอยู่กับเชษฐชนร่วมฝึกด้วยกันไป ตั้งสติให้ดี การมีสติไม่ประมาทปิดกั้นทางแห่งความเสื่อมด้วยประการทั้งชีวิตหวังเมื่อชีวิตหวังความเจริญพึงตั้งสติไว้ คำบางคำของคนบางคนเบียดเบียนคนอื่นอีกหลาย ๆ คนได้มากมายเหลือเกิน ขอเจริญพร

คลิปที่ 285 วันที่ 8 มิถุนายน 2564 (1.23นาที)

ดูเหมือนจะมีอะไร แต่จริง ๆ ก็ไม่มีอะไรนะโยม

ทะเลาะแก่งแย่งกันแทบตาย สุดท้ายก็ไม่ได้อะไร ได้แต่บาปแต่กรรมติดตัว

ชีวิตคนเรานี้ ดูเหมือนจะมีอะไรแต่มันก็ได้มีอะไรนะโยมนะ พอลองถอดออกให้หมด ถอดยศถอดตำแหน่ง ถอดหัวโขนที่สร้างขึ้น ถอดความเป็นหญิง ถอดความเป็นชาย ถอดสีผิว ถอดชาติชั้นวรรณะ ถอดประเทศโน้นประเทศนี้ออกไป ก็เหลือแค่ความเป็นคน ความเป็นสัตว์ พอลอดความเป็นสัตว์ ถอดความเป็นคนออกไป ก็เหลือเพียงแค่ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ เห็นเป็นโครงกระดูกยืนอยู่แบบนี้ พอลอดหัว ถอดแขน ถอดขา ถอดออกให้หมด สรุปลแล้วดิน น้ำ ลม ไฟมันก็ไม่มีอะไรเลยอีกเหมือนกัน ถ้าหากว่าจะคิดว่าชีวิตมีอะไรแล้วก็แก่งแย่งกัน ทะเลาะกัน เบียดเบียนกันด้วยการคิดว่ามีอะไร สรุปลแล้วไม่มีอะไรเลยจริง ๆ โยม วันนี้เราต้องฝึกใจของเราเองให้เห็นให้ได้ว่ามันไม่มีอะไรเลย ไม่มีอะไรมันเป็นแค่ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งเรามีหน้าที่แค่ดู ดูให้เห็นธรรมชาติ เพื่อให้จิตของเราไม่ไปยึดมั่นถือมั่นเกาะเกี่ยวกับอะไร ก็จิตที่มั่นเกาะอยู่นั้นแหละมันก็ไปสร้างภพสร้างชาติไม่จบไม่สิ้นอีก และก็ที่สำคัญคือที่เห็นปัจจุบันชัดๆคือ ทะเลาะกันมากมายเกี่ยวกับทุกเรื่องที่เราคิดว่ามีเรา ดูเหมือนจะมีอะไรแต่ก็ไม่มีอะไรจริง ๆ นะโยม

ภาคผนวก ค ตัวอย่างการถอดความคลิปขนาดยาว 3 คลิป (เกิน 3 นาทีขึ้นไป)

คลิปที่ 292 วันที่ 15 มิถุนายน 2564 (3.51นาที)

โกหกตัวเองเท่าไรก็ไม่สำเร็จสักที

ธรรมะเช้านี้ หวังว่าทุกท่าน คงมีความสุขกันดี ขอให้รักษาใจดวงนี้ไว้ให้ดี มีความสุขกับใจ ที่คิดดีอยู่ตลอดเวลาเนะโยม”

คำที่ว่าไม่มีใครโกหกตัวเองได้สำเร็จจะเป็นคำจริง ๆ เนะโยม จริง ๆ เนะ ไม่มีใครโกหกตัวเองได้สำเร็จ เพราะไม่มีใครรู้เราได้ดีเท่ากับเรา อาจิตถกรรม กรรมที่ทำจนชิน ทำกรรมน้อยๆ แต่ทำบ่อยๆ ซ้ำๆ จนมันเกิดเป็นพื้นของจิตเวลาพออะไรเกิดขึ้นสักอย่างหนึ่ง จิตมันก็จะกระเดียดคิดไปในเรื่องนั้นๆ เพราะมันชินกับเรื่องนั้นเสียแล้ว ซึมเกลือแล้วบอกว่าหวาน มันก็เป็นไปไม่ได้ ซึมน้ำตาลแล้วบอกว่าเค็ม มันหลอกลิ้นตัวเองไม่ได้ ไม่มีใครรู้เท่ากับเรา มองเห็นอีราฟเนี่ย ถ้าตัวจริงเขาสูง เขาก็มองเห็นในมุมของเขา เราตัวต่ำเราก็มองเห็นในมุมของเรา ต่างคนก็ต่างเห็นในมุมของตัวเอง แต่ละคนที่เห็นเดินกันเคลื่อนไปหมด ทุกคนก็ล้วนแต่มีสิ่งที่ตัวเองทำอยู่ แล้วก็ซุกซ่อนอยู่ในจิต อาจจะมีข้อซ่อนรูได้เพียงลำพังแต่ โกหกตัวเองไม่ได้ โกหกคนอื่นได้หมดทั้งโลกเลย แต่โกหกตัวเองไม่ได้นะ ท่านผู้รู้ได้กล่าวไว้ว่า ถ้าหากว่าก่อนจะดับจิตมันจะมีภาพซ้ำ ๆ มีหนังเรื่องเดิม ๆ มาฉาย จิตตอนนั้นจะเป็นจิตที่อ่อนกำลังมาก ก่อนจะดับจิต มันจะเอาสิ่งที่คุ้นเคยที่สุดมาคิดวนคิดซ้ำ มันจะเป็นภาพปรากฏชัดในตอนนั้น ๆ แม้จะทำกรรมน้อย ๆ แต่ทำบ่อย ซ้ำจนชิน เช่นว่าทำกรรมใหญ่ ๆ ในชีวิตไปตบตีพ่อแม่ครั้งหนึ่ง หรือว่าไปทำบาปใหญ่ อันนั้นก็ทำน้อย แต่มันใหญ่เกินจนกระทั่งว่ามันซ่อนซุกซ่อนอยู่ในจิต ตอนใช้ชีวิตปกติอาจจะไม่มีอะไร แต่พอถึงวันที่จิตมันอ่อนกำลัง ท่านกล่าวว่า มันจะมาปรากฏให้เห็นชัดและจิตเต สังกิ ลิงูฐ เมื่อจิตเศร้าหมองก็ไปสู่มุขดี พระพุทธเจ้าตรัสว่าไปอย่างนั้นเลย ฉะนั้น ทำบุญ ถ้าเราทำใหญ่ ๆ สักครั้งหนึ่งจนมันติดอยู่ในใจชัด แม้จะทำไม่บ่อยก็ดี หรือถ้าเราไม่มีกำลังจะทำเยอะก็ทำบุญน้อย ๆ จนเป็นอาจิตถกรรม มันหลอกตัวเองไม่ได้ ชีวิตวันนี้อาจจะ โย้ย ทำไมจนเหลือเกิน ทำไมฉันไม่ค่อยจะมีอะไรกินกับเขาเลย ทำไมฉันไม่รวย ฉันก็ทำบุญทุกวัน ๆ วันนี้มันยากจนวันนี้มันไม่ค่อยจะมีอะไรแต่อย่าให้จิตมันไปแตะ ทำไมฉันมันจน อย่าไปคิดเศร้า ๆ เราจนก็จนนะ แต่เราก็ทำบุญทุกวัน วันนี้ดูเหมือนจะไม่มีอะไร แต่ก่อนจะดับจิตจะเปลี่ยนภพภูมิ เขาบอกว่าจิตมันจะมีกำลังมากเพราะว่าจิตมันทำสิ่งที่ เป็นบุญกุศลจนชิน ถึงจะบ่อยก็ทำจนชิน แต่เราเห็นคนบางคนโกงกินสารพัดที่จะโกงจะกิน มุมมาม กินจนท้องแตก แต่เขาก็ร่ำรวย โกงกินร่ำรวย แต่ก็ไม่มีใครโกหกตัวเองได้หรอกโยม ว่าสิ่งที่มันซ่อนอยู่ในจิตของเขา ฉันโกงนะ โกงมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องคนในครอบครัวของฉัน ฉันโกงมา มันไม่มีใครโกหกตัวเองได้ มันจะปรากฏชัด

วันนี้เราทำอะไรเขาไม่ได้หรือยอม แต่เดี๋ยวกรรมจะจัดการเขาเอง และเราก็ไม่ต้องไปสนใจใคร เราก็ทำหน้าที่ของเราไป วันนี้เราก็มีหน้าที่ก่อนที่จะดับจิตลง ต่างคนก็ต่างมุ่มมอมง ทุกคนรู้จักตัวเอง เขารู้ความสูง เรารู้ต่ำ เรารู้ตัวเรา เขารู้ตัวเขา ไม่มีใครรู้เรา ไม่มีใครรู้เขา เรารักษาจิตของเราโยม รักษาไว้ มีหน้าที่แค่ทำก่อนที่จะตายลง จิตดวงนี้ต้องสะอาดที่สุด เราไม่รู้หรือหรอกว่า มันจะไปได้แค่ไหน แต่เรากำลังสะสมต่อจิ๊กซอว์ตัวเล็กไปสู่พระนิพพานกัน ก็ขอเป็นกำลังใจนะ โยมนะ อาตมาก็ยังไม่ได้เก่ง ค่อยๆปฏิบัติไป ขอเป็นกำลังใจไว้วันนี้กับการเห็นยิปภาพ ตัวจริงก็น่ากลัวเหมือนกันนะ สูงเตี้ยเราที่เดี๋ยวคงจะกระเด็นไกลอยู่นะ ขอเจริญพร

คลิปที่ 302 วันที่ 22 มิถุนายน 2021 (4.04 นาที)

“บางเรื่องถ้าได้ยินแล้วไม่สบายใจ ไม่ได้ยินเสียเลยดีกว่า

ข้อคิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ก่อนหลับนอน”

เรื่องบางเรื่อง ไม่ได้ยินเสียเลยดีกว่า ถ้าได้ยินแล้วมันจะเป็นปัญหาแล้วมันจะเก็บเข้ามาเป็นสนิมอยู่ในใจ วันนั้นอาตมาเข้าห้องน้ำ สรงน้ำอยู่ แล้วก็บังเอิญได้ยินโยมเขาคุยกันอยู่ข้าง ๆ ห้องน้ำ เขาก็คงไม่ทราบว่าเราอยู่ข้างใน ซึ่งก็กำลังจะเข้าประโยคเด็ดเพราะเขากำลังจะนิพนธ์เรา มีคนที่ไม่ชอบอาตมาอยู่สักคนนึง รู้เลยว่าเขาต้องเข้าไปอยู่ในประโยคที่ไม่ดีแน่ ๆ เลยอาตมาก็เลยต้องนึกในใจว่าเราต้องไม่ได้ยิน เราก็ต้องไม่ได้ยิน อาตมาก็เปิดน้ำ เปิดน้ำให้เสียงดัง ๆ เสียงดัง ๆ ปรากฏว่าได้ผล เพราะว่าไปกลบเสียงเขาข้างนอกได้ ถ้าเรามั่นใจว่าเขาหยุดใคร เขาไปตรงอื่นแล้ว อาตมาก็ปิดน้ำ ตรงนี้ก็เลยมาทำให้เป็นข้อคิดในข้อหนึ่งที่ว่า ในโลกนี้มันมีเรื่องที่จะเข้าหูเข้าตาเราเยอะ แล้วถ้าเข้ามาแล้ว แล้วมันจะเป็นสนิมมาเกาะ มากิน มากัดใจเราเอง มานึกน้อยใจ มานึกว่าทำไมต้องว่าเรา มานึกว่าต้องอย่างนั้น ๆ บางที ถ้าใช้ทฤษฎีของน้ำกลบเสียงก็น่าจะดี เพราะว่าเวลาเรามีความทุกข์ ส่วนใหญ่เราก็จะทุกข์จากการที่ใจมันเก็บมาคิดเอง ดังนั้นอยู่ที่เสียง เราป้องกันไม่ได้ ตาที่เราจะเห็นอะไรที่ไม่ได้แล้วจะเข้ามาเป็นสนิมในใจเราเนี่ย เราก็ป้องกันไม่ได้ เมื่อป้องกันไม่ได้ทั้งหูทั้งตา ฉะนั้นก็ต้องป้องกันที่ใจ แต่การป้องกันที่ใจถ้ามีอะไรที่ป้องกันก่อนที่ใจมันจะต้องรับภาระหนัก ๆ ได้มันก็จะดี ก็คือ ตัดบทซะ อย่าไปฟัง อย่าไปพูดถึง ใครที่กำลังพูดถึงใครที่ไม่ดี เราก็ไม่ต้องพูดถึงเขา เวลาใครมาชวนคุยถึงใครในมุมนี่ไม่ดี เราก็สร้างนิสัยว่าไม่เอา ๆ จะคุยเรื่องอื่น หรือว่าถ้าเขาคุย แล้วถ้าเราจะไปอย่างอื่น เขากำลังคุยอยู่ดี ๆ เราก็ต้นหูกระโจงปลุกใกล้ ๆ ตัวอาตมามะ รากมันจะทำให้ปูนแตกนะ ไม่ควรปลุกใกล้ตัวอาตมามะต้นหูกระโจง อ้าว มันก็คงจะงงเหมือนกันนะ มันกำลังจะคุยเรื่องนิพนธ์คนนั้น แล้วมาคุยเรื่องหูกระโจง ตัดบทไปเรื่องอื่น ๆ ซะ แล้วก็มันจะได้ไม่ไปก่อกรรมเรื่องการพูดถึงคน ๆ นั้น ในมุมนี่ไม่ดี หรือว่าถ้าจะสรรเสริญเขา พูดในมุมนี่ดีกว่า แต่ถ้าเราเลือกในมุมนี่มันไม่ดี

มันก็เป็นสนิมในใจของผู้ที่นั่นเองก่อนแล้ว แต่อาตมาก็เลือกมุมนี้เองที่ว่า ถ้าเป็นไปได้ ไม่ได้ยินดีกว่าไม่รู้ดีกว่า เอาใจไปวางไว้ตรงอื่นดีกว่า คุยเรื่องอื่นดีกว่า อย่างนี้ก็จะเป็นการดี ในวินัยของพระก็มีอยู่ข้อหนึ่ง จุก ๆ ยังไงก็ไม่รู้ ซึ่งในวินัยข้อนี้ พระพุทธเจ้าไม่ให้พระไปแอบฟังความ ใครที่กำลังพูดถึงเราก็ตามที เราไม่มีสิทธิไปแอบฟัง พระพุทธเจ้าไม่ให้พระไปสอดรู้สอดเห็นอะไรก็ตามที่แม้แต่เขาจะพูดถึงเรา เราก็มีสิทธิเพียงแค่ที่จะไม่ฟัง หรือว่าสร้างเหตุอื่น ในการที่จะไม่รู้ ไม่จำเป็นต้องไปเรื่องของใครเขา รู้เรื่องของใจตัวเองก็พอแล้ว ฉะนั้นในโลกนี้ก็มีคนพูดถึงเรากันเยอะ ทุก ๆ คนนั่นแหละ ก็เพียงแต่ที่เราจะต้องเลือกฟังว่ายังไหนที่จะเป็นประโยชน์ อย่างไหนที่จะเป็นโทษ ก็ไม่ควรที่จะไปรับรู้รับฟัง บางเรื่องเราก็จะไม่ไปพูดให้ใครไปในทางที่เสีย ๆ หาย ๆ เพื่อที่เขาจะได้ปลอดภัยจากเรา และเราก็จะปลอดภัยจากเขา เมื่อห้ามปากเขาไม่ได้ เราก็เปิดน้ำเสียงดัง ๆ ไว้อิม ไม่ได้ยินอะไรเลย เสียงดังมาก ตรงนี้ก็ขอเป็นข้อคิดเตือนใจให้กับทุกท่านวันนี้ ให้ทุกอย่างมันไหลไปตามกาลเวลาเหมือนสายน้ำนี้เถิด เจริญพร

คลิปที่ 320 วันที่ 12 กรกฎาคม 2021 (6.16 นาที)

เริ่มต้นเช้าแห่งสติ

ทำงานไปแล้วใสสติ ไม่ตำริในเรื่องโลกิครถหลง มีอะไรไม่ได้ตั้งใจก็หมั่นปลง อย่าง งง ๆ กับชีวิตเพราะทุกเรื่องก็แค่ธรรมดา”

นั่งไม่ไหว ก็นอน แต่...

โยมบางท่านถามว่าเรานอนสวดมนต์ได้ไหม มันเจ็บหลังนะท่าน มันปวดตรงนี้ มันเจ็บตรงเอว มันเสียด บางคนบอกว่านอนสวดได้ไหม มันปวดไม่ไหว เจ็บ ก็บอกโยมนอนเถอะ ถ้าไม่ไหวจริง ๆ ก็นอนเถอะ เราก็รู้ตัว ถอดแว่นหนอ วางหนอ แล้วก็ขยับตัวนอนลง ก็รู้ตัวว่านอนหนอ นอนหนอ มีสติรู้ตัวว่านอนไป ก็นอนท่าเดียวกับที่พระพุทธเจ้านอนปางไสยาสน์ มีมันจะมาอยู่อย่างนี้ก็ได้ไม่ได้ผิดอะไร เราก็มีสติรู้ตัวว่าขณะนี้ กำลังขยับมือ กำลังขยับตัว ก่อนที่จะเอนตัวเราก็มีสติอยู่ในทุกขณะ มีสติรู้ตัวว่าขณะนี้กำลังขยับตัว ก่อนจะนอนต้องทำอะไรก่อนโยมก่อนจะนอนจะต้องนั่งก่อน ทำนินอยู่แล้วนอนเลยทีเดียวยังไม่ได้ ก็ช่วยพระขำนิดนึงนะโยม มีสติรู้ตัวในขณะที่กำลังนอนลงไป นอนลง มีสติรู้ นอนลงไป จีวรเขาก็จะหลุดไปเรื่อย ผ้านี้จะห่มอย่างไร แบบไหน เราก็มีสติรู้ตัวของเรา นอนสวดมนต์ไป อิติปิโส ภาคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทธโธ... เราก็ดูดไป บทไหน ถ้าสวดบทไหนได้ ก็สวดไป สวดบทนั้น จิตเราชอบบทไหนเราก็มีสติรู้ตัวตื่น ตื่นมาก็มีสติรู้ตัว นะโมตัสสะ ภาคะวะเต ขณะนี้กำลังกำหนดอยู่ นี่คือการเจริญสติ ขยับตัวหนอ ขยับ ๆ ก็มีสติรู้ตัว หยิบหนอ หยิบก็รู้ว่าหยิบมา สวม ขยับหนอ ขยับ ก็มีสติรู้ตัว ขณะที่กำลังขยับตัว นี่คือการรักษาพระธรรมวินัย ก็คือการเจริญสติกำหนดรู้ ม้วน ๆ ม้วนเข้ามา

ก็รู้ ชัยป์ ๆ มีสติรู้ตัว ม้วนหนอ ม้วน ๆ ม้วนมา ชัยป์มา จับ สะบัด ๆ ก็มีสติรู้ แล้วถ้าหากว่าจะนั่งสวดมนต์ต่อ โอโห ยกมือสวดไม่ไหว ยกมือไม่ไหว พนมมือไม่ไหว ก็ไม่ต้องพนมหรือยก เราก็นั่งสวดธรรมดาของเราไป อิติปิโส ภาคะวา อะระหัง สัมมา สัมพุทโธ... เราก็สวดไป หรือว่าถ้าสวดบทไหนไม่ได้ เราก็มีสติรู้ตัวว่านี่กำลังนั่งหายใจเข้า พุทโธ พุทโธ ก็ได้ ไม่ต้องมีคำภาวนาหายใจเข้าก็พุช หายใจออกก็รู้ ขณะกำลังชัยป์ก็รู้ว่าชัยป์ อย่างไรก็ตามเราต้องมีสติ ท่านทั้งหลายก็จึงอยากให้เราทุกท่านเป็นนักปฏิบัติ นักปฏิบัติก็ไม่ต้องไปนึกถึงว่าจะต้องไปเข้าคอร์สปฏิบัติ ไปเดินจงกรม นั่งสมาธิ ถ้าเราไม่มีเวลาอย่างนั้น ถ้าเราไปแบบนั้นได้ก็ดี แต่ถ้าไม่มีเวลา เราก็มีสติรู้ว่าหีบหนอ วางหนอ ท้าวหนอ แบบนี้ มีสติรู้ ถ้าไม่มีเวลาไปปฏิบัติเข้าคอร์สแบบนั้น ในการทำงานทุกอย่าง มีแค่เราใส่สติเข้าไป หีบหนอ ยกหนอ มาหนอ วางหนอ มีสติรู้ตัว ได้ยินเสียงคนเข้ามา ได้ยินก็หายไปแล้ว เสียงคนชมมาได้ยิน ก็หายไปแล้ว รักษาใจให้เป็นกลาง ๆ ไม่พุ่งไปกับคำชม ห่อเหี่ยวกับคำตำรา รักษาใจอยู่แต่กลาง ๆ ด้วยมีสติรู้กับปัจจุบัน กำหนดปัจจุบันให้ทัน นั่ง เอนหลังนอน นอน นอน รู้ตัวอยู่กับปัจจุบันตรงนี้ ว่านอนไปแล้วนะ มันจะไปทำไหน มันจะหลุดไปทำไหน ก็ให้มันไปตามธรรมชาติของเขา แต่เวลาพอรู้สึกตัวขึ้นมา ก็นะโมตัสสะ ภาคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทโธสสะ ตอนนี่ใจเราอยู่ด้านซ้าย พระพุทธเจ้าทราบว่ถ้าเราทับ เอนไปอีกด้านหนึ่ง ด้านซ้ายหัวใจจะถูกน้ำหนักตัวกดทับ ก็จะทำให้หัวใจเต้นไม่สมดุล ไม่เป็นธรรมชาติ เสียดหลอเสียงไม่น่าจะดี พระองค์ออกแบบมาให้หลับ กายวิภาคที่สร้างมาก่อนมนุษย์ทุกคนในโลกด้วยซ้ำ เราก็มีสติรู้ตัว ลุกขึ้นนั่ง ก็นั่งหนอ ๆ ก็มีสติรู้ตัวไป หีบหนอ มาหนอ ใส่เทรอก เราก็ทำแบบนี้ทุก ๆ วันไป เรามีหน้าที่มีเวลาของการที่เก็บหน่วยกิตของสติน้อยลงเข้าไปทุกวัน ๆ ไกลจะมีดี ไกลจะสว่าง เดี่ยวมีดี เดี่ยวสว่าง แป๊บเดียวมันหมดไปวันหนึ่ง เร็วเหลือเกิน ก็ใช้หมอน ใช้ที่นอน มีสติ ไม่มีพระพุทธรูปก็ได้ ไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ ถ้าไม่มี เพราะว่าพระอยู่ที่ใจ ก็มีสติกำหนดรูปปัจจุบัน ปัจจุบันต้องทำจิต พยายามทำซ้ำ ๆ ให้จิต เพียงแค่มีสติกำหนดปัจจุบัน นี่คือพระพุทธรูป คือ พระพุทธเจ้าองค์สำคัญอยู่ที่ใจของเรา ทำได้อยู่แล้วนะโยมนะ อาตมาก็ไม่ได้เก่งมากมาย อาตมาก็กำลังฝึกปฏิบัติอยู่ ก็เป็นเพื่อนร่วมปฏิบัติกันไปนะโยมนะ วันนี้อยู่อย่างนี้ ก็มีความสุขดี ก็ตั้งใจทำหน้าที่ไป ตามสถานะที่กำลังเป็นในปัจจุบัน ขอเจริญพร หลับนอนอย่างมีสติทุกวัน

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	บัณฑิตกา จารุมา
วัน เดือน ปี เกิด	8 กันยายน 2522
สถานที่เกิด	นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2550 ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน	39 ถนนบ้านหนองเหียง ต.นาโง่งเหนือ อ.นาโง่ง จ.ตรัง 92170
ผลงานตีพิมพ์	บัณฑิตกา จารุมา และศิริวัสน์ กาวีละนนท์. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). อุปถัมภ์ชีวิตที่ปรากฏในปริจเฉทธรรมะในเพจเฟซบุ๊ก “พระคักดา สุนทรโร”. มหาจุฬาริชาการ, 10(1). บัณฑิตกา จารุมา, วรัญญา ยิ่งยงค์ดี, วรวรรธน์ ศรียากัย และศราวุธ หล่อดี. (อยู่ระหว่างการตีพิมพ์). หน้าที่ของอุปถัมภ์ที่ปรากฏในปริจเฉทธรรมะในเพจเฟซบุ๊ก “พระคักดา สุนทรโร”. มหาจุฬาริชาการ, 10(2).
รางวัลที่ได้รับ	-

